

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Кафедра міжнародних відносин та журналістики

Рада молодих учених

ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»

Національний університет «Чернігівська політехніка»

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКИ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Всеукраїнська науково-практична
Інтернет-конференція
молодих учених та студентів**

м. Київ, Україна, 1 грудня 2021 р.

Київ

2021

УДК 001.8

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК»
(протокол № 3 від 20 грудня 2021 р.)*

Рецензенти:

Соловйов В'ячеслав Павлович – доктор економічних наук, кандидат технічних наук, професор, заступник директора ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України», керівник Центру інновацій та технологічного розвитку;

Момот Неля Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК».

Редакційна рада збірника: Ткач Д.І., д.п.н., проф., Надзвичайний та Повноважний Посол – Голова ради; Момот Н.М., к.ф.н., доц.; Трухачов О.І., к.п.н., доц.; Вовченко О.В., к.е.н.; Петренко Н.С., к.е.н.; Маргасова В.Г., д.е.н., проф., Холявко Н.І., д.е.н., доц.

Міждисциплінарні дослідження науки XXI століття : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених та студентів, 1 грудня 2021 р. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». 2021. 278 с.

ISBN 978-966-170-066-5

Матеріали подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей несуть автори.

ISBN 978-966-170-066-5

© ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2021

© ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України», 2021

© Національний університет «Чернігівська політехніка», 2021

© Автори, текст, 2021

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	8
СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	9
БАЛАБАН О. Г. БЛАКИТНА ЕКОНОМІКА – ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА	9
БАРБАНОВА І. С. ЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ РЕГІОНУ	11
БАРДАКОВСЬКА К. І. НАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ФІЗИЧНИМ ОСОБАМ-ПІДПРИЄМЦЯМ В УКРАЇНІ	13
БАСАРА Є. Б. ПРИНЦИПИ СТАБІЛЬНОГО ФІНАНСУВАННЯ БЛАКИТНОЇ ЕКОНОМІКИ	15
БОЙКО І. А. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	17
БРЕЖНЄВА-ЄРМОЛЕНКО О. В. ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	20
ВИСОЦЬКА А. Ю. БЕРЕЖЛИВЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ІННОВАЦІЙНА ІДЕЯ СУЧАСНОГО СВІТУ	23
ВЛАСЕНКО О. П., КОБИЛИНСЬКА А. П. СОЦІАЛЬНІ ЕКСТЕРНАЛІЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ FOOD-МАРКЕТИНГУ: ДИТЯЧЕ ОЖИРІННЯ	26
ВОВК Д. Є. СУЧАСНІ МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В ОРГАНІЗАЦІЯХ	29
ГЕЛЕВЕРЯ Є. М., ФЄДОСЄЄНКО В. Ю. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	32
ГЕЛЕВЕРЯ Є. М., ЧУДНА А. О. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ СТРУКТУРИ	34
ГИРИЛА М. С. TECHNOLOGICAL CHALLENGE OF THE 21ST CENTURY FOR THE HIGHER EDUCATION IN UKRAINE	37
ГРОНСЬКИЙ І. О. МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ І ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	39
ДЕМЕШОК О. О. ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ НА ТЛІ ПОЯВИ ЗАГРОЗ ГІБРИДНОГО ХАРАКТЕРУ	41
ДЖАФАРОВ А. Ф. СТАН РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ У СВІТІ	45
ДЗЮБА В. В. РОЛЬ САМООЦІНКИ ОСОБИСТОСТІ В ДОСЯГНЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ	48
ЄВТУШЕНКО К. О. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ БЛАКИТНОЇ ЕКОНОМІКИ	50
ЖИВОТОВСЬКА А. В. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНИМИ ЗАКЛАДАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	52
ЗАГОРУЙКО А. Ю. НЕМАТЕРІАЛЬНА МОТИВАЦІЙНА СИСТЕМА	55
ІЛЬКІВ Л. А. ВИСОКООЛЕЙНОВИЙ СОНЯШНИК: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ	58

КОБЗАР К. В., КІРІЛІНА М. А. «INDUSTRY 4.0»: ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПОПИТ НА КОМПЕТЕНЦІЇ	61
КОЛОТОК М. О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BLOCKCHAIN У ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ	64
КОНДРАТЕНКО Н. Д., БОСІК М. Д. СУЧАСНІ МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	66
КОПЕСТИНСЬКИЙ Д. Т. CURRENT MARKETING TRENDS IN THE SPHERE OF UKRAINIAN HIGHER EDUCATION	68
КОРИЦЬКА А. Є., ОНОПРИЄНКО А. В. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	70
КОСЯК С. О. ДІЯЛЬНІСТЬ МОРСЬКОГО КЛАСТЕРА УКРАЇНИ У СФЕРІ БЛАКИТНОЇ ЕКОНОМІКИ	73
КУЗЬМІН В. Ю. ГЛОБАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОШИРЕННЯ ТНК	75
КУЧМЕНКО А. І. ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ІНДИВІДА	79
КУЩ В. А. ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГУ В РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	81
МІРОШНИЧЕНКО В. Р. ПРОБЛЕМИ ДОСТУПУ ДО ПЕВНИХ КАТЕГОРІЙ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	83
НАЗАРЕНКО А. О., БИКОВА А. Л. МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	86
ПАЛЄЄВА В. Р. ЗНАЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	89
ПРЕДКО А. Ю. ЕКОЛОГІЧНІ ВИТРАТИ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	92
ПРОКОПЧУК С. О. МАЛИЙ БІЗНЕС: ХАРАКТЕРНІ РИСИ, ПЕРЕВАГИ, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ	95
ПРОЦЕНКО А. М. СМЕРТНА КАРА В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ	98
РАЗУМОВА Г. В., ЖИГУЛІНА Я. О. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СТРАТЕГІЇ ТА ТАКТИКИ РЕКЛАМИ	101
РУБЦОВ В. В., РУБЦОВА Г. В. ФЕНОМЕН КОРУПЦІЇ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ	103
САМОЙЛЕНКО М. О. НАЦІОНАЛЬНИЙ БРЕНДИНГ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВИКЛИК ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	106
ТАРАСЕНКО Є. Г., ШКОДІНА І. В. МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	108
ХОМУТОВА К. В. АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАХОДИ ЯК ОДИН З КЛЮЧОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ У КРАЇНАХ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ	111
ШАНДИГА-ГЛУШКО О. І. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	114
ШВЕНЬ Ю. Р. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМОЕФЕКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	117

ШУТИЛЄВА А. В. МОДЕЛЬ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ОДНА ІЗ СТРАТЕГІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	120
EROKHINA P. V. MODEL OF ENSURING THE SOCIO-ECONOMIC SECURITY OF THE STATE IN THE CONDITIONS OF MODERN CHALLENGES	122
KOT M. V. ANALYSIS OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY DEVELOPMENT WORLDWIDE	124
LYSENKO I. V. THE ROLE OF INNOVATION IN THE MARKETING ACTIVITIES OF ENTERPRISES	128
NOSAL M. I. THE ROLE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE FORMATION OF LEADERSHIP QUALITIES	131
RADCHENKO D. O. THE DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATIONS	133
СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	135
ГОРДІЙЧУК-БУРДІНА Х. І. ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З НІМЕЧЧИНОЮ	135
ДЕРІД І. О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН МЕРКОСУР ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ЄС-МЕРКОСУР	136
КОВАЛЬЧУК А. І. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В УКРАЇНСЬКИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	140
МЕЛЬНИК Т. В. КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ІТАЛІЄЮ: СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ	142
МОСКАЛЕНКО Є. В., ШКОДІНА І. В. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	146
НІКОРА Т. О. УКРАЇНСЬКО-ТУРЕЦЬКІ МІЖДЕРЖАВНІ ВІДНОСИНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	149
ПІДДУБНИЙ Д. Д. «СИНЯ ЕКОНОМІКА» ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	152
РЕДЬКО К. Ю. ЗВ'ЯЗОК МІЖ СПОЖИВАННЯМ ПЕРВИННОЇ ЕНЕРГІЇ ТА РЕАЛЬНИМ ВАЛОВИМ ВНУТРІШНІМ ПРОДУКТОМ НА ПРИКЛАДІ АЗІАТСЬКИХ КРАЇН	154
СИНІЦЬКА А. О. DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL COOPERATION	157
CHEN LIN MECHANISMS FOR SUPPORTING THE DEVELOPMENT OF ENERGY BASED ON RENEWABLE SOURCES, RELEVANT FOR CHINA	159
СЕКЦІЯ 3. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ	163
ВЕРГУН В. В. МЕРЕЖА ЗАКОРДОННИХ КОРПУНКТІВ ДІА УКРІНФОРМ	163
ВОВЧЕНКО О. В. СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ МЕДІА У США	165
ГІЛЬФАНОВА В. А. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ	169
ЄРМАКОВА А. А. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ КІБЕРВІЙНИ	171
ЗАЙЧУК Т. М. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ	173

КАРАЛАШ А. В. СПОСОБИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ У КОЛЕКТИВІ	176
МОСКАЛЕНКО Н. П., МОМОТ Н. М. ІНТЕРВ'Ю ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРСОНІФІКАЦІЇ ЖУРНАЛІСТА	179
ПАНОВА А. В. ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНУ ПОЛІТИКУ	182
СТОЄВА Т. І. РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СУСПІЛЬСТВІ	184
ФРОЛОВА К. В. ФЕНОМЕН PUBLIC RELATIONS У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	186
ХАЛЯВКІНА Є. А. ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОТИБОРСТВА	188
ХАРЧЕНКО Л. Р. ПІДСТАВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	191
ЦИРИН К. Л., МОМОТ Н. М. КОМЕРЦІЙНА РЕКЛАМА НА ТЕЛЕБАЧЕННІ: ОСОБЛИВОСТІ PR-КОНТЕНТУ	193
ШЕЛЕСТ М. С. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СХОДИНКА РОЗВИТКУ КОМУНІКАЦІЙ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	195
ШУРЛО А. В. ОСНОВНІ НОРМИ РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТУ – ЧИСЛА, СКОРОЧЕННЯ, ЦИТАТИ, ОДИНИЦІ ВИМІРУ, ПОСИЛАННЯ	197
BELKINA A. O., NIKITINA I. P. SOCIAL COMMUNICATIONS IN PUBLIC ADMINISTRATION	200
BONDARENKO A. S., BILAN A. A. THE SOURCES AND BASIC PARADIGMS OF SOCIAL COMMUNICATION	202
KRIZHANOVSKAYA L. U., ZHUK E. O. SOCIAL COMMUNICATION	205
MUL A. O. FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATIONS OF UKRAINIAN SOCIETY	208
SEKATSKA A. S. DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATIONS	210
TATARINOVA E. S., KHORISHENKO D. V. DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATIONS	212
TSYMYRENKO D. D. INFLUENCE OF COMMUNICATION TECHNOLOGIES ON TRANSNATIONAL PROCESSES IN THE MODERN WORLD	215
СЕКЦІЯ 4. ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	218
ВАКУЛОВИЧ В. Ю. ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ЖИТТЯ СПОЖИВАЧА ІНФОРМАЦІЇ	218
КОБИЛКО С. О., МОМОТ Н. М. ЛІТЕРАТУРНІ ВИДАННЯ УКРАЇНИ: ТЕМАТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА	220
ХАРЛАМОВ М. І., ЛОГОВСЬКИЙ І. М. ІННОВАЦІЙНЕ ТА ТРАДИЦІЙНЕ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТСТВА	224
SITALO S. V. PHILOSOPHICAL AND CULTURAL ASPECTS OF INFORMATION ACTIVITY	226

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ	230
ВОЛОШИНА О. В., ТКАЧУК Г. О., БЛАЖКО В. В. ДЕФІНІЦІЇ «КОМПЕТЕНЦІЯ» І «КОМПЕТЕНТНІСТЬ»: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	230
ГОРДІСЬКО А. О. РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ	232
ДРОЗДОВА В. В., РУДНІЦЬКА К. В. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗВО (НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ)	236
КОРОЛЬ О. І. ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ	240
МОМОТ Н. М. ДУАЛЬНА ОСВІТА: ЯК НАБЛИЗИТИ РИНОК ПРАЦІ ДО СТУДЕНТА	242
ПАСІЧНИК О. О. МОДЕЛЮВАННЯ КВАЗІПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗВО	244
ПАСІЧНИК О. С. ПОНЯТТЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПАРАДИГМ ТА ЇХ ЕВОЛЮЦІЯ	248
РУКІНА Д. О. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК ПОТРЕБИ СУЧАСНОСТІ	251
ХОМИШАК О. Б., САПІЙ Я. В. ІНШОМОВНІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ У НАВЧАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ВІДБОРУ	254
ШЕВЧУК Н. В., КОГУТ Г. В. УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ МЕРЕЖАМИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: МОЖЛИВОСТІ ТА НЕБЕЗПЕКИ	256
ШИШЕНКО І. В. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ХМАРНИХ СХОВИЩ ДАНИХ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	259
ШКОЛЯР Н. В. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	262
GLADYSH M. A., KIREITSEVA L. I. DEVELOPMENT OF EDUCATION IN UKRAINE FOR THE LAST FIVE YEARS	265
ZHADAN V. S., TEPLYTSKA V. Y. INNOVATIVE METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES DURING QUARANTINE	268
KAZMIRCHUK A. S. LINGUOCULTUROLOGICAL FEATURES OF TRANSLATION TERMS OF LEGAL SPHERE IN ENGLISH	271
KOSTRENKO N. V., NIKITINA I. P. THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND STUDENT ANXIETY	273
MIKHAILOVSKA A. R., NIKITINA I. P. INNOVATIVE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN UKRAINE	275
ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО	278

ВСТУПНЕ СЛОВО

Трансформаційні процеси у суспільстві мають глобальний вплив на зміни у розвитку сучасної науки. Міждисциплінарні зв'язки відіграють у цьому процесі безпосередню роль. Невизначеність сучасного світу в зв'язку з глобалізацією розширила коло наукових та практичних пошуків у вирішенні проблем. Суспільство знань стало точкою відліку в сучасних підходах до науки. Якщо раніше наука більше спрямовувалася на випередження, то зараз це швидше стрімке вирішення проблем, що раптово загрожують серйозними наслідками. Інноваційним вирішенням багатьох з них сприяє міждисциплінарне поєднання різних наук, сфер, галузей. Традиційні підходи вичерпали себе і, натомість, крок нового науково-практичного вирішення шляхом міждисциплінарності змінює картину світу вже сьогодні.

Методологічні напрацювання сучасної науки потребують обговорення, апробації, спільного вирішення науково-освітніх питань, що поставила собі за мету дана конференція. Новітні погляди молодих науковців та здобувачів можуть стати у нагоді для академічної фундаментальної науки та для освітньої галузі у процесі викладання навчальних дисциплін. Наука ХХІ століття змушує змінювати підходи, тому науково-практичні обговорення, неупереджений аналіз з погляду молодого наукової еліти створює передумови для успішного подолання загроз навколишнього світу. Міждисциплінарний інструментарій ураховує всі споріднені науки у їх взаємозв'язку, взаємодоповненні та взаємозбагащенні. Оновлення наукових шкіл шляхом залучення молоді, популяризації науки серед студентства сприяє використанню наукового потенціалу як вітчизняної, так і зарубіжної наукової спільноти. Міждисциплінарний феномен робить вітчизняну науку мобільною, суспільно активною, затребуваною у сучасну добу.

*З побажаннями успішної роботи,
Оргкомітет конференції*

СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

БАЛАБАН О.Г.

студентка 3 курсу, спеціальність «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

BalabanOH@krok.edu.ua

БЛАКИТНА ЕКОНОМІКА – ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА

Анотація. У статті проаналізовано блакитну економіку як механізм, який передбачає збереження природних ресурсів, зміну використання видобувних ресурсів на більш екологічніші та розробку стратегії щодо збереження Світового океану. В дослідженні обґрунтовано особливості економічного регулювання блакитної економіки, шляхи імплементації морської політики Європейського Союзу в Україні та динаміку й чинники іноземного інвестування для реалізації принципів блакитної економіки у нашій країні.

Ключові слова: ефективне використання ресурсів, екологічна безпека, енергетика, блакитна економіка, Світовий океан.

Актуальність роботи обумовлена впровадженням блакитної економіки у країнах усього світу як комплексу заходів, спрямованих на необхідне збереження природних ресурсів, використання доступних, на умовах непорушення екології, звичайних природних ресурсів з переміщенням акцентів на екологічні технології. Розвиток та підтримка екологічної безпеки, впровадження інноваційних проєктів є майбутніми напрямками розвитку блакитної економіки, які можуть приносити економічну вигоду країні, успішно конкуруючи з традиційними підходами в економіці. Принцип блакитної економіки говорить, що будь-який ресурс можна замінити іншим. Досягти безвідходного виробництва є головною метою задля порятунку планети.

Таким чином, блакитна економіка пропонує альтернативу звичайним індустриальним процесам, зміщуючи акцент з використання видобувних ресурсів на більш прості й екологічні технології. Її принципи дозволяють залучити підприємців до інноваційних бізнеспроєктів, які могли б приносити економічну вигоду, успішно конкуруючи з традиційними підходами в економіці.

При цьому слід зазначити, що основу блакитної економіки повинні скласти технології і виробництва, здатні не завдавати шкоди Світовому океану. Тобто основний акцент у блакитній економіці робиться на Світовий океан, моря і все, що з ними пов'язано.

У 2019 р. до сфери економіки, пов'язаної з океаном, морем і прибережною зоною, відносилося майже 4,5 млн людей. Річний обіг блакитної економіки наближається до 700 млрд євро. На думку європейських експертів, цю цифру можна за 10 років збільшити втричі, впроваджуючи новітні технології у сферу створення альтернативної енергетики і виробництво заповнюваних продовольчих ресурсів.

Враховуючи темпи зростання світової економіки в останні роки, можна стверджувати, що за наступні 10-15 років світове виробництво та зайнятість збільшаться,

у тому числі значно збільшиться і внесок морських галузей. Відповідно до прогнозу фахівців ОЕСР, до 2030 р. економічна активність у Світовому океані може збільшитися до 3 трлн доларів, а кількість працюючих при повній зайнятості зрости майже до 40 млн осіб.

Головним ініціатором упровадження та реалізації блакитної економіки виступає Європейський Союз. При цьому ЄС не обмежується тільки власними територіями, але і намагається її реалізувати в усьому світі.

Інтеграція України в міжнародне співтовариство, безумовно, вимагає відповідної адаптації та імплементації нових підходів до умов сталого розвитку нашої країни. Проте, це потребує суттєвих вкладень у різні сфери економіки, що пов'язані з морем.

Незважаючи на позитивну динаміку останніх років щодо прямих іноземних інвестицій, які станом на 31 грудня 2019 р. склали 35,8 млрд доларів, що на 2,89 млрд доларів більше, ніж у попередній період, Україна все ще позиціонується як країна з надто високими ризикам. У найближчій перспективі тільки традиційні сектори економіки (енергетика, агросектор та інфраструктура) можуть сподіватися на позитивні тенденції щодо іноземного інвестування.

Серед основних чинників, які негативно впливають на обсяги іноземного інвестування в Україну, можна зазначити корупцію (згідно з дослідженням, проведеним аудиторською компанією Ernst & Young у 2017 р., Україна займає 1 місце за рівнем корупції); недосконалий захист прав власності та кредиторів (недосконала нормативно-правова база); певні обмеження руху капіталу і валютного регулювання; недосконале податкове адміністрування, антимонопольне законодавство, здійснення цінового регулювання тощо.

Висновки. Дослідження показало, що впровадження блакитної економіки є дуже складним і витратним процесом. Для країни, що має проблеми у сфері економічного розвитку, без підтримки іноземних інвесторів такий сценарій розвитку неможливо реалізувати. Тому Уряду України необхідно зосередитися на розв'язанні проблем, що стримують залучення іноземних інвестицій, та поступово впроваджувати принципи блакитної економіки.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Котлубай В. О., Редіна Є. В. Синя економіка як новий вектор розвитку України. *Правове життя сучасної України* : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 1. С. 421-424.
2. Синя економіка. URL : <https://economistua.com/sinya-ekonomika/> (дата звернення 17.11.2021).

BALABAN O.

BLUE ECONOMY - THE PATH TO HUMAN DEVELOPMENT

Annotation. The article deals the blue economy as a mechanism that provides for the conservation of natural resources, changing the use of extractive resources to more environmentally friendly and developing a strategy for the conservation of the oceans. The study substantiates the features of economic regulation of the blue economy, ways to implement the

maritime policy of the European Union in Ukraine and the dynamics and factors of foreign investment to implement the principles of the blue economy in our country.

Keywords: resource efficiency, environmental security, energy, blue economy, oceans.

БАРБАНОВА І.С.

аспірант PhD,

Черкаський державний технологічний університет

ORCID: 0000-0003-4349-9051

barbanova@ukr.net

ЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ РЕГІОНУ

Анотація. У дослідженні розглянуто поняття механізму інноваційного розвитку та його значення в економічному зростанні й покращення якості життя та позитивний вплив на соціально-економічну сферу регіону. Виділено основні можливості, які відкриваються при його впровадженні.

Ключові слова: механізм інноваційного розвитку, регіон, соціально-економічна сфера.

У сучасному динамічному світі всі галузі розвиваються з великою швидкістю, й основою для цього є людські знання, які породжують інновації, що є джерелом економічного зростання. Інноваційний розвиток є одним з головних визначальних факторів у процесі формування нової моделі економіки, конкурентоспроможності та стабільності на регіональному і загальнодержавному рівнях, а досягнути цього допоможе налагоджений механізм інноваційного розвитку, який має бути в кожному регіоні.

На сьогоднішній день є мета, яка полягає у розбудові національної інноваційної системи для забезпечення швидкого та якісного перетворення креативних ідей в інноваційні продукти і послуги, підвищення рівня інноваційності національної економіки, що передбачає створення сприятливих умов для розвитку інноваційної сфери, збільшення кількості впроваджуваних розробок, підвищення економічної віддачі від них, залучення інвестицій в інноваційну діяльність [4]. Проте є багато проблем, які можуть перешкоджати цьому, але реалізація такої діяльності має позитивний характер, зокрема прискорення інноваційного та економічного розвитку в регіонах, що зможе вивести країну на новий рівень конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Розглядаючи саме поняття «механізм інноваційного розвитку», науковці роблять акцент на його системній характеристиці [3, с. 72].

Узагальнюючи, можна сказати, що механізм інноваційного розвитку – це організаційно-економічна форма здійснення інноваційної діяльності й сприяння її проведенню, пошуку інноваційних рішень, а також важіль стимулювання та регулювання цієї діяльності. Науковці розробили систему інноваційних механізмів, яка складається з п'яти груп, на кожную з яких покладені конкретні функції: механізми організації, механізми розробки й упровадження, механізми фінансування і стимулювання, механізми технологічного трансферу та механізми інтелектуальної власності. Також ідеться про те,

що інноваційні механізми існують на трьох основних рівнях: макрорівні, регіональному рівні та рівні підприємства [2, с. 96].

Налагодження дієвого механізму інноваційного розвитку призведе до кардинальних структурних змін у соціально-економічній сфері, що дозволить переформатувати весь ланцюжок створення вартості — від постачальників до кінцевих користувачів [1, с. 576]. А також відкриються нові можливості для інвесторів, нові

Розглядаючи рис. 1, можна сказати, що механізм інноваційного розвитку є об'єднуючим елементом, який має призвести до активізації інноваційного середовища регіону. Як наслідок, це зміни в соціально-економічній сфері у вигляді економічного зростання та загального покращення якості життя.

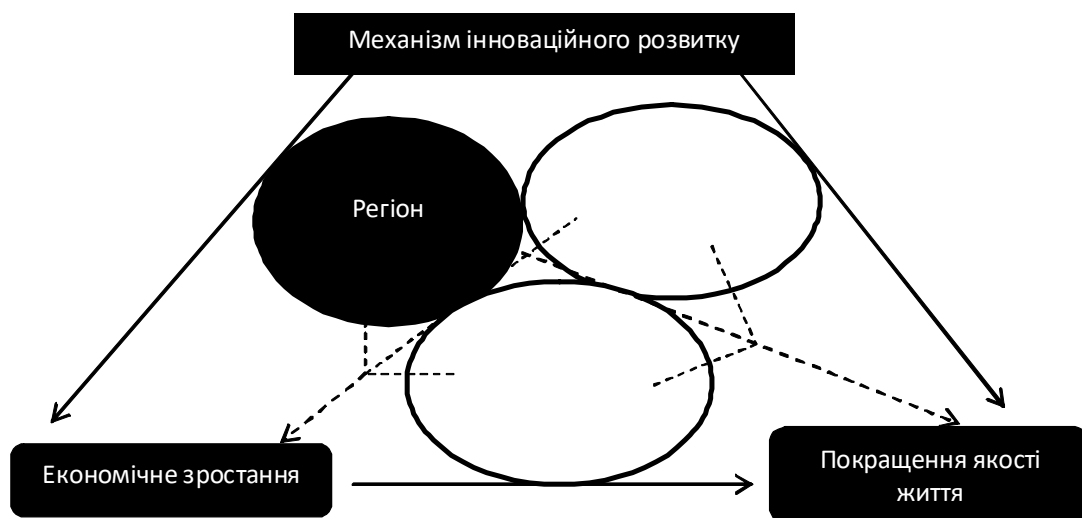

Рис. 1. Механізм інноваційного розвитку в соціально-економічній сфері регіону

Дивлячись на сучасний стан соціально-економічної сфери в кожному регіоні та країні загалом, який знаходиться в занепаді, що є наслідком кризових явищ, які негативно впливають на економіку держави, можна виділити такі позитивні основні можливості, що відкриються у випадку правильного впровадження механізму інноваційного розвитку:

Промисловість: - збільшення обсягів виробництва продукції;

- збільшення підприємств, які впроваджують інновації;

- збільшення реалізації продукції, в тому числі інноваційної.

Інвестиції та зовнішньоекономічний розвиток: - збільшення потоку інвестицій;

- збільшення інноваційних проєктів;

- відкриття нових шляхів на міжнародні ринки.

Ринок праці: - зменшення кількості безробітних;

- збільшення реальної заробітної плати.

Отже, світовий досвід показує те, що шлях до економічного зростання та соціального добробуту лежить через інновації, а саме механізм інноваційного розвитку, який функціонує у передових країнах. В Україні потрібно почати його налагоджувати на регіональному рівні у рамках загальнонаціональної програми інноваційного розвитку. В перспективі подальших досліджень буде доцільним зосередитися на більш детальному вивченні впливу механізму інноваційного розвитку на соціально-економічну сферу регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова С. О., Корнєєва Т. С. Потенціал і тенденції інноваційного розвитку економіки України / С. О. Акімова, Т. С. Корнєєва // Центральноукраїнський національний технічний університет. 2017. С. 576—578.
2. Колоколов В. А. Инновационные механизмы функционирования предпринимательских структур. *Менеджмент в России и за рубежом*. 2002. № 1. С. 95—101.
3. Неустроев Ю. Г. Механізм інноваційного розвитку та його вплив на систему економічної безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 70—75. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.10.70](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.10.70)
4. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Схвал. Розпорядж. КМУ від 10 липня 2019 р. № 526-р. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>

BARBANOVA I.

THE IMPORTANCE OF THE MECHANISM INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE SOCIO-ECONOMIC SPHERE OF THE REGION

Abstract. The research examined the concept of the mechanism of innovative development and its importance in economic growth and improving the quality of life and the positive impact on the socio-economic sphere of the region. The main opportunities that open up during its implementation are highlighted.

Keywords: mechanism of innovative development, region, socio-economic sphere.

БАРДАКОВСЬКА К.І.

студентка,

Національний технічний університет

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID: 0000-0002-6434-2929

2004katisha@ukr.net

НАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ФІЗИЧНИМ ОСОБАМ-ПІДПРИЄМЦЯМ В УКРАЇНІ

Анотація. В Україні за останні 2 роки спостерігається зростання кількості ФОП, які закриваються. Станом на січень 2021 року 18430 фізичних осіб-підприємців припинили свою діяльність. Порівняно з 2020 роком цей показник зріс на 41%, бо тоді ця цифра була 7665 [1]. Зрозуміло, що підприємці завершують власну справу не від солодкого життя. Саме тому ця тема є нині досить актуальною, адже наразі є надзвичайно важливо українському Уряду сприяти розвитку сучасної підприємницької діяльності.

Ключові слова: підприємницька діяльність, ФОП, фінансова допомога.

Головна проблема полягає в тому, що кожного року лише зростають податки, які зобов'язані платити підприємці. Також на ринку постійно відбувається підвищення цін на засоби виробництва. У той же час український Уряд не проводить політики щодо підтримки матеріального статусу ФОП. Звільнення від виплат Єдиного соціального

внеску для ФОП відбувається лише в тому разі, якщо за поточний місяць не було отримано жодного прибутку.

Без сумніву, цього недостатньо. Це є підтвердженням того, що український Уряд повинен упровадити певні пільги у вигляді грошової допомоги та підтримки фізичним особам-підприємцям. Ми впевнені, що це матиме вагомий вплив на розвиток сучасного підприємства та змінить у позитивній тенденції статус ФОП. Щодо підтвердження точності та невичерпності цієї думки, можна взяти за приклад економічну політику Франції, яка, дійсно, спрямована на підтримку підприємців. У цій країні також встановлена певна кількість податків. Одночасно з цим існує достатньо сильна політика, спрямована на забезпечення певними грошовими пільгами та компенсаціями фізичних осіб-підприємців у Франції. Така грошова пільга, як, наприклад, *Abattement auto-entrepreneur* [2]. Завдяки цьому фізична особа-підприємець Франції має можливість платити податок, який вираховується не з усього доходу, а лише з певного відсотка, розмір якого залежить від діяльності підприємця. Розмір цього вирахування 71%, 50% або 34%. Також французька система оподаткування звільняє від сплати соціального збору на один рік певну категорію фізичних осіб-підприємців (*ACRE - Aide à la création ou à la reprise d'une entreprise*) [3]. Варто також згадати про наявність вигідних банківських пропозицій кредитів з нульовим відсотком.

Ці та інші фінансові допомоги дозволяють французьким ФОП прогресувати. Таким чином, це позитивно впливає на розвиток французької економіки загалом та тому наразі ця країна є одним з лідерів. Об'єктивно кажучи, наша країна потребує суттєвих змін, для того щоб зайняти лідерські позиції. Без сумніву, запровадження допомоги та підтримки фізичним особам-підприємцям поліпшить економічну ситуацію у країні. До того ж, це буде, дійсно, значним поштовхом для розвитку підприємницької діяльності та заохочення до відкриття нових підприємств і організацій. Такі ідеї може втілити український Уряд. Якщо з'явиться більше можливостей щодо отримання фінансової допомоги підприємцями та різнопланові грошові компенсації й пільги, то більше фізичних осіб зможе почати та успішно вести підприємницьку діяльність. Реалізувати цю пропозицію непросто, але можливо. Українському Уряду це доступно. Це, дійсно, дуже важливо, адже усунення факторів, які є перепонами для розвитку підприємницької діяльності в Україні, дасть змогу покращити стан української економіки загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економіка українських ФОПів у реальному часі. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://opendatabot.ua/open/foponomics>
2. *Letaux d'abattement pour l'auto-entrepreneur*. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://pole-autoentrepreneur.com/guide/la-fiscalite/impots-auto-entrepreneur/taux-d-abattement-auto-entrepreneur/>.
3. Code du travail: version en vigueur depuis le 01 janvier 2019 - article L5141-1. Режим доступу: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000036390612/

BARDAKOVSKA K. H.

PROVISION OF FINANCIAL ASSISTANCE TO INDIVIDUAL ENTREPRENEURS IN UKRAINE

Abstract. In Ukraine for the last 2 years there is an increase in the number of self-employed persons who close. As of January 2021, 18,430 individual entrepreneurs have ceased operations. Compared to 2020, this figure increased by 41%, because then this figure was 7665. [1] It is clear that entrepreneurs do not end their business from a sweet life. That is why this topic is quite relevant today, because it is extremely important for the Ukrainian government to promote the development of modern business.

Keywords: entrepreneurial activity, private individual, financial assistance.

БАСАРА Є. Б.

студентка 3 курсу, спеціальність «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

BasaraYB@krok.edu.ua

ПРИНЦИПИ СТАБІЛЬНОГО ФІНАНСУВАННЯ БЛАКИТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У статті досліджено потенціал та можливості «блакитної економіки». Здійснено аналіз національних стратегій розвитку «блакитної економіки», який показав різницю підходів у частині «блакитної» таксономії, механізмів координації, формування статистики та проведення вимірювань. Зроблено висновок, що фінансування «блакитної економіки» може прискорити впровадження відповідальної політики та бізнес-практик, якщо вона буде засновано на глобальних принципах та стандартах.

Ключові слова: блакитна економіка, екологія, розвиток, міжнародні стандарти.

Розвиток блакитної економіки набуває все більшого масштабу. Розвиток економічних та промислових взаємовідносин між людьми створює попит на сировину. Оскільки ресурси на суші вже не в змозі задовольнити цей попит, людина звертається до своєї «еволюційної колиски» – океану. Так як ресурси океанів майже недоторкані людиною (крім нафтових та газових родовищ), це означає величезну кількість ресурсів для подальшого розвитку економічної взаємодії та грандіозний потенціал, починаючи від туризму, завершуючи високотехнологічними секторами. Проте, ці дії породжують безліч проблем, насамперед екологічні та біологічні. Забруднення та деградація екосистеми морського світу вже є грандіозною. І це лише при незначному використанні ресурсної бази. Уявити, що можливо при максимізації використання ресурсів, призводить до нервозності та страху за майбутнє подальших поколінь.

Заради безпечного майбутнього необхідна міжнародна стандартизація, правила гри для всіх і кожного – рівні права й рівне покарання за їх порушення. Оскільки забруднення водного середовища та знищення морського світу – це проблема, яка стосується кожної країни, ми всі в одному човні.

На нашу думку, насамперед необхідно фінансувати інноваційні механізми роботи з водним середовищем і його очистки від нашої діяльності. Також слід почати відновлювати те, що ми вже знищили, а саме – 50% коралових рифів, 70 тис. км мертвої зони Балтійського моря, збільшити відновлення популяції риб в океані й, звичайно,

посилити відповідальність за забруднення пластиком океан, оскільки 89% пластикового сміття складають поліетиленові пакети, одноразові набори посуду та ін.

Роль України в даній проблемі полягає в максимізації ресурсів та покращенні переробної системи в державі, подоланні корупції та покращенні інвестиційної привабливості для реалізації більш екологічних проєктів, що дасть додаткові кошти в бюджет як країни, так і регіонів, та послабить навантаження на океанічну екосистему й, можливо, ми станемо для когось прикладом, для того щоб почати діяти.

Розвиток блакитної економіки – це складний процес. Він потребує безліч ресурсів, як фінансових, так і людських. Тому необхідно діяти зараз, щоб не було катастрофи потім!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глобальный зеленый новый курс. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.unepcom.ru/images/greenconomy/greennewdeal.pdf>
2. Яковенко Е. В. Перспективы развития «синей» экономики в Украине и России. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivy-razvitiya-zelyonoy-ekonomiki-v-ukraine-i-rossii/viewer>
3. «Синяя экономика» для приморских регионов ЕС. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://newsaround.top/sinyaya-ekonomika-dlya-primorskihregionov-es.html>.
4. Проект Украина: что прорастет. Десятка самых привлекательных отраслей украинской экономики для инвестиций. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://project.liga.net/projects/ukraine_investment/

BASARA Y. B.

PRINCIPLES OF STABLE FINANCING OF THE BLUE ECONOMY

Abstract. The article examines the potential and opportunities of the "blue economy". An analysis of national strategies for the development of the "blue economy", which showed the difference in approaches to the "blue" taxonomy, coordination mechanisms, statistics and measurements. It is concluded that the financing of the "blue economy" can accelerate the implementation of responsible policies and business practices, if it is based on global principles and standards.

Keywords: blue economy, ecology, development, international standards.

БОЙКО І. А.

здобувачка рівня вищої освіти «магістр»,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник:

СУПРУНЕНКО С. А.

к.е.н, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України
ORCID: 0000-0002-4585-3440
suprunenko.s.a.34@gmail.com

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Проаналізовано проблеми забезпечення взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування, розподіл повноважень між ними та визначено шляхи їх удосконалення. У процесі дослідження охарактеризовано значення місцевого самоврядування для розбудови української державності та зазначено, що його становлення й розвиток можливі лише через запровадження європейських стандартів місцевого самоврядування, проголошених Європейською хартією місцевого самоврядування та євроінтеграції України. Проблема взаємовідносин між гілками влади залежить від багатьох чинників, які були виокремлені та охарактеризовані в дослідженні. Зроблено висновок, що ефективна модель взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування має забезпечувати необхідну єдність державної влади з одночасною самостійністю територіальних громад.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, взаємодія, компетенція, делегування повноважень, децентралізація виконавчих органів влади.

На етапі реформування системи органів державного управління й органів місцевого самоврядування досить актуальною є проблема вдосконалення місцевого управління, зокрема взаємодії органів державного управління та органів місцевого самоврядування. Для ефективного розв'язання питань місцевого значення потрібна модель, яка б забезпечувала необхідну єдність державної влади з одночасною самостійністю територіальних громад, сприяла ефективності взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Політичні перетворення, що відбулися в Україні, істотно вплинули на розвиток системи публічного управління. Побудова нової демократичної, децентралізованої системи державного управління є основою становлення української держави на шляху демократичного розвитку. Однак розбудова нової децентралізованої системи державного управління – достатньо складний процес, обумовлений тією роллю, яку буде відігравати місцеве самоврядування у взаємодії з органами державної влади.

Взаємодія органів виконавчої влади обласного рівня з органами місцевого самоврядування відбувається в різних формах, але кожна з них обумовлена характером і змістом завдань, що вирішуються особливостями об'єкта управління, стадією управлінського процесу тощо. Під формою взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування слід розуміти зовнішню виражену владну дію, яка здійснюється в межах компетенції цих органів і спрямована на реалізацію їх завдань та функцій [4].

Характеризуючи значення місцевого самоврядування для розбудови української державності, слід зазначити, що його становлення й розвиток можливі лише через запровадження європейських стандартів місцевого самоврядування, проголошених Європейською хартією місцевого самоврядування та євроінтеграції України. У той же час зазначимо, що Україна має свій специфічний шлях розвитку місцевого самоврядування, що повинен враховувати історичні й національні особливості. Саме тому для України актуальним залишається питання побудови нової моделі взаємодії між органами державної влади та місцевого самоврядування, її конституційне й законодавче

закріплення. Розглядаючи реформу децентралізації та створення місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, є підстави стверджувати, що сучасна демократична модель місцевого самоврядування в Україні можлива тільки в умовах децентралізації державної влади, а це дає підстави говорити, що в сучасний період саме ступінь децентралізації влади істотно впливає на взаємини між органами державної влади й місцевого самоврядування [2].

Розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування, які наділені власними, самоврядними і делегованими повноваженнями, та місцевими державними адміністраціями, які наділені відповідними розпорядчими та виконавчими повноваженнями, обумовлена такими причинами:

- необхідністю встановлення конкурентної політичної та юридичної відповідальності цих органів за визначені їм Конституцією і законами ділянки роботи;
- порушенням встановленого Конституцією і законами балансу інтересів між цими органами;
- наявністю прогалин у регулюванні або дублюванням певних повноважень цих органів тощо.

Тісна співпраця місцевих державних та самоврядних органів, як правило, приносить позитивні наслідки, в результаті яких органи державної влади забезпечують умови, необхідні для нормальної діяльності органів місцевого самоврядування, а самоврядні структури виконують чимало функцій суто державного характеру. Проблема взаємовідносин між гілками влади залежить від багатьох чинників, найвагоміші з яких [3]:

- універсальність реалізації державної політики;
- певний рівень самостійності органів місцевої влади у способах реалізації державної політики;
- тісна співпраця між урядом та органами місцевого самоврядування;
- впровадження дієвих механізмів узгодження рішень центральних і місцевих органів виконавчої влади, які зачіпають інтереси місцевого самоврядування;
- розв'язання проблеми делегування повноважень виконавчої влади місцевому самоврядуванню, законодавчого визначення принципів, умов та порядку їх делегування, форми контролю за виконанням делегованих повноважень, а також відповідальності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, їх посадових осіб за невиконання або неналежне виконання делегованих повноважень;
- створення механізму ефективного контролю за законністю здійснення власних повноважень органами місцевого самоврядування.

Способом організації взаємодії у відносинах між державою та громадянським суспільством виступає громадянський діалог. У ході громадянської взаємодії відбувається узгодження суспільних інтересів через громадянський діалог, досягнення суспільних компромісів: «він пом'якшує соціальні суперечності та конфлікти та спрямовує їх в інституційний контур, де вони, за допомогою правових засобів та процедур, знаходять своє вирішення, або переводяться в площину поетапних узгоджень» [1]. Важливим у цьому контексті зауваженням дослідників є розуміння того, що «демократія не може будуватися тільки на пріоритеті більшості. Вона теж здатна помилятися, тому принцип більшості повинен бути доповнений такими принципами, як свобода і компроміс».

Отже, можемо підбити підсумки, що нечітке розмежування повноважень, відсутність дієвого механізму взаємодії, а також відсутність чіткого розподілу

відповідальності між органами місцевого самоврядування різного рівня обумовлюють неефективність взаємодії між представницькою та виконавчою гілками влади. Проблема є досить актуальною і безпосередньо пов'язана з системними реформами та трансформаційними процесами, що відбуваються в державі. Проте ефективна модель взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування має забезпечувати необхідну єдність державної влади з одночасною самостійністю територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Письменний І. В. Громадянський діалог як форма взаємодії між владою та суспільством *Аспекти публічного управління*. 2015. № 9(23), вересень. С. 5 – 11. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (дата звернення 26.11.2021).
2. Незнаюк С. Ю. Взаємодія органів місцевого самоврядування і державної влади в умовах реформи децентралізації : автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 281 "Публічне управління та адміністрування", ЧНУ ім. Петра Могили. - Миколаїв, 2019. - 12 с. URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/825/1> (дата звернення 25.11.2021).
3. Незнаюк С. Ю., Євтушенко О. Н. Децентралізація в Україні – реалізація норм Європейської хартії місцевого самоврядування. Всеукраїнська науково-практична конференція «Могилянські читання – 2019: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти». 2019 р. URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream> (дата звернення 25.11.2021).
4. Бурбика В .О. Адміністративно-правові засади взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами: дисертація ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. 2017. 251 с. URL: <https://jmb.s.com.ua/pdf/5/5/jmbs0-2020-5-5-229.pdf> (дата звернення 25.11.2021).

SUPRUNENKO S., BOIKO I.

INTERACTION BETWEEN STATE AUTHORITIES AND LOCAL GOVERNMENT BODIES IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

Abstract. The problems of ensuring the interaction of state authorities and local governments, the distribution of powers between them and ways to improve them are analyzed. The study describes the importance of local self-government for state building, and the fact that its formation is developing through the introduction of European standards of local self-government on the European Charter of Local Self-Government and European Integration of Ukraine. The problem of correlation depends on many factors that have been identified and characterized in the study. However, it was concluded that an effective model of interaction between public administration and local self-government should ensure the necessary unity of state power with at the same time independent territorial communities.

Keywords: local government, state authorities, local government bodies, interaction, powers, competence, delegation of powers.

БРЕЖНЄВА-ЄРМОЛЕНКО О. В.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів та обліку,

Дніпровський державний технічний університет,

ORCID ID: 0000-0003-4518-6235

ovbreol@ukr.net

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Анотація. Розглянуто джерела фінансування вищої освіти в різних країнах світу та Україні. Визначено джерела державного і недержавного фінансового забезпечення закладів вищої освіти. Досліджено проблеми оптимізації формування і використання фінансових ресурсів закладів вищої освіти.

Ключові слова: освіта, освітні послуги, державні видатки, недержавне фінансування.

Освітня система вважається однією з найбільш консервативних соціальних систем. Однак, вона також зазнає суттєвих змін під впливом процесів глобалізації та інформатизації сучасного світу. Механізми управління, організації та фінансування систем освіти практично всіх країн світу на сучасному етапі розвитку значною мірою трансформуються в пошуках більш ефективних моделей. Для того щоб виділити основні моделі фінансування вищої освіти в умовах зростання її потреб і різноманітності джерел, насамперед необхідно визначитися з усією сукупністю ресурсів, що спрямовуються на фінансування освіти: державні, приватні ресурси, кошти підприємств, змішані форми, зовнішні ресурси.

З цього часу стала переважати думка, що 5% ВВП на освіту є не тільки нормальними, а й мінімально необхідними для забезпечення розвитку. В кінці XIX ст. країни витрачали не більше 0,5% ВВП на освіту, нині не тільки високорозвинені країни витрачають у 10 разів більше [1].

Незважаючи на різноманіття даних стосовно ресурсів, що спрямовуються на освіту, існує певна межа, вище якої частка цих видатків у державному бюджеті (чи відносно ВВП) не може зростати. Тому надалі спостерігається зростання приватних та інших витрат на освіту в абсолютних і відносних показниках, хоча загалом державні ресурси залишаються на сучасному етапі переважною формою фінансування освіти.

Країни ОЕСР у середньому витрачають 6,1% ВВП на всі рівні освіти, у тому числі на вищу освіту – 1,4%. Водночас, Південна Корея та США витрачають 2,2% і 2,6% відповідно, при тому, що в цих країнах найвищою є частка приватних витрат. Вище середнього рівня витрачають на вищу освіту Австралія, Данія, Фінляндія та Швеція. З іншого боку, Франція, Ісландія, Мексика, Португалія, Швейцарія, Об'єднане Королівство витрачають на вищу освіту відсоток ВВП, нижчий середнього рівня, але виділяють найвищу частку ВВП на початкову та середню освіту [1]. До речі, в Україні на вищу освіту виділяється в середньому 1,7-1,9% ВВП протягом останніх років. Потік державного фінансування має багаторівневий характер, може спостерігатися значна відмінність у відносних частках фінансових потоків, здійснених на різних рівнях державного

управління. Видатки центрального уряду на фінансування освіти включають не тільки бюджет МОН, а й видатки з бюджетів інших міністерств на підпорядковані їм навчальні заклади.

В Україні, наприклад, до останнього часу з Державного бюджету фінансування освіти здійснюється по лінії 11 міністерств і 14 комітетів, управлінь тощо. Важливу роль у фінансуванні освіти відіграють органи місцевої влади, особливо у країнах із децентралізованою фінансовою системою.

Приватні ресурси спрямовуються в систему освіти через оплату надання платних освітніх послуг у приватних і державних навчальних закладах, благодійні та спонсорські внески. Розмір приватного внеску, який узагалі важко піддається точній оцінці, широко варіює в різних країнах унаслідок дії різних історичних, соціальних, економічних та інституційних чинників, і також суттєво відрізняється на різних рівнях освіти.

На практиці державні і приватні ЗВО України зіткнулися з проблемою відсутності економічного обґрунтування методик розрахунку собівартості освітніх послуг. Зазвичай для визначення рівня ціни на освітні послуги використовується три основні підходи [2]:

- 1) витратний метод базується на розрахунку собівартості товару або послуги, збільшеної на заплановану норму прибутку;
- 2) орієнтація на конкурентів (ціна встановлюється на рівні цін конкурентів);
- 3) орієнтація на цінність (корисність) товару (ціна встановлюється на підставі думки покупців про те, скільки повинен коштувати певний товар і скільки вони готові за нього заплатити). Нині ЗВО певною мірою використовують усі основні методи ціноутворення. Найбільш простим методом ціноутворення на освітні послуги є витратний.

Історично склалося так, що приватний сектор у сфері вищої освіти поширений більшою мірою у США, Австралії, Південній Кореї, Японії, натомість у європейських країнах переважають державні навчальні заклади, а в деяких (Фінляндія, Німеччина) – їх студентський контингент є абсолютно переважним. Наприклад, у Німеччині державний сектор охоплює всього 88 університетів і 102 університети прикладних наук, приватний – відповідно 15 і 39 закладів. У приватних університетах навчається 0,5% студентів, а в університетах прикладних наук – 8%. Усього у 2005 р. в Німеччині навчалося 1,8 млн студентів у державних закладах і 46 тис. – у приватних (у середньому близько 2%) [1].

Підприємства та організації, незалежно від форми власності, можуть виділяти кошти на освіту через створення власних і фінансування закладів професійної підготовки, через оплату навчання своїх працівників у інших навчальних закладах, через сплату добровільних внесків і спеціальних податків. Схеми фінансування підприємствами можуть бути дуже різноманітними від майже повної свободи в цьому питанні до фіскальних стимулів або ж – жорсткого регулювання розвитку навчальної діяльності підприємств.

Практика функціонування сучасних систем освіти в різних країнах світу свідчить про все більше використання різних змішаних форм оплати навчання, що поєднують елементи оплати з приватних джерел із частковим фінансуванням і відповідальністю держави, або державне фінансування з більшою приватною відповідальністю. Держава може активно впроваджувати кредитні форми оплати навчання. Організація таких систем і встановлення низьких ставок відсотків за освітніми кредитами означає приховане фінансування. Популярною є система ваучерної освіти, поширеної в багатьох країнах світу.

Освіта, як надзвичайно перспективний і важливий напрям діяльності, також усе більше залучається до міжнародного співробітництва. Зростаюча інтернаціоналізація освітньої діяльності зумовлена причинами як внутрішнього характеру (забезпечення потреб національної економіки у кваліфікованих кадрах), так і зовнішніми (необхідність забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовому середовищі).

Проявом інтернаціоналізації стає розвиток світового ринку освітніх послуг (експорт та імпорт освітніх послуг, збільшення чисельності іноземних студентів), поява міжнародних форм організації освітньої діяльності (міжнародних спільних освітянських і наукових проєктів, спільних навчальних закладів, можливостей одночасного отримання дипломів вищих навчальних закладів різних країн), інтернаціоналізація фінансових ресурсів освіти: залучення зовнішніх джерел в освіту у вигляді коштів, грантів, кредитів міжнародних організацій, фондів та установ інших країн.

Фінансові надходження у сферу освіти з-за кордону здійснюються за спеціальними програмами, що впроваджуються міжнародними організаціями (ЮНЕСКО, Європейський Союз та інші), іноземними суспільними та приватними благодійними фондами. У країнах, що розвиваються, часто найпершу роль у фінансуванні освіти відіграє зовнішня допомога, величина якої повинна враховуватися в загальних видатках.

Диверсифікація джерел фінансування освіти певним чином впливає на сам механізм функціонування навчальних закладів. Необхідність управління різними потоками фінансових ресурсів, що надходять у навчальний заклад із різних джерел, уже потребує не тільки правової основи, а й ускладнює функції їх фінансових менеджерів. Проявом цього стало розширення підприємницької діяльності навчальних закладів. Провідні університети світу перетворюються на солідні фінансові корпорації, що володіють значними фінансовими портфелями та інвестують кошти в різні підприємницькі проєкти.

Міжнародне співробітництво у сфері освіти є надзвичайно важливим процесом з огляду на перспективи входження України як розвиненої держави у світове товариство. Міжнародні зв'язки на національному рівні, а також на рівні окремих навчальних закладів і приватних осіб надзвичайно активно розвиваються в сучасних умовах, вони є не тільки реальністю, а й необхідним чинником формування конкурентних переваг у сучасному складному глобальному середовищі.

Наведена вище структура походження освітніх витрат не вичерпує всю різноманітність систем і способів фінансування. Усе більше розвиваються змішані та з'являються нові механізми оплати освітніх послуг, головна мета яких поєднати державний і приватний сектори, різні механізми фінансування та надання освітніх послуг, ввести елементи конкуренції та відповідальності за якість наданої освіти. Характерними прикладами в цьому відношенні можуть служити розвиток кредитних форм фінансування освіти, ваучерної освіти та інших.

Вирішення проблеми оптимізації формування і використання фінансових ресурсів закладів освіти є складним завданням. Досягнення цієї мети передбачає реалізацію таких завдань: формування багатоканальної системи фінансового забезпечення освіти; визначення фінансування освіти як пріоритетного напрямку державних видатків; усебічне стимулювання інвестицій юридичних і фізичних осіб у розвиток освіти та оплати освітніх послуг; створення сучасної системи оплати праці в освіті на основі визнання особливого статусу вчителя і викладача; визначення пріоритетних напрямів фінансування освіти і

концентрація в них фінансових ресурсів; забезпечення ефективності використання коштів на функціонування й розвиток освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Каленюк І. С., Куклін О. В. Розвиток вищої освіти та економіка знань: монографія. Київ: Знання, 2012. 343 с.
2. Беленко Д. В., Куликов П. М. Себестоимость и цена образовательных услуг в Украине: методика расчета и обоснование. Модели управления в рыночной экономике. 2008. Вып. 11. С. 265–274.

BREZHNEVA-YERMOLENKO O.

DIVERSIFICATION OF SOURCES OF EDUCATION FINANCING: INTERNATIONAL EXPERIENCE

Abstract. Sources of financing of higher education in different countries of the world and Ukraine are considered. The sources of state and non-state financial support of higher education institutions are determined. Problems of optimization of formation and use of financial resources of higher education institutions are investigated.

Keywords: education, educational services, state expenditures, non-state financing.

ВИСОЦЬКА А.Ю.

студентка,

Хмельницький університет управління та права Леоніда Юзькова

nastyavisotska99@gmail.com

Науковий керівник:

АРЗЯНЦЕВА Д.А.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

ORCID: 0000-0001-8014-7544

ardasha2001@gmail.com

БЕРЕЖЛИВЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ІННОВАЦІЙНА ІДЕЯ СУЧАСНОГО СВІТУ

Анотація. У статті розкрито сучасні інноваційні підходи до менеджменту. Зазначено Концепцію бережливого ставлення як інноваційну ідею сучасного світу. Вказано на втрати та шляхи їх мінімізації. Розкрито систему бережливого ставлення та її складові.

Ключові слова: бережливе виробництво, інноваційні підходи, бізнес-процеси, витрати, перевиробництво.

Сучасним інноваційним підходом до менеджменту є бережливе виробництво (lean production, lean manufacturing, надійне виробництво, «струнке виробництво»), яке передбачає систему організації і управління виробничим підприємством та виготовлення певної продукції, що безпосередньо заснована на постійному прагненні до зменшення чи усунення всіх можливих видів втрат. Концепція бережливого мислення виникла з Toyota Production System, яка визначала цінність будь-якого процесу, відрізняючи діяльність або

кроки з доданою вартістю від дій чи етапів без доданої вартості; та усунення відходів, щоб кожен крок додавав цінність процесу. В сучасному світі концепція ощадливого виробництва є одним з найбільш перспективних та новітніх напрямів розвитку менеджменту.

Мета концепції бережливого виробництва – це можливість позбутися всіх видів втрат та забезпечити максимальну ефективність використання ресурсів підприємства шляхом безперервного вдосконалення всіх бізнес-процесів організації, спрямованих на підвищення задоволеності споживачів [2, с. 55]. Серед найбільш вагомих та важливих втрат, які потребують мінімізації та постійного контролю керівника підприємства, виділяють: перевиробництво продукції, очікування працівників та споживачів, різноманітні втрати на транспортуванні, переміщення та нерівномірність виконання операцій [6]. Сьогодні методи бережливого виробництва охоплюють різноманітні аспекти виробництва, починаючи з початкової стадії життєвого циклу продукції, наприклад, розробку продукції, закупівлю та виробництво до розповсюдження.

Система бережливого виробництва складається з певних елементів, які тісно пов'язані між собою, а саме: 5S, TQM, JIT, SMED, TPM та інші. Цей метод насамперед передбачає залучення до процесу оптимізації бізнесу кожного співробітника і максимальну орієнтацію на споживчі потреби покупця [5]. Особливість методу «Бережливого виробництва» полягає у вираженій спрямованості перетворень "знизу-вгору", що безпосередньо передбачає спрямування до скорочення запасів, часу та мінімізації використовуваних ресурсів.

Порівняно з іншими системами оптимізації бізнес-процесів, «Бережливе виробництво» сприяє змінам культури управління підприємством та коригуванню взаємин між різними рівнями і підрозділами підприємства, а також дає працівникові можливість брати участь у процесі управління підприємством за рахунок надання і реалізації пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності виробництва [3].

Тобто, актуальність цієї концепції полягає в тому, що для будь-якого підприємства важливо правильно та раціонально розподіляти власні ресурси та наявні запаси з метою забезпечення максимальної ефективності виробництва.

Однак, проблемою впровадження ідеології Lean на українських виробництвах є бар'єр у свідомості людей, оскільки вітчизняні підприємці, переважно, не дотримуються певних принципів, які допомагають заощадити та зменшити витрати, через низьку мотивацію (зокрема з боку держави) або через відсутність практичних навичок такої діяльності. Серед найбільш важливих та необхідних навичок управлінця чи підприємця варто виокремити вміння займатися виробництвом на умовах сталості.

Проте, слід зазначити, що ця ідея набуває поширення у практиці ведення підприємницької діяльності не лише у розвинутих країнах, але і в Україні. Так, деякі крупні українські компанії вже практикують використання певних принципів цієї концепції на своєму виробництві, зокрема: корпорація «Артеріум», корпорація «Агросоюз», поліграфічна компанія «Юнівест Прінт», компанії Toyota, діяльність яких поділяється на операції і процеси, що збільшують цінність для споживача. Наприклад, корпорація «Артеріум» поєднує політику соціальної відповідальності та метод підвищення ефективності використання наявних потужностей підприємства, в результаті чого продуктивність роботи персоналу зросла майже вдвічі. Ця інноваційна система включає методи заощадження часу працівників, скорочення витрат та оптимальне

використання наявних ресурсів на фірмі, які безпосередньо базуються на новітніх інформаційних, аналітичних та економічних технологіях. Наведені методи є складовими системи ощадливого виробництва, що досить ефективно впливають на будь-яке підприємство загалом [1].

Таким чином, концепція «бережливого виробництва» реалізується як філософія та набір інструментів і практики для досягнення найвищої якості, найнижчої вартості та найкоротшого часу виконання. Це наслідок комплексного, якісного управління у всіх сферах діяльності підприємства.

Як висновок, слід зазначити, що концепція «бережливого виробництва» є актуальною та ефективною на сучасному етапі розвитку українського виробництва. Адже вона надає можливість підприємству значно зменшити витрати, водночас, збільшивши ефективність власного підприємства. Ця концепція поєднує у собі важливі складові, а саме застосування інструментів бережливого виробництва, оптимізації організаційної моделі й зміни управлінської культури. Тому концепція ощадливого виробництва стає все більше популярною серед різноманітних галузей бізнесу в Україні та у світі, оскільки забезпечує можливість залишатися конкурентоспроможними на все більш конкурентному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко С. С. Аналіз інструментарію концепції постійного удосконалення // Економіка. Менеджмент. Підприємництво: зб. наук. праць. 2008. №20. С. 23–28.
2. Герасимчук З. В. Антикризисный менеджмент социально-экономического развития региона: теория, методология, практика : монография. Луцк, 2014. 283 с.
3. Кулініч Т. В. Особливості формування системи заходів антикризового управління вітчизняними підприємствами // Національне виробництво й економіка в умовах реформування: стан і перспективи інноваційного розвитку та міжрегіональної інтеграції: зб. наук. праць. Тернопіль. 2015. С. 215–216.
4. Лапай Я. Г. Особливості використання існуючих методів антикризового управління підприємствами // Економіка и менеджмент. 2013. Т. 2.
5. Ощадливе виробництво: концепція, інструменти, досвід: наук.-практ. видання / Т. Омеляненко, О. Щербина, Д. Барабась та ін. Київ, 2009. 157 с.
6. Хринюк О. С. Методи антикризового управління підприємством // Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених. 2011. № 5. С. 114–117.

VYSOTSKA A. YU.

SAVING PRODUCTION AS AN INNOVATIVE IDEA OF THE MODERN WORLD

Abstract. The article reveals modern innovative approaches to management. The Concept of Thrift as an innovative idea of the modern world is mentioned. Losses and ways to minimize them are indicated. The system of careful attitude and its components are revealed.

Keywords: lean production, innovative approaches, business processes, costs, overproduction.

ВЛАСЕНКО О.П.

к.е.н., доцент кафедри маркетингу, Поліський національний університет
ORCID: 0000-0002-2231-1104

vlasenko_olena@i.ua

КОБИЛИНСЬКА А.П.

студентка спеціальності «Маркетинг», Поліський національний університет
anpetrovna4@gmail.com

СОЦІАЛЬНІ ЕКСТЕРНАЛІЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ FOOD-МАРКЕТИНГУ: ДИТЯЧЕ ОЖИРІННЯ

Визначено соціальне значення та фактичний рівень проблеми надмірного споживання потенційно-шкідливих продуктів харчування дітьми та підлітками. Досліджено інструменти комунікаційної політики food-маркетингу. Актуалізовано необхідність законодавчого й адміністративного регулювання змісту інформаційних повідомлень (реклама, маркування та ін.) та формування системи моніторингу й контролю дотримання встановлених вимог.

Ключові слова: маркетингова комунікаційна політика, *food*-маркетинг, цільова аудиторія, діти, підлітки.

Серед глобальних проблем сучасного етапу соціально-економічного розвитку людства особливої актуальності набувають чинники, що потенціюють порушення метаболізму людини й призводять до метаболічного синдрому, ожиріння, діабету та ін. Серед низки несприятливих факторів варто зважати на негативний вплив комунікаційної складової *food*-маркетингу на дитячу й підліткову аудиторію. Тому дослідження соціальних екстерналій від використання інструментів *food*-маркетингу є актуальним напрямом наукового пошуку.

Авторитетні дослідження науковців Лондонського Королівського та Університетського коледжів засвідчили, що «несправедливо звинувачувати у надмірній вазі дітей лише батьків. Раніше вважалося, що саме харчування в родині є головним фактором порушення метаболізму. Проте, телевізор у дитячій спальні значно збільшує ризик ожиріння» [1]. Характеристика дитячого ожиріння в цифрах наведена на рис. 1.

Останніми роками інструменти комунікаційної політики *food*-маркетингу підпадають під критику нутриціологів, лікарів, психіатрів. Лідери думок засвідчують про особливий вплив відеоконтенту на свідомість і підсвідомість дітей та підлітків. Варто зазначити, що традиційним засобом комунікації *food*-маркетингу є телебачення, але стрімко зростає частка інформаційного й рекламного контенту в мережі Інтернет [4; 5].

Інструмент Product placement, демонстрація товару у фільмах та телесеріалах, дає можливість маркетологам ознайомити широке коло споживачів зі своєю продукцією. *Food*-маркетинг активно користується тим, що батьки не завжди можуть емпірично обґрунтувати шкідливий вплив на дитячий організм надмірної кількості вуглеводів та жирів, а тому купують бажане. Дослідження Frechette (2015) показали, що в останні роки, діти та підлітки є стейкхолдерами технологічних досягнень і причинно-наслідково вони стали сприйнятливими до рекламних повідомлень про нездорову їжу [3].

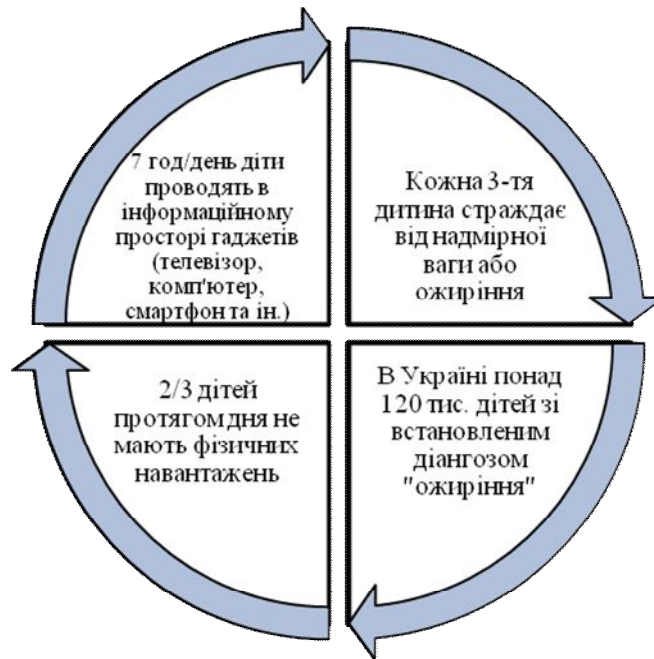

Рис. 1. Дитяче ожиріння в цифрах

Джерело: адаптовано [1; 2].

Ресторани швидкого харчування зосереджують рекламну кампанію безпосередньо на дітях та молоді. Кожен знає про іграшку при замовленні їжі в McDonald's. Окрім того, з 1996 по 2006 роки The Walt Disney Company був ексклюзивним партнером McDonald's, пов'язуючи їх продукти разом. Колаборація завершена в травні 2006 року, за деякими повідомленнями через стурбованість The Walt Disney Company проблемою дитячого ожиріння [7].

Важливим недоліком *food*-маркетингу є розповсюдження оманливої інформації про якість і корисність продуктів харчування. Все частіше на маркуваннях товарів ми можемо помітити: «менше цукру», «без жирів». Недобросовісні виробники активно адаптуються до людської довірливості та прогаляють нормативно-правового поля й подають неякісну інформацію. Ця проблема лежить у правовій площині. На даний момент в Україні законодавчо задекларована, але не дієва система відповідальності за неправдиву інформацію у маркуванні, що змушувало б виробників вказувати всі інгредієнти й нести адміністративну та кримінальну відповідальність за фальсифікацію. Це створює сприятливі умови для виробників продовжувати порушувати права споживачів.

В усьому світі не існує взаємоузгоджених законів про *food*-маркетинг, тому країни мають можливість прийняти власне законодавство щодо стандартів маркетингу харчових продуктів [9]. Варто зазначити, що це є можливістю для кожної країни провести дослідження свого внутрішнього ринку та стандартизувати певні питання щодо маркування, Product placement, реклами по телебаченню й Інтернету.

Окрім вживання надмірної кількості вуглеводів і жирів, є питання щодо алкогольних напоїв. За допомогою інструментарію комунікаційної політики *food*-маркетингу, яскравої мотивуючої реклами в ЗМІ та соціальних медіа виробники алкогольних напоїв залучають усе більше молоді до своєї цільової аудиторії. Алкогольна індустрія зіткнулася з критикою щодо цього. Провідне місце дискусії займають алкопопи (солодкі на смак напої, які приваблюють яскравим кольором та неординарними назвами, які до вподоби молоді).

Вчені знайшли прямий інструментарій взаємодії, яким є смак та реклама, вони виявили, що ці два фактори впливають навіть на тих, хто ніколи не вживав алкоголю [8].

Рекламу алкоголю зазвичай можна побачити практично в будь-якому засобі масової інформації, вона особливо відома тим, що спонсорує спортивні заходи, концерти, журнали, і її можна знайти в Інтернеті [3]. Деякі вебсайти постачальників алкогольної продукції роблять вигляд, що намагаються контролювати своїх відвідувачів, встановлюючи опитування щодо віку (не молодше 18), але будь-яка дитина може вказати не свій вік, це ніяк не перевіряється. Дослідження, проведене American Journal of Public Health, показало, що пасажери потягів у Бостоні у віці від 11 до 18 років щодня бачили рекламу алкоголю [6]. Також, актуальним є питання негативного впливу енергетичних напоїв та напівфабрикатів сніданків з високим глікемічним індексом.

Таким чином, використання сучасних інструментів комунікаційної політики *food*-маркетингу призводить до низки соціальних негативних екстерналій, а саме перманентне інформаційне занурення психологічно сприятливої дитячої та підліткової аудиторії у привабливий світ смачної їжі й напоїв (які призводять до метаболічних порушень) на фоні малорухливого способу життя та псевдокорисності деяких звичних продуктів харчування (солодкі йогурти, сухі солодкі сніданки, нектари й ін.) і законодавчо не врегульованої системи державного моніторингу за якістю і безпечністю харчових продуктів та інформаційного наповнення їх реклами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Селлгрєн К. У дитячому ожирінні винні не лише батьки – дослідження. BBC News: Україна. 2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46283800> (дата звернення: 20.10.2021).
2. Факти про дитяче ожиріння. CDC. URL: <https://www.cdc.gov/obesity/data/childhood.html> (дата звернення: 20.10.2021).
3. Australian National Preventive Health Agency. Alcohol advertising: the effectiveness of current regulatory codes in addressing community concern/ URL: <https://apo.org.au/node/38191>
4. Cairns G., Angus K., Hastings G. and Caraher. M. Systematic review of the evidence on the nature, extent and effects of food marketing to children. A retrospective summary. 2013. Appetite, 62, pp. 209-215.
5. Chandon P., Wansink B. Does food marketing need to make us fat? Nutrition Reviews. Volume 70. Issue 10, 1 October. 2012. P. 571–593. URL: <https://academic.oup.com/nutritionreviews/article/70/10/571/1879763>
6. Gentry E., Poirier K., Wilkinson T., Nhean S., Nyborn J., Siegel M. Alcohol Advertising at Boston Subway Stations: An Assessment of Exposure by Race and Socioeconomic Status. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3222337/>
7. Noe E. Did Childhood-Obesity Worries Kill Disney-McDonald's Pact? URL: <https://abcnews.go.com/Business/story?id=1937651&page=1>
8. Jones C., Reis S. Not just the taste: why adolescents drink alcopops /URL: <https://scholars.uow.edu.au/display/publication45086>
9. World Cancer Research Fund International. Restrict food marketing. Retrieved 2016-04-05. URL: <https://www.wcrf.org/int/policy/nourishing-framework/restrict-food-marketing>

VLASENKO O.P., KOBLYNSKA A.P.
THE SOCIAL EXTERNALITIES OF FOOD-MARKETING COMMUNICATION:
CHILD OBESITY

Abstract. The social significance and the actual level of the problem of excessive consumption of potentially harmful foods by children and adolescents are determined. The tools of food marketing communication policy are studied. The need for legislative and administrative regulation of the content of information messages (advertising, labeling, etc.) and the formation of a monitoring and control system for compliance with established requirements has been updated.

Keywords: marketing communication policy, food-marketing, target audience, children, teenagers.

BOBK D. S.

студент,

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна

deemoneway@gmail.com

СУЧАСНІ МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В ОРГАНІЗАЦІЯХ

Анотація. Розглянуто поняття мотивації та сучасні методи мотивації персоналу в організаціях. Запропоновано найбільш ефективний спосіб стимулювання і мотивації персоналу як фактору підвищення ефективності функціонування організації.

Ключові слова: мотивація персоналу, стимулювання праці, сучасні методи мотивації.

Одним з основних інструментів управління персоналом є мотивація персоналу. В наш час керівник не повинен наказувати своїм підлеглим, а навпаки, направляти їхні зусилля у правильне русло, розкривати їх здібності. Але для ефективного використання методів мотивації підприємству необхідно постійно запроваджувати нові підходи до способу ведення мотиваційних заходів. Адже саме мотивація персоналу може стати вирішенням багатьох проблем підприємства, бо вона є одним із факторів, що забезпечують оптимальне використання ресурсів, і стимулює кадровий потенціал.

Метою дослідження є розгляд основних сучасних методів та інструментів мотивації персоналу в організаціях та визначення найбільш ефективного з них.

Вивченням теми методів мотивації персоналу займалися такі дослідники, як О. Я. Шевчук [1], М. І. Зелена [2], М. А. Глішнович, З. Єротієвич [3] та інші.

Для вивчення особливостей мотивації персоналу слід дати визначення поняття «мотивація персоналу». Мотивація – це система заходів, метою яких є створення у працівників стимулів до праці та спонукання їх працювати з повною віддачею [1]. Інакше кажучи, мотивація – це сукупність зовнішніх і внутрішніх сил, що спонукають людину до активної діяльності, орієнтованої на досягнення особистих цілей та цілей організації.

Також, варто зазначити те, що в наш час мотивація персоналу на підприємствах зазнала кардинальних змін: замість адміністративних методів використовують економічні

та соціально-психологічні. Тобто, акцент управління персоналом спрямований на тісну й дружню співпрацю керівників та їх підлеглих задля досягнення спільних цілей [2].

Управління людськими ресурсами може підвищити мотивацію працівників шляхом видозмінення робочого процесу. Розглянемо методи, які при цьому використовуються.

Варіанти планування роботи: багато працівників мають проблеми з поєднанням роботи з особистим життям або не задовольняються якістю життя поза робочим часом. І часто це занепокоєння виникає навіть тоді, коли працівник знаходиться на робочому місці, що може знизити його продуктивність. Організації, що запроваджують альтернативні графіки роботи (гнучкий робочий час, чотириденний робочий тиждень тощо), отримують мотивованих працівників, мотивація яких підвищилася. Такі способи планування роботи дозволяють співробітникам зосередитися на роботі, що вони мають виконувати, без шкоди для їхнього особистого життя.

Концепція чотириденного робочого тижня – це концепція, за якою персонал працює 40 робочих годин, але розподіляючи їх таким чином, щоб у працівників був коротший робочий тиждень (наприклад, чотири десятигодинні робочі дні на тиждень). Підприємства, які мають такий варіант організації роботи, визнають його перевагу у вигляді збільшення продуктивності працівників та зменшення кількості їх прогулів.

У наш час, а особливо в умовах пандемії, дуже популярним став спосіб роботи «на віддалені». Дистанційна робота – це варіант планування роботи, який надає робітникам можливість працювати з дому через комп'ютер (або будь-який інший гаджет), підключений до їхнього офісу, без страху підхопити вірус на робочому місці.

З причини того, що у кожного працівника є свої унікальні потреби, які він прагне задовольнити роботою, організації повинні створити цілу низку різноманітних стимулів, які охоплюватимуть увесь спектр потреб співробітників. Визнання успішних дій працівників є одним із способів підвищення їх мотивації. Воно може бути виражене через офіційний або неформальний спосіб. У деяких організаціях є традиція офіційних (або неофіційних, як у серіалі «TheOffice») церемоній нагородження та відзначення досягнень працівників, а в деяких – через неформальну обстановку вітають співробітників із добре виконаною роботою. Визнання також може бути у вигляді грошової винагороди, подарунків, збільшення кількості вихідних або усної похвали.

Кожен мотиваційний механізм будь-якої організації також повинен мати компонент грошового стимулювання для підвищення ефективності. Незважаючи на все, гроші завжди займають важливе місце серед усіх мотиваторів. Такий вид винагороди повинен бути безпосередньо пов'язаним з ідеями чи досягненнями працівника. Але, якщо грошове стимулювання не буде в тандемі з нематеріальними стимулами, його мотиваційний ефект буде короточасним. Такий метод може стати навіть контрпродуктивним, якщо він не буде однаково поширений на всіх членів організації. Нижче розглянуто системи грошових винагород, які використовуються в організаціях.

Існує система, яка передбачає те, що працівникам платять певну суму за кількість товарних одиниць, яку вони виробляють. Таким чином, працівник сам може збільшити зароблену суму своєю продуктивністю.

Система розподілу прибутку базується на загальному прибутку компанії, відповідно до якого керівництво, використовуючи певні формули, формує частину прибутку для всіх співробітників.

Система розподілу заробітної плати – це схеми заохочень, засновані на продуктивності конкретних груп, коли працівники в команді отримують фінансову вигоду, пов'язану з підвищенням продуктивності цієї самої команди. Таким чином, працівників спонукають до підвищення продуктивності в межах своєї робочої групи, не пов'язаної із загальним прибутком організації.

Однак, система премій є найпопулярнішою формою винагородження. Премія – це одноразова грошова винагорода, яку отримують співробітники за досягнення певного рівня продуктивності. Система преміювання організації винагороджує співробітників за якісну роботу, одночасно мотивуючи і заохочуючи їх на таку саму подальшу працездатність.

Організації можуть зобов'язати співробітників постійно вдосконалювати свої навички. Різноманітні програми тренінгів для працівників стають усе більш популярними та ефективними, підвищуючи рівень знань та мотивації співробітників. На подібних тренінгах працівники отримують знання, які зможуть застосувати у роботі, що буде цінним як для працівника, так і для організації.

В організаціях працює багато людей з великим творчим та інноваційним потенціалом, які бояться запропонувати щось керівництву. З цієї причини важливо, з погляду мотивації персоналу, надавати працівникам можливості висловлювати та використовувати свої ідеї, адже деякі з них можуть справді принести користь організації [3].

Отже, аналізуючи всі методи мотивації, запропоновано використовувати метод грошового стимулювання у вигляді системи преміювання, бо такий спосіб дозволяє працівникам власноруч, своєю продуктивністю, підвищити зароблену суму. Також, пропонується встановити чіткі критерії нарахування премій та всі обов'язкові умови їх отримання, щоб старанні співробітники чітко розуміли, куди направляти свої активні дії і отримувати за це гроші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевчук О. Я. Мотивація як один із ключових факторів підвищення ефективності управління трудовим потенціалом підприємства. *Формування ефективної моделі розвитку підприємства в умовах ринкової економіки* : тези Міжнар. наук.-практ. конф., м. Житомир, 2-3 листопада 2017 р. Житомир, 2017. С. 334-337.
2. Зелена М. І. Мотивація як головний чинник підвищення ефективності праці персоналу підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2011. № 4 (49). Ч. 2. С. 253-256.
3. Marijana Aleksić Glišović, Gorica Jerotijević, Zoran Jerotijević Modern approaches to employee motivation: journal article. *Ekonomika, Journal for Economic Theory and Practice and Social Issues*. 2019. Vol. 65, I. 2. P. 121-134

VOVK D. E.

MODERN APPROACHES TO EMPLOYEE MOTIVATION

Abstract. The concept of motivation and modern methods of staff motivation in organizations are considered. The most effective way to stimulate and motivate staff as a factor in improving the efficiency of the organization is proposed.

Keywords: staff motivation, work incentives, modern approaches of motivation.

ГЕЛЕВЕРЯ Є.М.

к. е. н., доцент,

Харківський національний університет будівництва та архітектури,

geleverya@ukr.net

ФЕДОСЄНКО В.Ю.

студент,

Харківський національний університет будівництва та архітектури

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Анотація. Представляємо узагальнені економіко-правові проблеми публічних закупівель, розроблені практичні пропозиції і науково обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення процедур в економічній площині задля забезпечення інвестиційної привабливості національної економіки України в сучасних умовах. Пропонуємо генезис та сучасний феномен публічних закупівель у сфері відновлення інфраструктури з погляду стейкхолдерів. Висвітлюємо недоліки чинного законодавства щодо публічних закупівель у сфері відновлення інфраструктури та економічні важелі усунення протиріч.

Ключові слова: публічні закупівлі, процедури тендерів, прозорість тендерів, забезпечення публічних закупівель на засадах конкуренції.

На сучасному етапі розвитку системи публічних закупівель Україна має низку економіко-правових проблем, які поки що не одержали належного вирішення. Від успішної економічної і правової політики у сфері публічних закупівель залежить забезпечення розвитку ефективної конкуренції, що, у свою чергу, призведе до акцептування найбільш економічно вигідних пропозицій. При цьому слід зазначити, що державні тендери в усьому світі є одним із найбільш важливих регуляторів економіки – стимулів розвитку національного виробництва. Окремі аспекти публічних закупівель розглядали у своїх працях такі науковці, як Карасьова В., Коваленко І., Підцерковний О., Пінькас Г., Шатковський О., Старчук Є., Парасій-Вергуненко І., Назарова К. [1-8] та ін. Слід вказати, що науковці переважно акцентують увагу виключно на юридичних аспектах публічних закупівель, враховуючи динамічні зміни закупівельного законодавства. Разом з тим, ця сфера потребує постійного моніторингу на науково-практичному рівні саме в економічній площині, адже вивчення та вдосконалення економіко-правових проблем публічних закупівель у сфері відновлення інфраструктури забезпечить економію бюджетних коштів усіх рівнів, належну якість відновлення інфраструктурних об'єктів, прозорість процедур закупівель тощо. На теперішній час в Україні відбувається активне реформування економіки загалом, у тому числі системи публічних закупівель. Механізм проведення процедур закупівель у сфері відновлення інфраструктури має бути одним із ключових елементів підвищення ефективності державної економічної політики та базуватися, зокрема, на засадах добросовісної конкуренції, відкритості та прозорості, недискримінації учасників, об'єктивності й неупередженості оцінки тендерних пропозицій, а разом з цим, запобігати проявам корупції у сфері публічних закупівель.

Звертаючись до генезису економіко-правових засад публічних закупівель у сфері відновлення інфраструктури зазначимо, що першим і важливим кроком у розбудові сучасної цивілізованої ринкової економіки було прийняття Верховною Радою України 22 лютого 2000 року Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні

кошти». Прийнятий Закон мав серйозні недоліки, однак його прийняття вважалося для країни одним з найперспективніших шляхів раціонального та ефективного використання бюджетних коштів. Закон закріпив правові й економічні засади здійснення процедур закупівель товарів, робіт і послуг за рахунок державних коштів.

19 квітня 2020 року вступила в дію нова редакція Закону «Про публічні закупівлі», й у ньому є багато позитивних змін економіко-правового характеру для сфери відновлення інфраструктури.

Перше і досить важливе, конкурентних закупівель, тобто тих, в яких може взяти участь будь-який Постачальник стане більше, тому що Замовники зобов'язані проводити спрощену закупівлю (аналогічна допороговій закупівлі) від 50 тис. грн. Раніше Замовники, якщо вартість закупівлі була нижча за 200 тис. грн могли або провести допорогові закупівлі, або укласти прямий договір і просто опублікувати звіт. Тепер же вони закупівлі від 50 тис. грн мають провести через конкурентний вид закупівлі - спрощену закупівлю. А це значно збільшить ринок для Постачальників, адже протягом 2019 року закупівель від 50 тис. грн до порогів було більше 300 тис. Тобто Постачальникам відкриється ще велика частина закупівель, які раніше були недоступними. Ще одним плюсом нової редакції Закону є те, що Постачальники тепер при проведенні процедур закупівель зможуть виправити помилки, які вони допустили в тендерній пропозиції. На це у Постачальника буде 24 години. Тепер у Прозорро є механізм, який убезпечить усіх від конкурентів з аномально низькою ціною. Якщо хтось з постачальників надасть аномально низьку ціну, тобто ціну, що є меншою на 40 або більше відсотків від середньоарифметичного значення ціни/приведеної ціни тендерних пропозицій інших учасників на початковому етапі аукціону та/або меншою на 30 або більше відсотків від наступної ціни/приведеної ціни тендерної пропозиції за результатами проведеного електронного аукціону, то система автоматично сповістить про це Замовника, і у Постачальника, який надасть аномально низьку ціну, буде 1 робочий день, щоб надати обґрунтування такої ціни. Якщо обґрунтування не буде або воно буде недостатнім, то таку пропозицію Замовник відхилить.

На підставі великого науково-практичного досвіду роботи авторів цієї доповіді в системі публічних закупівель сфери відновлення міської інфраструктури м. Харкова зазначимо, що сьогодні спроби створити єдину Методику складання тендерної документації не увінчалися успіхом, хоча декларується протилежне. Тендери запущені, а методики офіційно поки немає. На практиці вона отримала безліч зауважень і негативних відгуків, бо такі питання треба доручати досвідченим юристам і тендеристам, а не технічному науково-дослідному інституту. Щодо надзвичайно завищених вимог ми пропонуємо стандартизацію кваліфікаційних вимог й унормування їхнього встановлення. А саме дати можливість розпоряднику коштів висувати додаткові кваліфікаційні умови до виконавця, але перед тим необхідно провести аналіз, щоб не виявилось так, що цим вимогам відповідає одна-дві компанії.

Вважаємо, що подальші наукові дослідження повинні бути спрямовані на інституційні перетворення у вирішенні основних проблем, з якими зустрічаються майже у всіх закупівлях у сфері відновлення інфраструктурних об'єктів: завищені кваліфікаційні вимоги; попередня змова між компаніями; отримання інформації про тендер компаніями-фаворитами до його початку; участь державних та комунальних підприємств; участь фіктивних підприємств; надмірна цінова конкуренція.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карасьова В. Історія розвитку державних закупівель. Формування ринкових відносин в Україні. 2003. № 9. С. 105-110.
2. Коваленко І. Розвиток законодавства з питань державних закупівель. *Юридичний вісник України*. 2011. № 24. С. 14-22.
3. Подцерковный О. П. Правовая природа отношений в сфере государственного заказа. *Предпринимательство, хозяйство и право*. 2003. № 5. С. 8-10.
4. Пінькас Г. І. Основні етапи розвитку державних закупівель в Україні. *Економіка, фінанси, право*. 2009. № 12. С. 11-15.
5. Шатковський О. Розвиток законодавства України щодо державних закупівель: від еволюції до революції. *Радник в сфері державних закупівель*. 2015. № 5. С. 44-48.
6. Старчук Є. В епіцентрі дискусії замовник - державне підприємство. *Держзакупівлі*. 2016. № 8. С. 76-81.
7. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз публічних закупівель: методичні та практичні аспекти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Економіка. 2017. № 7. С. 65-71.
8. Назарова К. О., Копотієнко Т. Ю. Контроль публічних закупівель як державний пріоритет розвитку економіки. *Бізнес Інформ*. 2017. №11. С. 96–101.

GELEVERYA YE.M., FIEDOSIEIENKO V.Y.

ECONOMIC AND LEGAL PROBLEMS OF PUBLIC PROCUREMENT

Abstract. We present generalized economic and legal problems of public procurement, we have developed practical proposals and scientifically grounded recommendations for improving economic procedures to ensure the investment attractiveness of the national economy of Ukraine in modern conditions. We offer genesis and modern phenomenon of public procurement in the field of infrastructure restoration from the point of view of stakeholders. We highlight the shortcomings of the current legislation on public procurement in the field of infrastructure restoration and economic leverage to eliminate contradictions.

Keywords: public procurement, tenders procedures, transparency of tenders, provision of public procurement on the basis of competition.

ГЕЛЕВЕРЯ Є.М.

к. е. н., доцент,

Харківський національний університет будівництва та архітектури

geleverya@ukr.net

ЧУДНА А.О.

студентка,

Харківський національний університет будівництва та архітектури

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ СТРУКТУРИ

Анотація. Представлено наукові засади моделювання та оптимізації собівартості продукції підприємницької структури, розроблено методичні пропозиції і науково

обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення управління собівартістю продукції задля забезпечення інвестиційної привабливості підприємницьких структур в Україні.

Ключові слова: собівартість, економіко-математична модель, методи оптимізації, підприємництво.

При розгляді науково-методичних засад моделювання та оптимізації собівартості продукції підприємницької структури особливу увагу слід приділити економіко-математичним методам, адже найважливішим у використанні математики в економіці є математичне моделювання економічного показника, явища, ситуації або процесу, зокрема собівартості продукції, для вивчення певного аспекту в його розвитку.

Застосування математичних методів в економічному аналізі діяльності підприємницької структури вимагає:

- системного підходу до вивчення економіки підприємницьких структур, врахування багатьох істотних взаємозв'язків між різними сторонами діяльності підприємницьких структур;

- розроблення комплексу економіко-математичних моделей економічних процесів, що відбивають кількісну характеристику, і задач, розв'язуваних за допомогою економічного аналізу;

- удосконалення системи економічної інформації в роботі підприємницьких структур;

- наявність технічних засобів, що здійснюють збереження, обробку і передачу економічної інформації з метою економічного аналізу;

- організації спеціального колективу аналітиків, що складається з економістів-практиків, фахівців з економіко-математичного моделювання, математиків-обчислювачів, програмістів-операторів та ін.

Економіко-математичні методи та моделі є важливим інструментом оптимізації процесу формування собівартості продукції, що реалізується шляхом обґрунтування як абсолютної й відносної величини, так і структури собівартості. Управління собівартістю продукції підприємницької структури з використанням методів оптимізації передбачає реалізацію сукупності взаємоузгоджених ітерацій, що є спільними для всіх методів і можуть несуттєво відрізнятися у функціонально-організаційному наповненні.

Оптимізація собівартості продукції підприємницької структури, яка визначає її інвестиційну привабливість, спрямована на вирішення таких задач:

- оцінку обґрунтованості абсолютної величини собівартості;

- її відповідність плановим величинам;

- оцінку факторів формування величини та структури собівартості продукції;

- своєчасне виявлення резервів зменшення собівартості;

- виявлення та обґрунтування механізмів мобілізації таких резервів.

Відповідно, оптимізація собівартості продукції підприємницької структури є одним із сукупності технологій цільового планування прибутку, що визначає параметри моделі управління прибутком підприємницької структури. Під методом оптимізації абсолютної величини собівартості продукції підприємницької структури слід розуміти органічну сукупність фінансових, математичних та статистичних прийомів цільового моделювання фінансових процесів та показників, що дозволяють із прийнятним рівнем статистичної

достовірності обґрунтовувати управлінські рішення щодо визначення абсолютної величини чи структури собівартості продукції підприємницької структури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лівашко Т. В., Кушнарѡва Т. О. Планування заходів зниження собівартості продукції промислового підприємства. - Запорізька державна інженерна академія, 2017. - № 2. - С. 28-33.
2. Мельник О. І. Напрями та методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах / О.І. Мельник, Ю.Є. Гоцелюк, М.О. Янюк. – Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, 2015. – Вип. 8. – С. 1108-1111.
3. Цимбалюк Л. Г. Чинники, резерви та шляхи зниження витрат виробництва як основа зменшення ціни товару / Л. Г. Цимбалюк, Н. П. Скригун // Вісн. Бердян. ун-ту менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 3(15). – С. 88–95.
4. Грицюк Е. М. Прогнозирование себестоимости продукции и других показателей деятельности промышленного предприятия / Е. М. Грицюк // Технологический аудит и резервы производства. – 2017. – №2 (35).
5. Краснобокая И. А. Анализ формирования себестоимости продукции производственного предприятия с использованием многофакторных эконометрических моделей / И. А. Краснобокая // Экономический анализ : Теория и практика. – 2011. – №5(212). – С. 38-47.
6. Тополенко Н. М. Актуальні питання зниження витрат на формування собівартості продукції та послуг / Н. М. Тополенко, А. А. Гетьман // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2020. – №5(46). – С. 38-45.
7. Бондарчук О. М. Підвищення ефективності діяльності підприємства на основі оптимізації собівартості продукції / О. М. Бондарчук, Б. Ю. Голобородько // Електронний журнал «Ефективна економіка». – 2013. – №10.
8. Собівартість продукції в промисловості. Ч. 1. [Електронний ресурс] // Вісник офіційно про податки. – 2017. – №4/д (12). – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100003964-chastina-1-sobivartist-produktsiyi-v-promislovosti>.

GELEVERYA YE.M., CHUDNA A.O.

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF MODELING AND OPTIMIZATION OF PRODUCTION COSTS OF ENTREPRENEURIAL STRUCTURE

Abstract. We present scientific principles of modeling and optimization of the cost of products of the entrepreneurial structure, developed methodological proposals and scientifically grounded recommendations for improving the cost management of products to ensure the investment attractiveness of entrepreneurial structures in Ukraine.

Keywords: cost, economic and mathematical model, optimization methods, entrepreneurship.

ГИРИЛА М.С.

студент,

Тернопільський національний технічний університет ім. І.Пулюя

mygal.olga@gmail.com

Науковий керівник

ПОПОВИЧ П.В.

д.т.н., професор,

Західноукраїнський національний університет

p.popovych@wunu.ua

TECHNOLOGICAL CHALLENGE OF THE 21ST CENTURY FOR THE HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

Abstract. The research concerns current challenges due to the technological developments which occur in the sphere of higher education. The author gives the analysis of the situation and tries to suggest the solution to the problem that arises.

Keywords: technological challenges, higher education establishments, distance learning

The development of information technology has led to the development of educational innovations, in particular online learning (distance learning). More and more Ukrainian universities are joining the development of open curricula, marking the global technological revolution in online learning. Western scholars point to an increase in demand for distance learning courses over the past few years: the global market for independent distance education in 2019 reached \$ 35.6 billion. In the United States, experts predict that over the next five years it will grow by an average of 7.6% per year and will amount to 51.5 billion dollars USA.

Distance education in Ukraine was introduced in the 2000s, is now in its improving and globalization, integration processes and the introduction of information technology create the preconditions for its development.

The more rapid introduction of e-learning tools in the world began with the spread of information and communication technologies and the Internet. Websites of classes and schools were created, where information of educational content was posted (homework, links to additional sources on deepening the study of the content of the subject, the screen of success students and more). E-mail was used not only for emergency messages, but also for intellectual scientific discussions and process of informing students. Social networks have become very useful for individual and group consultations, communication and training. All the mentioned above gave a positive impact on the rapid development of innovative technologies at the higher education establishments.

Unfortunately, lack of funds and general trend for impoverishment of the population prevent the higher schools from stable improving and gaining the top position in the educational sphere. Quarantine highlighted the lack of an electronic library on all-Ukrainian level, where the content meets all the criteria and requirements of the State Standard. A lot of low-quality educational content is distributed on the Internet. For the most part, such services are provided on a paid basis, which contradicts the basic law of Ukraine on free education in secondary schools. There is no legal framework for the organization of education process by distant form i.e. protection of intellectual property of teachers when creating electronic content of the course. This circumstance is a deterrent to the involvement of teachers in distance learning. Insufficient

technical capabilities of all users, consequently we should mention low speed of the Internet; imperfect free software; high prices for the software educational process has needed; lack of technical ability to check the independence of performing the tasks by the students, etc.

Besides the cost of the technology, there is the possibility of not utilizing all its potential. Some of these problems arise from a lack of training, some from the instructor's attitudes about using the technology, and still others by hardware problems. It seems to be self evident that instructors need to be trained to use distance learning technology, but too often they are not. Once again, it appears that administration may feel that the technology itself will improve the course. Advancement in technology does not lead to effective distance education. The best distance education practices depend on creative, well-informed teachers. We can suggest that newer technologies are not inherently better than old ones and many of the lessons learned from the application of older technologies will still apply to any newer technology. Again, the teacher should be trained to take advantage of both their experience and being able to adapt that experience to the new environment of distance learning. The instructors must be trained not only to use technology, but also to shift the way in which they organize and deliver material.

Equipment and hardware malfunctions can be a great detriment to the effectiveness of distance learning. When a problem occurs in a class everything comes to a standstill and the learning environment is interrupted. If there are too many instances, the entire course can be affected. For instance, if an overhead projector goes out during an instructor's presentation, an alternate way of delivering that information can easily be found. However, if a compressed video presentation has problems, the entire class must be stopped until the problem is resolved. If the teacher goes ahead with the lesson, one site will miss out on that information. During this particular session there was never more than a four-minute period before the connection to one of the sites was lost. This may be an extreme example, but according to the instructor involved in the presentation, the course experience was better, but similar to past experiences. At Ivan Pului Ternopil National Technical University, they discovered that using compressed video as a single medium of delivering distance education was not as effective as was first hoped. Because of this they developed a different concept of an "electronic classroom" that did not rely on just one mode of delivery. Their experience was that compressed video had connection problems and did not work well broadcasting information delivered by lecture. The failure of the hardware can be a very frustrating thing for all involved in distance learning. For the teacher, it means they can be well prepared for the class only to have a bad connection or camera failure cause the entire lesson to go bad. For the technician, the frustration and inability to keep the class running smoothly may affect the instructor's view of their competency, causing friction. For the student, an inability to get a flow to the class and feel like progress is being made can hinder the learning process. Those students used to the traditional face-to-face instruction and who do not have a tolerance for ambiguity will have a difficult time.

Thus, any technological challenge of the 21st century for the higher education in Ukraine can be overcome in case the specialists work together with the teachers and try to meet their needs in solving problems with distance learning from the technical point of view.

REFERENCES

1. Триндаде А. Р. Информационные и коммуникационные технологии и развитие человеческих ресурсов / А. Р. Триндаде // Дистанционное образование. – 2020. – № 2. – С. 5–9.

2. Хассон В. Дж. Критерії якості дистанційної освіти / В. Дж. Хассон, Е. К. Вотермен // Вища освіта. – 2014. – № 1. – С. 92-99.

3. Шуневич Б. І. Дистанційна освіта : теорії індустріалізації викладання / Б. І. Шуневич // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2012. – № 5. – С. 45–50.

HYRYLA M.S., POPOVYCH P.V.

ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ 21 СТОЛІТТЯ ДЛЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Анотація. Дослідження стосується актуальних проблем, пов'язаних з технологічним розвитком у сфері вищої освіти. Автор дає аналіз ситуації та намагається запропонувати рішення проблеми, що виникає.

Ключові слова: технологічні виклики, вищі навчальні заклади, дистанційне навчання.

ГРОНСЬКИЙ І.О.

студент освітнього рівня ступеня «магістр», спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»,
ВНЗ Університет економіки та права «КРОК»
ivanhronskyi@gmail.com

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ І ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Анотація. Нинішня ситуація глобальної безпеки є вкрай неоднозначною, адже стратегії, вироблені міжнародними організаціями та світовою спільнотою раніше, нині потребують свого повного переосмислення і виходу на новий рівень міжнародної взаємодії. Сучасна система глобальної безпеки продовжує активну боротьбу з іншими загрозами планетарного масштабу, до яких можна віднести зростаючу геополітичну напруженість між ядерними державами; активізацію терористів і незаконних збройних формувань; нові локальні збройні конфлікти та громадянські війни; виникнення й незаконне функціонування нелегітимних політичних режимів; недотримання міжнародних угод у сфері зброї масового знищення та звичайних озброєнь тощо.

Ключові слова: глобальна безпека, міжнародний тероризм, організована злочинність, терористичні угруповання, загроза людству.

У ХХІ столітті питання глобальної безпеки продовжує бути одним із найбільш обговорюваних та суперечних. Проблема тероризму для сучасних світових держав не є новою, проте її форма та зміст із плином часу суттєво змінилися. Сьогодні світ зазнає кардинальних трансформацій, що насамперед пов'язано з тенденцією зростаючої глобалізації. Якщо раніше питання безпеки розглядалося державами на національному рівні й вимагало певної внутрішньодержавної реакції, сьогоденні реалії змушують державних лідерів виходити за межі власних кордонів у пошуках вирішення проблем багатьох сфер, у тому числі безпеки.

Саме тому питання боротьби з тероризмом уже не може ефективно вирішуватися лише на державному рівні, а потребує тісної співпраці між державами, так як у сучасних умовах розвитку вони є взаємопов'язаними, а отже, випадки терористичних актів на території

однієї держави з високою ймовірністю негативно позначається на деяких сферах діяльності іншої. Сьогоднішні терористичні акції вирізняються особливою жорстокістю, кривавістю та масовістю.

Загалом, сучасна світова ситуація в економічній та політичній сферах є вкрай нестабільною через затяжну кризу в умовах глобалізації світової економіки та постійні політичні протиріччя й конфлікти, розв'язання яких потребує значних ресурсів та часу. Така нестабільність і невизначеність провокує поширення нових проблем глобальної безпеки, до яких, окрім проблеми міжнародного тероризму, можна віднести транснаціональну організовану злочинність, ескалацію міждержавних та громадянських конфліктів, поширення зброї масового ураження (насамперед ядерної зброї) тощо. За останні роки до цього переліку загроз також додалася світова пандемія коронавірусу, заставши зненацька навіть найрозвиненіші світові держави, що виявилися неготовими протистояти смертельному вірусу, захищаючи життя власних громадян.

Нинішня ситуація глобальної безпеки є вкрай неоднозначною, адже стратегії, вироблені міжнародними організаціями та світовою спільнотою раніше, нині потребують свого повного переосмислення й виходу на новий рівень міжнародної взаємодії. Саме тому надзвичайно важливо продовжувати дослідження даних проблем на міжнародному рівні та подальший пошук нових форм їх подолання.

Сучасний стан справ у сфері глобальної безпеки характеризується, з одного боку, зміцненням співпраці держав з питань подолання глобальних проблем на міжнародній арені, а з іншого боку – недостатньою ефективністю втілених раніше практик, про що свідчить високий рівень глобальних загроз та насамперед зростаючої проблеми міжнародного тероризму.

Проблема діяльності терористичних угруповань давно знайома більшості країн світу, проте сьогодні її характер та мотиви зазвичай виходять за межі однієї держави, зачіпаючи інтереси інших. Такий зсув став можливим, у тому числі, через зростаючу активність глобалізаційних процесів, за яких держави світу стають взаємозалежними гравцями на полі міжнародних відносин. Відтак, небезпечність та впливовість терористичних акцій розширюється з державних масштабів до міжнародних.

На сьогоднішній день тероризм є нещадним кривавим інструментом досягнення певних цілей. Найчастіше він базується на політичному чи релігійному ґрунті. Головними ознаками сучасного міжнародного тероризму є стихійність та масовість.

Сучасна система глобальної безпеки продовжує активну боротьбу з іншими загрозами планетарного масштабу, до яких можна віднести зростаючу геополітичну напруженість між ядерними державами; активізацію терористів і незаконних збройних формувань; нові локальні збройні конфлікти та громадянські війни; виникнення й незаконне функціонування нелегітимних політичних режимів; недотримання міжнародних угод у сфері зброї масового знищення та звичайних озброєнь тощо. Вирішення даних проблем потребує нових підходів і подальшого зміцнення співпраці держав на міжнародному рівні.

У питанні подолання проблем глобальної безпеки, зокрема міжнародного тероризму, Україна також займає активну позицію, будучи учасником антитерористичної коаліції. Одним із вагомих досягнень України в даній сфері є участь у проєкті боротьби з організованою злочинністю «Міленіум». Метою даної програми є нейтралізація впливових євразійських злочинних угруповань країн Східної Європи і Кавказу на

території Європейського Союзу, що в рамках своєї діяльності реалізують торгівлю наркотиками, людьми, транспортними засобами й вогнепальною зброєю, фінансову злочинність та відмивання доходів. Окрім участі у проєкті, Україна створила спеціальний координаційний орган боротьби з тероризмом – Антитерористичний центр при СБУ та прийняла Закон «Про розвідку», що значно розширив можливості співпраці в даній сфері з іноземними державами.

На сьогоднішній день успішна глобальна антитерористична діяльність вимагає від світових держав розробки спільних стратегій і тактики боротьби, належного фінансування, координації зусиль та планів світової спільноти щодо протидії загрозі на регіональному і глобальному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Richardson J. The History of Terrorism from Antiquity to al-Qaeda, *Foresight*. 2005. Vol. 7, №1. P. 88-88.
2. Біленчук П. Д., Кравчук В. В., Кравчук О. В. Сучасний тероризм: світові, вітчизняні та регіональні тенденції: навч. посіб. Хмельницький: Хм.ЦНТЕІ, 2008. 212 с.
3. The Millennium Project: веб-сайт. URL : <https://www.millennium-project.org/> (дата звернення: 24.11.2021).

HRONSKYI I.

INTERNATIONAL TERRORISM AND GLOBAL SECURITY ISSUES IN THE MODERN WORLD

Annotation. The current situation of global security is extremely ambiguous, as the strategies developed by international organizations and the world community in the past now need to be completely rethought and to reach a new level of international cooperation. The current system of global security continues to actively combat other threats on a global scale, which include growing geopolitical tensions between nuclear powers; intensification of terrorists and illegal armed groups; new local armed conflicts and civil wars; emergence and illegal functioning of illegitimate political regimes; non-compliance with international agreements in the field of weapons of mass destruction and conventional weapons, etc.

Keywords: global security, international terrorism, organized crime, terrorist groups, the threat to humanity.

ДЕМЕШОК О.О.

к.е.н., доцент, с.н.с. відділу проблем трансформації та інтеграційних процесів у воєнній сфері

Науково-дослідного управління проблем воєнної політики та воєнної стратегії

Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

ORCID: 0000-0002-6297-3241

josefine@ukr.net

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ НА ТЛІ ПОЯВИ ЗАГРОЗ ГІБРИДНОГО ХАРАКТЕРУ

Анотація. Розглядаються резерви підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів, коло розв'язуваних проблем та перспективи їх використання в Україні. Зазначено, що Україна має значний потенціал нетрадиційних джерел енергії, розвиток яких є особливо актуальним в умовах посилення конкуренції, глобалізації та сучасних євроінтеграційних процесів, в умовах сучасної воєнно-політичної обстановки.

Ключові слова: енергетична безпека, ефективність використання, енергетичний менеджмент, альтернативна енергетика.

У системі енергетичної безпеки нашої країни пріоритетним напрямом є забезпечення ефективності використання енергетичних ресурсів. Метою ефективного використання енергетичних ресурсів є досягнення мінімального технічно можливого та економічно доцільного рівня витрат енергетичних ресурсів. Результати перетворень у світовій і вітчизняній економіці, зумовлені досягненнями науково-технічного прогресу та широким упровадженням прогресивних технологій і високотехнологічної продукції, вимагають постійного вдосконалення методів та моделей енергоефективності.

З метою посилення позицій України у раціональному виробництві енергії з подальшим ощадливим її використанням першочерговими завданнями є: ефективне використання потенціалу в галузі відновлюваної енергії; модернізація генеруючих потужностей та заміщення сировинної бази альтернативними видами палива; розвідка та видобуток вуглеводнів, у тому числі й нетрадиційних; створення конкурентного ринкового середовища та умов системного розвитку ресурсної бази для атомної енергетики.

Досягнення індикативної мети у процесі реалізації Національного плану передбачається за рахунок упровадження нормативно-правових, фінансових та інших заходів. При цьому, здійснення заходів, необхідних для досягнення національної індикативної мети енергозбереження, потребує мобілізації значних фінансових ресурсів, розширення заходів з підвищення енергоефективності, запланованих державою, подальшої лібералізації енергетичних ринків, розвитку державно-приватних партнерств у сфері енергоефективності тощо.

В Україні має місце низька ефективність використання енергоресурсів на всіх етапах: при видобутку, транспортуванні, розподілі, використанні (табл. 1). В Україні виробництво електричної і теплової енергії не відповідає сучасному технічному рівню розвинених країн.

Як результат, подальший розвиток економіки залежатиме переважно від упровадження економічних реформ, завдяки яким “правила гри” на енергетичному ринку набудуть прозорості й недискримінаційності, а також від імплементації європейського законодавства, у тому числі в енергетичній сфері, та термінів інтеграції з енергетичним ринком Європи.

Зазначимо, що в Україні затверджена Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу, де зазначено, що імпортозаміщення та розвиток інноваційних технологій є пріоритетним напрямом державної військово-промислової політики. Застосування у виробничих процесах фізично й морально застарілого устаткування, обумовлене у відсутності засобів для його заміни чи модернізації, як результат, викликає нераціональні витрати енергетичних ресурсів та погіршення становища оборонно-промислового

комплексу. Таким чином, постає завдання із запровадження концепції енергетичного менеджменту, яка буде спрямована на забезпечення раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів, що, у свою чергу, дозволить оптимізувати обсяги енерговитрат.

Таблиця 1. Енергетичний баланс України за 2019 рік (оперативні дані), тисяч тонн нафтового еквівалента

Постачання/ Споживання	Вугіл-ля й торф	Сира нафта	Нафто- продукти	Природний газ	Атомна енергія	Гідро- електро- енергія	Вітрова, сонячна енергія	Біопаливо та відходи	Електро- енергія	Тепло- енергія	Усього
Виробництво	14089	478	-	16318	21771	560	426	3786	-	667	0095
Імпорт	13239	341	10443	9506	-	-	-	47	192	-	4768
Експорт	-49	54	-759	-	-	-	-	-429	-540	-	1830
Міжнародне бункерування	-	-	-121	-	-	-	-	-	-	-	121
Зміна запасів	-1561	0	185	-2441	-	-	-	-43	-	-	3840
Загальне постачання первинної енергії	25718	786	9747	23383	21771	560	426	3362	348	667	9072
Кінцеве споживання	5959	-	10613	13479	-	-	-	2087	10033	7179	9359
Промисловість	5127	-	521	2717	-	-	-	74	4178	3509	6126
Транспорт	5	-	7868	1536	-	-	-	88	568	-	0064
Інші	318	-	1428	7744	-	-	-	1925	5288	3670	0372
Неенергетичне використання	509	-	797	1482	-	-	-	-	-	-	796

При вирішенні проблем енергозбереження основним завданням є запровадження схем енергоаудиту та енергоменеджменту й, відповідно, енергетичної стратегії підприємств. Усе це, в результаті, спрямовано на оцінку витрат енергоресурсів та дефініцію доцільних шляхів їх використання. Тобто розробка комплексу заходів організаційного, технічного та програмно-методичного спрямування, які забезпечать управління виробничим процесом з використанням мінімально необхідними затратами паливно-енергетичних ресурсів.

Зазначимо, наразі найбільш затребуваними в Україні є саме ресурси, такі як природний газ і вугілля. Вони, у свою чергу, становлять понад 60 % вітчизняного енергетичного балансу. Водночас, в останні роки внаслідок змін цінової кон'юнктури, технологій та світових трендів, частка інших видів енергії у споживанні поступово зростає. За даними Міжнародного енергетичного агентства, енергоємність ВВП України втричі вища, ніж у Польщі. Тобто Україна витрачає втричі більше енергії, виробляючи один і той же продукт. Як результат, підприємства зі складу оборонно-промислового комплексу стають менш конкурентоспроможні. Промисловість, що не інвестує в енергоефективність, через певний період часу не зможе продавати свій товар на ринку. Також зазначимо, що у зв'язку з нестачею енергії державі доводиться її імпортувати, так як висока енергоємність підприємств призводить до надмірного споживання енергії.

Україна має значний потенціал нетрадиційних джерел енергії. Загалом, альтернативні (нетрадиційні) джерела енергії – це поновлювані джерела, до яких

відносять: енергії вітру; гідроенергії; геотермальні енергії; енергії сонячного випромінювання; біомаси, біогаз; вугільний метан; вторинне тепло промислового виробництва; пальне твердих побутових і промислових відходів й ін.

Для України дослідження питань розвитку альтернативної енергетики є особливо актуальними в умовах посилення конкуренції, глобалізації та сучасних євроінтеграційних процесів в умовах сучасної воєнно-політичної обстановки, гібридної воєнної агресії проти України з боку Росії, інших загроз воєнного характеру, які переросли у збройний конфлікт, забезпечення воєнної безпеки та оборони України, а також враховуючи високий рівень споживання енергоресурсів порівняно з розвиненими країнами та достатньо високу енергетичну залежність від імпорتنих джерел енергопостачання. Таким чином, очевидно є необхідність поглибленого наукового дослідження вищезазначених процесів з метою виявлення та аналізу існуючих проблем, а також розробки практичних рекомендацій щодо їх вирішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міністерство енергетики України. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/officialcategory?cat_id=245183250
2. Зінь Е. А. , Турченко М. О. Планування діяльності підприємства: Підручник. – К.: ВД – Професіонал, 2004. – 320 с.
3. Міжнародне енергетичне агентство. - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://iea.org>
4. Демешок О. О. Стале господарювання: еколого-економічні проблеми / О. О. Демешок // Національне господарство України: теорія та практика управління: Збірник наукових праць. – Київ; ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2021. – Режим доступу до ресурсу: <http://ecops.kiev.ua/index.html>
5. Демешок О. О. Комбінаторика впливів соціо-еколого-економічних факторів на господарську систему / О. О. Демешок // Україна: аспекти праці. Науково-економічний та суспільно-політичний журнал. – Київ; НДІ праці і зайнятості населення, 2021. - Вип. 2. – С. 22 – 32.

DEMESHOK O.O.

ENERGY SECURITY OF THE STATE ON THE BACKGROUND OF THREATS OF HYBRID CHARACTERS

Abstract. Reserves for improving the efficiency of fuel and energy resources, the range of problems and prospects for their use in Ukraine are considered. It is noted that Ukraine has a significant potential of non-traditional energy sources, the development of which is especially relevant in the context of increasing competition, globalization and modern European integration processes, in the current military-political environment.

Keywords: energy security, efficiency of use, energy management, alternative energy.

ДЖАФАРОВ А.Ф.

здобувач рівня вищої освіти «магістр»,

Київський національний університет технологій та дизайну

anartvorec@gmail.com

СТАН РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ У СВІТІ

Анотація. Проаналізовано показники міжнародних індексів: Глобальний індекс інновацій, Індекс інноваційного розвитку агентства Bloomberg, Глобальний індекс конкурентоспроможності, Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло, Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів, які вказують на стан розвитку інновацій у світі.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, глобалізація.

Глобальний індекс інновацій розраховується щороку, так, у 2019 році наведено дані про інноваційну діяльність 129 країн і територій світу за 80 параметрами, які використовуються для оцінки, вони дають повну картину інноваційного розвитку, включаючи огляд політичної ситуації, стану справ у освіті, рівня розвитку інфраструктури та бізнесу.

До десяти найбільш інноваційних країн світу також увійшли: Фінляндія, Данія, Сінгапур, Німеччина та Ізраїль (рис. 1).

При цьому Польща посіла 39 місце, РФ – 46, Молдова – 58, Казахстан – 79, Білорусь – 72. З країн колишнього СРСР найкращий показник у Естонії, яка посіла 24 місце.

У 2019 році Україна втратила в рейтингу 4 позиції і посіла 47 місце, випередивши Грузію (48 місце). А у групі країн за рівнем доходів нижче середнього Україна посіла 2 місце, поступившись В'єтнаму.

Щорічний Інноваційний індекс Bloomberg аналізує десятки критеріїв, використовуючи сім показників, включаючи інтенсивність досліджень і розробок, тобто співвідношення витрат на дослідження і розробки та ВВП, виробництво з доданою вартістю та проникнення високих технологій. Для рейтингу Bloomberg аналізує 60 економік – переважно, це країни Європи, Північної Америки та Азії.

У 2020 р. рейтинг очолила Німеччина з показником 88,21 бала. На другому та третьому місцях Південна Корея й Сінгапур відповідно. До топ-5 також увійшли Швейцарія і Швеція. До топ-10 увійшли Ізраїль, Фінляндія, Данія, США і Франція. Китай – на 15 місці (+1позиція), Росія посіла 26 місце рейтингу (+1позиція), Польща 25 (-3 позиції).

Україна втратила три позиції порівняно з минулим роком у рейтингу інноваційних економік світу і посіла 56 місце серед 60 досліджуваних країн.

За даними звіту Світового економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність “The Global Competitiveness Report 2019”, Україна займає 85 позицію в рейтингу серед 141 досліджуваної країни. На позицію вище розташувалася Шрі Ланка – 84 місце, а Молдова на 86 місці. Порівняно з даними попереднього звіту Україна втратила 2 позиції.

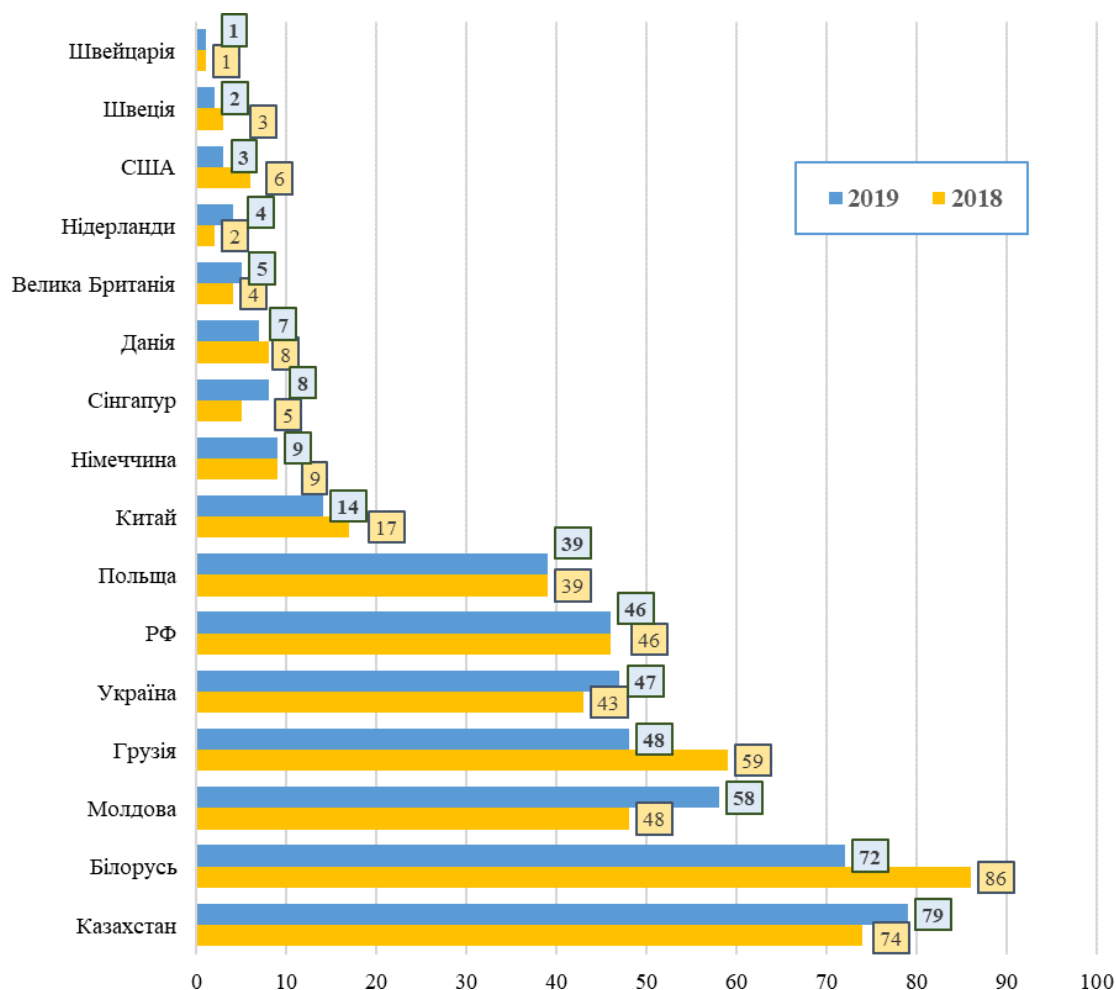

Рис.1. Динаміка ГП по країнах за 2018-2019 рр.

Джерело: [1; 2]

У 2019 р. рейтинг очолили Сінгапур, США та Гонконг. Найнижчий рівень конкурентоспроможності мають Ємен та Чад – 140-е та 141-е місце відповідно.

Географічні сусіди України мають значно кращі позиції: Польща – 37 місце, Словаччина – 42, Росія – 43, Угорщина – 47, Румунія – 51. Для Білорусі рейтинг не розраховувався (рис. 2).

Автори рейтингу зазначають, що Україна займає досить високі позиції за підіндексами: розмір ринку – 47 місце, навички – 44, ринок товарів – 57, інфраструктура – 57 місце.

Європейське інноваційне табло відображає основні індикатори оцінки ефективності функціонування національної інноваційної системи країн ЄС та деяких країн, які не є членами ЄС. Усі країни, що входять до табло, залежно від значень узагальнюючого індексу, згруповані у чотири групи: “інноваційні лідери”, “сильні інноватори”, “помірні інноватори” та “повільні інноватори”. У доповіді “Європейське інноваційне табло 2020” було проаналізовано дані за 2019 р.

Відповідно до отриманих результатів лідером з інновацій залишається Швеція, а також Фінляндія, Данія, Нідерланди та Люксембург.

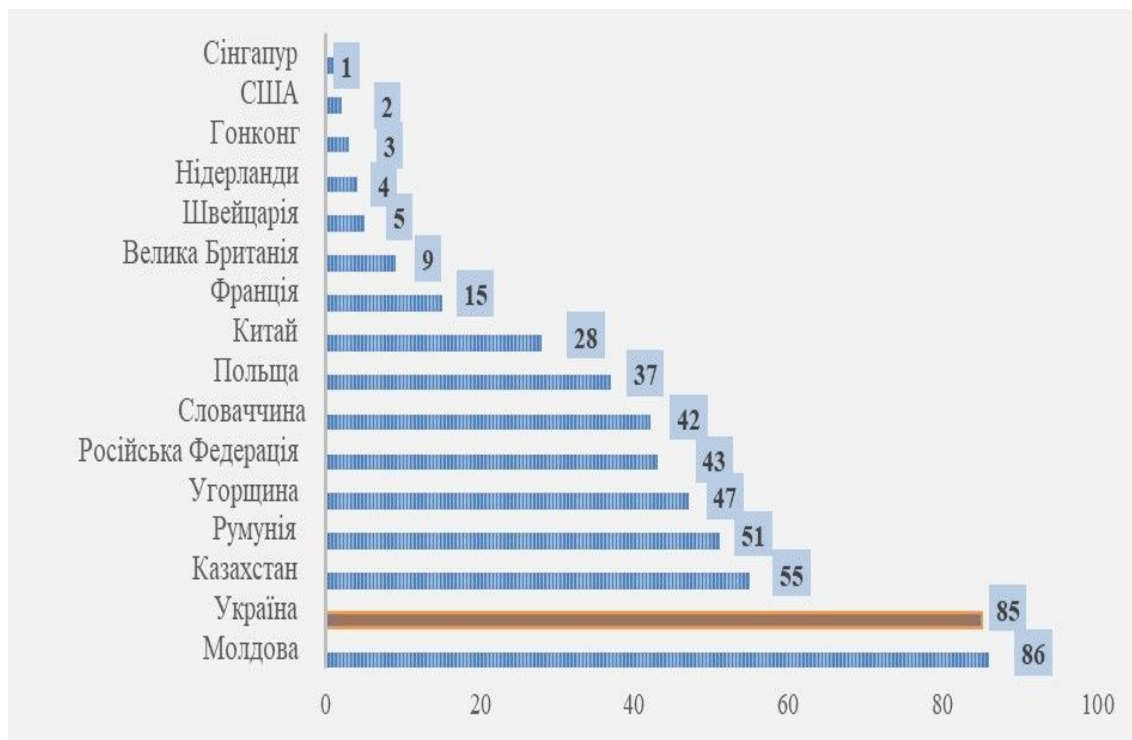

Рис. 2. Рейтинг країн за Глобальним індексом
Конкурентоспроможності у 2019 р.

Джерело: [4; 6]

Україна знаходиться у групі країн, які відносяться до повільних інноваторів, випереджаючи Румунію і поступаючись Чорногорії, Північній Македонії і Болгарії. Значення сукупного індексу для України у 2019 р. становило 32,9% (у 2018 р. – 24,7%), що свідчить про зростання на 8,2% порівняно з 2018 р.

Згідно з Глобальним індексом конкурентоспроможності талантів 2020 р. Швейцарія і США займають лідируючі позиції. Сінгапур, Швеція, Данія увійшли до топ-5. До топ-10 традиційно також входять Нідерланди, Фінляндія, Люксембург, Норвегія, Австралія.

За проаналізованими даними інноваційної активності у світі, світовими лідерами розвитку інновацій є США, Китай, Швеція, Німеччина, Сінгапур, і це насамперед обумовлено державною підтримкою та сприятливим середовищем для розвитку інновацій. У жодному з міжнародних рейтингів місце України не є визначальним, тому інноваційний потенціал України необхідно розвивати і стимулювати на всіх рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Global Innovation Index 2018. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2018-report>
2. The Global Innovation Index 2019. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report>
3. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>
4. The Global Competitiveness Report 2019. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

5. European Innovation Scoreboard 2018. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/30705> European Innovation Scoreboard 2019. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/36281> EuropeanInnovationScoreboard2020.[Електроннийресурс].–Режимдоступу:<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/41941>
6. The Global Talent Competitiveness Index 2020. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.insead.edu/sites/default/files/assets/dept/globalindices/docs/GTCI-2020-report.pdf>

JAFAROV A.
THE STATE OF INNOVATION DEVELOPMENT IN THE WORLD

Abstract. The indicators of international indices are analyzed: Global Innovation Index, Bloomberg Innovation Index, Global Competitiveness Index, which indicate the state of innovation in the world

Keywords: innovations, innovative development, globalization.

ДЗЮБА В.В.
студентка,
Національний авіаційний університет
veronikadzuiba@gmail.com

**РОЛЬ САМООЦІНКИ ОСОБИСТОСТІ В ДОСЯГНЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО
УСПІХУ**

Анотація. У даній роботі проаналізовано питання ролі самооцінки особистості в досягненні професійного успіху. Аналіз теоретичних джерел допоміг встановити взаємозв'язок між рівнем самооцінки та її впливом на подальше досягнення успіху. Зроблено висновок, що адекватна самооцінка є найважливішим показником успішної професійної діяльності.

Ключові слова: самооцінка, успішність, професійна діяльність.

Для психологічної науки дослідження проблеми самооцінки має велике значення. Від розвитку певного рівня самооцінки залежить не тільки формування психологічного складу особистості, а й успішність діяльності та її результати. Самооцінка – це та значущість, яку індивід надає рисам своєї особистості, поведінки і діяльності.

Серед різноманітних видів діяльності особистості значущу роль відіграє саме професійна діяльність. Успішність у професійній діяльності визначається досягненням суб'єктом поставленої мети та цілей, незважаючи на всі перешкоди на шляху. Будь-яка професійна діяльність – це складна система, яка складається з багатьох елементів, а особистісні зміни, що відбуваються під час цієї діяльності, призводять особистість як суб'єкта певної діяльності. Успіх у професійній діяльності може бути викликаний різними причинами, але розглянемо детальніше саме самооцінку та її роль.

Самооцінка формується через оцінку результатів своєї діяльності, а також на основі співвідношення уявлення про себе (реальне Я та ідеальне Я). Низька самооцінка може сформуватися через:

- неправильне виховання з боку батьків;
- низьку успішність у школі;
- булінг з боку однолітків;
- надмірну критику з боку дорослих [1].

Ці та багато інших факторів призведуть людину до розвитку в неї заниженої самооцінки, що, у

свою чергу, буде погано впливати на якість її життя і досягнення успіху. Людина з низькою самооцінкою може: опускати руки перед труднощами, не вірити у власні сили, адже думає, що вона ні на що не здатна. Наприклад, фахівець з низькою самооцінкою схильний до самовиправдання в момент невдачі. У той же час, надто завищена самооцінка також не сприяє досягненню успіху в професійній діяльності. Людина завжди має надмірні претензії до оточуючих, конфліктує, не прислуховується до думки інших та може зневажливо ставитися до людей навколо [2].

Професійна самооцінка формується на основі наявних індивідуальних якостей особистого досвіду. Вона розвивається й удосконалюється разом із розвитком самої особистості. Так, наприклад, досвідчений професіонал не буде звертати уваги на те, що про нього говорять за спиною або яка думка склалася про нього в колективі. Його самооцінка ґрунтується на попередньому досвіді. Найбільш гармонійною для сучасного фахівця є адекватно завищена самооцінка. Людина з такою самооцінкою має впевненість у собі, у своїх вчинках та словах. Вона вміє створювати гармонійні відносини з іншими, викликає довіру, не соромиться просити про допомогу і може надавати її іншим. Людина з адекватною самооцінкою має почуття гідності, а в разі невдачі не падає духом, адже добре знає свої сильні та слабкі сторони.

Отже, у професійній діяльності самооцінка має велике значення. Вона безпосередньо впливає на ефективність і подальший розвиток індивіда як фахівця. Було встановлено, що адекватна самооцінка сприяє успішній діяльності, а низька та занадто висока знижують якість роботи й відносин з іншими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фолкэн Чак Т. Психология – это просто / Чак Фолкэн. - М.: Гранд, 2002. - 640 с.
2. Онуфрієва Л. А. Самооцінка як складова «Я-концепції» майбутніх фахівців соціономічних професій / Л. А. Онуфрієва // Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2013. – Вип. 22. – С. 396-412.

DZIUBA V.V.

THE ROLE OF PERSONALITY SELF-ESTEEM IN ACHIEVING PROFESSIONAL SUCCESS

Annotation. This article analyzes the role of personal self-esteem in achieving professional success. The analysis of theoretical sources helped to establish the relationship

between the level of self-esteem and its impact on further success. It is concluded that adequate self-esteem is the most important indicator of successful professional activity.

Keywords: self-esteem, success, professional activity.

ЄВТУШЕНКО К. О.

студент 4 курсу, спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
willhuff@ukr.net

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ БЛАКИТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У дослідженні мова йде про блакитну економіку та її основні принципи. Досліджено питання передумов виникнення блакитної економіки. Проаналізовано принципи блакитної економіки та їх концептуальні засади. Обґрунтовано переваги та недоліки блакитної економіки.

Ключові слова: блакитна економіка, екологія, енергетика, навколишнє середовище, капіталізм, зелений перехід, країни.

Актуальність теми полягає у сучасних тенденціях розвитку та прийняття країнами "зеленого курсу" економіки. Глобальне потепління та питання забруднення довколишнього середовища стають дедалі важливішими у контексті планетарного масштабу і світової економіки. Тому, спираючись на сучасні тенденції, тему визначено доволі актуальною для дослідження та перспективною у подальшому розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій продемонстрував, що тема є мало висвітленою та, за фактом, залишається на суто теоретичному рівні. Більша частина проаналізованих матеріалів являють собою джерела різних Інтернет-видань. Також слід зазначити, що україномовних фахових досліджень на дану тему знайдено не було. Слід вказати, що російська база знань предмету дослідження має більше інформації, що спростило дослідження.

Основною ідеєю теми дослідження є розкриття принципів блакитної економіки та їх потенційного впливу на екологію й економіку світу. Важливим було і прагнення розкрити питання соціального аспекту реформації економічної системи відповідно до розкритих у дослідженні тез. Тому, спираючись на факти нерівного розподілу капіталу та ресурсів між країнами світу, було висунуто ідею свого розуміння і бачення ситуації у міжнародній політиці та економіці.

Головною ідеєю, розкритою у роботі, була ідея необхідності ліквідації застарілої системи капіталістичних відносин між країнами на міжнародному рівні та подальший перегляд наявної ситуації з експлуатації більш розвиненими країнами слабших потенційних конкурентів. Питання соціальної несправедливості, яке додатково обтяжується екологічною експлуатацією країн 3-го й 4-го світу, було піднято у контексті необхідності реформації капіталістичної системи та її деградації.

Дослідження виявило низку позитивних ідей, які при можливій своїй реалізації мали б великий вплив на рівень життя населення Землі та рівень його матеріального забезпечення. Однак, з іншого боку, було розкрито і питання недоліків запропонованої

блакитної економіки. До прикладу, в роботі наведена відсутність чіткої правової регулюючої бази для вирішення суперечок з приводу водних ресурсів та їх розподілення між країнами. Додатково до цього ж питання додається і питання радикальних настроїв у певних куточках планети, що також не враховується блакитною економікою.

Дослідження показало, що значного прогресу в питанні нової глобальної економіки ще нема. Концепції, теорії, принципи залишаються декларативними, як і безліч міжнародних глобальних "домовленостей".

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Екологічні наслідки війн. URL : <https://ecocism.com/articles/globalno/ekologicheskie-posledstviya-vojn> (дата звернення 29.11.2021)
2. Guy Arnold. The A to Z of the Non-Aligned Movement and Third World (англ.). — Scarecrow Press, 2010. — Р. 296. — ISBN 978-1-4616-7231-9.
3. Рейтинг країн за торговим балансом. URL : <https://take-profit.org/statistics/balance-of-trade/> (дата звернення 29.11.2021)
4. Жилкина Ю. Международный опыт реформирования энергоотрасли (на примере Скандинавских стран, Великобритании, США). ПАО "ФСК ЕЭС". 2019. №2. URL : <http://zeri.org/> (дата звернення 29.11.2021)
5. The Blue Economy A Report to the Club of Rome 2009. URL : <https://www.worldacademy.org/files/Blue%20Economy%202009.pdf> (дата звернення 29.11.2021)
7. Доклад Римского клуба 2018, Глава 3.3: "Синяя экономика". URL : <https://habr.com/ru/company/philtech/blog/416791/> (дата звернення 29.11.2021)
8. Департамент многостороннего экономического сотрудничества Минэкономразвития России. Концепция "синей экономики". Обзор международных практик устойчивого управления. URL : <https://www.economy.gov.ru/material/file/4f3bdf9df55157624f13ff2440275880/130821.pdf> (дата звернення 29.11.2021)

YEVTUSHENKO Ye.O.

BASIC PRINCIPLES OF THE BLUE ECONOMY

Abstract. The study deals with the blue economy and its basic principles. The question of the preconditions for the emergence of the blue economy has been studied. The principles of the blue economy and their conceptual principles are analyzed. The advantages and disadvantages of the blue economy are substantiated.

Keywords: blue economy, ecology, energy, environment, capitalism, green transition, countries.

ЖИВОТОВСЬКА А. В.

здобувачка другого рівня вищої освіти,
Університет державної фіскальної служби України
zhivotulya17@gmail.com

Науковий керівник:

КАНЦУР І. Г.

к.е.н, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Університет державної фіскальної служби України
ORCID: 0000-0002-3642-1670
fin_men_12@ukr.net

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНИМИ ЗАКЛАДАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Анотація. Досліджено сучасну структуру сфери охорони здоров'я в Україні. Визначено, що децентралізація створює значні проблеми і ризики, які стосуються зміни підходів до управління сферою охорони здоров'я, створення конкурентного ринку медичних послуг, автономізації медичних закладів та їх ресурсного забезпечення, запровадження нового механізму фінансування медичних закладів, формування новітньої й ефективної моделі компетенцій для керівників некомерційних медичних установ, модернізації внутрішнього організаційного менеджменту закладів охорони здоров'я. Вказано на ефективність госпітальних округів на місцевому рівні. Проаналізовано основні проблеми в управлінні медичними закладами органів місцевого самоврядування у розрізі реформування.

Ключові слова: реформування, охорона здоров'я, управління, децентралізація, інфраструктура.

Реформа в системі охорони здоров'я є однією з найбільш складних і суперечливих у переліку питань, які сьогодні стоять у центрі уваги українського суспільства, ще й в умовах пандемії COVID-19. Про це свідчать як соціологічні дослідження, так і значна кількість проблем у сфері функціонування медичних закладів. Упродовж останніх років реформування сфери охорони здоров'я в Україні, як й інші секторальні реформи, почали розглядати саме в контексті децентралізації.

Медична реформа здійснюється паралельно з адміністративно-фінансовою децентралізацією. Стара модель організації системи охорони здоров'я України є вкрай неефективною, а тому потребувала реорганізації, зокрема й ухвалення відповідних рішень громадами на місцях. Важливим моментом у питанні реформування системи охорони здоров'я в Україні є проблема оптимізації медичної інфраструктури, оскільки, відповідно до реформи бюджетної децентралізації, утримання медичних закладів відтепер переходить у безпосереднє підпорядкування органів місцевої влади. У свою чергу, це означає, що повноваження з розподілу коштів на потреби медичної інфраструктури переходять з центрального на територіальний рівень: органи місцевого самоврядування матимуть змогу самостійно визначати пріоритети для розвитку медичних закладів, підпорядкованих їхній компетенції, і таким чином зможуть припинити змагатися за увагу центральної влади [1].

Це дозволить створити конкурентні умови для оптимізації, утримання і розвитку закладів медичної інфраструктури та підвищення якості медичних послуг. Задля формування єдиного медичного простору, оптимізації мережі медичних закладів і підвищення якості державних медичних закладів, а також покращення системи медичного забезпечення населення загалом розпочато створення госпітальних округів, які становлять функціональне об'єднання закладів охорони здоров'я, розміщених на відповідній території, що забезпечує надання вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги населенню цієї території.

У більшості закладів охорони здоров'я в недостатній мірі використовуються медико-технологічні стандарти та регламенти надання медичних послуг, зокрема: у 88% закладів відсутні локальні протоколи надання медичної допомоги, 85% організаторів системи охорони здоров'я основним своїм функціональним обов'язком убачають забезпечення закладів охорони здоров'я фінансовими та матеріально-технічними ресурсами, і лише 15% організаторів зазначають, що їх основною функцією є організація умов для надання якісної медичної допомоги. При цьому 87,42% лікарів не отримують доплати за якісну працю, а 97,6% вважають, що в закладах охорони здоров'я потрібне впровадження ефективної системи управління якістю медичних послуг[2].

Так, одним із потужних інструментів реформування галузі охорони здоров'я на місцевих рівнях є ефективна кадрова політика. Вона виступає нагальною необхідністю й умовою успішного запровадження реформ з державного управління у цій сфері. Якість і доступність надання медичної допомоги населенню залежать від рівня забезпеченості закладів охорони здоров'я медичними працівниками та їхнього професійного рівня. Реалізація ефективної кадрової політики в системі охорони здоров'я є важливим інструментом реформування медичної сфери.

Системні проблеми впровадження інновацій у системи управління закладами охорони здоров'я на місцевому рівні пов'язуються з особливостями їх функціонування та специфікою процесів надання медичної допомоги. До них належать:

- висока спеціалізація основної діяльності, що часто має терміновий і невідкладний характер; складність при визначенні критеріїв якості в межах процесу надання допомоги на всіх її етапах та рівнях, а також у обсязі результатів роботи;
- відсутність права на невпевненість і помилку;
- потреба в тісній комунікативній роботі різних структурних підрозділів та спеціалістів;
- необхідний високий рівень кваліфікації медичних працівників;
- залежність результатів роботи від якості лікарських препаратів та технічної оснащеності процесу лікування і реабілітації;
- труднощі координування роботи, розподілу повноважень та відповідальності, пов'язаних з подвійним підпорядкуванням, що існує в більшості медичних закладів.

Одним з важливих напрямів реформування системи охорони здоров'я, наближення медичної послуги до людини та підвищення якості медичного обслуговування є створення госпітальних округів. Забезпечення їх ефективного функціонування й управління ними можливе на основі врахування таких відправних детермінант:

- 1) ефективність госпітальних округів визначається їх розвитком як динамічних адаптивних функціональних систем, зорієнтованих на виклики й вимоги середовища їх

функціонування й об'єктивізацію мережі закладів охорони здоров'я та переліку медичних послуг, що вони надаватимуть;

2) широке коло учасників госпітальних округів зумовлює необхідність запровадження дієвих форм партнерської взаємодії при виробленні й прийнятті стратегічних рішень щодо їх розвитку;

3) управлінська й фінансова автономія закладів охорони здоров'я відкриває значні можливості підвищення якості медичного обслуговування, які можуть бути реалізовані за умови запровадження прогресивних форм і методів надання медичних послуг та налагодження взаємодії з усіма стейкхолдерами [4].

Динамічний розвиток вітчизняного фармацевтичного ринку, значне розширення аптечних мереж суб'єктів фармацевтичної діяльності недержавної форми власності, розширення арсеналу інноваційних лікарських засобів, багатоетапність «життєвого циклу» та загроза неякісних і фальсифікованих препаратів зумовлює важливість проблеми забезпечення якості та безпеки лікарських засобів в Україні й актуалізує необхідність створення у суб'єктах фармацевтичної діяльності ефективної системи якості.

З початку формування госпітальних округів органи місцевого самоврядування (обласні, районні, міські ради, ради об'єднаних територіальних громад), громадські організації, колективи закладів охорони здоров'я, медичні профспілки та громадяни висловлювали різні погляди щодо умов і порядку формування госпітальних округів, що свідчить про наявність суттєвих проблем у цій сфері. Серед них: відсутність конструктивної співпраці з питань формування госпітальних округів між різними гілками виконавчої влади, а також органами місцевого самоврядування; недосконалість нормативно-правового забезпечення процесу створення госпітальних округів; неузгодженість функціонування госпітальних округів з новими принципами фінансування медичної галузі; непередбаченість участі місцевих рад у процесі формування госпітальних округів; проблема неспівпадіння меж госпітальних округів з межами новосформованих ОТГ; недооцінка регіональних особливостей при формуванні госпітальних округів [3]. Тому необхідним є запровадження дієвих методів та механізмів, що зможуть швидко й ефективно усунути дані проблеми і вдосконалити сучасну систему охорони здоров'я.

Отож, найважливішими проблемами в управлінні мережами медичних закладів органами місцевого самоврядування є питання доступності медичного забезпечення для населення, зручності та вчасності транспортування громадян у межах госпітального округу, можливості отримання пацієнтом необхідних медичних послуг, а також забезпечення їх ефективності. Ці проблеми загострюються за умов відсутності відповідного дорожнього покриття та налагодженого транспортного сполучення з віддаленими територіями округу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» ; за ред. С. Л. Шульц. Львів, 2018. 140 с.

2. Фінансування охорони здоров'я в світлі адміністративно-територіальної реформи: відбулося експертне обговорення. URL: <http://www.apteka.ua/article/335406> (дата звернення 16.11.2021).

3. Шульц С. Л. Організаційно-інституційні особливості реформування системи охорони здоров'я в Україні в умовах децентралізації. Регіональна економіка. 2017. №3(85). С. 108-115. URL: <http://ird.gov.ua/irido/shults04.php> (дата звернення 16.11.2021).

4. Стовбан М. П., Толстанов О. К., Гбур З. В., Михальчук В. М. Госпітальні округи: сучасна проблематика діяльності. *Український журнал медицини, біології та спорту*. Т. 5. № 5 (27). м. Миколаїв. С. 229 – 236. URL: <https://jmbs.com.ua/pdf/5/5/jmbs0-2020-5-5-229.pdf> (дата звернення 16.11.2021).

ZHYVOTOVSKA A., KANTSUR I.

PUBLIC MANAGEMENT OF MEDICAL INSTITUTIONS OF LOCAL GOVERNMENT IN THE CONDITIONS OF REFORMING THE HEALTHCARE SYSTEM

Abstract. The modern structure of health care in Ukraine is studied. It is determined that decentralization creates significant problems and risks related to changes in approaches to health care management, creation of a competitive market of medical services, autonomy of medical institutions and their resource provision, introduction of a new mechanism of financing medical institutions, formation of new and effective competency model. Heads of non-profit medical institutions, modernization of internal organizational management of health care institutions. The efficiency of hospital districts at the local level is emphasized. The main problems in the management of medical institutions of local governments in the context of reform are analyzed.

Keywords: reform, health care, management, decentralization, infrastructure.

ЗАГОРУЙКО А.Ю.

студентка,

Київський національний торговельно-економічний університет

A_Zahoruyko_FRHTB_18_9_B_d@knute.edu.ua

Науковий керівник:

ЗІКІЙ Н.Л.

к. е. н., старший викладач кафедри готельно-ресторанного бізнесу,

Київський національний торговельно-економічний університет

ORCID: [0000-0001-9781-7479](https://orcid.org/0000-0001-9781-7479)

nat.gliten@ukr.net

НЕМАТЕРІАЛЬНА МОТИВАЦІЙНА СИСТЕМА

Анотація. У публікації висвітлено результати дослідження способів нематеріальної мотивації працівників, її складові та послідовність упровадження. Розглянуто найефективніші методи на практиці. Наведено основні переваги успішного впровадження ключових показників ефективності в системі мотивації.

Ключові слова: мотивація, мотиваційна система, нематеріальна мотивація, працівники, показники ефективності.

Ефективна мотиваційна система персоналу є однією з провідних функцій управління, оскільки досягнення основних цілей бізнесу залежить від злагодженості та якості роботи працівників. Важливим аспектом є мотивування персоналу як матеріальними, так і нематеріальними заохоченнями. Сьогодні нематеріальна

мотивація набуває широкого використання. Застосування таких заходів допомагає відтворити атмосферу в колективі, яка покращує якість роботи, стимулює інтерес та формує задоволення від роботи.

Нематеріальна мотивація дозволяє відчутти себе частиною колективу, формує відчуття єдності, захоплення від приналежності до певної групи людей. Це дає можливість сформувати лояльність працівників до підприємства одночасно із заощадженням на компенсацію трудових витрат: можливість розвитку і навчання, планування кар'єри, визнання заслуг, оздоровлення, пільгове харчування тощо [1].

Традиційно виділяють дві групи нематеріальних чинників мотивації:

- перша: «дошка пошани», поздоровлення з днем народження, грамоти та кубки найкращому працівнику, залучення персоналу в процес прийняття оперативних рішень;
- друга: підвищення якості трудового життя (організація харчування за рахунок компанії, забезпечення персоналу проїзними квитками, надання форми на конкретних робочих місцях, медичне страхування, покращення організаційно-технічних умов на робочому місці, надання окремим працівникам права на «пільговий» робочий день) та організація навчання безпосередньо на підприємстві, організація корпоративних свят, як складових формування корпоративної культури.

Виділяють чотири типи нематеріальної форми мотивації:

1. соціальна – це вид мотивації, пов'язаний з прагненням працівника просуватися кар'єрними сходами, займати високі посади і професійно розвиватися. Процес мотивування формується шляхом покладення на працівника важливих доручень, залучення до управління та прийняття рішень, які стосуються операційного процесу в департаменті;

3. психологічна – важливим фактором виступає спілкування та сприятлива обстановка в колективі, тепла довірча атмосфера серед колег;

4. моральна – мотивація, в основі якої виступає потреба в повазі з боку керівництва та колег;

4. організаційна – вид мотивації, заходи якої спрямовані на якісну організацію робочих місць та всього операційного процесу на підприємстві [2].

У процесі впровадження мотиваційної системи ключовим кроком є визначення проблем, що виникають через брак мотивації. Часто це низька ефективність праці, плинність кадрів, погана атмосфера всередині колективу. Потрібно виділити основні цілі та ключові завдання, провести соціальну діагностику, використовуючи опитування або анкети. Таким чином визначаються ключові стимули для працівника. Наступним кроком є розрахунок фінансових витрат на впровадження системи. Персонал повинен бути проінформованим про введення змін. Тестування системи – останній та завершальний крок. Основоположним принципом повинна бути максимальна об'єктивність і прозорість, а критерії оцінювання роботи співробітників потрібно спочатку визначити та проінформувати про них персонал. Якщо механізми заохочення постійно варіюються без будь-яких підстав, це буде дезорганізовувати роботу співробітників і викликати незадоволення. Завдання керівника успішного підприємства полягає в тому, щоб мотиваційні цілі кожного з працівників значною мірою збігалися з інтересами фірми і призвели в кінцевому результаті до успіху підприємства.

Приклади нематеріального стимулювання для різних категорій працівників: тренінги із вдосконалення власних навичок, соціальна підтримка для підтримання

здоров'я персоналу від закладу, надання керівних повноважень працівникам при проведенні групових заходів тощо. Цікавим способом удосконалення мотивації праці є мотивація вільним часом або модульна система компенсації вільним часом. Особливість мотивації вільним часом полягає в тому, що розходження в навантаженні працівників, які обумовлені роботою в різний час доби і дні тижня, компенсуються безпосередньо наданням вільного часу, а не грошовими надбавками, як це прийнято в традиційній системі.

Нематеріальна мотиваційна система має низку переваг та недоліків. Вона не вимагає значних фінансових витрат і є ефективним доповненням матеріальної мотивації, проте не може повністю замінити її. Забезпечення самостійної мотивації працівників зменшує зусилля і кошти, відведені на матеріальне стимулювання, проте її створення є складним процесом. Таке матеріальне стимулювання, як надбавка до заробітної плати, мотивує людину протягом декількох тижнів або місяців, поки ця надбавка не стане звичною справою. А моральна обстановка, створена керівниками компанії, буде оточувати співробітників упродовж усього робочого процесу. Продуктивність та якість виконаної роботи залежатиме виключно від неї. Основна складність застосування системи полягає в тому, що для кожного конкретного колективу необхідне певне коригування стандартних схем. Існують загальні принципи, однак, щоб мотивація була справді ефективною, слід підлаштовувати її під інтереси конкретних працівників. Виходить, що скільки людей – стільки й способів мотивації варто передбачити, так як навіть сприйняття тих чи тих ситуацій і людей може відрізнятися. Кожна людина від природи має свій мотиваційний профіль, який протягом життя майже ніколи не змінюється. Для однієї людини важливо, щоб робота надавала можливість особистісного зростання, для іншої – можливість досягнення високого статусу, третій прагне до різноманітності в роботі і т.ін. Індивідуалізація нематеріальної системи мотивації, звичайно ж, є неможливою, особливо якщо в підпорядкуванні знаходиться велика кількість співробітників. З цієї причини багато керівників обмежуються усередненими моделями мотивації, з урахуванням того положення, яке займає працівник, і його основних потреб [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що правильна нематеріальна мотиваційна система персоналу — ключовий фактор якісного виконання роботи працівника та повної його віддачі, а забезпечення її – це головне завдання управлінця. При цьому важливим є аналіз поведінки працівника, яка виступає одним із інструментів визначення мотивації. Зі свого боку, продуктивність праці співробітника впливає на результати роботи керівника та на прибуток компанії загалом. Успішне впровадження системи мотивації залежить від балансу між двома підходами: матеріальним та нематеріальним. Лише таке грамотне поєднання дасть відчутні результати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волківська А. М., Осовська Г. В. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». Мотиваційний потенціал підвищення ефективності діяльності підприємства. 2021. URL <http://www.economy.nayka.com.ua>
2. Путівник у світі фінансів і бізнесу. Фінанси. Бізнес для підприємців. Нематеріальна мотивація персоналу. URL <http://bigenergy.com.ua/fnansi/bznes-dlya-pdpri/951-nematerialna-motivaciya-personalu--yak-motivuvati-personal>

ZA HORUIKO A.Y. INTANGIBLE MOTIVATION SYSTEM

Abstract. The publication highlights the results of a study of ways of intangible motivation of employees, its components and the sequence of implementation. The most effective methods in practice are considered. The main advantages of successful implementation of key performance indicators in the motivation system are given.

Keywords: motivation, motivational system, intangible motivation, employees, efficiency indicators.

ІЛЬКІВ Л.А.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри економіки,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

OCID: 0000-0002-1817-1516

ilkivlilia@ukr.net

ВИСОКООЛЕЇНОВИЙ СОНЯШНИК: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. Розглянуто важливість вирощування високоолеїнового соняшнику. Обґрунтовано необхідність нарощувати площі посіву під ВО культурою. Виявлено основні тенденції вирощування високоолеїнового соняшнику на сучасному етапі господарювання. Виділено основні шляхи нарощування його виробництва в найближчій перспективі.

Ключові слова: високоолеїновий соняшник, олеїнова кислота, світові тенденції, перспективний сегмент, стабільний попит, фіксація премії.

Україна є одним із найбільших виробників соняшнику й основним експортером соняшникової олії у світі. Останніми роками водночас із вирощуванням традиційного соняшнику розвивається і виробництво високоолеїнового.

Високоолеїновий соняшник – це соняшник із вмістом в олії понад 82 % олеїнової кислоти омега-9 (мононенасичена жирна кислота) і низьким вмістом лінолевої кислоти омега-6 (поліненасичена жирна кислота). Перевагою даного типу соняшнику є те, що високоолеїнові гібриди виведено традиційними методами селекції, а не зміною генетичного коду, як у сої та ріпаку. Генетичний потенціал вмісту олеїнової кислоти в олії таких гібридів соняшнику є найвищим серед усіх олійних культур – до 95 % [1].

Першочерговими причинами розвитку галузі високоолеїнової соняшникової олії стали популяризація здорового харчування у розвинених країнах, а також потреба світової жиролійної промисловості у нових видах олії, які мають необхідні якості, але при цьому є дешевшими, порівняно з олією з аналогічними характеристиками, наприклад, оливковою. Тому останні роки частка високоолеїнового соняшнику постійно зростає і становить близько 10 % від усього виробництва соняшнику в світі. Наразі частка

високоолеїнового соняшнику в структурі виробництва соняшнику в Україні складає близько 7%, проте світові тенденції вказують на масштабніші перспективи розвитку цього напрямку в нашій країні.

Так, розвиток високоолеїнового сегмента виглядає вельми перспективним, до того ж урожайністю найкращі сучасні високоолеїнові гібриди не поступаються традиційним, а також можна одержати премію, яка повністю компенсує вартість насіння на гектар.

У 2020 році посівні площі високоолеїнового соняшнику в Україні зросли. Ключовим фактором для цього стали високі премії попереднього сезону. Крім того, інтерес фермерів підтримував стабільний попит з боку імпортерів на високоолеїнову соняшникову олію.

Однак різке падіння премії з 550 грн/тонну фактично до нуля стало величезним розчаруванням сезону 2020/21. Та, попри це, 426 тис. тонн високоолеїнової соняшникової олії було вивезено в більш ніж 50 країн світу [2].

Серед основних імпортерів збільшили закупівлі Китай і Малайзія, дуже скоротили – країни Європейського Союзу. Що стосується перспектив на 2021/22 роки, то під високоолеїновим соняшником очікується скорочення площ на 10%. Проте, за прогнозами аналітиків, зменшення посівних площ компенсує зростання урожайності, й урожай може скласти не менше 1 млн тонн [2].

Погодні умови 2020 року виявилися не зовсім сприятливими для формування врожаю олійних культур високої якості, особливо соняшнику. Щодо оцінок якості олійної культури в Україні, що були озвучені представниками елеваторів і переробниками, зазначалося зниження олійності насіння та підвищена засміченість.

Волога весна та початок літа стали мотивуючим фактором для розвитку хвороб. Було виявлено практично всі захворювання культур – фомоз і фомопсис, альтернаріоз, біла та сіра гниль, переноспороз, борошниста і несправжня борошниста роса й ін. Незважаючи на широкий видовий склад, кількість уражених рослин не перевищувала рівня, що призводить до значного зниження якості та урожайності соняшнику. Підвищення вмісту смітної домішки (за ДСТУ) може бути викликано розвитком захворювань на ослаблених спекою рослинах, що і призвело до збільшення кількості фракції зіпсованих зерен.

Тому, оптимальним рішенням для фермера за таких умов є укладання дострокових угод на постачання високоолеїнового насіння з фіксацією премій за форвардними контрактами.

У 2020-му році у світі було вироблено 54 млн т насіння соняшника – на 5,1 млн т менше, ніж позаторік (при цьому в Україні вирощено 14,5 млн т). Тому й існує постійний попит та зростають ціни. При цьому продавці неохоче пропонують довгі ф'ючерси. Розгортається справжня боротьба за ресурс між екстракторами. На ринку наявна надлишкова конкуренція та навіть певна паніка.

Наразі премії за високоолеїнову продукцію вирахувати дуже складно. Ціни стрибають у діапазоні \$100/т, і сьогоднішня пропозиція може різко відрізнятись від вчорашніх цін. Тому в Україні високоолеїновий соняшник часто продають як звичайний. Водночас постійне зростання цін на насіння з вересня 2020 року спричинило мінімальну маржу для виробників олії. Відповідно, головне завдання - забезпечення постійного надходження сировини, щоб заробляти зі стабільною мінімальною маржею.

Так, в Україні 32% врожаю високоолеїнового соняшника фермери реалізували як звичайне насіння. Схожі тенденції спостерігаються у Болгарії та Румунії. Причина – високий попит на будь-який соняшник та низькі премії за високоолеїновий. При цьому сегрегація високоолеїнових посівів невігідна, якщо премія нижча за 10%.

Попри всі негаразди, фіксується середньорічне зростання експорту високоолеїнового соняшнику з України на 122% як до Європейського Союзу, так і до країн Азії та Океанії. Експорт з України до Європейського Союзу зріс на 132%, а до Азії – майже на 400% [3].

Та все ж поточна ситуація на ринку не найкраща через гострий дефіцит насіння соняшника взагалі, тому трейдери, аби виконати контракти, беруть усе підряд. При цьому в подальшому може відбутися зниження цін.

Так, світове споживання високоолеїнової продукції зупиниться на нинішніх показниках через локдаун, спричинені COVID-19.

У деяких країнах цей сегмент будуть стимулювати за допомогою гарантованих премій, однак підстрахувати ризики можна лише укладенням довгострокових угод з покупцями з фіксацією премії, нехай і невеликої. **Премія обов'язково має бути як компенсація за витрачені фермером зусилля.**

Разом з тим, в Україні площі під високоолеїновим соняшником навряд чи істотно скоротяться, оскільки чимало фермерів використовують окремі високоолеїнові гібриди, які підходять їм за агрономічними показниками, а також беруть високоолеїнові гібриди в разі дефіциту класичних. Питання лише у тому, чи будуть вони сегреговані належним чином.

При цьому експерти зазначили гарні перспективи високоолеїнової соняшникової олії, принаймні кращі, ніж у ріпакової чи соєвої. Ціна соняшникової олії буде на 150% вищою, ніж на пальмову, а премія за 1 т високоолеїнової соняшникової олії перебуватиме в межах \$80-150 [4].

Таким чином, можемо зазначити, що високоолеїновий соняшник – це окремий бізнес, і, якщо робити певні правильні кроки, він досить прогнозований. Потрібно фіксувати ціну.

Представники найбільших вітчизняних агрохолдингів вважають, що розміри премій за високоолеїнову продукцію, з якими вони можуть працювати на ринку, мають бути такі: для МХП – показник у 10%, для «Агропросперіс» - це \$50/т насіння, а компанію «Кернел» на ринку високоолеїнової олії влаштує озвучений раніше коридор \$80-150/т.

Тож, найкращою стратегією для виробників високоолеїнового соняшника у перспективі буде хеджування ризиків шляхом укладення довгострокових угод на вирощену продукцію з фіксованою ціною за 1 т чи гарантованою премією. При цьому попит на високоолеїнову продукцію на світових ринках безпосередньо залежить від кінцевої ціни. Тому навряд чи можлива ситуація, коли соняшник пропонується за найвищими цінами, а за високоолеїнове насіння ще й видаються великі премії. Тож головне – чітко дотримуватися технології вирощування і законтрактувати частину врожаю. Якщо у світі продовжиться тенденція зростання попиту на рослинні олії, то виробник високоолеїнової продукції у будь-якому разі отримає високу рентабельність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Високоолеїновий соняшник – не лише цінна олія. URL: <https://www.syngenta.ua/news/sonyashnik/visokooleyinovyiy-sonyashnik-ne-lishe-cinna-oliya>
2. Високоолеїновий соняшник: посівні площі скоротяться, проте зросте урожайність. URL: <https://www.agronom.com.ua/vysokooleyinovyj-sonyashnyk-posivni-ploshhi-skorotyatsya-prote-zroste-urozhajnist/>
3. Ільків Л. А. Ефективність виробництва високоолеїнового соняшнику в Україні. Молодий вчений. № 11 (51). 2017. С. 1171-1174.
4. Як зберегти маржу на падаючому ринку. URL: <https://landlord.ua/news/vysokooleinovyi-klub-2021-iak-vyrobnykam-vtrymaty-rentabelnist/>

ILKIV L.

HIGH-LEAF SUNFLOWER: CURRENT STATE AND PROSPECTS

Abstract. The importance of growing high-oleic sunflower is considered. The necessity to increase the sown area under the specified crop is substantiated. The main tendencies of growing high-oleic sunflower at the present stage of management are revealed. The main ways to increase the production of high-oleic sunflower in the near future are identified.

Keywords: high oleic sunflower, linoleic acid, world tendencies, perspective segment, stable demand, premium fixation.

КОБЗАР К.В.

студент,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

kirilina1@ukr.net

КІРІЛІНА М.А.

старший викладач,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ORCID: 0000-0003-4527-792X

«INDUSTRY 4.0»: ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПОПИТ НА КОМПЕТЕНЦІЇ

Анотація. У статті розглядаються ключові технології Четвертої промислової революції. Розглядаються проблеми та можливості, пов'язані з Індустрією 4.0, та виділяються фактори ризику технологічного безробіття. Аналізуються зміни в компетентнісному підході робітників в умовах Четвертої промислової революції.

Ключові слова: Четверта промислова революція, Industry 4.0, ключові технології, технологічне безробіття, людський капітал, уміння, навички.

Сьогодення характеризується стрімкою появою все новіших і новіших перетворень у галузі інформаційно-комунікаційних технологій. Для сучасного суспільства інновації, які раніше мали бурхливий характер, стали явищем буденним. Кожна з трьох індустриальних революцій, які суспільство переживало, мала поступовий характер: чи то виникнення парового двигуна, який став підґрунтям створення нового типу енергії, що дозволило перейти до механізації виробництва; чи то поява електрики, що призвела до

масового виробництва; чи то період, коли з'явилися цифрові технології, що дало змогу проведення космічних експедицій, виникнення біотехнологій та появи інтернету. Четверта промислова революція, яка зараз відбувається на наших очах, входить до нашого життя непомітно і принципово відрізняється від перетворень минулого.

Слово «революція» означає «різку та радикальну зміну» [1]. Згідно з філософським словником, промислова революція – це «якісні зміни, які відбуваються в суспільстві під впливом змін у техніці, технологіях, способах з'єднання людини із засобами праці» [2] і, як результат, відбувається перехід від одного технологічного способу виробництва до іншого, від одного історичного етапу в розвитку техніки до іншого. Разом з такими перетвореннями, як правило, поступово виникають нові тенденції щодо людського капіталу: його вмінь та навичок, його компетентностей та компетенцій.

Аби говорити про такі перетворення, слід звернутися до визначення поняття «Четверта промислова революція» та причин виникнення нового періоду в житті суспільства та характеристик перетворень.

Термін «Четверта промислова революція» (4IR) був започаткований у 2016 році Клаусом Швабом, засновником та виконавчим головою Світового економічного форуму (WEF). Він характеризується конвергенцією та взаємодоповнюваністю нових технологічних областей, включаючи нанотехнології, біотехнології, нові матеріали та передові технології цифрового виробництва (ADP) [3].

Перехід до четвертої виробничої революції став можливим завдяки появі цифрових систем, мережових комунікацій, машинного навчання та великомасштабного аналізу даних, і це означає зростаючу інтеграцію цих технологій у бізнес та виробничі процеси, щоб зробити їх такими, що здатні до само підтримування, та зробити ефективнішими. У межах Четвертої виробничої революції слід виділити появу ключових технологій, таких як:

1. штучний інтелект (AI), коли комп'ютери у змозі не тільки вирішувати проблеми згідно з алгоритмом, який був задани, а й розвивати цей алгоритм та адаптовуватися до нових умов;

2. Інтернет речей (IoT), прикладом якого може бути поява автоматизованої системи комерційного обліку електричної енергії;

3. цифрові двійники (DT) - комп'ютерні програми, які використовують дані з реального світу для створення симуляцій, які можуть передбачити, як працюватиме продукт чи процес. Ці програми можуть інтегрувати Інтернет речей, штучний інтелект та програмну аналітику для покращення результатів. Перші дублікати для управління складними системами застосовувалися ще в межах місії NASA на Місяці 1960-х та 1970-х років, сучасним прикладом стає "Тесла", що створює цифрового близнюка кожного автомобіля, який продає;

4. аналітика (ID) - обробка великих масивів інформації.

Поява таких технологій відкриває можливості прийняття рішень в умовах невизначеності, ризику та багатофакторності. У цих умовах роботи штучний інтелект стає ефективним для виконання поставлених завдань. Такі умови можуть призвести до «технологічного безробіття», що в історії людства вже відбувалося, коли люди стикалися з технологічним прогресом. У дев'ятнадцятому та двадцятому століттях, коли сталася одна з великих хвиль технічного прогресу, виникли аналогічні побоювання, але вони не підтвердилися; технологічні досягнення цих століть зрештою призвели до створення

нових робочих місць, які повністю компенсували наслідки впровадження нової технології збереження робочих місць. У сучасних умовах технологічне безробіття стане загрозою для тих робіт, які підлягають легкій автоматизації.

Таким чином, можна виділити два основних фактори ризику автоматизації. Серед цих факторів слід назвати низький досвід роботи, що переважно стосується молодих людей, які зазвичай працюють некваліфікованим персоналом на рутинних посадах. Іншим фактором ризику стає низький рівень освіти та професійної підготовки. Високоосвіченим та вузькоспеціалізованим співробітникам менше загрожує технологічне безробіття, на відміну від низькокваліфікованого персоналу, завдання якого легко автоматизувати. Певний відсоток людей, які не здобувають освіти, роботи або професійної підготовки, посилює ситуацію, оскільки менш спеціалізованим працівникам буде складно повторно вийти на ринок праці та адаптуватися до нових умов, якщо вони не навчатимуться.

Четверта промислова революція (Industry 4.0) стає тим полем, де особисті та міжособистісні навички стають важливішими. Людям потрібні нові навички не тільки для того, щоб справлятися зі швидкими, безжальними, непередбачуваними змінами, що часто трансформують, а й для того, щоб процвітати в них і бути в змозі створювати зміни самі.

Новий ринок праці буде орієнтуватися не тільки на hard-skills, підтвердженням яких є наявність диплома та кваліфікації, а й на soft-skills, які дають гарантію роботодавцям, що їх персонал здатний працювати в умовах змін, мати більшу гнучкість, щоб адаптуватися до нових ролей, і накопичувати міжфункціональні знання за допомогою безперервного, міждисциплінарного навчання.

В умовах, коли машини дбають про контроль якості, працівники повинні переключити свою увагу на те, що машини поки що не можуть робити, наприклад, інновації, навички міжособистісного спілкування, емоційний інтелект, творчий потенціал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шваб К. Технологии Четвертой промышленной революции. Эксмо, 2018. 320 с. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=73865
2. Философская энциклопедия. URL: <https://terme.ru/termin/promyshlennaja-revolucija.html>
3. Alejandro Lavopa, Michele Delera (2021, January). What is the Fourth Industrial Revolution? URL: <https://iap.unido.org/articles/what-fourth-industrial-revolution>

KOBZAR K.V., KIRILINA M.A.

INDUSTRY 4.0: THE INFLUENCE OF INFORMATION TECHNOLOGIES ON THE DEMAND FOR COMPETENCE

Abstract: The article considers the key technologies of the Fourth Industrial Revolution. Problems and opportunities related to Industry 4.0 are considered, and risk factors for technological unemployment are identified. Changes in the competence approach of workers in the conditions of the Fourth industrial revolution are analyzed.

Keywords: fourth industrial revolution, Industry 4.0, key technologies, technological unemployment, human capital, skills, abilities.

КОЛОТОК М. О.

здобувачка вищої освіти, Національний університет «Чернігівська політехніка»
masha_kolotok@ukr.net

ORCID: 0000-0003-3557-6459

Науковий керівник:

ХОЛЯВКО Н. І.

д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ORCID: 0000-0003-2951-7233

nateco@meta.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BLOCKCHAIN У ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Анотація. У статті охарактеризовано інформаційно-комунікативну технологію blockchain та особливості її застосування у діяльності фінансових установ. Автором розкрито основні переваги та ризики застосування такої технології, а також наведено приклади застосування blockchain у фінансових установах світу.

Ключові слова: діджиталізація, інформаційно-комунікативні технології, blockchain.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) на сьогодні вже не є інновацією – вони застосовуються майже у кожній сфері суспільного та економічного життя; є одним із головних факторів, що впливає на конкурентоспроможність будь-якого економічного суб'єкта. Фінансові установи не є винятком, оскільки ринок фінансових послуг характеризується достатньо високим ступенем конкурентності, вимагаючи таким чином від його суб'єктів високої адаптивності та інноваційності, які багато в чому залежать саме від їх спроможності оперативно освоювати новітні ІКТ.

Технологія blockchain являє собою реєстр, який містить усю інформацію про здійснені агентами транзакції. Кожна окрема транзакція фіксується як певний блок, що описує всі етапи руху під час здійснення операції і є пов'язаним із іншими, раніше створеними блоками в мережі [5]. Головними перевагами такої технології є надійність, стійкість до шахрайських атак, конфіденційність (інформація доступна лише для авторизованих мережі осіб), прозорість («видимість» усіх транзакцій для всіх користувачів) та безпечність [5]. Виходячи з цього, впровадження фінансовими установами технології blockchain забезпечить їм не лише зростання конкурентоспроможності, а й підвищення рівня довіри до них з боку домогосподарств. Сукупність основних переваг аналізованої технології систематизовано на рис. 1.

Поряд із очевидними перевагами, технологія blockchain також не позбавлена певних недоліків і загроз. Зокрема, можна визначити стандартні ризики (тобто ті, які пов'язані з поточними бізнес-процесами), ризики передачі цінності (технологія не потребує центральних посередників, що тягне за собою імовірність появи нових ризиків, якими раніше управляли ці посередники); ризики смарт-контрактів (при кодуванні складних домовленостей може виникнути ризик відображення їх у цифровій структурі, а не у фізичній формі) [4].

Рис. 1. Особливості застосування технології blockchain у діяльності фінансових установ
Джерело: складено автором на основі [1; 3]

Незважаючи на окреслені вище ризики, технологія blockchain є визнаною перспективною та вже активно використовується низкою фінансових інститутів у світі, оскільки вона суттєво скорочує тривалість операцій, знижує їх вартість, підвищує ступінь довіри з боку клієнтів, сприяє зменшенню ризиків кібератак та мінімізує паперову роботу. До прикладу, дана технологія застосовується банківською іспанською групою Grupo Santander – для прискорення процесу переказу грошей без допомоги посередників; Santander – в роботі платіжної системи OnePayFX [2; 6] та ін. фінансовими установами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Blockchain in Financial Services: article. Consensus. URL: <https://consensus.net/blockchain-use-cases/finance/>
2. Joel Rebello. 15 bank stostart new trade finance system using blockchaintech. *The Economic Times*. Mumbai, 2021. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/industry/banking/finance/banking/15-banks-to-start-new-trade-finance-system-using-blockchain-tech/articleshow/83545043.cms?from=mdr>
3. Lancene Guerrouj. The Power of Blockchain Technology and Its Revolutionary Uses in the Financial Sector. *Sales force blog*. San-Francisco, 2020. URL: <https://www.salesforce.com/eu/blog/2020/02/how-financial-services-are-implementing-blockchain-technology.html>
4. Risks posed by blockchain-based business models. *Deloitte*. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/risk/articles/blockchain-security-risks.html>
5. Холявко Н. І. Сучасні інформаційні технології в роботі фінансових установ. Бізнес інформ: науковий журнал. №5. 2021. С. 152 – 161.
6. Холявко Н. І., Колоток М. О. Інформаційні технології в роботі зарубіжних фінансових технологій. Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал. №1(25). 2021. С. 117-126.

KOLOTOK M.
**FEATURES OF IMPLEMENTATION OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGY IN THE
FINANCIAL INSTITUTIONS' ACTIVITIES**

Abstract. Anotation. The article describes the information and communication technology of blockchain and the peculiarities of its application in the activities of financial institutions. The author reveals the main advantages and risks of using such technology, as well as examples of the use of blockchain in financial institutions around the world.

Keywords: digitalization, financial institution, information and communication technologies, blockchain.

КОНДРАТЕНКО Н. Д.

доцент,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ORCID: 0000-0003-2823-9905

ndkondratenko@karazin.ua

БОСІК М. Д.

студент,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

СУЧАСНІ МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Анотація. У даній роботі розглянуто сучасні моделі ефективного бізнесу. Представлено основні елементи, що дозволяють стандартизувати опис і полегшити сприйняття бізнес-моделей. Охарактеризовано основні функціональні моделі підприємств.

Ключові слова: бізнес-модель, ефективність, функціональні моделі підприємств.

Сучасному господарському середовищу притаманна така ознака, як збільшення виробничої конкуренції. Також у підприємницькій діяльності до економічних ризиків долучаються соціальні та політичні. Фінансові ринки періодично коливаються, що спричиняє зміни руху капіталу, а саме його швидкість і напрями. У зв'язку з цими мінливими умовами актуальними є альтернативні способи досягнення конкурентних переваг. Підприємці змушені забезпечувати ефективне функціонування господарюючих суб'єктів, яке не можливе без створення конкурентоспроможної моделі бізнесу. Згідно з всесвітнім опитуванням 4000 найвпливовіших підприємців світу, вирішальним фактором успішності компанії є те, як саме ведеться бізнес, а не спеціалізація фірми [1].

Формою реалізації стратегії підприємства та відображенням його тактики задля досягнення поставлених цілей є створення моделі ефективного бізнесу. Процеси формування бізнес-моделей досліджуються як аспект керування підприємством як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Значний внесок у вивчення цієї проблеми внесли А. Сооляте, В. Котельников, В. Скриль, В. Челгатонев, Г. Цегелик, Е. Кравченко, З. Мокрицька, Л. Фролова, Н. Ревуцька. Однак, окремі теоретичні й практичні питання ще не були комплексно науково обґрунтовані на сьогодні.

Модель бізнесу— це концептуальний опис способу створення цінності. А отже, нині не існує єдиного визначення цього поняття, незважаючи на популярність його

вживання. Магретта Дж. тлумачить цей термін так [2] – це те, як підприємство вибирає споживача, формує і відокремлює пропозиції, розподіляє ресурси, прогнозує завдання, які завдання зможуть бути виконаними наявними силами і для яких потрібно залучити сторонніх фахівців, виходить на ринок, створює цінність для споживача й отримує прибуток. Бізнес-моделі можуть створюватися для певного продукту або послуги (їх однорідної групи), всього підприємства або навіть групи підприємств.

Моделі бізнесу є досить різноманітними та мають складну структуру, тому буде доцільно визначити базовий набір основних елементів, що дозволяють стандартизувати опис і полегшити сприйняття бізнес-моделей. Бізнес-модель характеризує:

- 1) для кого створюється продукт та які споживачі є найціннішими;
- 2) який продукт постачається клієнтові та яка його споживча цінність;
- 3) якими каналами збуту користуватися для різних сегментів, враховуючи їх ефективність;
- 4) які види взаємозв'язку очікують від організації замовники;
- 5) за що споживачі готові платити та за що споживачі платять зараз;
- 6) яких основних ресурсів потребує бізнес та які канали поширення використовувати;
- 7) які партнери є ключовими і якою є їх діяльність;
- 8) якими є найважливіші витрати в прийнятій моделі бізнесу; які ключові ресурси коштують найдорожче; яка ключова діяльність коштує найдорожче.

Розглянемо основні функціональні моделі підприємств [3].

Виробнича модель спрямована на виробництво максимального обсягу продукції. Вона притаманна підприємствам-монополістам та підприємствам, що реалізують державні замовлення.

Маркетингова модель формує діяльність підприємства відповідно до вимог споживачів, віддає перевагу маркетинговій діяльності.

Інноваційна модель використовує інструменти активного розвитку ринку, а саме залучення персоналу як носія інтелектуального капіталу.

Споживча модель направлена на повне забезпечення всіх вимог споживачів. У ній споживач підпорядковує собі виробництво, ресурси і маркетингову діяльність підприємства.

Фінансова модель підприємства містить розрахунки потреб у фінансуванні, графіки погашення кредитів, надходжень і витрат. Недоліком є відсутність зв'язку з технологією виробництва.

Економічна модель підприємства містить розрахунки собівартості продукції, дозволяє прогнозувати випуск продукції, керувати ціною, прибутком і ефективністю виробництва. Недоліком є неврахування фінансових ризиків у вигляді невідповідності фінансування та переривання грошових потоків.

При сучасному рівні конкуренції здатність підприємств тривало функціонувати залежить від ефективності їх бізнес-моделі з погляду створення споживчої цінності. Однак через високу мінливість споживчих потреб підприємство має постійно вдосконалюватися. Покращення ефективності бізнес-моделі може відбуватися як шляхом налагодження бізнес-процесів, так і зв'язків з партнерами. Для ефективності бізнес-моделі важливо, щоб процеси, які створюють найбільшу споживчу цінність, перебували під постійним контролем менеджменту для забезпечення їх бездоганного виконання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Business 2010: Embracing the Challenge of Change: white paper. Economist Intelligence Unit. 2005. 33 p.
2. Magretta J. Why Business Models Matter. Harvard Business Review. 2002. № 80(5). P. 86–92.
3. Котельников В. Ю. Новые бизнес-модели для новой эпохи быстрых перемен, движимых инновациями: Учебник. Москва: ЭКСМО, 2007. 96 с.

KONDRATENKO N. D., BOSIK M. D. MODERN MODELS OF EFFECTIVE BUSINESS IN UKRAINE

Annotation. The modern models of effective business were considered in this work. Basic elements that allow to standardize description and facilitate perception of business models are presented. The basic functional models of enterprises are described.

Keywords: business model, efficiency, functional models of enterprises.

КОПЕСТИНСЬКИЙ Д.Т.

студент,

Львівський національний університет ім. І. Франка

nataliarybina@ukr.net

Науковий керівник:

ПОПОВИЧ П.В.

д.т.н., професор,

Західноукраїнський національний університет

p.popovych@wunu.ua

CURRENT MARKETING TRENDS IN THE SPHERE OF UKRAINIAN HIGHER EDUCATION

Abstract. The research deals with the main modern marketing trends in the sphere of Ukrainian higher education. The author gives examples of the major obstacles which prevent this industry from being successful and profitable as well as ways to overcome these difficulties.

Keywords: marketing trends, higher education, education market, higher education establishment

Increased competition between national and transnational educational service providers has helped to increase alternatives for potential consumers. Now Ukrainian higher education establishments compete for the applicants not only among themselves, they also compete with EU and US educational institutions. In Ukraine, the challenges of globalization, the emergence of new superpowers in the world, the spread of scientific and technological progress, the Bologna Process, the Lisbon Plan of Action in Europe are accompanied by specific challenges of the national environment: strengthening societal requirements for universities; increasing the cost of research and teaching in universities; reduction of state funding of universities; development of

new information and communication technologies (equipment and software, Internet, electronic libraries, open training courses, etc.).

The situation with the labour market for the graduates is nearly catastrophic in Ukraine. The highest competition in the market is observed among managers, lawyers, financiers and accountants, students (with a competition of 5 job seekers per job) and procurement specialists. Thus, there is a problem of exceeding the supply of graduates of educational institutions over the demand for them in the labour market. The greatest demand remains for skilled blue-collar workers, professionals, workers of the simplest professions in trade, services, industry, construction, transport, etc., workers for maintenance, operation and control of technological equipment, assembly of equipment and machinery. Thus, a significant proportion of graduates of "popular" areas of training (mainly economic and legal specialties) cannot be employed in the specialty due to the lack of vacancies in the national labour market.

Current trends in the markets of educational services and labour in Eastern Europe and Ukraine are similar, but in Ukraine they have specifics. The most significant challenges for non-profit organizations in the field of education and research in Ukraine are financial, demographic, market, the challenge of globalization, technology. The challenges affect different levels of education to different degrees, as, for example, higher education has a more competitive environment, is more autonomous, and after the entry into force of the new Law of Ukraine "On Higher Education" such autonomy will expand and strengthen public control over service quality.

Thus, in Ukraine there is a clear imbalance between the scale of activities and the amount of funding. The most intense competition for public funding, applicants and highly qualified researchers is among universities. The decline in public funding raises the issue of diversification of funding sources. This requires educational and research institutions to be more open to the operating environment, to be more market-oriented. We also confirmed the conclusion that the system of higher education in Ukraine retains the priority of functioning over development, which threatens the achievement of social goals and deepens the problem of insufficient quality of domestic educational services, ie, there is a conflict of goals and actions. The issue of the quality of higher education in Ukraine is relevant and is deepened by extremely small steps towards the Bologna Process, the structural disparity between the demand for labor and its supply in Ukraine. This, in turn, is a factor that limits both the employment opportunities of the unemployed and the satisfaction of employers' needs for workers.

The results of the study confirmed the need to pay attention to the quality of educational services, and also found that the Ukrainian sphere of education and research, in contrast to the challenges of Eastern Europe, is characterized by competition for funds and consumers, i.e. if the education sector paradigm, then for educational institutions of Ukraine - the financial paradigm. The theoretical significance and importance of the results is that they allowed to identify areas of marketing of non-profit education and research, identified the need for a financial paradigm, because the financial challenge is the most tangible for the education system.

It should be expected that in the future the competition in the field of educational services of Ukraine will intensify even more, due to globalization, demographic situation, the influence of large universities will increase, the integration of educational institutions will increase. From these positions, the marketing of education and research is an important tool for improving educational alternatives for target consumers (through improving the quality and diversity of services), liberalizing the market of educational services, strengthening the financial capacity of

educational institutions. Thus, modern challenges highlight the need to intensify the process of marketing the domestic non-profit sphere of education and research, taking into account the specifics of the domestic marketing environment.

REFERENCES

- 1.Борисова Т. Специфіка конкурентних відносин у некомерційному секторі України / Т. Борисова // Вісник «Логістика». – 2012. – № 749. – С. 117–122.
- 2.Борисова Т. Структурні складові некомерційного маркетингу як специфічного виду діяльності / Т. Борисова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – Т.2 (198), №2. – С.11–14.
3. Волокитіна Л. О. Модернізація вищої освіти: маркетинговий аспект : монографія / Л. О. Волокитіна ; Донецький національний ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. – 178 с.

KOPESTYNSKYU D.T., POPOVYCH P.V.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МАРКЕТИНГУ У СФЕРІ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У дослідженні розглянуто основні сучасні маркетингові тенденції у сфері української вищої освіти. Автор наводить приклади основних перешкод, які заважають цій галузі бути успішною та прибутковою, а також шляхи подолання цих труднощів.

Ключові слова: маркетингові тенденції, вища освіта, ринок освітніх послуг, заклад вищої освіти.

КОРИЦЬКА А. Є.

студентка,

Національний університет «Чернігівська політехніка»

koritskaya78@gmail.com

ОНОПРИЄНКО А. В.

студентка,

Національний університет «Чернігівська політехніка»

nast170600@gmail.com

Науковий керівник:

ПАНЧЕНКО О. І.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Національний університет «Чернігівська політехніка»

pan68@ukr.net

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Анотація. Авторами було здійснено аналіз визначення поняття «державне регулювання страхового ринку», наведено основні зміни у регулюванні страхового ринку України після передачі його під контроль НБУ. Також були наведені вимоги, висунуті НБУ до діяльності страхових компаній, наведені нові аспекти їх діяльності та визначені слабкі сторони такого регулювання.

Ключові слова: страховий ринок, державне регулювання, НБУ.

В умовах глобального економічного розвитку та інформатизації суспільства гостро постає питання вдосконалення функціонування страхового ринку. Динаміка трансформаційних змін зумовлює необхідність дослідження страхового ринку України та напрямів його державного регулювання.

Проаналізуємо теоретичний підхід до визначення категорії «державне регулювання страхового ринку».

Таблиця 1. Систематизація поняття «державне регулювання страхового ринку»

Автор	Визначення
Д. Кондратенко	Державне регулювання страхового ринку покликано сприяти розвитку страхового ринку, захисту інтересів страхувальників, забезпечувати реєстрацію страхових організацій, ліцензування страхових операцій, здійснювати контроль за дотриманням страховими організаціями законодавства
В.В. Шахов	Здійснюється через спеціальну податкову політику, прийняття законів за окремими видами підприємницької діяльності, які відображають порядок укладання договорів страхування і розв'язання спорів, що виникають
В.М. Фурман	Сукупність економічних, адміністративно-правових та організаційно-технологічних відносин між суб'єктами страхового ринку і державою під час цілеспрямованого комплексного впливу останньої на страховий ринок як єдину систему
В.Б. Гомелля	Регулювання не тільки правових, а й економічних інструментів, що виробляються державними органами і регулюють різні боки функціонування страхового ринку
О.Ф. Філонюк	Сукупність різноманітних методів, інструментів, за допомогою яких держава, в особі уповноваженого регулятивного органу, впливає на економічну діяльність суб'єктів страхових правовідносин

Джерело: складено авторами на основі [1-5]

Отже, згідно з вищезазначеною інформацією можна зробити висновок, що державне регулювання страхового ринку – це сприяння розвитку страхового ринку за рахунок впливу суб'єктів державного регулювання з використанням методів та інструментів для впливу на економічну діяльність суб'єктів страхових правовідносин.

У 2020-му році Національний банк України розмістив інформацію про нові підходи до регулювання ринку небанківських фінансових установ. Було опубліковано нові вимоги до входу страховика на ринок (табл. 2).

Таблиця 2. Вимоги до входу страховика на страховий ринок

Структура власності	Діяльність	Фінансовий стан
- розкриття інформації щодо структури власності; - зняття обмежень щодо чисельності учасників страховика; - ділова репутація власників істотної участі.	- планування діяльності страховика на перспективу; - визначення єдиної організаційно-правової форми страховика – АТ; - вимоги до ключових функцій та їх виконавців, системи корпоративного управління; - диференціація на значущих та інших страховиків.	- диференційовані підходи до розміру статутного капіталу; - перевірка джерел походження коштів; - перевірка фінансового та майнового стану засновників/власників істотної участі.

Джерело: складено авторами на основі [6]

Згідно з табл. 2, можна зробити висновок про структурований підхід до даного питання та посилення вимог до входу страховиків на ринок. Уведені перевірки є фундаментом для збільшення надійності страхових компаній, а також потенційного збільшення довіри населення до них. Важливо зазначити особливості регулювання забезпечення платоспроможності та підходів до її оцінки. Усі активи і зобов'язання страховика оцінюються за справедливою вартістю за МСФЗ та додатково за пруденційними правилами. РК формують складові (інструменти) капіталу 1-го рівня, 2-го рівня та 3-го рівня з урахуванням критеріїв доступності складових для поглинання збитків та субординації. Субординований борг може бути включено до регулятивного капіталу за дозволом Регулятора [6].

Національний банк України як регулятор небанківського фінансового ринку стверджував про пріоритетність оновлення застарілого законодавства. Цього року опубліковано новий Закон для ринку страхування. По-перше, відбулося спрощення ліцензійного забезпечення страхових компаній. Також за рахунок даного Закону відбувається захист інтересів споживчих послуг, адже страхові компанії можуть варіювати у наданні послуг. Систематизація та обов'язкова реєстрація посередників сприяє легалізації та розвитку сектору страхування.

Новим для страхового ринку, а саме вимоги до входу компанії на ринок, є:

- забезпечення прозорості структури власності та розкриття інформації;
- надання планів діяльності на три роки;
- введено вимоги до системи управління;
- кваліфікаційний підхід [7].

Проаналізуємо кількість страхових компаній та їх активів. Слід зазначити, що за рахунок ефективного врегулювання, незважаючи на зменшення кількості страхових компаній, сума активів збільшується (табл. 3).

Таблиця 3. Кількість діючих страхових компаній та їх активи за 2018-2020 рр.

Рік	2018	2019	2020
Активи	63493	63866	65115
Кількість страхових компаній	281	233	225

Джерело: складено авторами на основі [7]

Рівень збитковості (lossratio) для добровільного страхування становить 66% (скориговане на формування резервів у значних обсягах одним страховиком значення – 33%), натомість рівень збитковості обов'язкового страхування зростав протягом року і в IV кварталі. За рік у структурі активів life-страховиків суттєво зросла частка довгострокових вкладень, сягнула 55%. Показники операційної ефективності (combinedratio) non-life-страховиків традиційно зросли наприкінці року до рівня понад 100%. Порівняно з 2019 роком зріс обсяг прийнятних активів non-life-страховиків для покриття резервів та покращилася їхня структура. Найпомітніше зросла частка державних цінних паперів [7].

Отже, зміни на страховому ринку є достатньо стрімкими, які потребують і подальшого покращення державного регулювання і впровадження нововведень. Зокрема

не врегульованим є покарання страховиків за невиконання своїх зобов'язань та несистематизованими є перевірки страхових компаній тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Страхування: теорія та практика : Навчально-методичний посібник / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко та ін. - Харків : Бурун Книга, 2004. - 376 с.
2. Шахов В. В. Страхование: Учебник для вузов / В. В. Шахов. - М. : ЮНИТИ, 2003. - 311 с.
3. Фурман В. М. Страховий ринок в Україні : проблеми становлення та стратегія розвитку: Автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.04.01 / В. М. Фурман. - К., 2006. - 36 с.
4. Вовчак О. Д. Страхування : навчальний посібник / О. Д. Вовчак. - Львів : «Новий світ», 2006. - 480 с.
5. Філонюк О. Ф. Державне регулювання страхової справи в контексті концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року / О. Ф. Філонюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». - 2006. - Вип. 81-82. - С. 47-51.
6. Нові підходи до регулювання ринку небанківських фінансових установ. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D1%96_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B8_%D0%B4%D0%BE_%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%9D%D0%A4%D0%A3_pr_2020-10-22.pdf?v=4
7. Статистика страхового ринку України. – [Електронний ресурс] <https://forinsurer.com/stat>

ONOPRIENKO A. V., KORYTSKA A. E.

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE INSURANCE MARKET OF UKRAINE

Abstract. The authors analyzed the concept of "state regulation of the insurance market", the main changes in the regulation of the insurance market of Ukraine after its transfer to the control of the NBU. The NBU's requirements for the activities of insurance companies were also presented, new aspects of their activities were presented, and the weaknesses of such regulation were identified.

Keywords: insurance market, state regulation, NBU.

КОСЯК С.О.

студентка 3 курсу, спеціальність «Міжнародні відносини, регіональні студії та суспільні комунікації»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
KosiakSO@krok.edu.ua

ДІЯЛЬНІСТЬ МОРСЬКОГО КЛАСТЕРА УКРАЇНИ У СФЕРІ БЛАКИТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У дослідженні проаналізовано поняття «блакитна економіка», охарактеризовано, яку роль вона відіграє в Україні та що собою являє Морський кластер України у сфері блакитної економіки.

Ключові слова: блакитна економіка, морський кластер, засідання, круглий стіл.

Блакитна економіка (blue economy) – важлива частина сталої світової економіки з попередження негативних кліматичних змін, збереження морського та океанського просторів. Спільно з зеленою угодою (green deal) блакитна економіка формує стратегічний курс Євросоюзу на майбутні десятиліття.

За останні 20 років Чорне море перетворилося на найбільш забруднене у Європі. Кількість сміття у його водах майже вдвічі більша, ніж у Середземному. Як боротися із засміченням та залучати інвестиції у розвиток блакитної економіки Чорноморського регіону говорили під час вебінару в рамках проєкту «Блакитна програма для Чорного моря» регіонального проєкту «Робимо Чорне море чистішим» Глобального екологічного фонду.

Заступник Міністра поінформувала про кроки, які робить Україна, щоб досягти «доброго» екологічного стану моря:

- впровадили Водну Рамкову Директиву ЄС, що реформує систему моніторингу й управління якістю водних ресурсів в Україні;
- у Міндовкіллі розробили Морську природоохоронну стратегію;
- спільно з Мінекономіки переглядають технічний регламент використання фосфатів у мийних засобах і посилення контролю дотримання відповідних норм;
- Морський Кластер України – це ланка, що пов’язує весь морський сектор з іншими гравцями індустрії, глобальними та національними регуляторними органами, розробниками політик і морськими організаціями.

Основними напрямками діяльності Морського кластеру України є: формування економічного, технологічного та політичного середовища задля розвитку української морської економіки; підтримка глобальної інтеграції й зростання конкурентоспроможності членів морського кластеру на міжнародній арені.

28 травня у Миколаєві відбулося чергове засідання круглого столу «Спільне стійке майбутнє: економіка Морського Кластера України», приурочене щорічному Європейському Морському Дню.

Виконавчий директор Морського Кластеру України Олена Жукова у своїй доповіді розкрила роль МКУ у функціонуванні морської галузі України, його стратегію та пріоритетні проєкти розвитку. Основними напрямками діяльності, кожен з яких включає перелік заходів та інструментів імплементації, на поточний рік є такі:

- експорт-інтернаціоналізація (представлення індустрії на міжнародній арені);
- розвиток освітньої інфраструктури (розвиток кадрового потенціалу);
- розвиток інноваційної інфраструктури (включаючи сферу цифрових технологій);
- популяризація в галузі, лобювання інтересів (в законодавчій сфері, а також політиках та рішеннях центрального уряду).

Морський кластер України, створення якого було ініційовано минулого року, офіційно зареєстровано та розпочинає свою роботу. Про це повідомив виконавчий директор Морського кластера України Роман Ханжин на круглому столі «Місце України у Європейському морському співтоваристві. Майбутнє та перспективи морської галузі в умовах глобальних економічних викликів».

Дослідження показало, що блакитна економіка дала змогу Україні приєднатися до ініціативи «Фонду розвитку блакитної економіки в Чорному морі» й очистити водойми від

сміття. Завдяки засіданню круглого столу «Спільне стійке майбутнє: економіка Морського Кластера України» Олена Жукова у своїй доповіді розкрила роль МКУ у функціонуванні морської галузі України, його стратегію та пріоритетні проекти розвитку. Морський кластер офіційно зареєстрований і розпочинає свої дії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Участники Морского кластера Украины в Николаеве обсудили перспективы отрасли. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://inshe.tv/economics/2020-10-01/564722/>
2. Огорь Г. М. Основні пріоритети роботи морегосподарського комплексу України в сучасних умовах господарювання. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/files/lectures/30835.pdf>
3. Блакитна економіка: визначення перспектив та порядку денного для інноваційних кластерів та технологічних бізнес-спільнот. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.industry4ukraine.net/events/blakytna-ekonomika-kruglyj-stil/>
4. Спільне стійке майбутнє: економіка морського кластеру України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://euroquiz.org.ua/events/view/453>

KOSIAK S.O.

ACTIVITIES OF THE MARINE CLUSTER OF UKRAINE IN THE FIELD OF BLUE ECONOMY

Abstract. The study analyzes the concept of "blue economy", describes the role it plays in Ukraine and what is the Maritime Cluster of Ukraine in the blue economy.

Keywords: blue economy, maritime cluster, meeting, round table.

КУЗЬМІН В.Ю.

здобувач рівня вищої освіти «магістр»,

Київський національний університет технологій та дизайну

vlad.kuzmin1999@gmail.com

ГЛОБАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ПОШИРЕННЯ ТНК

Анотація. Визначено глобальні передумови поширення діяльності ТНК у світі. Розглянуто сутність мондіалізації, інтеграції та транснаціоналізації.

Ключові слова: глобалізація, транснаціоналізація, інтеграція, мондіалізація, транснаціональна компанія.

Світове господарство в умовах глобалізації перетворилася на складну систему, яка функціонує у масштабах усієї планети, а її розвиток супроводжується безліччю суперечностей, що формують передумови функціонування ТНК. Поширення глобалізаційних процесів стало підґрунтям необхідності виявлення специфічних властивостей світової економіки, які визначають характер і структуру її розвитку, зокрема передумови функціонування ТНК. До таких осучаснених властивостей світового

господарства, на наш погляд, варто віднести: інтеграцію, мондіалізацію, транснаціоналізацію.

Інтеграція надає країнам можливість включитися у міжнародну економічну систему і отримати доступ до світового доходу, формуються інтернаціоналізовані відтворювальні центри (інтеграційні об'єднання). Для з'ясування виникнення можливих суперечностей у процесі інтеграції необхідно визначитися із ступенем інтеграції країн. Саме рівень інтеграції визначає характер суперечностей. Економічна інтеграція поширюється на макро- і мікрорівнях.

На макрорівні, на наш погляд, суперечності можуть виникнути через:

- посилення монополізації на ринку з боку інтегрованих підприємств, яке може призвести до його глибокої сегментації та деформації;
- зростання асиметрії щодо розподілу світового доходу між інтегрованими і звичайними суб'єктами світової економіки;
- концентрацію капіталу в інтегрованих об'єднаннях;
- порушення процесу ціноутворення;
- посилення конкурентної боротьби на світовому ринку;
- зростання у світі ролі наднаціональних підприємств та пріоритетність досягнення їх економічних цілей над національними;
- нерівноправні умови участі в інтегрованому об'єднанні.

Інтеграція на макрорівні реалізується створенням таких форм об'єднань, як: зона преференційної торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз. Кожна наступна форма інтеграції обмежує самостійність у прийнятті зовнішньо- і внутрішньо-економічних рішень країн-учасниць. Суперечності на такому рівні інтеграції виникають стосовно: політико-ідеологічних, соціально-культурних, релігійних відмінностей, рівня взаємозалежності країн, розширення меж об'єднання та параметрів відбору; загострюється конкуренція між країнами щодо збільшення частки світового доходу.

Поширення інтеграційних процесів на мікрорівні зумовило виокремлення такої властивості світової економіки, як мондіалізація. Мондіалізація визначає специфічні моделі інтеграції. Вона передбачає, що контроль в управлінні національною економікою багатьох держав поступово переходить до ТНК і міжнародних організацій, які мають свої цілі (наприклад, переміщення виробництва в країни, де дешевша робоча сила), що не завжди збігаються з національними інтересами суверенних держав. Це, у свою чергу, становить явну загрозу для економічної безпеки окремих країн, зменшує значення господарських функцій держави та обмежує можливості останньої регулювати економічні процеси. Результатом мондіалізації є виникнення суб'єктів світової економіки (ТНК, держав, міжурядових організацій), поєднання й уніфікація їх інтересів, здібностей та можливостей.

Мондіалізація базується на природничо-історичному процесі інтернаціоналізації економіки, політики і культури. Мондіалізація як глобалізаційна властивість світової економіки досліджувалася такими вченими, як: З. Бауман, А. Бенуа, О. Сльозко, Й. Ларош. Нинішній етап мондіалізації виступає якісно новою стадією, коли першочерговим стає створення механізмів глобального управління цими об'єктивними процесами. За об'єктивну їх основу слугує формування глобального корпоративно-державного симбіозу, що спирається на транснаціональні компанії та перетворення світових лідерів у

корпоративні держави. Мондіалізація набуває бурхливого розгортання у ментально-культурній сфері. Ментальна мондіалізація означає перетворення формування свідомості в комерційно вигідний вид бізнесу. При цьому світова культура виступає передумовою маніпулювання свідомістю в планетарних масштабах. Мондіалізація начебто спростила взаємозв'язок між суб'єктами міжнародних економічних відносин, створивши «єдину економіку без кордонів», разом із тим умови функціонування світового господарства залишаються мультиплікативними (кордони, культурні, етнічні особливості, політичні, соціально-економічні умови розвитку). Поширення цієї властивості призвело до ефекту руху, «що наштотхнувся на самого себе».

Суперечливість згаданої властивості полягає в тому, що, з одного боку, мондіалізація сприяє посиленню тенденцій до централізації та уніфікації світового господарства, внаслідок чого в різних країнах виявляються спільні тенденції розвитку, а економічні структури зазнають певної уніфікації. З іншого, мондіалізація викликає опір цим процесам з боку національних держав. Основним аргументом такого опору є нерівномірність розподілу вигод між країнами світу. Ще одна суперечливість полягає в тому, що хоча мондіалізація раціоналізує виробничий ланцюг, дозволяє зменшити витрати і збільшити доходи ТНК, проте її економічні цілі та інтереси можуть не збігатися з інтересами країни материнської компанії. Так, більшість американських ТНК з метою скорочення витрат перенесли свої виробництва у менш розвинуті країни з дешевою робочою силою, збільшивши цим власні доходи, але й підвищивши у такому випадку рівень безробіття у США.

У сучасних умовах виникає суперечність між двома взаємовиключними тенденціями, що розкривають характер мондіалізації: тенденції удосконалення механізмів багатостороннього управління глобальними процесами і тенденції створення уніполярної структури світової системи, заснованої на домінуванні високорозвинених західних держав. Ігнорування вищезазначених суперечностей при подальшому поширенні процесів мондіалізації у світовій економіці може призвести до формування причин прояву і поширення криз. А розв'язання їх можливе лише за створення наднаціональних органів управління, які б узгоджували цілі та інтереси всіх суб'єктів світової економіки.

Одним із основних джерел глобалізації є транснаціоналізація – це “процес посилення світової інтеграції у результаті глобальних операцій ТНК”, - в межах якої значна частина споживання, виробництва, імпорту, експорту і доходу країни залежить від центрів міжнародних, що знаходяться за межами цієї держави. Рушійною силою транснаціоналізації виступають транснаціональні компанії, які є одночасно і головними рушійними силами, і є результатом інтернаціоналізації.

Під терміном “транснаціоналізація” розуміють переміщення господарської діяльності фірми за межі національних кордонів. Слово “транс” у назві ТНК означає, що ці компанії:

- виробляють товари і послуги та продають їх за межами національних кордонів;
- планують свої операції в глобальних масштабах, але зберігають свій національний характер;
- поширюють смаки, ідеї і технології по всьому світі.

Можна сказати, що під транснаціональними корпораціями найчастіше розуміють фірми, які контролюють фінансові активи і які мають свої підрозділи у двох або більше країнах світу. В країнах базування материнські компанії набувають зарубіжні активи,

інвестуючи в дочірні компанії або філії в приймаючих країнах. Цей тип інвестування передбачає права на контроль та управління і розглядається як прямі іноземні інвестиції.

Виділяють декілька шляхів, щоб компанія отримала статус ТНК. Наприклад, якщо :

- 1) компанія володіє багатьма філіями за кордоном;
- 2) частка прибутку, отриманого за кордоном, найбільша з-поміж усіх її доходів;
- 3) закордонні операції компанії – це не тільки продажі, але й дослідження, виробництво, розробки. Сформулювати однозначне визначення ТНК украй важко з огляду на те, що організаційна структура транснаціональних корпорацій дуже часто змінюється, пристосовуючись до змін у міжнародних економічних відносинах. Термін “транснаціональна корпорація” (Transnational Corporation – TNC) і синонім – “багатонаціональна компанія” (Multinational Corporation – MNC, multinational enterprise) вживається як загальноприйнятий з 1960 року.

Комісія ООН з ТНК на сьогодні дає таке поняття транснаціональним компаніям: “ТНК - це компанія:

- яка включає підрозділи в двох або більше країнах незалежно від їх сфери діяльності та юридичної форми;
- що дозволяє проводити узгоджену політику і здійснювати загальну стратегію через один або більше керівних центрів;
- в якій окремі підрозділи взаємопов’язані між собою за допомогою власності або якимось іншим чином так, щоб одна або більшість з них можуть мати значний вплив на інших.

Отже, ТНК - це багатопрофільні компанії за охопленням діяльності. Їхні активи не обмежуються лише розміщенням у базових галузях. Корпорації, виходячи зі своєї стратегії максимізації прибутку, можуть переводити свої капітали з однієї галузі іншу, з однієї країни в іншу, знижуючи або закриваючи виробництво в одних підрозділах і розширюючи господарську діяльність в інших. Стосовно макроструктури ТНК, то вона визначає характер відносин між її структурними елементами: головною компанією та її підпорядкованими підприємствами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Global 500. *Fortune*. 2019. URL : <https://fortune.com/global500/2019/> (дата звернення: 02.01.2020).
2. World Investment Report 2019 : Special Economic Zones. *UNCTAD*. 2019. URL : https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_en.pdf (дата звернення: 02.01.2020).
3. Транснаціональні корпорації - невлімові злодії. URL : <http://politcom.org.ua> (дата звернення: 01.10.2020).
4. Транснаціоналізація і конкурентний розвиток національних економік: теорія і практика країн, що розвиваються : монографія / ред.: Л. Руденко-Сударєва, О. Мозговий, В. Токарь та ін. Київ: КНЕГУ, 2015. 270 с.

KUZMIN V.

GLOBAL PREREQUISITES FOR TNC SPREAD

Anotation. Defining global preconditions for the spread of TNCs in the world. The essence of globalization, integration and transnationalization is considered.

Keywords: globalization, transnationalization, integration, globalization, transnational company.

КУЧМЕНКО А.І.

студент,

Національний авіаційний університет

nastya.cuch@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ІНДИВІДА

Анотація. У даній роботі окреслено важливе питання про вплив психологічного здоров'я особистості на успіх у професійній діяльності. Розкрито теоретичні аспекти зв'язку психологічного здоров'я та особистісного зростання, професійного розвитку. Проаналізовано чинники професійного стресу в сучасному мінливому світі та наведено рекомендації для збереження психологічного здоров'я. Наведено зв'язок психологічного здоров'я з іншими особистісними критеріями індивіда. Представлено особливості чинників, які впливають на ефективність професійної діяльності людини.

Ключові слова: психологічне здоров'я, професійне здоров'я, професійна діяльність, особистісний розвиток, професійний розвиток.

В умовах трансформації усіх аспектів життя в сучасному світі, при тимчасових обмежувальних заходах у зв'язку з карантинном через пандемію Covid-19 особливого значення набуває необхідність піклуватися про своє психологічне здоров'я. За умов своєчасного звернення до спеціаліста-психолога чи коуча задля корекції особистого стану, розуміння себе людина зможе використовувати свій потенціал на максимум, досягти бажаних успіхів у різних сферах життя, підтримувати комунікативні зв'язки та усвідомлювати особистісні пріоритети.

Психологічне здоров'я розглядається вченими як найкраще функціонування всіх психологічних структур, необхідних життєдіяльності і які забезпечують благополуччя і саморегуляцію поведінки. Важливим для здоров'я особистості є здатність людини зберігати та розвивати себе й середовище свого існування, тобто здатність до адаптації в мінливих умовах. Психологічне здоров'я характеризується високим рівнем особистісного здоров'я, розумінням себе та інших, наявністю уявлень про мету й сенс життя, здатністю до управління собою (особистісної саморегуляції), ставлення до інших людей і до себе, свідомістю відповідальності за свою долю та своє становлення. Психологічне здоров'я пов'язане з критеріями: задоволення життям, місце людини, особистісні цінності, ставлення до труднощів, методи проживання складних життєвих ситуацій, розвиток своїх навичок та усвідомлення «хто я?» [1].

Особистісний розвиток - це складний процес постійного розвитку і самовдосконалення людини. Усвідомлення своїх сильних сторін є першим кроком на шляху особистісного розвитку й самореалізації. Звичайно ж, будь-які зміни вимагають певних зусиль, але, разом з тим, вони дають хороший заряд позитивної енергії. Особистісний розвиток – це процес, що не має конкретних термінів та не закінчується в певні періоди життя людини, наприклад, із закінченням школи чи університету.

Активне особистісне зростання - перехідна форма до процесу розвитку особистості, оскільки поєднує в собі природну, внутрішню спрямованість і використання людиною зовнішніх ресурсів для розвитку самого себе [2].

Так само важливою складовою становлення особистості є професійний розвиток. Професійний розвиток - це процес розвитку особистості, в якому відбувається становлення людини як професіонала.

Особистісний, професійний розвиток та психологічне здоров'я особистості взаємопов'язані, адже психологічне здоров'я забезпечує професійний успіх, позитивний образ Я як професіонала. Особистісний психологічний розвиток майбутнього спеціаліста істотно залежить від його інтелектуальних здібностей, мотиваційних структур, емоційного інтелекту, ступеня розвитку моральної та духовної свідомості, ціннісних орієнтацій та, зрештою, соціального оточення.

Професійне здоров'я спеціаліста, з одного боку, є і умовою його ефективності, а з іншого – саме від здоров'я буде залежати його задоволеність працею, бажання розвиватися в обраному професійному напрямку та досягати нових вершин. Більшість психологів сходяться на думці, що на професійне здоров'я впливає професійний стрес та вигорання. Чинниками стресу можуть бути низька заробітна плата, невідповідні години роботи, конфлікти з колегами, начальством, організаційні проблеми. Останнім часом значним стресором стала невизначеність професійного майбутнього, пов'язана зі страхом втратити роботу. Саме тому робота з профілактики професійного стресу, розробка програм підвищення благополуччя персоналу є одним із трендів сучасного HR-менеджменту [3].

На основі аналізу публікацій можна визначити низку рекомендацій для збереження психологічного здоров'я професіонала в сучасному мінливому світі.

1. Плануйте свій робочий день та інші види активності, особливо, якщо працюєте віддалено (з дому), дотримуйтеся розпорядку дня, виділяйте час на сон, спілкування з близькими. Будьте уважними до себе, за перших ознак перевтоми приділіть час на відпочинок.

2. Ставте перед собою реальні професійні завдання та цілі.

3. Підвищуйте усвідомленість життя, навчіться простих практик mindfulness (практики «присутності» в моменті тут-і-зараз). Тобто, якщо ви обідаєте, то варто «смакувати» обід, а не думати про проблеми на роботі.

4. Знайдіть можливість для розвитку професійних навичок або хобі, щоб ваш мозок отримував інтелектуальну стимуляцію.

5. Піклуйтеся про своє тіло.

Наявність професійного здоров'я особистості – це не аксіома у сучасному житті. Здоров'я – динамічне утворення, яке вимагає уваги і турботи як з боку професіонала, так і з боку роботодавця, що буде вагомою інвестицією в успіх усіх зацікавлених сторін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шувалов А. В. Вестник ПСТГУ IV: Педагогика. Психология, 2009. - Вып. 4 (15). - С. 87–101.
2. Андрос М. Є. Психічне здоров'я особистості: психологічне консультування керівників шкіл / М. Є. Андрос // Освіта і управління. – Т. 2. – 2008. – Число 2. – С. 64.

3. Василик А. В. Основи well-being-менеджменту як системи забезпечення професійного здоров'я і благополуччя персоналу. Матеріали Четвертої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем». Харків: ХНТУСГ, 2020 – С. 58-61.

4. Дружилов С. А. Психология профессионализма. С. 35-40.

5. Психологическое обеспечение профессиональной деятельности / Под ред. Г. С. Никифорова. - СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 1991. - 152 с.

KUCHMENKO A.I.

PSYCHOLOGICAL HEALTH AS A FACTOR OF SUCCESS IN THE PROFESSIONAL ACTIVITIES OF THE INDIVIDUAL

Annotation. This work describes the important influence of psychological health of the individual on the success in professional activity. Revealed the theoretical aspects of the relationship of psychological health and personal growth, professional development. Analyzed the causes of occupational stress in today's world and provided recommendations for the preservation of psychological health. The link between psychological health and other personal criteria of the individual is given. Peculiarities of the factors that influence the efficiency of professional activity of people are presented.

Keywords: mental health, occupational health, professional activity, personal development, professional development.

КУЩ В.А.

студентка,

Університет митної справи та фінансів

valeriia.kushch@gmail.com

ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГУ В РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Для сучасного етапу розвитку характерне впровадження концепції соціального маркетингу. Маркетинг є важливим елементом ведення будь-якого бізнесу, а соціальні підприємства є повноправними учасниками і діють на загальних умовах ринку. Це значить, що проводити маркетингову політику соціальним підприємцям не тільки бажано, але й необхідно.

Ключові слова: соціальне підприємництво, соціальний маркетинг, розвиток соціального бізнесу, маркетингова діяльність, стратегія маркетингу.

У сучасному світі все більша увага приділяється розвитку соціального підприємництва, а завдяки цьому актуалізується детальне дослідження різних аспектів цієї важливої сфери багатьох країн. Головною ціллю соціального бізнесу є вирішення соціально-важливих проблем. До них входять працевлаштування соціально незахищених верств населення, виробництво суспільно значущих продуктів, вплив на покращення довкілля, впровадження інноваційних методів. Менш важливою, порівняно з першою метою, є отримання прибутку для подальшого розвитку та виконання планів підприємства.

Соціальний маркетинг – інноваційний підхід у маркетинговій діяльності об'єктів соціального підприємництва. Соціальний маркетинг є новим явищем у соціально-економічній галузі. Він сфокусований на отримання позитивних результатів шляхом формування в цільовій аудиторії бажаної моделі поведінки [2]. Соціально-відповідальний маркетинг на соціальному підприємстві допомагає вирішити встановлені соціальні проблеми у довгостроковому періоді.

Головною метою проведення маркетингової політики є створення певних шляхів комунікації зі споживачами. Варто донести до покупців першочергову інформацію про свій соціально орієнтований товар чи послугу. Для соціального підприємства слід знайти такий вид товару чи послуги, який буде виконувати одразу дві мети соціального бізнесу: і бути соціально значущим, і приносити відповідний прибуток. З іншого боку, виявлений товар може ідеально підходити для соціального підприємства, а реалізація за допомогою традиційного бізнесу – недоцільна [1].

Ведення маркетингової діяльності на соціальному підприємстві є складним процесом, оскільки підприємству необхідно давати хід соціальній ідеї, при цьому, щоб вона була окупною, бо зникне одна з найважливіших цілей підприємництва. Для цього важливою умовою є проведення аналізу ринку, прогнозу розвитку і цільової аудиторії, а також увагу слід приділити плануванню поведінки у кризових етапах діяльності підприємства. Для того щоб ефективно вести соціальний бізнес, варто провести детальну розробку маркетингової стратегії. Вона вимагає від підприємців здатності розумітися і пристосовуватися, а також проводити дії за допомогою маркетингових методів.

Стратегія маркетингу має бути чітко сформульована. На початку соціальний підприємець повинен провести певні послідовні кроки, які в результаті дадуть стратегію маркетингу. План маркетингу має бути сформований ще під час розроблення бізнес-плану, тому що він має важливе значення під час ціноутворення. Крім того, соціальні підприємці ставлять ціни за свою продукцію значно вищі, ніж на товари в їхніх конкурентів-підприємців. Вони обґрунтовують це тим, що їх бізнес несе певну соціальну місію. Особливість ведення соціального підприємництва виявляється і на інших аспектах планування маркетингової стратегії. До них відносяться обґрунтування ціни на товари, вибір каналів розповсюдження. Для просування своєї продукції соціальні підприємці застосовують чіткі повідомлення – гасла чи меседжі компанії. Їхня основна мета – залучити споживача до діяльності бізнесу через придбання товарів цього підприємства або через донорство чи волонтерство [4].

Місце розповсюдження продукції також займає важливе місце в маркетинговому плані. Для цього варто ретельно дослідити та визначити придатні канали розподілу. Місце продажу в соціальному бізнесу, так само як і звичайному, відіграє значущу роль та впливає на подальші досягнення. Значний досвід та висновки досліджень показують, що частіше люди вибирають товари, які розв'язують певну екологічну чи соціальну проблему. Крім того, важливо, якщо у підприємства буде сильна репутація, тобто він є відомим і має свою місію, яка створює емоційну прихильність у споживачів [3]. Важливим етапом при розробці маркетинг-плану соціального підприємства є дослідження його конкурентів. Їхня частка може бути незначна, але завдяки цьому можна зрозуміти свої переваги.

Власники соціального бізнесу інколи нехтують використанням способів просування продукції, не вважаючи це за потрібне. Але таке рішення часто призводить до

значно меншої кількості покупців, ніж із застосуванням інструментів маркетингу, і зазвичай не розкриває потенціалу для розвитку підприємства.

Ведення маркетингу на підприємстві повинно стати щоденною справою. Керівник чітко повинен розуміти становище компанії в плані просування. Повинні бути зафіксовані показники виконання маркетингового плану. Для цього повинні бути регулярні звіти про кількість реалізованої продукції. Фіксуючи ці показники, можна побачити реальний стан продажів та регулювати стратегію маркетингу. Також до цього необхідно вказати запланований прибуток, обсяг ринку та аналізувати його з реальними показниками підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белий Є. М. Основи соціального підприємництва. Москва: Юрайт, 2019. 178 с.
2. Жук Ю. А. Роль маркетингу у соціальному підприємстві. *Менеджмент та маркетинг: досвід та проблеми*. 2020. С. 63-67. URL : http://edoc.bseu.by:8080/bitstream/edoc/85263/1/Zhuk_63_67.pdf
3. Лайонс Т., Кікал Д. Соціальне підприємництво. Місія – зробити світ краще. Москва: Альпіна Паблішер, 2014. 304 с. URL: http://www.arctic-social.biz/library/d-kikal_socialnoe-predprinimatelstvo-missiya-sdelat-mir-luchshe.pdf
4. Свинчук А. А., Корнецький А. О., Гончарова М. А., Назарук В. Я. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Київ: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. 188 с.

KUSH V.A.

THE IMPORTANCE OF MARKETING IN THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTERPRISE

Abstract. The current stage of development is characterized by the introduction of the concept of social marketing. Marketing is an important element of any business, and social enterprises are full participants and operate in general market conditions. This means that it is not only desirable but also necessary for social entrepreneurs to pursue a marketing politics.

Keywords: social entrepreneurship, social marketing, social business development, marketing activities, marketing strategy.

МІРОШНИЧЕНКО В.Р.

студент,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID: 0000-0001-9837-5852

Valerafzx.net@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ДОСТУПУ ДО ПЕВНИХ КАТЕГОРІЙ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Анотація. У тезах коротко схарактеризовано категорію інтелектуальної власності. Проведено аналіз можливості застосування пучка прав власності до інтелектуальної

власності. Наведено класифікацію даної категорії. Коротко схарактеризовано ключові проблеми, які можуть виникати в дослідників при роботі з інтелектуальною власністю, зокрема, з науковими публікаціями. Зроблено висновок щодо формату доступу до наукових публікацій.

Ключові слова: інтелектуальна власність, наукова публікація, права власності.

Інтелектуальна власність нині є однією з ключових економічних категорій. Вона визначає право особи на її інтелектуальну діяльність: ідеї, винаходи, твори. Найширше її визначення на сайті Міністерства юстиції України подано так: “інтелектуальна власність - це права на результати розумової діяльності людини в науковій, художній, виробничій та інших сферах, які є об'єктом цивільно-правових відносин у частині права кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності, які, будучи благом не матеріальним, зберігаються за його творцями і можуть використовуватися іншими особами лише за узгодженням з ними, крім випадків, визначених законодавством” [1].

Загалом такий вид власності означає, що, теоретично, кожна людська ідея стає об'єктом власності, а отже, людина набуває прав власності: усього пучка, який, за А. Оноре, складається з таких елементів: “11 елементів: 1) право володіння; 2) право використання; 3) право розпорядження або управління; 4) право привласнення або право на доход; 5) право на залишкову вартість; 6) право на безпеку; 7) право на успадкування; 8) безстроковість; 9) право на заборону шкідливого використання; 10) відповідальність у вигляді стягнення; 11) залишковий характер” [2]. Це означає, що відповідальність за розпорядження цією власністю та вигоди, які можуть бути вилучені з неї, повністю належать її творцям, та, хоч вона не є матеріальною, цілком може відповідати загальному опису права власності, адже також виступає об'єктом відносин між економічними агентами.

В епоху цифрових технологій, коли більшість інформації знаходиться у відкритому доступі, світове законодавство все більше тяжіє до розширення прав власності на інтелектуальну власність для захисту інтелектуальної діяльності. Та варто зазначити, що набуття прав власності на буквально будь-яку діяльність людини в інтелектуальній сфері може бути згубною та заважати загальному розвитку людства. З іншого ж боку, недостатня її захищеність може істотно вплинути на мотивацію людей, які займаються творчою діяльністю, адже це істотно зменшить винагороду за розумову працю. Але перед тим, як детальніше розглянути цю проблему, пропоную розділити права інтелектуальної власності на кілька частин для специфікації та уточнення предмету дослідження.

Система поділу інтелектуальної власності, розроблена В. Кандиусом, передбачає поділ інтелектуальної власності на виробничу, яка ще поділяється на промислову власність та об'єкти авторського права, і гуманітарну, до якої належать тільки об'єкти авторського права, сфери. Під об'єктами авторського права виробничої сфери промислової власності розуміються такі категорії: винаходи, промислові зв'язки, виробничі моделі, ноу-хау, товарні знаки, селекційні досягнення. Під об'єктами авторського права цієї сфери: програми ЕВМ, бази даних, топографії інтегральних мікросхем, наукові публікації. До гуманітарної сфери: літературні твори, музичні твори, вітвори мистецтва [3; 4].

Отже, інтелектуальна власність має систему поділу, і якщо до одних її категорій виключне право на їх використання не викликає жодних сумнівів, то пряме перенесення такого права на інші може спровокувати сповільнення суспільного розвитку. Так, наприклад, обмеження щодо використання об'єктів інтелектуальної власності гуманітарної сфери не викликає значних перепон у розвитку економіки або певної індустрії. А от обмеження власником доступу до використання певних об'єктів права власності виробничої сфери можуть викликати певні труднощі.

Серед усіх інших пропоную виділяти саме наукові публікації, адже вони є найбільш суперечливими в цьому списку. Цьому є кілька причин: 1) такі наукові роботи можуть стати фундаментом для інших наукових досліджень та робіт, які в сукупності й забезпечують розвиток науки; 2) час від часу вони самі можуть ставати загальновизнаними та класичними – багато спеціалістів повинні бути ознайомлені з ними, крім того, майбутні покоління науковців (наприклад, студенти) також потребують доступу до подібних досліджень; 3) публікації можуть ставати предметом наукових дебатів, які ведуть до визначення загальної істини.

Як відомо, більшість наукових публікацій здійснюються у відповідних журналах, значна частина яких вимагають надання плати за доступ до їхніх матеріалів. Загалом, це необхідно для існування спеціалізованих наукових журналів, оплати праці редакторів та покриття решти витрат, пов'язаних з діяльністю таких наукових майданчиків. Але обмеження права використання публікацій може стати на заваді природним науковим процесам. Для вирішення цієї проблеми існують спеціалізовані наукові сайти, які надають безкоштовний доступ представникам певних інститутів для дослідження матеріалів, розміщених на них, але в них є свій недолік: багато університетів, наукових установ не зареєстровані в таких базах даних.

Таким чином, їх представники не можуть вести наукову діяльність на рівні своїх колег, чий наукові інстанції надають доступ до подібних джерел. Це призводить до певної нерівності серед науковців. Вирішенням такої проблеми могли б стати майданчики із загальним відкритим доступом до їхніх матеріалів. Такі платформи вже існують, наприклад, “The astro physical journal” надає відкритий доступ до своїх матеріалів різним дослідникам. Також існують певні державні ресурси, що надають доступ до наукових досліджень, але їхня база обмежена. У цьому випадку було б доцільним створення міжнародної платформи, яка надавала б доступ до наукових матеріалів усім охочим, але така система теж мала б свої недоліки, адже порушувала б права інтелектуальної власності на наукові праці. У той самий час, тільки обмеженість доступу до певного блага з категорії інтелектуальної власності робить його цінним [5].

Таким чином, майданчики для публікацій наукових робіт не зможуть забезпечити якісне їх рецензування та перевірку за умов створення альтернативної відкритої бази досліджень, яка б надавала безкоштовний доступ до вже релевантних публікацій.

Висновки. У сучасному суспільстві захист прав людини на інтелектуальну власність є необхідним. У той самий час, необхідно знайти баланс між захистом певних категорій та необхідності загального доступу до них. Так, наприклад, наукові публікації є досить проблемною категорією, адже, з одного боку, відкритий доступ до них підвищує потенціал наукової дискусії, є необхідним для ознайомлення багатьма дослідниками, а з іншого – надання безоплатного доступу може стати причиною зниження якості таких публікацій через погіршення умов функціонування майданчиків для наукової діяльності (з

причини відсутності фінансових засобів для існування). Дана проблема потребує подальшої розробки, досліджень та відповідного рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костюченко О. М. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні. Сайт Міністерства юстиції. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4487
2. Волошенюк Л. В., Алексеєнко Д. Д. Еволюція поглядів на систему прав власності. Економічний вісник Національного гірничого університету. Дніпро, 2008. № 4. С. 47-52. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/evngu_2008_4_10.pdf
3. Васильєв О. В. Інтелектуальна власність: визначення, структура та роль у сучасних економічних умовах. Економіка та суспільство. Мукачеве, 2016. №6. С. 53-57. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/9.pdf
4. Козьякова Т. В. Інтелектуальна власність як економічна категорія. Економічний вісник НТУУ КПІ: збірник наукових праць. Київ. №5. 2008. С. 20-25. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/4540/1/6.pdf>
5. Перерва П. Г., Кобелева Т. О., ст. викл. Глізнуца М. Ю. Економіка інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність: підручник. Харків. 2019. С. 501-580. URL: [Pererva_Ekonomika_intelekt_vlasnosti_2019.pdf\(kpi.kharkov.ua\)](http://Pererva_Ekonomika_intelekt_vlasnosti_2019.pdf(kpi.kharkov.ua))

MIROSHNICHENKO V.

PROBLEMS OF ACCESS TO SOME CATEGORIES OF INTELLECTUAL PROPERTY

Annotation. The thesis briefly describes a category of intellectual property. The analysis of the possibility of applying a bundle of property rights to intellectual property. The classification of this category is given. The key problems which may arise for researchers when they are working with intellectual property, especially, with scientific publications, are briefly described. The conclusion on the format of access to scientific publications is made.

Keywords: Intellectual property, Scientific publication, Property rights.

НАЗАРЕНКО А.О.

студентка, Університет митної справи та фінансів

nazarenkoalla87@gmail.com

БИКОВА А.Л.

к.е.н., доцент, зав. кафедри економіки та соціально-трудових відносин,

Університет митної справи та фінансів

ORCID: [0000-0001-7290-9094](https://orcid.org/0000-0001-7290-9094)

bykovaadel@gmail.com

МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Анотація. У роботі визначено важливість ролі малого підприємництва для економіки України. Основна увага приділена аналізу та визначенню проблем у діяльності малого підприємництва та окресленню шляхів їх вирішення.

Ключові слова: підприємництво, мале підприємництво, суб'єкти малого підприємництва, державна підтримка, державна політика.

Малі підприємства відіграють важливе соціально-економічне значення у розвитку будь-якої цивілізованої держави. Так, малий та середній бізнес в економіці України забезпечує близько 64% доданої вартості, 81,5% зайнятих працівників у суб'єктів господарювання та 37% податкових надходжень [1].

Однією з умов для економічних реформ, що проводяться в Україні, які здатні вивести країну з кризи, досягти ефективного функціонування виробництва та сфери послуг, є розвиток малих підприємств. Малі підприємства створюють в економіці необхідну атмосферу конкуренції, яка здатна швидко реагувати на будь-які зміни ринкової кон'юнктури, заповнювати ніші у споживчій сфері, активізувати інноваційні процеси, створювати додаткові робочі місця та бути основою формування середнього класу. Під малим підприємництвом розуміємо: самостійну, систематичну, ініціативну господарську діяльність малих підприємств та громадян-підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку [2].

Згідно з чинним законодавством суб'єкти малого підприємництва:

фізичні особи – у яких середня кількість працівників не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

юридичні особи – у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро [3].

В Україні сфера малого підприємництва ще не достатньо розвинена та не може повною мірою виконувати функції, які покладає на нього суспільство. Несприятливе економічне середовище породжує численні перешкоди, на які наштовхуються малі підприємства в процесі їх функціонування. Серед основних необхідно виокремити:

- негативний вплив динаміки основних макроекономічних показників. Підприємництво працює як один з елементів реальної економічної системи та, відповідно, реагує на всі зміни (позитивні й негативні), які відбуваються в економіці країни;
- відсутність достатнього стартового капіталу, власних фінансових ресурсів, сировини, матеріалів, приміщень та обладнання;
- не вистачає офісних приміщень і виробничих площ. Орендна плата дуже висока, правила оренди заплутані;
- складність та довготривалість процедури реєстрації (юридичне оформлення підприємства, ліцензування, відкриття рахунків у банку);
- низька інвестиційна активність, відсутність стимулів для інвестицій. Нестабільність економіки стримує підприємців від інвестування;
- відсутність практичних навичок та кваліфікованого персоналу для ведення бізнесу;
- відсутність та суперечливість правдивих відомостей про попит, пропозицію і ціни на конкретні товари та послуги не дозволяє керівникам малих підприємств приймати управлінські рішення, ґрунтуючись на об'єктивній інформації про стан ринкової кон'юнктури й поточних потребах споживачів;
- наявність недобросовісної конкуренції;

–слабка конкурентоспроможність товарів в умовах наростання імпорту.

Наразі основною перешкодою у розвитку малого бізнесу лишається недосконала система оподаткування в країні, яка створює умови для відходу підприємств у тіньовий сектор економіки. Високі відрахування до фонду заробітної плати, сплата соціального внеску сприяють веденню малими підприємствами подвійної бухгалтерії та виплати фіктивної заробітної плати. Малі підприємства намагаються приховувати доходи з метою зменшення сплати податків.

Гострими залишаються проблеми з наданням кредитів: недолік заставного майна, високі розміри відсоткових ставок банків тощо. Малий бізнес потребує невеликих і тривалих кредитів з рівномірним погашенням заборгованості. Банки неохоче надають кредити малим підприємствам через підвищений ризик їх повернення.

Великих збитків мале підприємництво зазнало від запровадження карантину внаслідок COVID-19. Так, за даними Спілки українських підприємців України у кризовий березень 2020 року збанкрутіли та закрили свій бізнес приблизно 6% суб'єктів малого підприємництва, що є величезною проблемою для держави. Третина власників бізнесу (переважно мікро-) заявляють про падіння доходів на 90-100% за березень - квітень 2020 року. Ці ж підприємці звільнили до 50% штату співробітників [4].

З метою стабілізації та сталого розвитку економіки України у травні 2020 р. розроблено Державну програму стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020 – 2022 р. Її основними напрямками стали: допомога малому бізнесу через запровадження на певний період часу окремих заходів, а саме – внесення змін до програми «Доступні кредити 5-7-9%» для покриття витрат на оплату праці, отримання спрощеного доступу до фінансування; часткова допомога з безробіття для малого бізнесу з боку держави; тимчасове звільнення від сплати податків фізичних осіб-підприємців; деякі податкові заходи: тимчасове зупинення проведення податкових перевірок, сплати відсотків для платників податків та платників соціального внеску та інше.

Разом з тим, сьогодні найактуальнішими проблемами залишаються: розробка нових і вдосконалення чинних законодавчо-нормативних документів; створення сприятливішого податкового, інвестиційного, інноваційного та цінового режимів для малого підприємництва; розвиток інфраструктури для ведення бізнесу й упровадження інновацій малими підприємствами; впровадження механізму портфельних кредитних гарантій, розвиток альтернативних способів фінансування; розробка навчальних програм та матеріалів щодо фінансової грамотності; формування державної політики розвитку малого підприємництва; створення програм і визначення пріоритетів розвитку підприємництва та розроблення стратегії розвитку малого й середнього підприємництва та плану конкретних заходів для її реалізації, що забезпечать підтримку малого бізнесу у посткризовий період.

Отже, вищевикладене свідчить про необхідність дієвої державної політики щодо підтримки малого бізнесу не лише в умовах кризи, а й для розширення та розвитку господарської діяльності суб'єктів малого підприємництва, яке надає економіці необхідної гнучкості. Відсутність активного втручання держави може призвести до загострення економічних проблем і посилення соціальної напруги.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Урядовий портал: вебсайт. URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostannya/pidtrimka-malogo-i-serednogo-pidpriyemnictva> (дата звернення: 20.11.2021).
2. Мале підприємництво: Економічна суть малого підприємництва: вебсайт. URL : https://pidru4niki.com/16451021/ekonomika/male_pidpriyemnitstvo (дата звернення: 20.11.2021).
3. Поняття "мале підприємство". Критерії віднесення підприємств до малих: вебсайт. URL : https://pidru4niki.com/1762052260917/ekonomika/ponyattya_male_pidpriyemstvo_kriteriyi_vid_nesennya_pidpriyemstv_malih#:~:text= (дата звернення: 22.11.2021).
4. Малий бізнес в умовах пандемії COVID-19: вебсайт. URL : <https://unba.org.ua/publications/print/5792-malij-biznes-v-umovah-pandemii-covid-19-pravove-regulyuvannya-finansovoi-pidtrimki-derzhavoyu.html> (дата звернення: 24.11.2021).

NAZARENKO A.

SMALL BUSINESSES IN THE ECONOMY OF UKRAINE: PROBLEMS AND WAYS OF SOLUTION

Abstract. The importance of the role of small business for the Ukrainian economy is noted. The main attention is paid to the analysis and definition of problems in the activities of small business and outlining ways to solve them.

Keywords: entrepreneurship, small business, small business entities, government support, government policy.

ПАЛЄЄВА В. Р.

здобувачка вищої освіти,

Національний університет «Чернігівська політехніка»

paleevalada99@gmail.com

Науковий керівник:

ПЕРЕТЯТЬКО Ю. М.

к. е. н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ЗНАЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У роботі зроблено аналіз значення професії бухгалтера в умовах інформатизації та діджиталізації. Визначено особливості сучасних глобалізаційних процесів, які впливають на розвиток економіки. Вказано на важливість бухгалтерського фаху як частини економічного життя суспільства.

Ключові слова: глобалізація економіки; інформатизація суспільства; професійний бухгалтер.

Особливістю сьогоднішніх реалій є надзвичайно стрімкі процеси глобалізації економіки та інформатизації суспільства, що характеризуються відчутним впливом на всі сфери життя та галузі знань. Не залишилася осторонь і система бухгалтерського обліку, що традиційно вважається мовою бізнесу, найважливішою функцією управління та вагомим елементом економічного життя.

Дослідженням основних аспектів розвитку бухгалтерського обліку в умовах становлення інформаційного суспільства займалися чимало вітчизняних науковців, зокрема Ф. Ф. Бутинець, О. В. Пальчук [2], В. М. Савченко [2], Л. В. Чижевська [4] та інші.

Глобалізаційні процеси зумовили появу нових вимог до компетенції та професійного рівня працівників даної професії. На кожному підприємстві головний бухгалтер є постаттю, яка майже не поступається за рівнем важливості керівнику. Під його контролем знаходяться значні фінансові, економічні й кадрові важелі впливу на діяльність підприємства. Відповідно до викликів сьогодення, бухгалтером сучасності має бути креативна особистість з високим рівнем компетентності, освіченості, комунікабельності, що здатна з мінімальними витратами часу навчатися та пристосовуватися до нових нетипових умов. Наприклад, на сьогоднішній день більшість бухгалтерів повинна вміти здійснювати свою діяльність із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій [1]. Це вказує на те, що в умовах всеохоплюючої діджиталізації одного вміння правильного розрахунку даних недостатньо, вкрай важливим є ще регулярне поповнення знань у сфері електронного документообігу та програм електронної звітності, що значно спрощують процес ведення обліку.

До того ж, інтеграція України у світову спільноту, зокрема процес формування єдиного бухгалтерського інформаційного простору за рахунок уніфікації національних стандартів обліку до міжнародних, зумовлюють появу підвищених вимог до якості наданої користувачам облікової інформації. Як показує сучасна бухгалтерська практика, ведення обліку за міжнародними стандартами надає безліч переваг як для окремого суб'єкта господарювання (підвищення прозорості та зрозумілості фінансової звітності, збільшення кількості інвесторів і зростання їх довіри), так і для держави загалом (полегшення здійснення зовнішньоекономічної діяльності, залучення іноземного капіталу в країну, прискорення інтеграційних процесів) [2, с. 60]. Однак, практика діяльності вітчизняних підприємств вказує на повільний процес гармонізації обліку і звітності у відповідності до вимог МСФЗ, що зумовлено багатьма труднощами, серед яких: недостатня підготовленість до переходу на міжнародні стандарти; відсутність загальних правил і методик їх використання; брак висококваліфікованих спеціалістів зі знанням ведення обліку за МСФЗ; недостатність ресурсів на підготовку таких спеціалістів та переоснащення облікового процесу. Тому така ситуація вимагає від професійного бухгалтера досконалого розуміння міжнародних стандартів, для того щоб надавати користувачам достовірну та повну інформацію про діяльність підприємства і його результати в єдиному форматі, зменшуючи, таким чином, ризики для інвесторів та кредиторів [3].

Ураховуючи те, що бухгалтерський облік тісно пов'язаний з багатьма сферами діяльності, основними серед яких є: юриспруденція, економіка, фінанси, інформаційні технології, важливими вимогами до бухгалтера сучасності є його обізнаність у цих галузях знань та всебічний розвиток загалом [1]. Це означає, що фахівець з

бухгалтерського обліку має постійно займатися самовдосконаленням і професійним розвитком, щоб іти в ногу з часом та у разі потреби бути готовим «приміряти» нетипову для себе роль для вирішення спірних питань, пов'язаних з суміжними галузями [2, с. 9].

Поряд з цим, в умовах становлення інформаційного суспільства до професійних вимог сучасного бухгалтера можна додати таку: «здатність працювати з великими масивами даних та вміння їх аналізувати». Адже перед обліковцями часто ставиться задача регулярного проведення діагностики зовнішнього середовища, оскільки його динамічність зумовлює необхідність оперативного реагування на трансформаційні процеси, зміни в законодавстві, дії конкурентів задля підтримання ефективності та конкурентоспроможності бізнесу [3].

Таким чином, усі вищеперераховані якості й навички, якими повинен володіти професійний бухгалтер, дають можливість стверджувати, що в теперішніх умовах працівники цієї професії мають бути готовими до всіх викликів сучасності. Бухгалтер – це важлива та незамінна постать на будь-якому підприємстві. Тому від рівня його компетенції, професійних знань і вмінь, обізнаності та креативного підходу до організації облікової роботи залежатимуть ефективність прийнятих управлінських рішень і сталий розвиток бізнесу в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галелюка М. Must-have компетенції: сучасний бухгалтер та ІТ-технології. *Електронний журнал «Nachasi»*. 2018. URL: <https://nachasi.com/creative/2018/04/23/suchasnyj-buhgalter-ta-it/> (дата звернення 15.10.2021).
2. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах глобалізації та інформатизації суспільства : монографія / О. В. Пальчук, В. М. Савченко, І. В. Рузмайкіна та ін.; за ред. Г. М. Давидова. Кропивницький : ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 248 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7356>.
3. Момот Т. В. Бухгалтер - професія «Білих Комірців»: класика в сучасності. *Бухгалтерський Інтернет - портал Buhgalter.net*. 2020. URL: <https://ibuhgalter.net/ru/articles/541> (дата звернення 15.10.2021).
4. Чижевська Л. В. Розвиток бухгалтерської професійної діяльності в Україні. *Електронний журнал «Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу»*, 2016. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/67129> (дата звернення 15.10.2021).

PALEEVA V., PERETYATKO YU.

THE IMPORTANCE OF THE ACCOUNTING PROFESSION IN THE CONDITIONS OF THE FORMATION OF THE INFORMATION SOCIETY

Abstract. The analysis of the importance of the accounting profession in the conditions of informatization and digitalization is made in the work. The peculiarities of modern globalization processes that affect the development of the economy are determined. The importance of the accounting profession as part of the economic life of society is pointed out.

Keywords: globalization of the economy; informatization of society; professional accountant.

ПРЕДКО А.Ю.

здобувач вищої освіти,

Національний університет «Чернігівська політехніка»

anzhelapredko@gmail.com

Науковий керівник:

ПЕРЕТЯТЬКО Ю.М.

к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ЕКОЛОГІЧНІ ВИТРАТИ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У роботі досліджено сутність виникнення економічних витрат під час ведення діяльності підприємства та їх роль при здійсненні бухгалтерського обліку і складанні фінансової звітності.

Ключові слова: екологічні витрати, максимізація прибутку, мінімізація витрат, раціонально сформоване інформаційне забезпечення, система бухгалтерського обліку.

Метою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є отримання прибутку при мінімальних витратах. Останніми роками суспільство все більше стало звертати увагу на збереження екологічної ситуації, тому підприємства збільшують витрати на екологічну складову своєї діяльності. Важливо, що масштабність та непоправність наслідків екологічних катастроф, як на світовому, так і регіональному рівнях, зумовлюють необхідність враховувати важливість екологічності у розробленні концепції сталого розвитку.

Екологічна діяльність підприємства пов'язана з відповідними витратами, доходами та зобов'язаннями, які впливають на економічні показники, тому постає необхідність у веденні бухгалтерського обліку економічних наслідків, адже це призведе до одержання облікових даних про розміри, види і напрями природоохоронних заходів.

Низка дослідників у своїх наукових працях використовують різні тлумачення категорії «екологічні витрати», серед яких С. В. Макар вважає, що це витрати, необхідні для підтримки якості навколишнього середовища, природно-ресурсного потенціалу та збереження екологічної рівноваги на всіх рівнях – від локального до глобального. Витрати на охорону довкілля, за баченням А. Н. Брилева – витрати, що усунуть негативний вплив сучасного виробництва на довкілля і життєдіяльність людини.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року №1264-ХІІ визначає в інтересах нинішнього й майбутнього покоління економічні, соціальні та правові основи організації охорони навколишнього середовища [1].

Ефективне управління економічними витратами залежить від раціонально сформованого інформаційного забезпечення, тому порядок і послідовність його формування має бути визначена обліковою політикою. Класифікація екологічних витрат виступає основним елементом облікової політики в частині організації обліку [4].

У таблиці 1 наведена коротка класифікація екологічних витрат залежно від ознак.

Для обліку і контролю екологічних витрат поки що не розроблено систему показників. Однозначно, екологічна діяльність є окремою ділянкою господарської

діяльності, а господарська діяльність, за її видами, є об'єктом бухгалтерського обліку та контролю, тому такі витрати повинні бути включені в систему бухгалтерського обліку.

Екологічні витрати прийнято відображати в обліку в складі виробничих, загальновиробничих та операційних витрат, а капітальні витрати попередньо слід обліковувати на рахунку 15 «Капітальні інвестиції».

Щодо фінансової звітності, то Міжнародні стандарти фінансової звітності вимагають відображення екологічних витрат, однак форма 2 «Звіт про фінансові результати» це не передбачає, тому доцільно доповнити звіт рядком 2155 «Екологічні витрати» та 2115 «Екологічні доходи». Якщо ж на підприємстві виникають незначні економічні витрати, то їх можна показувати в рядку 2180 «Інші операційні витрати», а доходи в рядку 2120 «Інші операційні доходи».

Таблиця 1. Класифікація екологічних витрат як елемент облікової політики

Ознака	Класифікація
Вид діяльності	Операційні (виникають у процесі звичайної діяльності підприємства і пов'язані з використанням природних ресурсів та/або їх охороною). Інвестиційні (пов'язані зі створенням, придбанням, реконструкцією, модернізацією, технічним переобладнанням, капітальним ремонтом споруд природоохоронного призначення). Фінансові (обслуговування отриманих кредитів, пов'язаних з екологічною діяльністю).
Характер впливу на навколишнє природне середовище	Експлуатаційні (пов'язані із забезпеченням виробничого процесу природними ресурсами, їх експлуатацією та відновленням). Природоохоронні (пов'язані із заходами щодо охорони навколишнього природного середовища від забруднення).
Напрямки природоохоронної діяльності	Охорона та раціональне використання водних ресурсів, атмосферного повітря, земель, мінеральних ресурсів, природно-заповідного фонду, природних рослинних ресурсів, ресурсів тваринного світу. Раціональне використання, збереження та знешкодження відходів виробництва і побутових відходів.
Види природоохоронної діяльності	Витрати на відтворення природних ресурсів. Витрати на запобігання забруднення довкілля. Витрати на ліквідацію (компенсацію) наслідків забруднення довкілля.

*Джерело: узагальнено автором [6].

За даними Головного управління статистики в Чернігівській області станом на 2020 рік витрати на охорону навколишнього природного середовища складають 440794,4 тис. грн, при цьому найбільшу частку займають витрати на очищення зворотних вод (43,40%) та поводження з відходами (29,65%), а найменшу – науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування (0,18%) (витрати на зниження шумового і вібраційного впливу та радіаційну безпеку взагалі відсутні) [2]. Поточні витрати у 2020 році збільшилися на 38860 тис. грн і, порівняно з попереднім роком, складають 391339,5 тис. грн та є найбільшими за останні 15 років [5]. Найбільше витрат було здійснено в таких видах економічної діяльності: водопостачання, каналізація, поводження з відходами; будівництво; сільське, лісове та рибне господарство; добувна промисловість і розроблення

кар'єрів. Взагалі не витрачено кошти на фінансову та страхову діяльність, інформацію і телекомунікацію та тимчасове розміщення й організацію харчування [3].

Отже, важливою умовою сталого соціального та економічного розвитку країни є охорона навколишнього середовища і раціональне використання природних ресурсів. Екологічна діяльність підприємства відображається у витратах, які в подальшому впливають на економічні показники діяльності. Дослідження дало змогу зрозуміти, що облік екологічних витрат потребує термінового вдосконалення. Внаслідок цього, пропонується в бухгалтерському обліку окремо виділити статті обліку поточних і загальних економічних витрат; до П(с)БО 16 «Витрати» додати чітку інформацію щодо визначення та організації обліку витрат; у робочий план рахунків додати рахунки витрат та доходів екологічної діяльності, а також внести зміни щодо відображення екологічної інформації у Формі 2 фінансової звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Букало Н. Екологічні витрати, їх економічна природа та стан / Н. Букало // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2019. – № 1. – С. 128-137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2019_1_19.
2. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами економічної діяльності у 2020 році / Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернігівській області. URL: <https://www.chernigivstat.gov.ua/statdani/Navk/NS73.htm>.
3. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів у 2020 році / Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернігівській області. URL: <https://www.chernigivstat.gov.ua/statdani/Navk/NS71.htm>.
4. Очеретько Л. М. Удосконалення обліку витрат екологічної діяльності / Л. М. Очеретько, А. С. Другакова // Економіка та держава. – 2018. – № 1. – С. 50-54. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=3952&i=8>.
5. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів (2006–2020) / Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернігівській області. URL: <https://www.chernigivstat.gov.ua/statdani/Navk/NS74.htm>.
6. Савченко О. Ф. Екологічні витрати : проблеми права, обліку та оподаткування / О. Ф. Савченко, О. І. Дацій, А. О. Байда, Г. І. Зима // Економіка і держава. – 2015. – № 5. – С. 11-20. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=3165&i=1>.

PREDKO A.Y., PERETIATKO Y.M.

ENVIRONMENTAL COSTS IN THE ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

Abstract. The essence of the occurrence of economic costs during the operation of the enterprise and their role in the implementation of accounting and financial reporting.

Keywords: environmental costs, profit maximization, cost minimization, rationally formed information support, accounting system.

ПРОКОПЧУК С. О.

студентка,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID ID:0000-0002-8291-8020

prokopchuksofia256@gmail.com

МАЛИЙ БІЗНЕС: ХАРАКТЕРНІ РИСИ, ПЕРЕВАГИ, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У даній роботі окреслюється коротка характеристика малого бізнесу та висвітлюється проблематика його розвитку в Україні. Визначено основні функції дрібних підприємств та їх роль в економіці країни. Проведено порівняння великого та малого підприємництва, його результати описані шляхом виокремлення головних переваг малого бізнесу. Обґрунтовано основні чинники користі розширення мережі МП для України. У статті проаналізовано досвід інших країн, що орієнтуються на підвищення ролі малих підприємств у суспільстві та зазначено їх позитивний вплив на національне господарство цих країн, що є одним з основних факторів їх високого рівня розвитку. Окреслено переваги та недоліки такої форми господарювання. На основі проаналізованих праць, досліджень та різного роду опитувань було визначено провідні проблеми, що зумовлюють гальмування створення нових малих підприємств. На основі визначених проблем було укладено основні напрямки їх розв'язання.

Ключові слова: малий бізнес, національне господарство, дрібні підприємства, розвиток, форма господарювання.

Дослідження даної теми є більш ніж актуальним у наш час, оскільки малий бізнес або ж так зване дрібне підприємництво є найдинамічнішим елементом національного господарства і, відповідно, найефективнішим способом стимулювання економіки країни. Згідно зі ст. 1 Закону України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19.10.2000 р. № 2063-III під малими підприємствами розуміються юридичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми господарювання та форм власності, в яких середньооблікова кількість працюючих за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб і обсяг річного доходу не перевищує 500 000 євро [1]. Якщо розпочати дане дослідження з характеристики малого бізнесу, то варто було б зазначити, що він є одним з головних секторів економіки країни, відповідно, як провідна ланка, він характеризується виконанням значної кількості функцій, до основних з них належать: формування конкурентного середовища; запровадження нових технологій; збільшення кількості робочих місць, хоч і не в значній кількості; залучення іноземного капіталу; створення гнучкого середовища ринкової економіки. Одним з найпозитивніших ефектів розширення мережі дрібного підприємництва є демонополізація економіки. Також їх діяльність спрямована на те, щоб залучити до економічного життя матеріальні, фінансові, природні та людські ресурси, що були «покинуті» великими компаніями. Цей процес урівноважує показники попиту й пропозиції на товари і, відповідно, тримає процес ціноутворення стабільним. Саме завдяки функціонуванню малих підприємств удосконалюється система економічних зв'язків країни безпосередньо зі споживачем [2]. Якщо провести порівняльну

характеристику малого та великого бізнесу, то можна виокремити низку факторів, у яких малий бізнес має значну перевагу над великим. До головних з них належать: тісний контакт з клієнтом, що зумовлює пріоритетність їх продукції у виборі покупця, думка якого була врахована при виготовленні товару; гнучкість підприємства, тобто здатність до змін та адаптації до умов, у яких вони функціонують; низькі витрати на утримання бізнесу, зважаючи на невеликий масштаб підприємства, витрати, відповідно, теж малі; інноваційний потенціал, як правило, малі підприємства створюються новачками і новаторами, які готові до ризику, адже порівняно їх втрати будуть не такими масштабними [3].

У високорозвинених країнах уже досить давно охарактеризували всі корисні чинники малого бізнесу, тому зараз їх економіка націлена на максимальне залучення громадян до підприємництва. Лідером у цій сфері є Японія, адже внесок дрібних підприємств у ВВП країни становить понад 70%, а частка зайнятих у цій сфері 78%. Як бачимо, це дало свої результати, адже малий бізнес є одним з основних факторів, що зуміли вивести Японію до країн великої сімки. Не відстає і США, де вклад дрібного підприємництва у ВВП країни становить 50%, частка працюючих у ньому – 60%. І третю позицію за розвитком малого бізнесу займають країни ЄС. Тобто, проаналізувавши дану статистику, можна з упевненістю сказати, що розвиток та розширення малих підприємств – одна з рушійних сил процвітання економіки країни, адже лідируючі позиції займають найвисокорозвиненіші країни, які пройшли довгий шлях з удосконалення концепцій розвитку економіки і вже визначили найперспективніші, які, відповідно, втілюють у життя [4].

У сучасних умовах розвитку економіки для України є важливим залучення нових підприємців для створення малого бізнесу, щоб забезпечити конкурентно-ринковий клімат та, зважаючи на проблему безробіття в нашій країні, створити нові робочі місця. Дрібні підприємства здатні виправити такого роду проблеми країни, більше того, слід зазначити, що вони схильні ефективно впроваджувати нові розробки у виробництво, що приносить користь безпосередньо країні, якій вони належать. Проте для малого бізнесу, як й інших економічних об'єктів, повинні існувати певні умови, що забезпечили б їм прогресивне існування. Зважаючи на факт відсутності розвиненої системи дрібних підприємств в Україні, можна дійти висновку, що в нашій країні існують певні недоліки, що унеможливають ефективну діяльність підприємств такого роду. Отже, до основних проблем розвитку МП можна віднести такі: висока вартість кредитних ресурсів, банки досить скептично ставляться до кредитування малого бізнесу, цим самим перешкоджаючи процесу заснування власної справи через нестачу капіталовкладень у потенційних підприємців; низька купівельна спроможність населення, люди надають перевагу товару з нижчою вартістю, знижкам, проте малі підприємства не можуть дозволити собі прийом цінової конкуренції і, як наслідок, це призводить до розорення компанії. Також до основних чинників належать: відсутність дієвої кредитно-фінансової підтримки; висока податкова ставка; значний обсяг адміністративних бар'єрів, подолання яких займає великий обсяг часу (реєстрація, сертифікація, ліцензування, різного роду системи контролю тощо); нерозвинена інфраструктура малого бізнесу; проблема системи бухгалтерського обліку; низький рівень інноваційних технологій; високий показник корупції в державі; недостатній рівень підготовки для підприємницької діяльності. Також значну роль у гальмуванні розвитку МП відіграє відсутність конкурентного середовища в

Україні, цей аспект фактично унеможливило вихід продукції дрібного підприємства на ринок, адже він є майже повністю монополізованим [5].

Отже, підсумовуючи все вищезгадане, варто сказати, що малий бізнес є запорукою ефективного розвитку країни, цей факт можна підтвердити багаторічним досвідом високорозвинених країн, що акумулюють економічну систему шляхом розширення мережі дрібних підприємств. Україні варто було б рівнятися на приклади закордонних методів, щоб забезпечити економічне зростання країни. Проте, аналізуючи сучасну ситуацію, можна зауважити, що рівень розвитку МП та їх діяльність у нашій державі знаходяться на незадовільному рівні. Причиною цьому є низка нерозв'язаних проблем, що потребують вирішення в найближчий час. Підприємці зможуть самостійно захищати свої інтереси, якщо держава створить необхідні для цього умови. Насамперед варто зменшити податковий тиск та запровадити дієву систему заходів з підтримки малих підприємств в Україні. Уряду держави слід спрямувати всі сили на покращення ситуації у цій сфері та наближення до міжнародного рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» № 2063-III.
2. Офіційний вебпортал парламенту України. Малий бізнес в Україні: проблеми та перспективи розвитку. - [Електронний ресурс]. – <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0117697-04#Text>
3. Черняєва О. В., Гриненко А. Ю. Сутність і значення малого підприємництва у світовій економіці. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/8_2017/08.pdf
4. Малий бізнес. Значення і види малого підприємництва – Економіка підприємства. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://pidru4niki.com/17190512/ekonomika/maliy_biznes
5. Поліщук О. В., Цимбал В. В. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://jrnl.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/392>

PROKOPCHUK S. O.

SMALL BUSINESS: CHARACTERISTIC FEATURES, ADVANTAGES, FOREIGN EXPERIENCE AND EMERGING PROBLEMS IN UKRAINE

Abstract. This article defines a short description of small business and covers the problem of its development in Ukraine. The main functions of small companies and their role in the economy of the country have been defined. A comparison of large and small businesses was made, the results of which are described by highlighting the main advantages of small businesses. The main factors of benefit of the extension of the SB network for Ukraine are justified. The article examines the experiences of other countries that aim at enhancing the role of small enterprises in society and their positive impact on the national economy of these countries, which is a major factor in their high level of development. The advantages and disadvantages of this form of management are highlighted. On the basis of the analyses, studies and various surveys, the leading problems that have hindered the creation of new small

enterprises have been identified. On the basis of certain problems, guidelines were drawn up for their solution.

Keywords: small business, national economy, small enterprises, development, form of business.

ПРОЦЕНКО А. М.

студентка,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

procenkoalina3323@gmail.com

СМЕРТНА КАРА В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Анотація. У статті аналізується проблема смертної кари у міжнародному праві та в Україні, показано кількість смертних вироків у порівнянні з часом.

Ключові слова: смертна кара, міжнародне право, моральні норми, закон.

На сьогоднішній день можна побачити, що все більше держав відмовляються від використання такого покарання, як смертна кара. Так, станом на 2017 р., за офіційними даними ООН, більш ніж 160 держав з 193 держав-членів ООН або вже відмінили смертну кару, або не застосовували її взагалі [1]. Це є дуже позитивним результатом. Це свідчить про те, що все більше держав на сьогоднішній день визнають смертну кару як таку, що суперечить природнім правам людини та моральним нормам. А відміна даного покарання свідчить про те, що суспільство все ж таки не стоїть на місці, воно прогресує та все більше сприяє підвищенню ролі прав людини і громадянина, що на сьогоднішній день визнається найголовнішою цінністю в державі.

За даними Міжнародної Амністії, у 2017 р. у світі було виконано принаймні 993 смертних вироків. Це на 4% менше, ніж у 2016 р. (1032 вироків) та на 39% менше, ніж у 2015 р. (1634 вироків). 2015 рік став «найкривавішим» з 1989 р. Більшість страт у 2017 р. було виконано у Китаї, Ірані, Саудівській Аравії та Пакистані. Саме Китай вважається неформальним «лідером» серед держав, що стратили злочинців за 2017 р., але, на жаль, немає можливості отримати повні дані через те, що така інформація у зазначеній державі належить до «державної таємниці». Така держава, як Білорусь, стала однією з небагатьох країн, які кинули виклик цій тенденції до скорочення – тут у 2018 році було страчено щонайменше 4 людини, вдвічі більше, ніж у 2017-му [1].

У Китаї до сих пір 46 правопорушень караються смертним вироком, у тому числі, ненасильницького характеру, які, в свою чергу, не відповідають критерію «найбільш тяжкі злочини», наприклад, за злочини, пов'язані з наркотиками та ін. Влада Китаю також застосовує смертну кару в якості засобу донесення її політичної волі. Так, уряд «запустив» у соціальних мережах кампанію, що привернула увагу до застосування смертної кари у випадках, коли люди вбивали співробітників лікарень [2].

Помічник Генерального Секретаря ООН з прав людини Ендрю Гілмур (Andrew Gilmour) у листопаді 2017 р. заявляв, що «хоча багато країн у світі вже відмовилися від смертної кари, все ж таки їм є що приховувати» [3]. З огляду на вищевикладене, така тема, як смертна кара в міжнародному праві є досить актуальною і в теперішній час.

Застосування смертної кари негативно впливає на розвиток демократії в державі, а точніше, взагалі свідчить про її відсутність та присутність деяких рис тоталітаризму. До того ж наявність такого покарання підриває людську гідність. Слід наголосити на тому, що міжнародно-правовий мораторій (відкладення на певний строк виконання державою своїх зобов'язань) на смертну кару сприяє повній реалізації та прогресивному розвитку прав людини загалом. Об'єктивно можна сказати, що в більшості сама по собі смертна кара не виконує превентивної чи профілактичної функції у сфері боротьби зі злочинністю [4].

Слід зазначити на тому, що засоби реалізації виконання смертної кари є різноманітними. У низці сучасних держав у якості форми реалізації смертної кари застосовують повішання, смертельну ін'єкцію, електричний стілець, відсікання голови та побиття камінням. Не можна погодитися з авторами, що наголошують на тому, що у порівнянні з історичними різновидами смертної кари (четвертування, колесування, зварювання у кип'ятку, розп'яття, спалення, поховання заживо, замурування, кидання до хижаків, розрізання на маленькі шматки, насадження на кіл та ін.) сучасні смертні кари є більш «гуманними» [5].

Щодо міжнародно-правових договорів, які регламентують заборону смертної кари, то до такого списку входять факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, спрямованого на відміну смертної кари 1989 р., в якому йдеться про те, що «жодна особа, яка знаходиться під юрисдикцією держави-учасниці Протоколу, не піддається смертній карі...кожна держава-учасниця вживає всіх необхідних заходів задля відміни смертної кари в рамках своєї юрисдикції» [6]. Станом на 2017 р. зазначений Протокол уже ратифікувала 81 держава. Конвенція про права дитини 1989 р. передбачає, що «держави-учасниці повинні забезпечувати, щоб смертна кара не призначалася за злочини, вчинені особами, молодшими 18 років» [7].

Від держав, що не скасували смертну кару, міжнародне право прав людини «вимагає», як мінімум, повного дотримання чітких обмежень, передбачених ст. 6 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р. Так, «у державах, що не скасували смертну кару, смертні вироки можуть прийматися лише за найтяжчі злочини відповідно до закону, що діяв на час вчинення злочину і який не протирічить постановам даного Пакту та Конвенції про попередження злочину геноциду та покарання за нього» [8]. Зазначений Пакт забороняє застосування смертної кари у таких випадках:

- (1) якщо не було здійснено справедливого судового розгляду;
- (2) якщо інші права, регламентовані Пактом, було порушено;
- (3) якщо за злочин на момент його вчинення не було передбачено смертної кари;
- (4) особі, якій не виповнилося 18 років;
- (5) вагітним жінкам.

Слід сказати й про те, що держави з різних причин скасовують смертну кару. Так, наприклад, Іспанія відмовилася у 1995 р. від смертної кари і заявила: «Страта не повинна мати місце в пенітенціарних системах провідних цивілізованих суспільств...Що може більше порушити людську гідність, ніж смертна кара?» [5]. Аналогічним чином і Швейцарія заборонила смертну кару, при цьому зазначила, що «вона являє собою грубе порушення права на життя та гідність» [5].

Отже, тема смертної кари є досить актуальною на сьогоднішній день. Проблема залишається відкритою, і міжнародне співтовариство повинно більш рішуче реагувати на

таке грубе порушення міжнародного права, як застосування смертної кари. Багато держав уже відмовилися від такого виду покарання, адже смертна кара є виявом антидемократичного виразу з боку держави до суспільства та людини і громадянина зокрема. На сьогоднішній день велика кількість міжнародно-правових норм ставлять під заборону смертну кару, що свідчить про те, що суспільство 21 століття не стоїть на місці та прогресує в позитивному напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Death penalty. Excerpt from the UNDG Guidance Note on Human Rights for Resident Coordinators and UN Country Teams. – 2017. – <https://undg.org/wp-content/uploads/2017/12/DEATH-PENALTY.pdf>
2. Sina, публикация Центрального комитета Коммунистического союза молодежи: There will be zero tolerance for violence against hospital staff («Жёсткий ответ на насилие в отношении сотрудников больниц»), 7 октября 2016. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : <http://news.sina.com.cn/c/nd/2016-10-07 doc- ifxwrhpm 2495664.shtml>.
3. Senior U. N. Official Assails Death-Penalty Secrecy As Obstruction of Human Rights / Death penalty Information center. [Электронный ресурс]. – <https://deathpenaltyinfo.org/news/past/35/2017>
4. Резолюция ГА ООН от 26.02.2008 (A/RES/62/149). - [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : http://www.un.org/french/documents/view_doc.asp?symbol=A/RES/62/149&TYPE=&referer=http://www.un.org/fr/documents/&Lang=R.
5. Дядюн К. В. Смертная казнь: плюсы и минусы в современном обществе / К. В. Дядюн // Universum: Экономика и юриспруденция : электрон. научн.журн. – 2015.– № 7(18). - [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : <http://7universum.com/ru/economy/archive/item/2314> (дата обращения 24.04.2018)
6. Второй Факультативный протокол к Международному пакту о гражданских и политических правах, направленный на отмену смертной казни (Принят резолюцией 44/128 Генеральной Ассамблеи от 15 декабря 1989 г.). - [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/deathpro.shtml.
7. Конвенция ООН про права дитини від 1989 р. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
8. Международный пакт о гражданских и политических правах (Принят резолюцией 2200 А (XII) Генеральной Ассамблеи от 16 декабря 1966 г.). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactpol.shtml

PROTSENKO A.M.

THE DEATH PENALTY IN INTERNATIONAL LAW

Abstract. The article analyzes the problem of the death penalty in international law and in Ukraine, shows the number of death sentences compared to time.

Keywords: death penalty; international law; moral norms; law.

РАЗУМОВА Г.В.

доцент, д.е.н., професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту,

ORCID: [0000-0003-4432-4050](https://orcid.org/0000-0003-4432-4050)

Anna.raz888@gmail.com

ЖИГУЛІНА Я.О.

студентка,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Portlend45@gmail.com

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СТРАТЕГІЇ ТА ТАКТИКИ РЕКЛАМИ

Анотація. У дослідженні розглянуто значення та роль реклами у сучасному суспільстві. Проаналізовано підходи до формування стратегії та тактики рекламних звернень. Ефективна реклама не тільки впливає на споживача, спонукає його до здійснення купівлі, але й має доставляти йому естетичне задоволення. Авторами зроблено висновок, що реклама є дуже важливим фактором розвитку компанії та її підприємницької діяльності.

Ключові слова: реклама, стратегія та тактика реклами, маркетинг, продажі, цільова аудиторія, рекламне звернення.

Реклама – це невід’ємна частина сучасного життя. Виникнення цього явища пов’язане з багатьма соціальними, мовними, соціальними та психологічними факторами, специфікою культурних особливостей та потреб суспільства.

Реклама – це будь-яка оплачена неперсональна інформація про фізичних чи юридичних осіб, товари, ідеї та потреби, що поширюється в будь-якій формі та будь-яким способом та спрямована на невизначену групу осіб. Така інформація спрямована на формування чи підтримання інтересу до об’єкта та його популяризацію [1, с. 456].

Метою рекламного звернення для рекламодавців є донести інформацію до споживачів для розширення попиту на товари та послуги. Реклама дозволяє споживачам заощадити час і гроші, виявляючи унікальні атрибути товарів і послуг. Загалом, метою реклами є цілеспрямоване комунікаційне завдання, яке реалізується в межах певної групи аудиторії (контактної аудиторії) та певного періоду часу.

Рекламні цілі мають бути ефективним комунікаційним інструментом, який може пов’язувати стратегічні та тактичні рішення [2]. Тому реклама використовується для використання певних інструментів просування товарів і послуг від виробників до споживачів, а конкретний вибір залежить від рекламованого товару, рекламодавця, виробника, дистриб’ютора та споживача. Реклама товарів і послуг повинна бути короткою і зрозумілою. Ілюстрації та яскраві заголовки тут дуже важливі й повинні привертати увагу потенційних клієнтів. Щоб зробити рекламу ефективним фактором маркетингового плану, необхідно дотримуватися таких умов:

- рекламна інформація має бути новою, оригінальною та несподіваною;
- особливо активно рекламу слід використовувати на етапі виведення товару на ринок і збільшення обсягів продажів;
- реклама повинна підкреслювати ті характеристики, які відрізняють товар від подібних товарів-аналогів;
- реклама найбільш ефективна для збільшення попиту [3].

Еталоном для порівняння рекламних методів може бути вартість рекламного контакту з потенційними споживачами. Крім того, необхідно проаналізувати, які плани розповсюдження реклами найбільше хвилюють потенційних споживачів. При виборі рекламних оголошень важливо детально вивчити поведінку та потреби потенційних споживачів, а також їх розподіл між відповідними категоріями рекламної аудиторії. Для кожної групи слід визначити найефективніший метод реклами. Існує багато способів визначення масштабу розповсюдження реклами: метод фіксованого відсотка, метод аналогії, метод оптимальної вартості, цільовий метод [4].

Сучасні методи управління рекламою дуже важливі для конкурентоспроможності будь-якої компанії. Тому слід постійно приймати збалансовані, науково-обґрунтовані рішення щодо управління рекламною діяльністю.

Можна зробити висновок, що реклама є дуже важливим фактором розвитку компанії та її підприємницької діяльності. Реклама є двигуном торгівлі, а отже двигуном економіки, вона має великий вплив на соціально-економічне життя країни та суспільства. У сучасних умовах реклама відіграє ключову роль, оскільки впливає на репутацію та впізнаваність компанії (об'єкта реклами). Реклама є необхідною умовою розвитку конкуренції, оскільки дає можливість споживачам зрозуміти різноманітність ринку товарів і послуг, змушує виробників удосконалювати свою продукцію, привертає почуття споживачів і виступає в ролі «дзвоників», тим самим стимулюючи попит. Серед функцій будь-якої реклами є такі: сформувати попит, стимулювати збут, покращити уявлення про об'єкт реклами (підприємство, бренд, товар, продукцію тощо).

Комунікаційна стратегія розглядається як план та спосіб подання повідомлення – реклами, що спрямована на формування бажаного сприйняття у цільових аудиторій, створення певного іміджу, підтримку та посилення лояльності аудиторій до підприємства (продукції, товару, бренду). Комунікаційна стратегія в основному складається з тактики, що представлено планом прийомів і заходів, які спрямовані на досягнення певного визначеного стратегічного етапу. Домінують тактика демонстрацій переваг установи та підкреслення її ексклюзивності, а також тактика найменування товарів чи послуг магазину. Також часто спостерігаємо поєднання двох або кількох тактик одночасно. Кожна з тактик характеризується певними специфічними мовними засобами. У рекламі використовується велика кількість різних способів, методів, прийомів психологічного впливу на цільову аудиторію, що дає можливість маніпулювати її свідомістю.

Методи реалізації рекламних задумів взаємозалежні від ступеня відкритості реклами. Абсолютно «прозора», тобто така, що не приховує свого прямого відношення до агітаційної сфери впливу, розташовується на рекламних проспектах, біл-бордах, сіті-лайтах, друкується в спеціалізованих буклетах, газетах, журналах з поміткою «реклама» та ін. Приховані види з'явилися через перенасиченість інформаційного ринку рекламними матеріалами, що призвело до зменшення довіри у споживачів стосовно продукції, яка рекламується, і виступають у вигляді матеріалів ЗМІ за замовленням, епізодичного використання певної продукції у кінострічках, спонсорстві певних акцій та подій тощо [5;6].

На сьогодні не можливо уявити життя без реклами, адже нею наповнені всі сфери діяльності. Реклама грає дуже важливу роль у розвитку суспільства на сучасному етапі. Так, реклама сприяє створенню нових потреб, а також формуванню світогляду, естетичних смаків, соціальних цінностей, стилю життя та інше. І все це, як правило,

відбувається непомітно для самої людини на основі дій різних психологічних механізмів і прийомів. Тому, дуже важливо усвідомлювати не тільки корисні сторони реклами, але й небезпеки та ризики, які вона у собі приховує.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гольман И. А. Рекламное планирование. Рекламные технологии. Организация рекламной деятельности Николаев: Гелла-Принт, 2010. 463 с.
2. Гаркавенко С. С. Маркетинг: підручник. Київ: Лібра, 2015. 712 с.
3. Джефкінс Ф. Реклама: практ. посіб. Київ, 2009. 456 с.
4. Миронов Ю.Б., Крамар Р.М. Основы рекламной деятельности: навч. посіб. Драгобич, 2007. 108 с.
5. Бодуан Ж.-П. Управление имиджем компании. Паблкрилейшнз: предмет и мастерство. Москва : ІМІДЖ-Контакт, 2001. 233 с.
6. Ромат Е. В. Реклама в системе маркетинга. Киев : Студцентр, 2008. 608 с.
7. Рзумова Г.В., Гнатченко О.В. Психологічні механізми впливу реклами на споживача. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Випуск 1 (24). С. 138-144. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.24-20>.

RAZUMOVA H. V., ZHYHULINA Y. O.

MODERN APPROACHES TO STRATEGY AND TACTICS OF ADVERTISING

Abstract. The study examines the importance and role of advertising in modern society. Approaches to the formation of strategy and tactics of advertising appeals are analyzed. Effective advertising not only affects the consumer, encourages him to make a purchase, but also has the pleasure of giving him aesthetic pleasure. The authors conclude that advertising is a very important factor in the development of the company and its business activities.

Key words: advertising, advertising strategy and tactics, marketing, sales, target audience, advertising appeal.

РУБЦОВ В.В.

к.ю.н., доцент кафедри менеджменту
та соціально-гуманітарних дисциплін,
Львівська філія Європейського університету

РУБЦОВА Г.В.

магістр права,
Європейський університет
tnvyache@gmail.com

ФЕНОМЕН КОРУПЦІЇ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Анотація. У статті розглядаються актуальні проблеми феномену корупції в Україні, її соціальні й політичні наслідки, причини та умови корупційних діянь. Корупція дискредитує право як універсальний регулятор суспільних відносин, використовуючи його для задоволення приватних і корпоративних інтересів.

Ключові слова: корупція, соціальний феномен, правовий аспект, боротьба з корупцією, соціальна небезпека корупції.

На думку багатьох міжнародних та українських експертів, корупція є сьогодні в Україні найважливішою проблемою, більш того, головною загрозою побудови громадянського суспільства. В умовах тотальної корумпованості всіх галузей влади на всіх рівнях принципово неможливо вирішити жодної соціальної, економічної, політичної проблеми. Найбільш проблемною характеристикою явища корупції стало те, що воно почало сприйматися на повсякденному рівні як суспільна норма, хоча на рівні вербальних висловлювань більшість населення декларативно підтримує думку про небезпечність і неприпустимість цього явища.

Про корупцію в Україні як системне явище йдеться у звітах Transpersncy International Ukraine «Оцінювання національної системи доброчесності», звіті Групи держав проти корупції (GRECO), доповіді організації “Freedom House”. Зокрема, у звіті Transpersncy International Ukraine «Оцінювання національної системи доброчесності» (2011) наголошується: «Корупція залишається однією з ключових проблем, які перешкоджають економічному зростанню та розвитку України» [1]. Схожим за категоричністю є твердження Групи держав проти корупції (GRECO), де корупцію в Україні названо систематичним явищем, яке існує в усіх секторах і на всіх рівнях державного управління, в тому числі у правоохоронних органах, прокуратурі та судовій владі, а також у місцевій владі [2]. Freedom House зазначає, що «корупція є характерною рисою українських політичних, економічних та соціальних систем, хоча Євромайдан і продемонстрував готовність громадян докласти реальних зусиль, щоб побороти проблему», однак ще досі «політична і судова системи вважаються найкорумпованішими у країні» [3].

Основним законодавчим актом у сфері антикорупційної політики є Закон України «Про запобігання корупції» (2014) [4]. У вказаному Законі визначення корупції сформульовано так: «Корупція – використання особою, зазначеною в частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов’язаних із ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки / пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка / пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних із ними можливостей». До осіб, зазначених у частині першій статті 3 Закону, належать особи, уповноважені на виконання функцій держави та місцевого самоврядування. У цих прикладах акцентується увага на тому, що корупція виникає там, де уповноважена державою на виконання певних функцій особа не реалізує ці функції, а використовує свої повноваження для здобуття різних благ.

Соціологи визначають корупцію як соціальне явище, що характеризується підкупом – продажністю державних та інших службовців і на цій основі корисливим використанням ними в особистих чи вузькогрупових, корпоративних інтересах офіційних службових повноважень, пов’язаних з ними авторитету та можливостей. Соціальна сутність корупції проявляється в тому, що вона має соціальну обумовленість – є продуктом соціального життя, має своє соціальне та історичне підґрунтя, потужні

трансформаційні можливості, тобто здатність мімікрувати і пристосовуватися до соціально-політичних змін у суспільстві.

Серед чинників (причин та умов), що сприяють вчиненню корупційних діянь, як правило, називають суттєві прогалини у законодавстві щодо боротьби зі злочинністю; дублювання правоохоронних заходів суб'єктами протидії корупції, що призводить до неузгодженості та паралелізму в їх роботі; відсутність наукових обґрунтувань стратегії і тактики профілактики корупції; тяганина судових органів під час розгляду корупційних діянь, що знижує оперативність й ефективність правосуддя; відсутність звітності щодо боротьби з корупцією. Інколи, так само як і у наведених вище правових актах, причинний комплекс, який сприяє вчиненню корупційних діянь, можна об'єднати в окремі групи: політичні, економічні, правові, організаційно-управлінські, соціально-психологічні. Соціальна небезпека корупції криється в можливості поширення насильницьких методів управління, застосовуваних корупціонерами для стримування соціального невдоволення. Саме це веде до обмеження індивідуальних прав і свобод, формуванню основ авторитарного режиму.

Небезпека корупції як соціального явища полягає у тому, що вона підриває авторитет держави на міжнародній арені, ускладнює відносини з іншими державами і всією міжнародною спільнотою, зменшує значення та вплив демократичних основ управління суспільством, порушує основні принципи функціонування держави (законності, верховенства права, рівності перед законом, соціальної справедливості, невідворотності покарання тощо), перешкоджає розвитку ринкових економічних відносин і, навпаки, сприяє криміналізації та тонізації економічних відносин, легалізації доходів, одержаних незаконним шляхом, нищить духовні, моральні й суспільні цінності. У комплексі вищенаведені та інші чинники, які вказують на небезпеку корупції як явища, свідчать про те, що вона є реальною загрозою національній безпеці й демократичному розвитку держави, оскільки негативно впливає на всі сторони суспільного життя держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковриженко Д., Котляр Д., Хмара О. Оцінювання національної системи доброчесності. Україна. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2011. 224 с.
2. Група держав проти корупції. Спільні Перший і Другий раунди оцінювання: Звіт про виконання рекомендацій Україною, затверджених Групою держав проти корупції на своєму другому пленарному засіданні (19-23 березня 2007 року в м. Страсбурзі). URL : https://old.nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/nazk_files/zvity/1.1.pdf
3. Freedom House. Нації на перехідному етапі 2014 року. URL : <https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-02/Freedom in the World 2014 complete book.pdf>
4. Закон України «Про запобігання корупції». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

RUBTSOV V.V., RUBTSOVA H.V.
THE PHENOMENON OF CORRUPTION: LEGAL ASPECTS OF THE SOCIAL PROBLEM

Annotation. The article considers current problems of the phenomenon of corruption in Ukraine, its social and political consequences, causes and conditions of corruption. Corruption discredits the law as a universal regulator of public relations, using it as a means of satisfying private and corporate interests.

Keywords: corruption, social phenomenon, aspect of law, fight against corruption, social danger of corruption.

САМОЙЛЕНКО М.О.

студентка освітнього рівня «магістр»,
спеціальність «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
samoilenko.m98@gmail.com

**НАЦІОНАЛЬНИЙ БРЕНДИНГ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВИКЛИК
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Анотація. Автор дає визначення та обґрунтовує необхідність використання технологій та засобів брендингу у внутрішній та зовнішній політиці держави. У роботі подано аналіз основних вимог та чинників для застосування і створення національного бренду держави в умовах сучасних міжнародних відносин та ринкового суспільства.

Ключові слова: бренд, національний брендинг, національні інтереси.

Яка перша асоціація виникає у вас, коли хтось вживає слово “бренд”? Більшість людей одразу пригадують назви відомих та успішних компаній - Apple, Nike, Dior, Prada. Чому саме ці компанії стали відомими та змогли забезпечити успіх і монополізувати ринок? Велика частина успіху кожного товару, послуги, особистості чи території полягає в постійному та активному процесі комунікації з аудиторією. Для того щоб компанія мала успішний бренд, часто не достатньо лише забезпечити якість наданих послуг. Також потрібно поширювати інформацію, створювати важливі слогани, мати власні символи та кольори, проводити рекламні кампанії в медіа, співпрацювати з відомими людьми, стежити за трендами та постійно розвиватися і покращуватися.

Кожен Президент та громадянин країни мріє, щоб їх держава була успішною. У 21 столітті вимогою для успішності є впізнаваність. Чим більше людей знатимуть про тебе й асоціюватимуть тебе в позитивному образі, тим швидше ти зможеш досягти власної мети. Для більшості держав побудова бренду та створення стратегії національного брендингу є лише викликом сучасного світу і необхідним засобом. Та на меті стоїть захист та просування національних інтересів.

Якщо країна буде мати успішну туристичну сферу, буде привабливою інвестиційною територією і показуватиме результати успішних реформ та соціально-економічної стабільності, вона автоматично матиме всі шанси бути в топі найсильніших держав світу. В такому випадку її бренд буде успішним та впізнаваним. Навіть якщо просування і комунікація проводяться з помірною активністю.

Щоб створити національний бренд, недостатньо лише роботи маркетингових агентств та виділених бюджетних коштів. Бренд держави будується щодня, щогодини і

щохвилини. Як би державні органи влади та маркетологи не будували й створювали стратегію, важливим і ключовим моментом є реальність та об'єктивність. Якщо, до прикладу, компанія Adidas просуває свій бренд як надійні, зручні та якісні спортивні товари, вона забезпечує і контролює виконання цих обіцянок та їх реальність.

Звісно, для приватного бізнесу кількість викликів й обставин у просуванні бренду є значно меншою, ніж це є порівняно з державою, але від того необхідність брендингу лише стає важливішою.

Ми живемо в еру інформаційного буму, де кожен бореться за власне місце під сонцем. І бути впізнаваним, мати репутацію та бренд успішної і стабільної держави є надзвичайно важливим.

Розглянемо приклад однієї з найуспішніших держав світу - США. Це країна, слоган якої знають сотні мільйонів людей по всьому світу. Це країна можливостей, де всі мають шанс на здійснення власної мрії. Як саме США вдається підтримувати збудований образ та мати настільки сильний вплив на міжнародній арені? Однією з багатьох причин є стабільна та традиційна політика держави. Уряд забезпечує успішність багатьох приватних бізнесів, при цьому не допомагаючи їм прямо, а створюючи сприятливі умови. Як у тій відомій приказці. Хочеш допомогти голодному? Не давай йому рибу, а навчи рибалити. Саме цю мету і втілює в життя американська влада. Забезпечуючи необхідні соціально-економічні умови для населення, вони надають можливості громадянам прагнути успіху і просувати свою державу.

Щоб мати цей успішний національний бренд, іншим державам не достатньо лише копіювати методи і технології західних маркетологів. Кожна держава має свої переваги, слабкі та сильні сторони, природні переваги чи недоліки, власні мету та пріоритети. Знаючи і враховуючи це, державна політика має бути орієнтованою на унікальність, власну особливість та об'єктивність. Ми бачимо і розуміємо, що брендинг, як процес надзвичайно комплексний, включає не лише створення промороликів, символів та рекламних щитів. Це лише верхівка айсберга, яку ми бачимо. А підґрунтя до цього процесу включає в себе величезну кількість процесів і засобів. Незважаючи на те, що це вимагає багато зусиль і показує державу як товар на ринку, зараз це вже необхідність. Для захисту національних інтересів, для розвитку, вдосконалення, для відкритої комунікації та для кращого майбутнього нас усіх.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Полішко Г. Г. Національний брендинг у глобальній економічній системі: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / Г. Полішко. - Дніпропетровськ, 2016. - 206 с. – С. 125-150.
2. Anholt S. Beyond the Nation Brand: The Role of Image and Identity in International Relations" [Electronic resource] / Simon Anholt // The Journal of Public Diplomacy. Vol. 2 : Iss. 1, Article 1. Access mode: <https://surface.syr.edu/exchange/vol2/iss1/1/>

SAMOILENKO M.O. NATIONAL BRANDING AS A SOCIO-ECONOMIC CHALLENGE OF PUBLIC ADMINISTRATION

Annotation. The author defines and substantiates the need to use technologies and means of branding in domestic and foreign policy. The paper presents an analysis of the main

requirements and factors for the application and creation of the national brand of the state in the conditions of modern international relations and market society.

Keywords: brand, national branding, national interests.

ТАРАСЕНКО Є. Г.

студентка,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

lvvetochka8@gmail.com

ШКОДІНА І. В.

д.е.н., професор,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Анотація. Запропоновані тези присвячені одному з актуальних питань на сучасному етапі розвитку – управлінню державним боргом. Метою даної роботи є вивчення поняття державного боргу, його сутності, зарубіжного досвіду управління державним боргом та вироблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму в Україні. Проведено статистичний аналіз про обсяги боргу України та інших країн. Визначено ключові пріоритети застосування зарубіжного досвіду для стимулювання економічного зростання України.

Ключові слова: державний борг, механізм управління державним боргом, напрямки вдосконалення, обслуговування боргу, боргова безпека.

Для гармонійного розвитку економіки просто необхідна присутність внутрішніх і зовнішніх запозичень активів та грамотне управління боргами з боку органів влади. Всі країни використовують позичкові кошти для подолання обмежених податкових надходжень і підтримки бюджетних витрат з подальшими негативними економічними й політичними наслідками.

Державний борг є одним з макроекономічних параметрів, об'єктом та інструментом економічної політики держави. Існування боргу може надавати як позитивний, так і негативний вплив на реальний, фінансовий та інші сектори залежно від напрямку державних витрат, фази ділового циклу, від рівня розвитку економіки. Позитивний вплив боргу проявляється в забезпеченні уряду фінансовими ресурсами й стимулюванні економічного зростання. Негативні наслідки виражаються в ефекті витіснення і переміщенні тягара на майбутні покоління.

Серед вчених-економістів до теперішнього часу не сформувалося єдності думок щодо поняття державний борг. У загальному економічному визначенні вони трактують це поняття як сукупність дефіциту державного бюджету за певний період. У Бюджетному кодексі України дано юридичне визначення державного боргу як загальної суми боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають унаслідок державного запозичення [1].

Особливість вітчизняної боргової політики - тенденція збільшення державного та гарантованого державою боргу України (табл. 1.).

Таблиця 1. Державний та гарантований державою борг України [2]

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Загальна сума державного та гарантованого державою боргу, млрд грн	584,1	1100,6	1572,3	1929,8	2141,7	2168,6	1998,4	2552,1
Державний борг	480,0	946,8	1334,3	1650,9	1833,7	1860,5	1761,4	2259,4
Внутрішній борг	257,0	461,0	508,0	670,7	753,4	761,1	829,5	1000,7
Зовнішній борг	223,0	485,8	826,3	980,2	1080,3	1099,4	931,9	1258,5
Гарантований державою борг	104,1	153,8	238,0	278,9	308,0	308,1	237,0	292,7
Внутрішній борг	27,1	27,9	21,5	19,1	13,3	10,3	9,6	32,3
Зовнішній борг	77,0	125,9	216,5	259,8	294,7	297,8	227,4	260,4
Загальна сума державного та гарантованого державою боргу, млрд дол. США	73,1	69,8	65,5	71,1	76,3	78,4	84,3	90,2
Державний борг	60,1	60,0	58,6	60,8	65,3	67,2	74,3	79,9
Внутрішній борг	32,2	29,2	21,2	24,7	26,8	27,5	35,0	35,4
Зовнішній борг	27,9	30,8	34,4	36,1	38,5	39,7	39,3	44,5
Гарантований державою борг	13,0	9,8	9,9	10,3	11,0	11,2	10,0	10,3
Внутрішній борг	3,4	1,8	0,9	0,7	0,5	0,4	0,4	1,1
Зовнішній борг	9,6	8,0	9,0	9,6	10,5	10,8	9,6	9,2

Збільшення частки зобов'язань, номінованих в іноземній валюті (рис. 1), у загальній структурі боргу є важливим показником вразливості фінансової системи до коливань валютних курсів. Це створює загрози для стійкості боргу щодо посилення валютного ризику та девальвації національної грошової одиниці.

Державний борг може стати загрозою для безпеки національної економіки, тому формування боргового механізму покриття бюджетних витрат вважається нормальною практикою для розвинених країн. Деякі країни Центральної та Східної Європи одночасно з Україною почали економічну трансформацію, але досягли набагато кращих результатів, тому їх досвід є особливо привабливим і корисним. Цікавою є практика зі створення агентства з управління ризиками державного боргу, яку на прикладі Польщі [3] впроваджують і в Україні.

Головним завданням сучасної політики державного боргу в Україні є проведення додаткових заходів щодо забезпечення надійного та збалансованого валютного ринку, суттєвого збільшення золотовалютних резервів, покращення платіжного балансу та структури зовнішньої торгівлі, створення умов для повернення з-за кордону національного капіталу, сприяння прямим іноземним інвестиціям, створення ефективної системи страхування інвестиційних ризиків тощо.

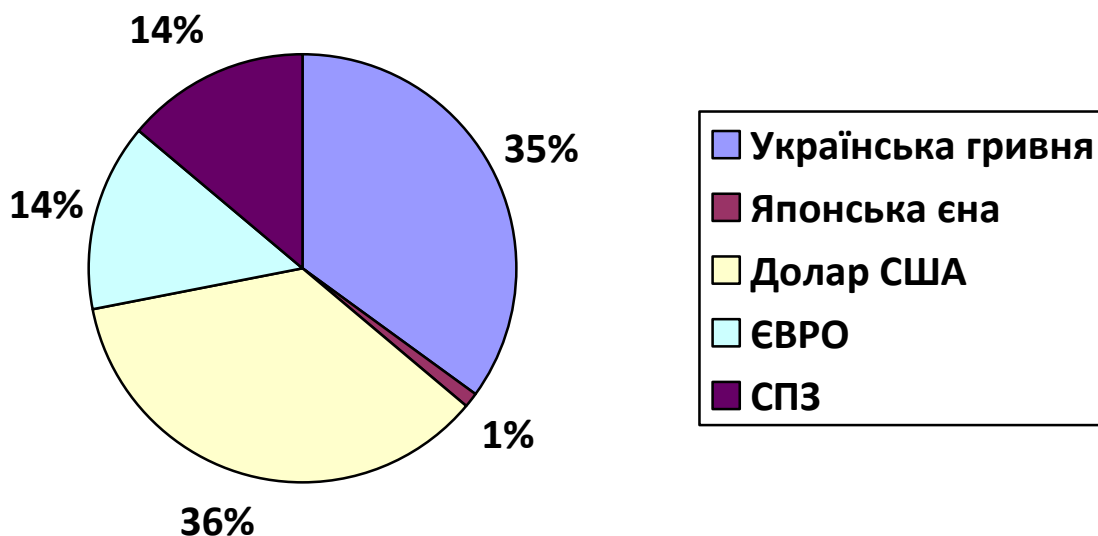

Рис. 1. Структура зовнішнього державного боргу в розрізі валют погашення [2]

Щоб забезпечити стійке зростання та конкурентоспроможність національної економіки, вважаємо за потрібне використовувати такі заходи щодо зовнішнього управління державним боргом в Україні:

- Міністерству фінансів України та Національному банку України слід координувати свої зусилля щодо реалізації боргової та монетарної політики;
- інституційно розмежувати запозичення, отримані для погашення та зменшення державного боргу, а також запозичення відповідно до цілей розвитку, створивши окремий розділ бюджету;
- удосконалити нормативно-правові акти, що стосуються показників боргової безпеки та їх меж, зокрема, законодавчого закріплення поступового переходу до показника співвідношення боргу з ВВП до економічно обґрунтованого рівня для України в 40 %.

Завдяки запропонованим заходам можлива модернізація боргової політики, встановлення стійкої тенденції зниження боргового навантаження та поступове наближення до рівня економічної безпеки. Прискорення реформування фінансової системи і вжиття заходів щодо вдосконалення державної політики у сфері управління державним боргом забезпечить подальше економічне зростання України та підвищення рівня соціального життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 25.11.2021).
2. Міністерство фінансів України. Державний борг та гарантований державою борг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> (дата звернення: 25.11.2021).

3. Grosfeld I., Hashi I. Changes in Ownership Concentration in Mass Privatized Firms: Evidence from Poland and the Czech Republic. *Corporate Governance: An International Review*. 2015. Vol. 15. Issue 4. P. 520–534.

TARASENKO Y., SHKODINA I.
**PUBLIC DEBT MANAGEMENT MECHANISMS: PROBLEMS AND PROSPECTS FOR
THEIR SOLUTION**

Annotation. The proposed theses are devoted to one of the most pressing issues at the present stage of development – public debt management. The purpose of this paper is to study the concept of public debt, its essence, foreign experience in public debt management and develop practical recommendations for improving the mechanism in Ukraine. A statistical analysis of the debt volumes of Ukraine and other countries is carried out. Key priorities for applying foreign experience to stimulate Ukraine's economic growth are identified.

Keywords: public debt, public debt management mechanism, areas of improvement, debt servicing, debt security.

ХОМУТОВА К. В.

студентка,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID: 0000-0002-1628-8681

khomutovakseniia@gmail.com

**АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАХОДИ ЯК ОДИН З КЛЮЧОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ У КРАЇНАХ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ**

Анотація. Публікація затримує питання антикорупційних заходів у країнах, що розвиваються. На сучасному етапі економічного розвитку цих країн відбувається багато внутрішньоекономічних перетворень за допомогою міжнародних організацій. Як висновок, зазначено, що країни, які розвиваються, мають ще багато роботи аби стати економічно розвинутими.

Ключові слова: корупція, антикорупційні заходи, антикорупційний суд, МВФ.

Корупція в Україні є проблемою невідкладної важливості. У суспільстві існують занижені очікування щодо подолання корупції на державному рівні, адже вона вважається песимістичною більшістю однією з фундацій нашої економіки.

Дослідити реальну ситуацію з корупцією у будь-якій установі та державі – нелегке завдання, адже часто головними приводами корупції є самі її наслідки. Деякі першопричинні фактори можуть бути адресовані прямо через різні регуляції та закони, а інші повинні бути розглянуті політиками як початковий економічний клімат певної території. Серед них виділяють: розмір публічного сектору, верховенство права, існуючу конкуренцію на ринку, структуру влади, децентралізацію, культуру та цінності місцевого населення й географічне положення на мапі світу [1].

Типовими для країн, що розвиваються, є такі три дії: обмеження можливостей політиків в участі у таких корумпованих заходах, як відмивання грошей, фінансування політичних партій та довгострокова державна служба; створення альянсів з боротьби з корупцією з іноземними країнами; створення відповідного плану дій. Зазвичай антикорупційний регламент у країнах, що розвиваються, включає в себе такі заходи: документ з концепцією, антикорупційний закон, призначена агенція або комісія у справах, план до дій, аби імплементувати програму, та механізм моніторингу. Антикорупційні стратегії повинні дати поштовх для подальшої зміни у чисельних інституціях, щоб продемонструвати бажання влади змінитися, та виступати точкою відліку для можливого покращення ситуації у довгостроковій перспективі [2]. Деякі з прикладів:

- У Бразилії Світовий банк допоміг розробити систему штучного інтелекту, яка визначає 225 ознак потенційного шахрайства в процесах державних закупівель і може допомогти покращити витрати. Наразі ця система виявила сотні випадків високого ризику; фірм з високою ймовірністю бути підставними; пов'язаних фірм, що конкурують одна проти одної; державних службовців, які працюють в одному урядовому органі, який виконав контракт тощо.

- У Кенії судовий проєкт Світового банку допоміг створити передову систему аналізу даних, яка використовується для моніторингу діяльності судів, суддів та судового персоналу. Функціонуючи як частина чітких антикорупційних заходів, система управління використовується в поєднанні з опитуваннями користувачів судів для виявлення та усунення корупційних ризиків.

- У Сомалі Світовий банк у співпраці з МВФ та іншими партнерами підтримав створення спільного Уряду Сомалі – міжнародної консультативної групи донорів, що розглядала всі значні державні контракти, які не були належним чином укладені, що призвело до призупинення цих контрактів. В одному випадку реструктуризація та проведення конкурсних торгів найбільших товарних контрактів, які мала держава – на постачання продовольства для військових, – заощадили понад 40% [3].

В Україні Світовий банк співпрацював з партнерами для сприяння створенню Незалежного Національного антикорупційного бюро України та допоміг створити комплексну систему електронного декларування активів. Через рік до суду було направлено понад 40 справ, уже у 2017-ому році їх кількість зросла до 489, а у 2020-ому – перевищила 800 заяв. У той ж рік вдалося запобігти розкраданню більше ніж 700 млн гривень ще до стадії розслідування, анулювати незаконні угоди на 8,36 млрд [4]. Ці та інші антикорупційні заходи є важливими кроками до становлення України як країни з розвинутою економікою. Адже тіньова економіка становить 846 млрд гривень, а економічні ефекти діяльності НАБУ тільки 1,5 млрд, не враховуючи вже вказані випадки, – це лише початок [5].

Економічні наслідки корупційних схем нечесних політиків у країнах, що розвиваються, відображаються їх економічним відставанням від розвинутих країн. Також існує обернено-пропорційна кореляція між ВВП та індексом сприйняття корупції (рис. 1).

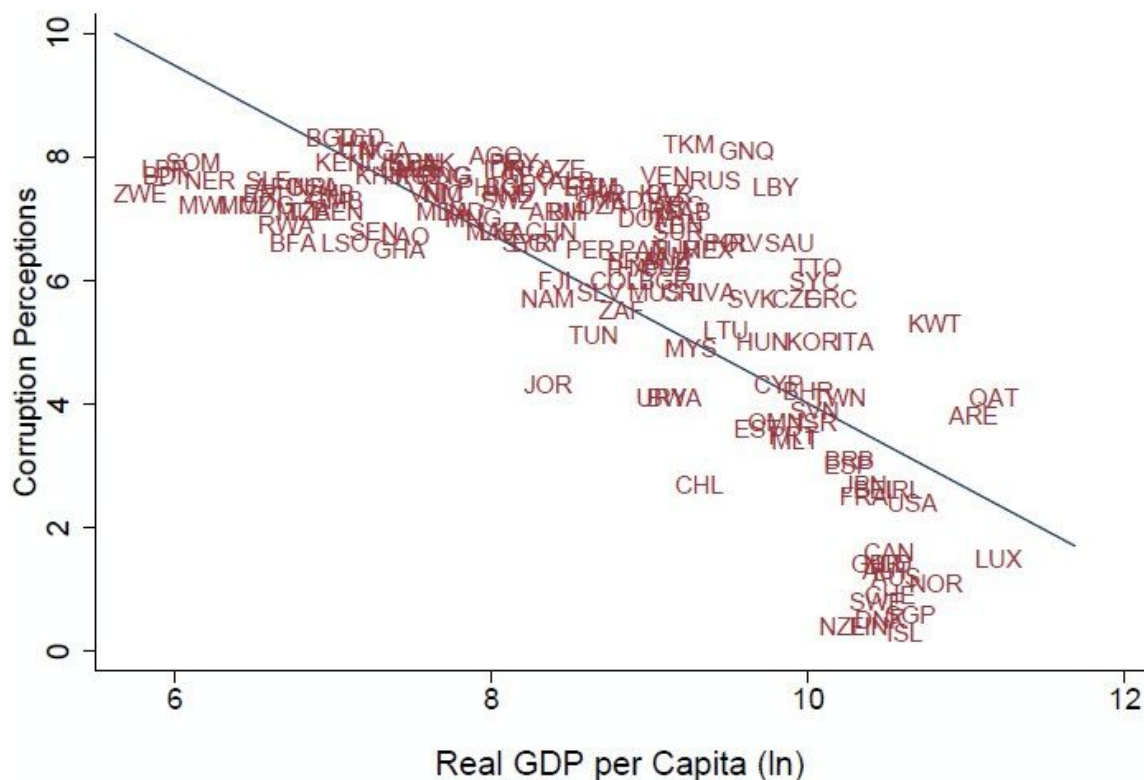

Рис. 1

Отже, у результаті дослідження, було виявлено наявну тенденцію прискорення боротьби з корупцією у країнах, що розвиваються. І хоча план протидії корупції у всіх країнах має подібні ознаки, він на даний момент залишається найбільш ефективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. International Monetary Fund. European Dept. Ukraine: Selected Issues [Електронний ресурс] / International Monetary Fund. European Dept. // IMF Journal. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/002/2017/084/article-A001-en.xml>
2. Rose-Ackerman S. International Handbook on the Economics of Corruption / Susan Rose-Ackerman. – Bodmin, Cornwall: MPG Books Ltd, 2006.
3. The World Bank. Combating Corruption [Електронний ресурс] / The World Bank. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption>
4. НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ. Економічний ефект від діяльності НАБУ і САП у I півріччі 2020 року — 1,5 млрд грн. - [Електронний ресурс] / НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://nabu.gov.ua/novyny/ekonomichnyy-efekt-vid-diyalnosti-nabu-i-sap-u-i-pivrichchi-2020-roku-15-mlrd-grn>
5. Національний банк України. Дослідження тіньової економіки в Україні: майже чверть ВВП — або 846 млрд гривень — перебуває в тіні. - [Електронний ресурс] / Національний банк України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: Національний банк України. Ukraine: Selected Issues. - [Електронний ресурс] / Національний банк України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/doslidjennya-tinovoyi-ekonomiki-v-ukrayini-mayje-chvert-vvp-abo-846-mlrd-griven-perebuvaye-v-tini>

6. Growing out of corruption. - [Електронний ресурс] / J.Bai, S. Jayachandran, E. Malesky, B. Olken // VOX EU. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://voxeu.org/article/growing-out-corruption>

KHOMUTOVA K. V.
**ANTI-CORRUPTION MEASURES AS ONE OF THE KEY ELEMENTS OF
ECONOMIC DEVELOPMENT IN DEVELOPING COUNTRIES**

Abstract. The publication raises the issue of anti-corruption measures in developing countries. At the present stage of economic development of these countries there are many domestic economic transformations with the help of international organizations. As a result, developing countries still have a lot of work to do or become economically developed.

Keywords: corruption, anti-corruption measures, anti-corruption court, IMF.

ШАНДИГА-ГЛУШКО О.І.

студентка 2 курсу, спеціальність «Менеджмент»,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Науковий керівник:

АРЗЯНЦЕВА Д.А.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
ardasha2001@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8014-7544

**НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ
БЕЗПЕКОЮ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

Анотація. Мета роботи полягає в поглибленні теоретичних і практичних аспектів управління інформаційною безпекою закладу охорони здоров'я. Обґрунтовано необхідність впровадження системи менеджменту інформаційної безпеки, що базується на вимогах стандарту ISO/IEC 27001. Наголошено на необхідності регламентування управління інформаційною безпекою через систему локальних нормативних актів, представлено основні складові такої системи, зокрема паспорт загрози інформаційної безпеки закладу охорони здоров'я.

Ключові слова: інформаційна безпека, загрози, ризики, система менеджменту інформаційної безпеки.

Одним з найважливіших напрямів, що дозволяють закладу охорони здоров'я реалізувати свою діяльність на сучасному рівні, є впровадження інформаційних систем. Разом з тим, інформаційні системи і мережі закладу охорони здоров'я є об'єктом численних загроз для безпеки. Джерелами загроз можуть бути хакерські атаки, шахрайські програми, різного роду впливи, що викликають відмови в роботі інформаційних систем. Незалежно від того, в якому вигляді інформація зберігається, яким чином використовується, необхідно реалізовувати адекватні заходи захисту. Кожен керівник закладу охорони здоров'я повинен об'єктивно оцінювати поточний стан інформаційних

систем, бачити і розуміти потреби в інформаційному забезпеченні та існуючі інформаційні проблеми. У цьому контексті тема створення дієвої системи управління інформаційною безпекою медичної організації залишається однією з найбільш актуальних у сфері інформатизації та побудови системи управління.

Особливістю медичної інформації є її конфіденційність. База даних медичної інформаційної системи містить критично важливу інформацію, від якої часто може залежати життя людини. Тому ключовим фактором при створенні медичних інформаційних систем має стати забезпечення цілісності бази даних, а також можливість спостереження, моніторингу стану самої системи і її захищеності. Інформаційна безпека досягається за допомогою застосування відповідного набору засобів управління, обраного за допомогою процесу управління ризиками і керованого з використанням системи менеджменту інформаційної безпеки, включаючи політику, процеси, процедури, організаційні структури, програмне та апаратне забезпечення, щоб захистити ідентифіковані інформаційні активи [3, с. 28]. Ці засоби управління повинні бути визначені, реалізовані, перевірені, проаналізовані й при необхідності поліпшені, щоб гарантувати, що рівень безпеки відповідає діловим цілям організації. Засоби управління безпекою важливої інформації нерозривно пов'язуються з бізнес-процесами медичної організації [4, с. 82].

Першим кроком на шляху до побудови системи повинні бути визначені загальні положення політики інформаційної безпеки закладу охорони здоров'я, описані технічні, організаційні вимоги, визначено склад заходів захисту інформації та їх базові набори для відповідного класу захищеності інформаційної системи, що дозволяють вибудувати системи менеджменту інформаційної безпеки.

Провідною світовою практикою у сфері управління інформаційною безпекою є стандарт ISO / IEC 27001 «Інформаційні технології - Методи забезпечення безпеки - Системи управління інформаційною безпекою - Вимоги» [5], розроблений Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO) і Міжнародною електротехнічною комісією (IEC) на основі британського стандарту BS 7799. Міжнародний стандарт ISO / IEC 27001 визначає вимоги до системи управління інформаційною безпекою та визначає її як «збереження конфіденційності, цілісності та доступності інформації», крім того, можуть бути включені й інші властивості, включаючи достовірність, актуальність, авторство тощо [2, с. 152]. У загальному вигляді модель системи менеджменту інформаційної безпеки закладу охорони здоров'я повинна бути представлена в зазначеному стандарті, проте розробку елементів системи необхідно розглядати з позиції застосування для конкретної медичної організації з урахуванням галузевої специфіки.

Розробка моделі загроз інформаційній безпеці закладу охорони здоров'я є необхідною умовою формування обґрунтованих вимог до забезпечення безпеки інформації медичних інформаційних систем і проєктування системи управління інформаційною безпекою. Цей документ являє собою опис типових загроз, що містить опис у такій структурі: анотація загрози; можливі джерела загрози; спосіб реалізації загрози; використовувані уразливості; види ресурсів, що потенційно знаходяться під загрозою; характеристики безпеки ресурсів, що порушуються; можливі наслідки реалізації загрози. Приклад такого опису представлений у табл. 1.

Таблиця 1. Паспорт загрози інформаційній безпеці закладу охорони здоров'я

1. Анотація загрози	здійснення несанкціонованого ознайомлення, модифікації і блокування цільової інформації, що зберігається, та оброблюваної в МІС.
2. Можливі джерела загрози:	1) користувачі МІС; 2) співробітники закладу, що мають санкціонований доступ у службових цілях до приміщень, в яких розміщуються ресурси МІС, але не мають права доступу до ресурсів; 3) обслуговуючий персонал закладу (охорона, працівники інженерно-технічних служб і т.д.) 4) особи, які мають можливість доступу до системи передачі даних; 5) користувачі, які є зовнішніми щодо конкретної системи.
3. Способи реалізації загрози:	1) здійснення несанкціонованого доступу, використовуючи штатні засоби МІС; 2) використання безконтрольно залишених технічних засобів; 3) розкрадання порушниками і втрата уповноваженими особами технічних засобів МІС (у тому числі носіїв інформації); 4) несанкціонований перегляд засобів відображення інформації і роздрукованих документів.
4. Вразливості	недоліки механізмів розмежування доступу й організаційних заходів, пов'язані з можливістю здійснення несанкціонованого доступу до інформації, що захищається.
5. Вид ресурсів, що потенційно знаходяться під загрозою	Цільова інформація
6. Характеристики безпеки ресурсів, що порушуються	конфіденційність, цілісність, доступність.
7. Можливі наслідки реалізації загрози	несанкціоноване ознайомлення з інформацією, що захищається; спотворення інформації; неподання цільової інформації споживачам у відведені часові рамки.

Джерело: запропоновано автором.

Слід зазначити, що прийняття системи менеджменту інформаційної безпеки (СМІБ) закладу охорони здоров'я є стратегічним рішенням, і необхідно, щоб це рішення нерозривно інтегрувалися, оцінювалося й оновлювалося відповідно до її потреб. На розробку і реалізацію системи менеджменту інформаційної безпеки закладу охорони здоров'я організації впливають потреби та цілі організації, вимоги безпеки, які використовуються у бізнес-процесах, а також розмір і структура організації. Розробка та функціонування системи менеджменту інформаційної безпеки повинні відображати інтереси і вимоги інформаційної безпеки всіх зацікавлених осіб організації, включаючи пацієнтів, постачальників, ділових партнерів, страхові компанії, органи управління охороною здоров'я та інших осіб.

Таким чином, сучасні практики з управління системи менеджменту інформаційної безпеки закладу охорони здоров'я базуються на міжнародному стандарті ISO/IEC 27000.

Виконання вимог ISO/IEC 27000 дозволяє медичній організації формалізувати і структурувати процеси управління інформаційною безпекою за такими напрямками: розробка політики безпеки; організація інформаційної безпеки; організація управління внутрішніми активами і ресурсами, що складають основу ключових процесів діяльності; захист персоналу й зниження внутрішніх загроз; фізична безпека і безпека навколишнього середовища; управління засобами зв'язку та експлуатацією обладнання; управління і контроль доступу; розробка та обслуговування апаратно-програмних систем; відповідність вимогам стандарту і дотримання правових норм з безпеки [1, с. 106].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гавловський В. Д. Захист інформації шляхом посилення ефективності протидії кібератакам. *Інформація і право*. 2019. № 3(30). С. 105-110.
2. Інформаційна безпека та інформаційні технології : монографія / Г. Альошин, С. Герасимов, А. Засядько та ін. ; за заг. ред. В. С. Пономаренка. Харків : ТОВ "Діса Плюс", 2019. 322 с.
3. Курченко О. А., Бржезьський М. В., Гребенніков Б., Корсун В. І. Загальні принципи проведення тестування інформаційної безпеки підприємства. *Сучасний захист інформації*. 2018. № 4. С. 27-34.
4. Маркіна І. А., Дячков Д. В. Основи формування системи менеджменту інформаційної безпеки підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2016. № 3(1). С. 80-88.
5. Международный стандарт ISO/IEC 27000. 3-е изд. URL: <http://pqm-online.com/assets/files/lib/std/iso-mek-27000-2014.pdf>.

SHANDYHA-HLUSHKO O., ARZIANITSEVA D.

DIRECTIONS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF INFORMATION SECURITY MANAGEMENT OF THE HEALTHCARE INSTITUTION

Abstract. The aim of the work is to deepen the theoretical and practical aspects of information security management of a health care institution. The necessity of implementation of the information security management system based on the requirements of the ISO / IEC 27001 standard is substantiated. The need to regulate the management of information security through a system of local regulations is emphasized, the main components of such a system are presented, in particular passport of information security threat of a health care institution.

Keywords: information security, threats, risks, information security management system.

ШВЕНЬ Ю.Р.

студентка,

Національний авіаційний університет

6133340@stud.nau.edu.ua

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМОЕФЕКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. Дана стаття присвячена аналізу складових поняття самоефективності особистості в сучасному світі. Реальний вплив самоефективності на діяльність людини

дуже недооцінюється. У статті розглянуто теорію та думки Альберта Бандури щодо явища «самоефективності». Проаналізовано роботи українських учених, в яких самоефективність визначається як чинник успішної самореалізації особистості в суспільстві.

Ключові слова: самоефективність, професійна самоефективність, самопереконавання, поведінка, досвід.

Час глобальних соціальних змін, науково-технічного розвитку, жорсткої ринкової конкуренції звернув увагу людства на проблему ефективної поведінки людини, ефективного функціонування в суспільстві. За останні десятиріччя дослідження самоефективності особистості стало популярним серед плеяди зарубіжних, а також і вітчизняних учених.

Аналіз досліджень, присвячених проблемі самоефективності особистості, свідчить про те, що слідом за Бандурою зазначене явище вивчала низка науковців, серед яких Н. Бец, А. В. Бояринцева, Т. Ваактаар, Т. І. Васильєва, О. М. Вовк, М. І. Гайдар, Ю. Н. Гончаров, С. Грехем, Т. Джадж, Дж. Доллард, М. Єрусалем, К. Квок, Р. Л. Кричевський, А. Лузжинська, Дж. Маддукс, Е. МакАдам, Н. Мілнер, У. Мішел, Є. А. Могілевкін, Дж. Ормрод, В. Г. Ромек, С. Торгерсен, К. Торенсен, Г. Хетчел, Р. Шварцер, О. А. Шепелева, Д. О. Шапошник, М. Шеєр, Д. Шанк, Я. Шода, та ін.

Мета статті полягає у тому, щоб детально розкрити проблему самоефективності особистості та її формування, а також розглянути її вплив на професійне становлення.

Уперше концепція самоефективності (self-efficacy) була запропонована в 1977 році американським соціальним психологом Альбертом Бандурою в якості частини його соціально-когнітивної теорії. Згідно з даною теорією, самоефективність – це багатомірне інтегральне психічне утворення, яке можна вважати динамічним, але відносно стійким у часовому просторі, й таким, що формується впродовж життя. Варто зазначити, що само ефективність – це не глобальне поняття, вона змінюється від ситуації до ситуації.

За Бандурою, самоефективність починає формуватися в ранньому дитинстві, коли діти набувають досвід вирішення різноманітних проблем, і розвивається впродовж життя. Її рівень може змінюватися в різні періоди, а також залежно від конкретних обставин [1].

Самоефективність є продуктом складного процесу самопереконавання, який відбувається на основі когнітивного опрацювання різних джерел інформації про власну ефективність, серед яких основними є: безпосередній досвід, опосередкований досвід, суспільна думка, фізичний та емоційний стан [4].

На уявлення про самоефективність впливає інформація про себе самого і про навколишній світ, отримана з перерахованих джерел, яка обробляється свідомістю спільно зі спогадами про минуле. З праць учених зрозуміло, що найсильніший вплив на самоефективність надає досвід безпосередньої діяльності (досвід оволодіння), тобто спогади про те, що нам доводилося робити в минулому. Іншою причиною зміни самоефективності є непрямий досвід спостереження подібних ситуацій. Коли ми бачимо, що інші досягають успіху, наша самоефективність зростає, а коли ми дізнаємося, що хтось, рівний нам за здібностями, зазнає невдачі, наша самоефективність зменшується [2].

Заради уточнення концепту «самоефективності» А. Бандура розрізняє очікування ефективності (англ. efficacy expectation) та очікування результатів (англ. outcome expectation). Самоефективність – не те ж саме, що очікування щодо результатів або

наслідків своїх дій. Це впевненість людини в тому, що вона може здійснити деякі конкретні дії, тоді як припущення про результат робляться відносно того, що вона думає про можливі наслідки своєї діяльності [1].

На думку А. Бандури, самоефективність особистості - це оцінка її ефективності, віри у власні можливості в контексті організації та здійснення будь-яких дій для досягнення мети. Вчений справедливо вважав, що той, хто був більш компетентним, діяв ефективніше.

Якщо ж розглядати думки інших учених щодо зазначеного явища, то, наприклад, Дж. Маддукс і М. Шеєр запропонували виокремлювати самоефективність у діяльності та спілкуванні. Діяльнісна самоефективність – це переконання людини в тому, що власні компетенції й набутий раніше досвід у конкретному виді діяльності вона зможе застосовувати в аналогічній діяльності в майбутньому, досягнувши при цьому успіху [5]. Самоефективність у спілкуванні являє собою самооцінку (уявлення) особистості про власну комунікативну компетентність у поєднанні з упевненістю, що відповідні компетенції вона зможе успішно застосовувати в ситуації взаємодії з людьми.

Такі вчені, як Д. Несдел, К. Пинтер та російський дослідник О. М. Рикель виділяють професійну самоефективність і розглядають її як елемент професійної Я-концепції, що включає переконання індивіда у тому, що він здатний демонструвати таку поведінку, яка дозволить йому досягти бажаного результату в професії та праці [3].

Висновки. Проведений теоретичний аналіз психологічних джерел показав, що самоефективність є достатньо дослідженим психологічним феноменом. Незважаючи на велику роль самоефективності в житті людини, концепція, яка розкриває це явище, не може бути поки визнана розробленою в повній мірі. Поняття розробив та ввів у науковий обіг канадський психолог Альберт Бандура. Варто зазначити, що на даний момент не існує універсального визначення поняття «самоефективність», адже практично кожен дослідник даного явища має власну думку щодо сутності та змісту феномена «самоефективності».

Почуття власної ефективності та компетентності є важливою детермінантою поведінки людини, внаслідок чого має значний вплив на успішність її діяльності. Вплив самоефективності на поведінку залежить від її рівня, загальності та сили.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандура А. Теория социального научения. СПб.: Евразия, 2000. 320 с.
2. Гальцева Т. О. Види самоефективності особистості: їх характеристика та дослідження. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2015. № 4. С. 110–114.
3. Гордеева Т. О. Психология мотивации достижения. М.: Смысл; Академия, 2006. 336 с.
4. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. СПб.: Питер Ком, 1998. 608 с.
5. Музика О. Самоефективність як чинник професіоналізації студентів. *Освітологічний дискурс*. 2018. №3–4. С. 83–94.

SHVEN YU.

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF SELF-EFFICIENCY FORMATION OF PERSONALITY

Abstract. This article is devoted to the analysis of the components of the concept of self-efficacy of the individual in the modern world. The real impact of self-efficacy on human activity is greatly underestimated. The article considers the theory and opinions of Albert Bandura on the phenomenon of "self-efficacy". The works of Ukrainian scientists are analyzed, in which self-efficacy is defined as a factor of successful self-realization of the individual in society.

Keywords: self-efficacy, professional self-efficacy, self-belief, behavior, experience.

ШУТИЛЄВА А.В.

студентка,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID: 0000-0001-9699-9346

nastia.shutileva@gmail.com

МОДЕЛЬ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ОДНА ІЗ СТРАТЕГІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Публікація актуалізує питання необхідності введення моделі циркулярної економіки, її принципи, переваги та перешкоди для введення. На сучасному етапі розвитку традиційна економічна модель має багато недоліків, які могли б бути модернізовані за допомогою змін. Як висновок, циркулярна економіка – важливий крок для сталого розвитку суспільства.

Ключові слова: циркулярна економіка, екологічність, розвиток, ефективне виробництво.

У лінійній, або традиційній, економіці сировинні природні ресурси на виробництві використовуються за схемою: виготовлення – використання – утилізація. Однак у зв'язку зі станом навколишнього середовища така модель економічної системи є недоцільною.

Усе частіше населення змушене використовувати той чи той матеріал багаторазово. Цей процес може забезпечити циркулярна, або кругова, економічна модель виробництва. Кругова економіка працює так, що вся сировина, яка використовується на певних етапах виробництва, може бути й повторно використана. Це може призвести до зменшення кількості відходів, що утворюються під час процесу виробництва.

Уперше основи концепції циркулярної економіки були сформовані у 1966 році американським економістом та соціологом Каннетом Боулдінгом. Він назвав свою теорію «відкритою економікою», а у роботах західних економістів наприкінці XX століття ми вже зустрічаємо термін «циклічна» [1].

За останні десятиліття на тлі нафтових криз, вичерпання легкодоступних ресурсів та забруднення навколишнього середовища зріс інтерес людей до економіки замкнутого циклу. На сьогодні принципи кругової економіки активно використовуються для ведення бізнесу у всьому світі.

За моделлю циркулярної економіки до традиційного виробництва (постачання матеріалів – проєктування та виготовлення – поширення та використання – кінець

першого циклу) додаються ще такі процеси, як переробка, ремонт, відновлення, повторне використання та оптимізація. Ці процеси дозволяють повторити цикл життя того чи того товару, тобто використати його багаторазово [3].

Також серед переваг циркулярної економіки можна виділити підвищену продуктивність ресурсів, здорові та стійкі ґрунти, збільшений потенціал економічного зростання, подовження терміну придатності товарів, заощадження ресурсів, зростання зайнятості та появу нових можливостей для отримання прибутку.

Проте слід наголосити, що наразі є певні бар'єри, які унеможливають повне впровадження циркулярної економіки. Наприклад, багато виробництв мають застаріле обладнання, яке неможливо тут і зараз змінити на нове; недостатня кількість висококваліфікованих фахівців із необхідними знаннями; невеликий попит на циркулярну продукцію та їх альтернативи [2].

У грудні 2015 року Європейська комісія прийняла перший план дій щодо розвитку економіки з боку цілей сталого розвитку. На сьогодні ми маємо поновлений план дій, який має 35 пунктів та розрахований на введення у 2021-2022 роках, ухвалені пропозиції щодо нових правил про органічні забруднення у відходах та перевезення відходів. Цей план відкриває шлях до чистішої та більш конкурентоспроможної Європи [4].

Також необхідно наголосити, що перехід Європейського Союзу до циркулярної економіки зменшить тиск на природні ресурси та припинить втрату біорізноманіття, збільшить кількість екологічних продуктів, зменшить кількість відходів та кількість викидів газів у повітря.

У рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС наша країна взяла зобов'язання щодо гармонізації національного законодавства з європейським, тому й українські компанії будуть змушені застосовувати бізнес-моделі циркулярної економіки.

Проаналізувавши наведені дані, можна зробити висновок, що перехід економіки України до циркулярної моделі є необхідним для подальшого розвитку. Проте не слід забувати, що соціально-економічний розвиток нашої держави не дозволяє зробити швидкий перехід, тому це мають бути поступові дії із найменшим негативним впливом на економіку суспільства загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ЧТО ТАКОЕ ЦИКЛИЧЕСКАЯ ЭКОНОМИКА И ПОЧЕМУ ЭТО ВАЖНО ЗНАТЬ? Подробнее: <https://xn----stbmju3c.xn--p1ai/a247200-что-takoe-tsiklicheskaya.html>. - [Електронний ресурс] // Экологическое объединение "Эколог" Подробнее: <https://xn----stbmju3c.xn--p1ai/a247200-что-takoe-tsiklicheskaya.html>. – 2021. – Режим доступа до ресурсу: <https://xn----stbmju3c.xn--p1ai/a247200-что-takoe-tsiklicheskaya.html>.
2. Circular Economy: Definition, Principles, Benefits And Barriers [Електронний ресурс] // youmatter. – 2020. – Режим доступа до ресурсу: <https://youmatter.world/en/definition/definitions-circular-economy-meaning-definition-benefits-barriers/>.
3. Circular economy. - [Електронний ресурс] // UNIDO – Режим доступа до ресурсу: <https://www.unido.org/our-focus-cross-cutting-services/circular-economy>.
4. Circular economy action plan. - [Електронний ресурс] // European Commission – Режим доступа до ресурсу: https://ec.europa.eu/environment/strategy/circular-economy-action-plan_en.

SHUTYLIEVA A.V.
THE CIRCULAR ECONOMY MODEL AS ONE OF THE STRATEGIES
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Annotation. The publication actualizes the question of the necessity of the circular economy model, its principles, advantages and obstacles for its introduction. At the present stage of development, the traditional economic model has many disadvantages, which could be modernized with changes. To summarize, the circular economy is an important step for the sustainable development of society.

Keywords: circular economy, sustainability, development, efficient production.

EROKHINA P. V.
student,
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
perokina987@gmail.com

MODEL OF ENSURING THE SOCIO-ECONOMIC SECURITY OF THE STATE IN
THE CONDITIONS OF MODERN CHALLENGES

Abstract. This article develops a strategic model for ensuring the socio-economic security of the country in the face of modern challenges. In particular, the preconditions for the formation of a strategic model for ensuring the socio-economic security of Ukraine have been introduced. Research shows that the current socio-economic security is directly related to the increasingly diversified socio-political process, which brings a wide range of new challenges and threats. The components of the socio-economic security strategy model are presented separately. The key features of the functional strategic model, which is supported by national legislation and legislation on socio-economic security, are identified: it ensures the functioning of a higher level system - legal support of socio-economic security, has many characteristics different from other national ones.

Keywords: strategic model; social and economic security; modern challenges; state-legal relations.

Today, socio-economic security is directly linked to increasing social diversity. The political process creates a wide range of new challenges and threats. Socio-economic security is a complex systemic phenomenon, as part of it, it is of different types and solved for other purposes. There may be different, sometimes different vector indicators, because specific parameters of socio-economic security. The state proceeds from actual policy and economic courses [1; 2].

The generally accepted system in philosophy is a set of elements in the relationship and the relationship between them has formed a certain integrity and unity. Yes, there are as many separated parts as there are organisms that are viable or infinitesimally small, or reduced to the sum of its values, if it can be represented by numbers, of course, it will be much less than the total corresponding value.

Due to the fact that the patterns and trends of the Ukrainian economy are not linear, in the synergetic approach they can be interpreted as a continuous change in the state of the system of socio-economic security from chaos to order. It is obvious that in order to clarify the control

parameters and model of socio-economic security requires an appropriate methodological basis that allows revealing the phenomenon of security in its structural dynamics with mandatory consideration of the processes of dissipation, fluctuation and bifurcation [1; 5].

State legal support of socio-economic security can be analyzed from the standpoint of contrasting the equilibrium state of the system of its structural changes with the presence of contradictions - threats (both explicitly and latently). The methodological value in the study of antinomies of this order is enhanced by the synergetic scientific direction. From the point of view of some scientists, the application of the synergetic paradigm to the analysis of issues directly related to security, including socio-economic, is sufficiently true.

here is no doubt that the synergetic potential of the state legal provision of socio-economic security is concentrated in the state as a subject of government, the synergetic charge of which is determined by the goals of integration. It should be noted that a number of existing problems of socio-economic security may be due to a not entirely correct understanding of the essence of the state. The fact is that the domestic scientific thinking is still dominated by an approach in which the state is identified either with the tool (machine) of the ruling class, or with the behavior and actions of the leadership of the state apparatus (rulers in this context, we can reach an important conclusion, according to which the alienation of the latter from society is extrapolated to the state, and it also in the minds of all becomes self-sufficient without society and many structures that make it up [1; 5].

I am convinced that the functional strategic model of state and legal support of socio-economic security provides for the specification of the following system-forming features:

1. As a subsystem, it ensures the functioning of a higher level system.
2. Has a number of features that distinguish it from other models of state legal security of the state, determined by the specifics of legal regulation and disclosed in other sections of the dissertation.
3. Has an independent substrate component.
4. Visualized in the form of state legal relations.

Thus, the preconditions for building a strategic model for ensuring socio-economic security in Ukraine were described. It is shown that today socio-economic security is directly related to the growing polyvariance of socio-political processes, which creates a wide range of qualitatively new challenges and threats. Socio-economic security is a complex systemic phenomenon, which includes various types of it, implemented through various, sometimes different vector measures, as specific parameters of socio-economic security of the country are derived from the actual political and economic course. Also, the components of the strategic model of socio-economic security are highlighted. It is emphasized that, based on a synergetic approach, the strategic model of socio-economic security can be defined: as the reproduction and maintenance of a dynamically stable state in relation to various threats and challenges; as an activity aimed at protection from internal and external threats, ensuring such internal and external conditions of existence of the state, which guarantee the possibility of stable comprehensive progress of society and citizens. The key characteristics of the functional strategic model of state legal security of social and economic security have been identified: it provides for the functioning of a higher level system - legal security of social and economic security; it has a number of features that distinguish it from other models of state legal security of the state; it has a self-sufficient substrate component (administrative and legal norms) as well as organizational (systems of state bodies of special competence), functional (exercises

regulatory and control functions) and substantive (an aggregate of national interests of the state to be protected); it has signs of adaptability to changes in the objective reality and resistance (conservatism) to deterministic influences of a subjective nature; it is characterized by a total dissipativity; it is visualized in the form of state-legal relations that arise in the sphere of social and economic security.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Куценко В. І. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку / В.І. Куценко, В.П. Удовиченко. — Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2011. — 656 с.
2. Марцин В. С. Економічне регулювання інноваційної діяльності / В.С. Марцин // Фінанси України. 2005. — № 5. — С. 44—53.
3. Скуратівський В. А. Соціальна політика: навч. посіб. / В.А. Скуратівський, О.М. Палій, Е.М. Лібанова. — К.: Видво УАДУ, 2003. — 365 с.
4. Ковтун О.І. Державне регулювання економіки: навч. видання / О.І. Ковтун. — Львів: "Новий світ — 2000", 2006. — 432 с.

ЄРОХІНА П. В.

МОДЕЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. У цій статті розроблено стратегічну модель забезпечення соціально-економічної безпеки країни в умовах сучасних викликів. Зокрема, запроваджено передумови для формування стратегічної моделі забезпечення соціально-економічної безпеки України. Дослідження показують, що нинішня соціально-економічна безпека безпосередньо пов'язана з дедалі більш диверсифікованим соціально-політичним процесом, який приносить широкий спектр нових викликів і загроз. Окремо наведено складові моделі стратегії соціально-економічної безпеки. Визначено ключові особливості функціональної стратегічної моделі, яка підтримується національним законодавством та законодавством про соціально-економічну безпеку: вона забезпечує функціонування системи вищого рівня – правове забезпечення соціально-економічної безпеки, має багато характеристик, відмінних від інших національних.

Ключові слова: стратегічна модель, соціально-економічна безпека, сучасні виклики, державно-правові відносини.

KOT M. V.

student,

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

ORCID ID: 0000-0002-6988-5412

mvkot@ukr.net

ANALYSIS OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY DEVELOPMENT WORLDWIDE

Abstract. The construction industry is one of the most important elements of the national economy, as it depends on the efficiency of the entire economic system in the country. This study examines the dynamics of value added by the construction industry in the leading countries

of the world and the built-up area in them. The export of the main types of products of the building materials industry is also studied. Based on the results of the study, a conclusion was formed about the leading country and the role of the construction industry in overall development.

Keywords: construction, construction industry, construction market, value added, built-up area.

Under modern conditions of society development, the global community faces the challenge of achieving sustainable economic growth without destructive social and environmental impacts. With this in mind, it can be argued that the construction industry plays a key role as it affects the efficiency of the economy through the provision of fixed assets, the creation of a large number of jobs and the consumption of many resources from various related sectors. It should be noted that the development of construction in the country demonstrates how the state in the long term will be able to counteract global problems such as: changes in the climate; constant population growth, increasing anthropogenic impact on the environment.

The global construction market is constantly growing, primarily due to an increase in construction in developing countries. As of 2020, the global construction market is worth around USD 11,492.42 billion. It is forecast to grow at a CAGR of 9% to reach USD 12,526.4 billion by the end of 2021. The largest share of this market comes from Asia-Pacific, which accounted for around 42% in 2020. North America is in second place accounting for about 26% of the global construction market. Africa is the part of the world with the lowest share of the construction market [1].

According to the analysis of the world's foreign economic activity in 2020, the 27 countries of the European Union are the leading exporters of construction products and construction works [2]. China is in second place, but it should be noted that it is the de facto leading exporter of these products in the world, as the European region as a whole is considered. Although the Chinese construction company «Evergrande» faced a liquidity problem in August 2021 that could have led to a global crisis, the Chinese economy has held up, as the government has intervened and closed the debts of the company. It can therefore be argued that the Chinese economy is fairly resilient.

According to table 1, China is the real leader in value added by construction. The second place is occupied by the US, followed by the UK and Turkey. Compared to other countries, the added value in construction of Ukraine is quite low. It must be noted that the COVID-19 crisis has had a negative impact on the growth of the construction industry in the UK and the US. Analyzing the share of construction in GDP, the highest value is characteristic of the China, while in other countries this indicator varies between 5-6%. It should be noted that in Ukraine the share of the construction industry in GDP is rather low, but there is a tendency for it to grow, which indicates a slight increase in this sector.

The groups of cement mortars (code 3816 under the international classification) and rock wool materials (code 6806 under the international classification) were selected for consideration of the export activities of countries, as according Product Complexityrating they are the most difficult to produce among construction materials, taking respectively 378 and 238 places in the total list of products [10]. The largest exporters of this type of product are China, but it should be noted that these products have a rather low share in total exports (the same situation is observed in other countries as well). It is followed by the USA, the UK and Turkey. Ukraine has the

lowest indicators. It is worth noting that only China has a tendency to increase export volumes of these products.

Table 1

Comparative analysis of the construction industry development

Indicator		Year	Ukraine	United Kingdom	USA	China	Turkey
1		2	3	4	5	6	7
1. Value added by construction, USD million		2018	3031,3	153195,7	847107,0	1 025 433,7	23370,9
		2019	4007,5	173797,0	903609,0	1 106 147,9	20369,5
		2020	4486,7	164936,9	895860,0	1 142 904,6	23777,2
2. Value added by construction, % of GDP		2018	2,3	6,4	4,2	7,1	7,9
		2019	2,7	6,6	4,3	7,2	6,0
		2020	3,3	5,8	4,3	8,0	5,9
3. Construction growth rate, % to previous year		2018	126,1	95,7	106,4	113,1	100,6
		2019	132,2	113,4	106,7	107,9	87,2
		2020	112,0	94,9	99,1	103,3	116,7
4. Export of main construction materials	USD million	2018	27,55	299,2	661,22	629,35	107,18
		2019	26,27	301,22	598,51	732,86	88,71
		2020	23,64	265,34	501,62	793,11	86,38
	% of total export	2018	0,058	0,061	0,040	0,025	0,064
		2019	0,052	0,064	0,036	0,029	0,049
		2020	0,048	0,067	0,035	0,031	0,051
5. Built-up area	thousands km ²	1990	10,9	12,0	106,8	86,5	3,7
		2000	12,1	12,8	137,4	113,5	5,1
		2014	13,25	13,9	163,6	152,1	6,1
	% of total country square	1990	1,86	4,97	1,17	0,93	0,48
		2000	2,06	5,29	1,50	1,23	0,67
		2014	2,25	5,75	1,79	1,64	0,79

*) Compiled by author on the basis of [3], [4],[5], [6],[7],[8],[9].

While considering the built-up area (the indicator includes only roofing buildings and structures), the US and China are the leaders. If we look at this indicator in a relative sense, the first place is occupied by the United Kingdom, where about 6% of the territory is built up with residential and non-residential buildings. It should be noted that there is a growing trend of built-up area in the world, which in turn has both a positive impact on the economy and a negative impact on the environment.

So, according to this analysis, China is the undisputed leader in the construction sector, primarily due to the country's significant production capacity and the peculiarities of its economic system. To summarize, construction plays an important role in sustainable development in any country, as it is a sector that combines economic, social and environmental impacts on the national economy.

REFERENCES

1. Berkshire Hathaway company (2021). Global Construction Market Expected to Reach \$16.6 Trillion by 2025, Growing at a CAGR of 7%. Retrieved from: <https://www.businesswire.com/news/home/20210309005459/en/Global-Construction-Market-Expected-to-Reach-16.6-Trillion-by-2025-Growing-at-a-CAGR-of-7---ResearchAndMarkets.com>.
2. Statista (2021). Value of the world's leading exporters of construction in 2020. Retrieved from: <https://www.statista.com/statistics/224045/export-value-of-the-leading-construction-exporters-worldwide -since-2009/>.
3. Official website of Organisation for Economic Co-operation and Development. Retrieved from: <https://data.oecd.org>.
4. Official website of National Bureau of Statistic of China. Retrieved from: <https://data.stats.gov.cn/english/easyquery.htm?cn=B01>
5. Statista (2021). Percentage added to the Gross Domestic Product (GDP) of the United States of America in 2020, by industry. Retrieved from: <https://www.statista.com/statistics/248004/percentage-added-to-the-us-gdp-by-industry/>.
6. Official website of National Bureau of Statistic of Ukraine. Retrieved from: http://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/nac_r.htm.
7. Official website of United Nations Organization. Retrieved from: <http://data.un.org>.
8. Official website of the United States government. Retrieved from: https://apps.bea.gov/iTable/iTable.cfm?reqid=150&step=2&isuri=1&categories=gdp_xind.
9. Trend Economy (2020). World Merchandise Exports and Imports by Commodity. Retrieved from: <https://trendeconomy.com/data/h2/UnitedStatesOfAmerica/3816>.
10. ATLAS (2019). Country & Product Complexity Rankings. Retrieved from: <https://atlas.cid.harvard.edu/rankings/product/2019?filter=6806>.

КОТ М.В.

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ У СВІТІ

Анотація. Будівельна галузь належить до найбільш важливих елементів національного господарства, оскільки від неї залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання в країні. У даній роботі досліджено динаміку доданої вартості, створеної будівельною галуззю в провідних країнах світу та забудованої площі в них. Також досліджений експорт основних типів продукції промисловості будівельних матеріалів. На основі результатів дослідження сформовано висновок про провідну країну та роль будівельної галузі в загальному розвитку.

Ключові слова: будівництво, будівельна галузь, будівельний ринок, додана вартість, площа забудованої території.

LYSENKO I.V.

PhD in Economic,

Associate Professor at the Department of Marketing, PR-technologies and logistics,
Chernihiv Polytechnic National University

ORCID: 0000-0002-9960-1599

lysenko_iren@ukr.net

THE ROLE OF INNOVATION IN THE MARKETING ACTIVITIES OF ENTERPRISES

Abstract. In conditions of fierce competition, the pace of innovative development of enterprises becomes an extremely important factor in their successful operation. It is necessary to pay much more attention to improvement of parameters and indicators of the made production, their quality, increase of a technical level of production.

Keywords: innovation, marketing, modernization, development, strategies, competitiveness.

In Ukraine, many companies are slow to improve technology and organization of production, rarely upgrade equipment and do not always have enough money to buy a new one. Despite the great production potential of domestic enterprises, the output of competitive products is growing at a slow pace. This does not allow to expand markets and increase sales. As a result, we have small profits and small contributions to the country's economic development.

Therefore, it is necessary to significantly accelerate the process of creation and introduction into production of modern products, in a short time to achieve maximum production of innovative goods and services.

The solution to this problem is facilitated by regular reconstruction of enterprises and modernization of production. One of the forms of intensification of this extremely important process is marketing activities.

Today, the role and importance of marketing activities in this process are underestimated. It is during the design and implementation of reconstruction at the enterprise, marketing activities are carried out most fully and profitably. Therefore, in every enterprise it should be an important component of the innovative development process [3-5].

Issues of organization of marketing activities at enterprises are considered in the scientific works of domestic and foreign scientists: G. Armstrong, G. Gerasimchuk, E. Jackson, V. Ilchuk, F. Kotler, J. Lamben, B. Manfred, G. Maslov, O. Mozgov. , A. Pavlenko, M. Porter and others [1-3].

At the same time, scientific works do not sufficiently reveal the role, significance and features of innovative aspects of marketing activities in the reconstruction of enterprises and modernization of production.

World experience shows that to increase the competitiveness of certain products, the development of leading industries, a significant role is played by the use of innovations in marketing activities. In a competitive environment, the successful operation of enterprises is possible only if regular product and production updates.

An important role in solving this problem belongs to the marketing department of the enterprise, which should be carried out in close connection with the reconstruction of enterprises and modernization of production.

Successful use of innovative marketing tools, in particular crowdsourcing and crowdfunding, will provide a number of advantages in the work of enterprises, namely:

- will provide an opportunity to more actively attract domestic and foreign investment;
- stimulate the development of production and social infrastructure;
- rational use of raw materials;
- stimulate the development of related industries;
- increase the competitiveness of manufactured products;
- to improve professional training with the help of the latest standards of the quality management system (ISO 9001: 2000);
- create new jobs;
- stimulate the growth of production and sales with the help of new competitive products.

The purpose of using innovative marketing tools is to attract additional resources for enterprise development by helping to identify and use common opportunities, address issues of technological renewal of production, ensure effective marketing activities, increase the competitiveness of products, goods and services.

Marketing research, analysis of market conditions allow you to reasonably determine what, how and in what timeframe to produce to get a high profit. The results of such studies are of great importance. They must be taken into account during the reconstruction of enterprises.

Marketing policy and marketing activities are the main, and technical policy, reconstruction and expansion of the enterprise, modernization of equipment - secondary. Both activities are subject to the socio-economic policy of the enterprise.

In order to implement innovations, it is necessary to clearly answer the question of determining the minimum requirements for production and quality of production at each new stage of enterprise development, accompanied by the reconstruction and increase of production capacity.

Marketing activities of enterprises using innovative tools include the following stages:

- 1) analysis of the domestic market of products of the relevant industry, including:
 - market segmentation;
 - identification of trends in production;
 - analysis of product sales channels;
 - consumer analysis;
 - identification of promising market segments of products in this industry;
- 2) development of marketing strategy of the enterprise for the near future, part of which attention is paid to:
 - substantiation of the main idea of the project;
 - consumer analysis and market segmentation;
 - analysis of competitors and definition of competition policy;
 - definition of the main goals of the enterprise and possible strategies for their achievement;
 - product development and product concept;
 - justification of the price of goods and pricing policy;
 - the choice of methods of promoting the product on the market;
 - analysis of sales channels [4].

From the above we can draw the following conclusions and suggestions:

1) the transition of enterprises to an innovative model of development should provide for systematic renewal of products and production;

2) for the introduction of innovations in production it is necessary as often as possible to carry out the reconstruction of enterprises, modernization of equipment;

3) the expediency of each reconstruction of the enterprise and modernization of equipment should be determined taking into account the results of marketing research, market analysis.

Thus, innovative aspects of marketing activities of enterprises play a key role in modern conditions of production development. They are not only an effective means of achieving the goals of the enterprise but also a powerful tool to stimulate their innovative development.

Taking into account the innovative aspects of marketing activities, creates additional opportunities to increase the competitiveness of the enterprise, strengthens innovation, increases employment, wages, budget allocations at various levels, increases the stability and competitiveness of the economy as a whole.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Lysenko, I. Support for the social entrepreneurship in the time of modern challenges: Ukrainian experience. Social Entrepreneurship – Innovation and Contemporary Challenges. 2021. Published by: Sandal Institute. ISBN 978-82-93329-14-5 e-book

2. Lysenko, I.; Stepenko, S.; Dyvnych, H. Indicators of Regional Innovation Clusters' Effectiveness in the Higher Education System. Educ. Sci. 2020, 10(9), 245; <https://doi.org/10.3390/educsci10090245> URL: <https://www.mdpi.com/2227-7102/10/9/245>

3. Melnyk, P. Marketing activity in the food industry cluster / P.I. Melnyk, V.Yu. Zaika, I.V. Lysenko, O.O. Cherednikova // Visnyk of Chernihiv State Technological University. Series: Economic Sciences. – 2012. – № 1 (56). - С. 124-131.

4. Peter, F. Drucker Delivering Value to Customers, Quality Progress, 2002, 61 p. URL: https://www.academia.edu/32677662/Peter_F_Drucker_Delivering_Value_to_Customers

5. Porter, M. Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990 (2nd. ed. – New York: Free Press, 1998. – 896 p.

ЛИСЕНКО І.В.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. В умовах жорсткої конкуренції темпи інноваційного розвитку підприємств стають надзвичайно важливим фактором їх успішної діяльності. Набагато більше уваги необхідно приділяти поліпшенню параметрів і показників виробленої продукції, їх якості, підвищенню технічного рівня продукції.

Ключові слова: інновація, маркетинг, модернізація, розвиток, стратегії, конкурентоспроможність.

NOSAL M.I.
student,
National Aviation University
marichka2808@icloud.com

THE ROLE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE FORMATION OF LEADERSHIP QUALITIES

Abstract. The article substantiates the role of emotional intelligence in the formation of leadership qualities: analyzes different ways to understand the essence of the concept of emotional intelligence, the current state of development of this problem; different points of view on understanding the concept of leader in the context of psychology and how emotional intelligence affects the development of leadership qualities.

Keywords: emotional intelligence, leadership, leadership qualities.

The relevance of this scientific question is based on the current lack of theoretical and practical arguments for certain quantitative and qualitative indicators of emotional intelligence to ensure the formation of leadership qualities in the individual.

The purpose of the article is to substantiate theoretically the relationship between emotional intelligence and the formation of leadership qualities.

Emotional intelligence acts as a specific cognitive ability of a person, which is aimed at understanding and managing emotions. The emergence of the concept of "emotional intelligence" is accompanied by a long path of scientific research: the gradual transition from the study of individual emotional reactions and human intelligence to a new level, combining these areas into a single phenomenon.

Studies of different methods of analysis of this problem show that the commonality of different concepts is to understand this psychological neoplasm as the ability to recognize, understand and manage emotions in both intrapersonal and interpersonal areas.

The current state of development of the problem of emotional intelligence is due to the existence of various psychological theories and general opinions about this phenomenon. Although the issue of emotional intelligence is of practical importance, modern theoretical and experimental data are still insufficient, so further research is needed.

A leader from the point of view of psychology is a person who influences individual members or a whole group, and directs them to achieve a certain goal.

The psychological aspect in the process of forming a person's leadership qualities is considered to be the expansion of his personal potential, social abilities, a sufficient level of emotional intelligence, communication skills and conscious communication.

Especially important for leadership qualities are emotional intelligence as a signal function of activity and the ability to realize and manage their own emotions and the emotions of others.

It helps people understand their emotions, identify them and manage them, and get to know how they affect interaction and the level of empathy. The five most important components of emotional intelligence are self-regulation, self-awareness, motivation, empathy and social skills.

The structure of EQ includes the following mental or cognitive abilities:

- Conscious regulation of emotion;

- Understanding and comprehending emotions;
- Assimilation of emotions in the mind;
- Distinguishing and expressing emotions [3].

Many psychologists are interested in the question of how emotional intelligence is related to leadership qualities, because it allows to solve a number of related applied issues: who can be an effective leader or how to develop emotional intelligence. The founders of the study of emotional intelligence, Mayo and Caruso, argued that leaders with high emotional performance are able to create strong teams through effective communication, while people with low emotional intelligence can create problems for the organization [6].

As a result of theoretical analysis, S. Bushuyev builds a model of behavioral competencies of the project manager, the implementation of which is ensured by the EQ of the manager. These competencies include self-awareness, self-control, social sensitivity and relationship management [2].

Thus, based on the above, we can conclude that the concepts of emotional intelligence and leadership qualities are closely related. After all, the emotion management is the most important skill of a leader. Understanding one's own emotions and the emotions of others, as well as controlling one's emotions allows to develop social skills and communication competence effectively, promote change and achieve goals. Our emotions can both positively and negatively affect interaction. They can promote interest, attract followers and supporters and lead to a loss of motivation of others. That is why the ability to manage their own emotions and respond to the emotions of others is a necessary quality for modern leaders, as well as for the establishment of coordinated teamwork.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бар-Он Р. Практический интеллект / Р. Бар-Он ; под ред. Р. Стернберга. — СПб., 2003.
2. Бушуєв С. Д. Емоційний інтелект керівника проекту / С. Д. Бушуєв, Н. І. Русан // Управління розвитком складних систем : зб. наук. праць / Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури ; гол. ред. Лізунов П. П. — Київ : КНУБА, 2016. — № 28. — С. 47 - 56.
3. Гоулман Д. Емоційний інтелект / Д. Гоулман, 2019. — 512 с.
4. Гоулман Д. Эмоциональное лидерство : Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта / Д. Гоулман, Р. Бояцис, Э. Макки, пер. с англ. — М.: Альбина Бизнес Бук, 2008.
5. Люсин Д. В. Современные представления об эмоциональном интеллекте. // Социальный интеллект: теория, измерение, исследования ; под ред. Д. В. Ушакова, Д. В. Люсина. — М., 2004.
6. Mayer, J. D., & Caruso, D. (2002). The effective leader: Understanding and applying emotional intelligence. Ivey Business Journal, 67(2), 1-5.

НОСАЛЬ М.

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВНІ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ

Анотація. У статті обґрунтовано роль емоційного інтелекту у формуванні лідерських якостей: аналізуються різні шляхи розуміння сутності поняття емоційного інтелекту, сучасний стан розвитку цієї проблеми; різні погляди на розуміння поняття лідера в контексті психології та того, як емоційний інтелект впливає на розвиток лідерських якостей.

Ключові слова: емоційний інтелект, лідерство, лідерські якості.

RADCHENKO D. O.

student,

Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs

dashula2004radcenko@gmail.com

THE DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATIONS

Annotation. The theses are about the development of social communications in the prism of modernity. Also, the prospects for the development of social communications via the Internet were clearly outlined, as well as the impact of modern technologies and modern achievements on social communications.

Keywords: social communication, communicative process, communicator, socio-cultural system of society.

In the era of information dissemination - social communications play a very important role. After all, it is with the help of social communications that modern society has the ability to absorb information. But in addition, we live in a world of advanced technology and a significant contribution to social communications is made by the world wide web - the Internet. Therefore, it would be appropriate to consider the development of social communications in the development of the Internet.

Before proceeding to consider the development of social communications, it is necessary to define the concepts of "communication" and "communication process". Social communication - the exchange between people or other social actors of holistic symbolic messages, which reflect information, knowledge, ideas, emotions, etc., due to a number of socially significant assessments, specific situations, communicative areas and norms of communication adopted in this society. After analyzing the various views of scientists on the basic elements of the communication process, we can conclude that the mandatory components are: the communicator, ie the sender of the message; communication (information, message, document) - a combination of symbols, signs, values (their encoding-decoding), which are transmitted between the subjects of communication; channel - a means and form of information transmission; recipient - the recipient of the message; feedback - the presence (or absence) of a response to the message; noise - unplanned statics or distortion that occurs during the communication process and leads to the opposite of the sent message.

The rapid development of the Internet, mobile communications, interactive radio and television have all contributed to the development of network communication. The Internet is a web that spans almost the entire world, and it's very convenient because communication can take place no matter how far away the communicators are. From the point of view of social scientists, the Internet is a social phenomenon, an institution of interaction with the entire social and cultural system of society. Its main characteristic is communicativeness. It is important to pay attention to the most popular classification approaches, such as "a set of devices and rules for information exchange", "information system", "socio-cultural phenomenon", "new media environment".

The main phenomenological features of network communications and structural relationships of network and social communications are considered in the publication of L. Gorodenko [1]. This publication also analyzes the communication processes on the Internet and shows the signs of Internet communication.

Electronic diaries - blogs and social networks - play an important role as a means of communication. A blog is a public online diary in which the author submits personal entries and expresses his or her views. Blog as a tool of influence is a component in the media system, and it has the following features: relevance, thematic universality, efficiency, analytical, emotional, continuity, continuity and regularity in the transmission of social information. Social networks are not only a new form of media or a form of content search and filtering - it is a modern form of public and mass communication, which is primarily characterized by interactivity (the relationship of all participants in communication).

Today there is a process of formation of a global communication space, which has a great impact on all aspects of society, the individual and all components of the cultural system. Communication in the modern world is increasingly permeating all areas of human existence. The information circulating through communication channels turns society into information. Formation and development of an open and civilized society, the emergence of fundamentally new forms of communication based on social and personal partnership, competition, legal and social principles of formal equality of all citizens of society - this is what is characteristic of today [2].

The communication system contains a structured set of communicators, recipients, meaningful messages, communication channels and means of communication, interaction of communication systems of different levels, as well as their elements and communication structures. Social communications transmit and store social knowledge on which the goals of the social system are based. Communication performs important functions in public life, creating conditions for ensuring the work of not only the information but also the entire public sector. However, in the communication model it is impossible not to notice information barriers, barriers that block access to information.

REFERENCES

1. Gorodenko LM Advertising technologies in network communication / L.M. Gorodenko // Current issues of mass communication. - 2012. - Vip. 13. - P. 25-30. - Bibliogr. : p. 30 (13 titles).
2. Bilan NI Social communications in the information society [Text] / N.I. Bilan // Scientific Notes of the Institute of Journalism. - 2014. - Vol. 56. - P. 171. - Bibliogr. : p. 174-175 (13 titles).

РАДЧЕНКО Д.О. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Анотація. У тезах іде мова про розвиток соціальних комунікацій у призмі сучасності. Також, було чітко окреслено перспективи розвитку соціальних комунікацій за допомогою мережі Інтернет, а також вплив сучасних технологій та досягнень сучасності на соціальні комунікації.

Ключові слова: соціальна комунікація, комунікативний процес, комунікатор, соціально-культурна система суспільства.

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

ГОРДІЙЧУК-БУРДІНА Х. І.

студентка,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID: 0000-0003-2998-2557

buurdina@gmail.com

ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З НІМЕЧЧИНОЮ

Анотація. Публікація досліджує специфіку міжнародних відносин Німеччини й України та їхній вплив на економіку держав. Доведено, що покращення співробітництва між країнами безпосередньо впливає і на їхній розвиток.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, економіка, Німеччина, інвестиції.

Розвиток міжнародного співробітництва – важливий напрям політики будь-якої держави, адже він забезпечує покращення відносин між країнами та посилення їхніх економічних потенціалів.

Україна та Німеччина почали тісно співпрацювати з 2014 року, після подій на Євромайдані та анексії Криму. З того часу питання щодо стабілізації стану України стало порушуватися та обговорюватися в Німеччині значно частіше.

Станом на 2020-ий рік більше ніж 1,6 млрд доларів було інвестовано німецьким урядом [3]. Це продовжується і наразі, проте сам процес вкладу капіталу не є рівномірним по території України. Таке пов'язано з тим, що німецькі інвестори західну частину нашої держави вважають більш безпечною та з більшим потенціалом, аніж східну. Звичайно, такі заходи обережності досить логічні, адже війна на Донбасі досі триває, що і спричиняє нестабільність у регіоні. Проте, звісно, це не єдина перешкода для інвестування. Адже зараз панує пандемія Covid-19, яка разюче впливає на економіку світу, утворюючи великий дисбаланс між тим, як було «до» та «зараз».

У серпні 2020 року було підписано Договір про наміри затвердження партнерства між Німеччиною та Україною, тим самим створення певної платформи між двома країнами, де буде відбуватися обговорення питань щодо енергетичної політики держав [4]. Сам процес енергетичного партнерства зобов'язує поєднання різних видів діяльності німецького уряду, який, у свою чергу, підтримує низку двосторонніх проєктів в Україні.

У Києві на постійній основі працюють підприємства майже всіх німецьких компаній-партнерів, які співпрацюють з українським суспільством та сприяють вирішенню нагальних проблем.

Німеччина є не тільки одним із найважливіших інвестиційних і торгових партнерів України, другим за величиною постачальником українського імпорту та ключовим ринком для українського експорту (до Німеччини найбільше експортуються: продукти аграрного сектору економіки, електричні машини, продукція чорної металургії, одяг, деревина й продукти, вироблені з дерева) [5]. А найважливіше – Німеччина дуже прагне бачити стабільну, демократичну та економічно процвітаючу Україну, тому німецький

уряд надав країні такий високий рівень підтримки. Саме тому й ми сподіваємося на подальше продовження співпраці та ще міцніше скріплення зв'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ukraine. - [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/laenderinformationen/ukraine-node/ukraine/228182>
2. Воршех С. Економічні та політичні відносини між Україною та Німеччиною після Євромайдану. - [Електронний ресурс] / С. Воршех, Т. Міхель, А. Умланд. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://voxukraine.org/ekonomichni-ta-politichni-vidnosini-mizh-ukrayinoyu-ta-nimechchinoyu-pislya-yevromajdanu>
3. Німеччина за 2020 рік інвестувала в Україну близько \$1,67 млрд - [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://mind.ua/news/20223648-nimechchina-za-2020-rik-investovala-v-ukrayinu-blizko-167-mlrd>
4. Україна і Німеччина вийшли на новий рівень енергетичного партнерства. - [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-i-nimechchina-vijshli-na-novij-riven-energetichnogo-partnerstva>
5. Підтримка експорту товарів і послуг з України до Німеччини. - [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ukraine.ahk.de/ua/dienstleistungen/export-helpdesk>

HORDIICHUK-BURDINA KH. GERMAN-UKRAINE PARTNERSHIP

Annotation. The publication explores the specifics of international relations between Germany and Ukraine and their impact on the economy. It is proved that the improvement of cooperation between the countries directly affects their development.

Keywords: international cooperation, economy, Germany, investments.

ДЕРІД І.О.

к. е. н., доцент,

доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ORCID: [0000-0002-1593-3132](https://orcid.org/0000-0002-1593-3132)

i.a.derid@karazin.ua

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН МЕРКОСУР ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ЄС-МЕРКОСУР

Анотація. У рукописі описано процес формування інтеграційного об'єднання МЕРКОСУР. Розглянуто економічний стан, торговельні партнери та ризики країн-членів. Розкрито основні положення угоди про зону вільної торгівлі між ЄС та МЕРКОСУР. Також у роботі розкрито основні перепони для подальшої реалізації цієї угоди.

Ключові слова: інтеграція, МЕРКОСУР, ЄС, країновий ризик, зона вільної торгівлі.

Відповідно до Асунсьйонського договору, що вступив у дію в листопаді 1991 року, низка держав Південної Америки вирішили заснувати спільний ринок з назвою «Спільний ринок Півдня», у перекладі з іспанської «Mercado Común del Sur» (МЕРКОСУР, MERCOSUR). Цей спільний ринок передбачав: вільний обіг товарів, послуг та факторів виробництва між країнами, у тому числі через скасування мит і нетарифних обмежень на обіг товарів та будь-яких інших заходів з аналогічним ефектом; встановлення загального зовнішнього тарифу і прийняття спільної торгової політики щодо третіх держав або груп держав та узгодження позицій на регіональних і міжнародних економіко-комерційних форумах; координацію макроекономічної та галузевої політики між державами-учасниками для забезпечення адекватних умов конкуренції між державами-учасниками; зобов'язання держав-учасниць гармонізувати своє законодавство у відповідних галузях, щоб досягти посилення інтеграційного процесу. Інтеграція відбувається поступово: спочатку це була зона вільної торгівлі, з 1995 р. – Митний союз. Спочатку державами-учасниками МЕРКОСУР були Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай, потім на певний час учасником стала Венесуела, і зараз іде процес приєднання Болівії [1]. Асоційовані члени - Болівія та Чилі (з 1996 р.), Колумбія, Перу та Еквадор (з 2003 р.). Вони не беруть участі у вирішенні питань економічної інтеграції. Статус асоційованого члена можуть просити країни-члени Латиноамериканської Асоціації Інтеграції, які підписали із МЕРКОСУР договір про вільну торгівлю. Також статус асоційованого члена можуть запитувати держави, з якими МЕРКОСУР підписав угоди відповідно до положень ст. 25 Договору Монтевідео 1980 про створення Латиноамериканської асоціації вільної торгівлі. У даний час держави-асоційовані члени можуть брати участь як запрошені в засіданнях органів інституційних структур МЕРКОСУР з метою обговорення питань, що становлять взаємний інтерес. У тих випадках, коли держави – асоційовані члени беруть участь у засіданнях органів МЕРКОСУР, засідання проводиться у дві сесії, при цьому в першій сесії беруть участь лише держави-члени [2]. Асоційовані члени Венесуела (мала такий статус кілька років) та Болівія змогли претендувати і на повноправне членство, однак зі значними складнощами, і ці питання досі остаточно не вирішені. Процес приєднання Венесуели до МЕРКОСУР тривав досить довго. У 2003 році країна також стала асоційованим членом, а в 2005 р. заявила про намір стати повноправним членом. Попередньо Венесуела підписала угоду на членство 17 червня 2006 р., але її вступ був заблокований сенатом Парагваю. На саміті МЕРКОСУР у грудні 2011 р. в Уругваї Каракасу також не вдалося приєднатися до блоку через позицію парагвайського парламенту. Парагвайські депутати блокували приєднання Венесуели. Після призупинення членства Парагваю 22 червня 2012 р. за порушення демократичних цінностей, описаних у Протоколі Монтевідео про прихильність до демократії у МЕРКОСУР, Венесуела стала повноправним членом Союзу [3, с. 117]. Наразі Республіка Венесуела позбавлена всіх прав та зобов'язань, пов'язаних з її статусом держави-учасниці МЕРКОСУР. Рішення було прийняте рештою країн-членів у серпні 2017 року. Рішення про зупинення членства Венесуели було прийнято у зв'язку з діями президента Ніколаса Мадуро і було закликом до негайного початку процесу політичного переходу та відновлення демократичного устрою. Питання про повноправне приєднання Болівії не

вирішується скоріше через економічні аспекти, оскільки країна недостатньо економічно розвинена.

Нинішні країни-члени МЕРКОСУР можна проаналізувати за допомогою даних про ризику країн від Euler Hermes.

Аргентина, за їх методологією, на 2021 рік має найвищий ступінь ризику країни D4. При цьому, саме економічний та фінансовий ризику найвищі. ВВП країни склав на 2020 рік 383,1 млрд дол. США. Серед слабких сторін виділяють: уразливість до змін цін на сільськогосподарську продукцію; макроекономічні дисбаланси та ослаблену інституційну базу; високу інфляцію; дев'ять суверенних дефолтів, два за останні 20 років. Основні партнери з експорту: Бразилія (14,8%), Китай (9,7%), США (6,1%), Чилі (5,4%), В'єтнам (5,4%). Основні партнери з імпорту: Бразилія (20,8%), Китай (20,7%), США (10,4%), Парагвай (5,3%), Німеччина (4,8%) [4].

Бразилія має на 2021 рік середній рівень ризику B3. Мінуси: уразливість до світових цін на сировину; високі витрати виробництва; високе оподаткування та бюрократизм; великі фіскальні дефіцити і збільшення державного боргу; політична та соціальна напруга на тлі корупції й високої нерівності доходів. Основні торговельні партнери з експорту: Китай (32,4%), США (10,3%), Аргентина (4%), Нідерланди (3,5%), Канада (2%). Основні партнери з імпорту: Китай (23,2%), США (16,7%), Німеччина (5,9%), Аргентина (5,3%), Південна Корея (2,8%). ВВП на 2020 рік становить 1444 млрд дол. США [4].

Парагвай – середній ризик B2. Мінуси економіки: економіка надто залежить від аграрного сектору та погодних умов; це одна з найбідніших країн Латинської Америки з високою нерівністю і неякісною інфраструктурою; широка неформальна економіка; низька диверсифікація економіки; високий рівень корупції, злочинності та недосконале верховенство права. ВВП складає лише 35,3 млрд дол. США. Основні партнери з експорту: Бразилія (32,7%), Аргентина (30,1%), Чилі (6,8%), Росія (4,5%), Уругвай (2,8%). Основні партнери з імпорту: Китай (35,9%), Бразилія (21,7%), Аргентина (9%), США (6,3%), Індія (2,9%) [4].

Уругвай – середній ризик BB2. ВВП за 2020 рік становить 53,62 млрд дол. США. Мінуси економіки: стійкий високий рівень інфляції та відношення державного боргу до ВВП; банківська система високодоларизована з великими депозитами нерезидентів; уразливий до зовнішніх потрясінь, зокрема через торговельні та фінансові зв'язки з сусідніми Бразилією й Аргентиною та основним партнером з експорту товарів Китаєм. Основні партнери з експорту: Китай (20,3%), Бразилія (15,4%), США (7,7%), Аргентина (4,4%), Алжир (3,1%). Основні партнери з імпорту: Бразилія (21,1%), Китай (19%), Аргентина (13%), США (11,4%), Ангола (2,8%) [4].

Незважаючи на те, що до основних торговельних партнерів країни ЄС для МЕРКОСУР здебільшого не входять, однак тут присутній культурно-історичний контекст для взаємодії. Між Європою та Латинською Америкою існує поняття «ібероамерика» як взаємодія Іспанії та Португалії з тією частиною Південної Америки, де були їхні колонії. Крім того, торгівля між інтеграційними утвореннями таки суттєва. У 2018 р. зовнішньоторговий оборот ЄС з МЕРКОСУР склав 104,4 млрд дол. Європейський Союз поставив у МЕРКОСУР продукцію на суму 49,4 млрд дол. і закупив товари МЕРКОСУР на суму 55 млрд дол. [5]. 28 червня 2019 р., після 20 років переговорів, Євросоюз заключив найбільшу торгову угоду в своїй історії. ЄС і країни МЕРКОСУР домовилися

про зону вільної торгівлі. Як вважає низка експертів, за рахунок відміни мит європейські компанії зможуть економити 4 млрд євро на рік [6]. Відповідно до Угоди про зону вільної торгівлі країни МЕРКОСУР обнулять ввізні мита на 91% товарів, які компанії ЄС розміщують на їх території, протягом 10 років. Більш тривалий період лібералізації тарифів (до 15 років) призначений для деяких найбільш чутливих продуктів МЕРКОСУР. Угодою також передбачено відміну протягом 10 років імпорتنих мит на 92% товарів МЕРКОСУР, що ввозяться в ЄС. При цьому документ враховує інтереси європейських фермерів: передбачена лібералізація 82% обсягу сільськогосподарської продукції з країни МЕРКОСУР, а на решту пошириться часткова лібералізація, включаючи квоти [5]. При цьому, через 2 роки після підписання угоди зміни не почали реалізовуватися. Експерти зазначають, що ЄС не поспішає з реалізацією угоди. У лютому 2021 р. відбулося оприлюднення торгової стратегії ЄС, в якій говориться, що потенційні партнери ЄС повинні дотримуватися стандартів щодо навколишнього середовища та прав трудящих. Критики говорять, що в 15 сторінках існуючого тексту МЕРКОСУР про працю і навколишнє середовище не вистачає конкретики. Європейська комісія пропонує південноамериканському блоку взяти на себе більш чіткі зобов'язання. Для інших країн досвід МЕРКОСУР показав, що ЄС став складним партнером для підписання торгових угод [7].

Таким чином, МЕРКОСУР наразі має як внутрішні інтеграційні проблеми, які проявляються в періодичному відстороненні то одного, то іншого члена через порушення в демократії, так і зовнішні, що проявляються в ускладненому процесі реалізації торговельної угоди з ЄС через претензії Європи до рівня прав трудящих та захисту екології. Однак, з іншого боку, саме така жорстка позиція членів один до одного та бажання співпрацювати з ЄС, на наш погляд, цілком можуть призвести до позитивних демократичних, екологічних й економічних зрушень у МЕРКОСУР.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. MERCOSUL. URL: <https://www.mercosur.int/pt-br/quem-somos/em-poucas-palavras/> (дата звернення 10.11.2021).
2. Шебанова Н. А. МЕРКОСУР: правовые аспекты создания и функционирования новой латиноамериканской интеграции. *Труды Института государства и права Российской академии наук*. 2015. №3. С.46-67. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/merkosur-pravovye-aspekty-sozdaniya-i-funktsionirovaniya-novoy-latinoamerikanskoy-integratsii> (дата звернення 12.11.2021).
3. Дроздова К. Н. Экономические последствия присоединения Венесуэлы к МЕРКОСУР. *Вестник Университета*. 2014. № 2. С. 117-119. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ekonomicheskie-posledstviya-prisoedineniya-venesuely-k-merkosur> (дата звернення: 12.11.2021).
4. Euler Hermes. Country Reports. URL: https://www.eulerhermes.com/en_global/economic-research/country-reports.html (last accessed: 12.11.2021)
5. Воловик Н. П. Соглашение о свободной торговле между Европейским Союзом и Общим рынком стран Южной Америки. URL: http://www.vedi.ru/red_r/2019/red_0919_Volovik.pdf (дата звернення 22.11.2021).

6. ЕС и МЕРКОСУР договорились. URL: <https://ru.euronews.com/2019/06/29/eu-and-mercosur-reach-trade-agreement> (дата звернення 23.11.2021).

7. ЕС хочет пересмотра торговой сделки со странами МЕРКОСУР. URL: <https://www.finversia.ru/publication/es-khochet-peresmotra-torgovoi-sdelki-so-stranami-merkosur-92206> (дата звернення 23.11.2021).

DERID I.O.

PECULIARITIES OF MERCOSUR COUNTRY DEVELOPMENT AND PROSPECTS OF THE EU-MERCOSUR FREE TRADE ZONE

Abstract. The manuscript describes the process of forming the integration association MERCOSUR. The economic situation, trading partners and risks of member countries are considered. The main provisions of the agreement on a free trade area between the EU and MERCOSUR are revealed. The paper also reveals the basis of obstacles to the further implementation of this agreement.

Keywords: integration, MERCOSUR, EU, country risk, free trade zone.

КОВАЛЬЧУК А. І.

студентка,

Національний технічний університет України

"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

ORCID: 0000-0003-1677-5700

ak0660401299@gmail.com

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В УКРАЇНСЬКИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. У даній роботі розглянуто проблему якості освіти у вищих навчальних закладах України і можливість її вирішення за умови міжнародного співробітництва із зарубіжними вищими навчальними закладами та організаціями. Тема є актуальною, оскільки Україна потребує висококваліфікованих працівників, які будуть працювати на благо своєї держави.

Ключові слова: освіта у ВНЗ, якість освіти, міжнародне співробітництво, програми обміну, підвищення кваліфікації.

Сьогодні, як ніколи, актуально постає проблема рівня та якості вищої освіти в Україні. Адже більшість вищих навчальних закладів хоч і пройшли акредитацію, проте в реальності не відповідають сучасним вимогам університету європейського зразка. Як наслідок, велика кількість майбутніх студентів обирають навчання поза межами нашої держави, оскільки методи викладання там кардинально відрізняються від українських.

Основною проблемою вітчизняних ВНЗ є те, що викладається в дечому не актуальний, застарілий матеріал, який майбутні фахівці не можуть застосувати на практиці. Тому доцільно було б підвищити якість освіти, адже наша держава потребує кваліфікованих спеціалістів. Це можна зробити завдяки міжнародному співробітництву із зарубіжними партнерами. ВНЗ можуть запозичувати певні технології викладання і

модернізувати навчально-виховний процес. Також можна брати участь у різних зарубіжних проєктах, науково-практичних конференціях, семінарах, симпозіумах, форумах [1]. Важливою складовою при виборі абітурієнтом закладу освіти є те, що адміністрація університету підтримує та стимулює різні програми обміну як для студентів, так і для викладачів. Це дасть можливість не тільки дізнатися щось нове, а й обмінятися досвідом та культурними цінностями – розширити кругозір. Також було б корисно брати участь у проєктах і програмах міжнародних організацій, а також розроблювати спільні освітні проєкти. Наприклад, взаємний обмін викладачів на певний термін. Це принесе користь кожному, а саме – надасть такі можливості:

- підвищити свою конкурентноспроможність на українському та міжнародному ринках праці;
- навчатися в прогресивних університетах країн Європи та Америки;
- ознайомитися з міжнародним методом викладання певних дисциплін;
- удосконалити навички володіння мовою країни, в якій перебуваєте;
- ознайомитися з культурою та звичаями країни;
- удосконалити навички крос-культурного спілкування в інтернаціональному середовищі [2].

Позитивно, коли при ВНЗ працюють різні міжнародні студентські організації. Вони не тільки об'єднують студентів, а й поєднують їх за певними спільними заняттями та інтересами.

У загальному прагненні адміністрації зміцнити співробітництво із закладами поза межами нашої країни, а також з різними громадськими організаціями підвищує ефективність навчального процесу та приносить тільки позитивні результати [1]. Міжнародне співробітництво повинно бути невід'ємною складовою кожного ВНЗ, якщо ми хочемо мати якісь зміни в якості освіти і кваліфікації майбутніх працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Омеляненко Н. А. Міжнародне співробітництво як напрям діяльності загальноосвітнього навчального закладу / Н. Омеляненко // "Педрода" портал освітян України. – 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pedrada.com.ua/article/22-mjnarodne-spvrobtntstvo-yak-napryam-dyalnost-zagalnoosvtnogo-navchalnogo-zakladu>.
2. Хрипунов Г. С. Міжнародний обмін / Г. С. Хрипунов // Національний політехнічний університет "Харківський політехнічний інститут". – 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kpi.kharkov.ua/ukr/mizhnarodni-zv-yazki/mizhnarodnij-obmin/>

KOVALCHUK A. INTERNATIONAL COOPERATION IN UKRAINIAN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Annotation. This paper considers the problem of quality of education in higher educational institutions of Ukraine and the possibility of its solution under the condition of international cooperation with foreign higher educational institutions and organizations. The

topic is relevant because Ukraine needs highly qualified workers in the future who will work for the benefit of their country.

Keywords: university education; relevance, quality of education; international cooperation; exchange programs; Certification training

МЕЛЬНИК Т.В.

студент,

Київський національний університет культури і мистецтв

timmelnik13@gmail.com

КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ІТАЛІЄЮ: СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ

Анотація. У статті розглянуто культурну складову взаємовідносин між Україною та Італією. Наведено ключові події культурної співпраці. Охарактеризовано діяльність дипломатичних представництв у даній сфері.

Ключові слова: Україна, Італія, культура, культурне співробітництво.

Двосторонні відносини між Україною та Італією зрідка бувають об'єктом наукових досліджень, але дещо частіше висвітлюються в ЗМІ. Обидві країни ніколи не вважалися пріоритетними у співпраці одна для одної, до того ж у контексті економічних відносин Україна не входить навіть у топ-10 торговельних партнерів Італії [11]. Проте, коли мова йде про міжкультурну комунікацію країн з таким величезним культурним надбанням, то дану тематику не можливо залишити осторонь.

Дипломатичні представництва обох країн сприяють усебічному розвитку культури і посилюють міжкультурний обмін, організовуючи спільні двосторонні мистецькі й наукові проекти. Зокрема, в Італії - це виставка дитячих робіт «Моя Україна – Ucraina Mia», фотовиставка «Забута війна» про події на Донбасі, показ українських фільмів «Міф», «Кіборги» та канадського фільму «Гіркі жнива» під час гастролей Одеського національного театру опери та балету й Одеського філармонійного оркестру, виставки сучасних українських художників та митців тощо [4]. Основними цілями таких заходів є співпраця з італійським урядом у зазначеній сфері, поширення знань про українську історико-культурну спадщину, популяризація пам'яток української культури. Українське посольство має на меті підвищити обізнаність про українську культуру та історію в культурному просторі Італії і продовжувати реалізацію спільної діяльності навіть під час пандемії COVID-19.

У свою чергу, італійське дипломатичне представництво також виділяє культурну комунікацію як один з передових напрямків двостороннього діалогу, зокрема, активна робота проводиться в кіновиробництві, реставрації та збереженні культурної спадщини, просуванні італійської культури і мови в Україні тощо. Найбільш визначним є щорічний захід «Дні Італії в Україні», в рамках якого проводяться виставки, дегустації, семінари, концерти, паради, бізнес-зустрічі та інші заходи [3]; міжнародна виставка сучасного італійського мистецтва «Шовковий шлях. Сучасне мистецтво та митці з Італії»; онлайн-проект на підтримку Італії, що є складовою акції #WeAreInItaly – #staytunedonIT (#МиІталія – #залишаймосяна зв'язку з ІТ), яку Міністерство закордонних справ Італії

розпочало на підтримку культурної індустрії та інноваційних секторів у зв'язку зі спричиненою коронавірусом надзвичайною ситуацією у 2020 році [5]. Таким чином, дипломати заявляють, що, незважаючи на глобальну пандемію та своєрідну відчуженість країн одна від одної, «культура не зупиняється» і що можна знаходити альтернативи, як культивувати відносини в таких складних і нетипових умовах.

В Італії, як і в багатьох інших країнах Західної Європи, мало знають про Україну. Звичайно, за останні роки російсько-український конфлікт достатньо вплинув на пізнаваність України за кордоном, проте невже це може залишатися єдиним асоціативним образом України в Італії - в країні, яка є найбільш лояльною до Росії серед інших європейських країн. Тому надзвичайно важливо проводити просвітницькі фестивалі, заходи та події, аби відкрити жителям Апеннінського півострова культурно й інтелектуально різноманітну Україну, яка, незважаючи на безпосередній конфлікт з Російською Федерацією, розвивається, реформується та міцно крокує до євроінтеграції. Наприклад, в Італійській Республіці Голодомор досі не визнано актом геноциду щодо українського народу, поки Італія лише засудила Голодомор як акт винищення людства, тому в 2017 році з нагоди 85-х роковин Голодомору 1932-33 рр. посольством України в Італії було проведено масштабну низку заходів, присвячених цій трагедії [2]. Йдеться про показ документального фільму «Гіркі жнива», конференцію за участю провідних італійських та українських науковців, присвячену темі Голодомору, видання тематичних збірок і брошур.

Окрім того, в італійців сформувався неоднозначний образ про конфлікт на сході України, деякі вважають його лише локальними сепаратистськими рухами або гіперболізованим протистоянням, такий викривлений образ обумовлений великою російською пропагандою в Італії, а також історичною підтримкою Росії. Нинішній італійський уряд виступає за скасування санкцій проти Росії і має відкрито проросійські настрої, тому українській культурній дипломатії просто необхідно всіма зусиллями поширювати інформацію та знання про сувору реальність, застосовуючи при цьому політику «м'якої сили». Так, у 2019 році відбулася фотовиставка «Донбас, Європа» тематикою якої було висвітлення подій на Донбасі [1]. Виставка стала презентацією творчого доробку всесвітньовідомого фотографа і журналіста італійської газети LaStampa Роберто Травана та ветерана АТО Олеся Кромпляса. Основною метою виставки було інформування політичних кіл та громадськості Італії щодо російської агресії проти України, на фотокартках українцем було зображено «краєвиди» з відомої Авдіївської промки, а італієць подав найкращі знімки, які стали його творчим здобутком протягом 5 років мандрування окопами Донбасу. Експозиція виставки пройшла у Мілані, Римі, Турині, Неаполі та на Сицилії і привернула неабияку увагу італійської спільноти. Незважаючи на те, що на деяких телеканалах це зобразили як «знімки з громадянської війни» або «конфлікту», багато італійців побачили правду – це війна Росії, яку вона веде проти України.

2020 рік також відзначився інтенсифікацією відносин, проте більш у гуманітарній перспективі. Україна однією з перших підтримала Італію у перші місяці протидії епідемії COVID-19 та надала італійським громадянам гуманітарну допомогу [7]. Декілька десятків українських лікарів у квітні протягом трьох тижнів надавали допомогу в лікарнях регіону Марке, отримуючи цінний досвід, мали можливість ознайомитися з італійськими протоколами лікування, крім того, разом з бригадою медиків до Італії був поставлений

медичний спирт для медичних потреб. Під час жахливого піку хвороби на Апеннінському півострові будинок КМДА у Києві було підсвічено у кольори італійського прапора на підтримку Італії в часи пандемії. До того ж, цього ж року було впроваджено україномовний аудіогід у Колізеї у Римі, а також був показаний в італійському парламенті та в регіонах Італії спільний українсько-італійський фільм про Віталія Марківа «The Wrong Place» [8, с. 40].

Найнещодавнішим і найновішим двостороннім документом стала підписана Програма культурного співробітництва між Урядом України та Урядом Італійської Республіки на 2021-2025 роки [7]. Ця програма сприятиме взаємодії у сферах культури і мистецтва, обміном інформації про міжнародні культурно-мистецькі проєкти, які проводяться на території країн, зокрема співробітництво між митцями, об'єднаннями та спілками митців, їхній участі у міжнародних конкурсах, фестивалях, виставках, семінарах, майстер-класах, форумах та інших комунікативних заходах, які проводяться на територіях обох країн. Сторони будуть заохочувати встановлення прямих контактів між їхніми архівами, бібліотеками та музеями, які зацікавлені у співпраці, спрямовані на дослідження та публікацію наявних історичних та документальних матеріалів, пов'язаних з українською мовою, культурою та історією культури в Італії, а також на дослідження та публікацію наявних історичних та документальних матеріалів, пов'язаних з італійською мовою, культурою та історією культури в Україні.

Натомість, основними здобутками культурної дипломатії Італії в Україні є організація щорічного івенту «Дні Італії в Україні». Однією з основних цілей є налагодження співпраці між італійськими та українськими підприємствами малого та середнього бізнесу. Завдяки «Дням Італії в Україні» збільшується популярність італійського туризму, різних галузей виробництва та товарів бренду “Made in Italy”. Захід проводиться з 2012 року кожної весни в різних форматах. Це можуть бути різні виставки, концерти, семінари, воркшопи, презентації, дегустації тощо. Під час «італійського тижня» зацікавлені громадяни можуть дізнатися більше про італійську культуру, мову та традиції, крім того, такі зустрічі відкривають нові можливості для знайомства та нетворкінгу. Один із яскравих і нещодавніх прикладів діяльності програми є міжнародна виставка сучасного італійського мистецтва «Шовковий шлях. Сучасне мистецтво та митці з Італії» [9]. Проєкт об'єднав у собі роботи майже 4 десятків італійських митців кількох поколінь, починаючи з колекції творів італійського мистецтва 1950-х років до робіт сучасних митців Італії, які представляють різні художні напрями і стилі та використовують широкий спектр способів вираження. Тематикою виставки є художня інтерпретація стародавнього караванного шляху, який з'єднував Європу та Азію. Вибрані картини, цифрові фотографії, відео-арт, скульптура й авторські інсталяції яскраво презентують різні аспекти перетину художньої культури минулого та сучасності, зображуючи ті каравани, що йшли по віддалених землях на Схід, навантажені товарами різних видів, створюючи або відтворюючи нові й давні оповіді.

Висновки. Незважаючи на стагнацію у політико-економічних відносинах, Україна та Італія зосереджують свою увагу на співпраці у культурній сфері. Організуючи різні спільні просвітницькі заходи, обидві країни заохочують міжкультурний діалог і об'єднують свої зусилля у збереженні, відновленні та поширенні матеріальної і нематеріальної культурної спадщини. Реалізація різноманітних проєктів у даній сфері

збагачує двосторонні стосунки між державами та дає можливість привертати увагу італійців до сучасних українських викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виставка правдивих фото про російсько-українську війну підкорює Італію. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.mil.gov.ua/news/2019/12/04/vistavka-pravdivih-foto-pro-rosijsko-ukrainsku-vijnu-pidkoryue-italiyu/>
2. Діаспора Італії вшанує пам'ять жертв Голодомору. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2312132-diaspora-italii-vsanue-pamat-zertv-golodomoru>
3. Дні Італії в Україні. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://wikipedia.ua.nina.az/%D0%94%D0%BD%D1%96_%D0%86%D1%82%D0%B0%D0%B%D1%96%D1%97_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.html
4. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Італією. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://italy.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/177-kulyturno-gumanitarne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-italijeju>
5. МКІП: Україна та Італія зміцнюють культурні зв'язки. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://mkip.gov.ua/news/3715>
6. МКІП: Уряди України та Італії підписали Програму культурного співробітництва на 2021-2025 роки. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/mkip-uryadi-ukrayini-ta-italiyi-pidpisali-programu-kulturnogo-spivrobitnictva-na-2021-2025-roki>
7. Україна посиляє до Італії бригаду українських лікарів і партію спирту. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/04/3/7246408/>
8. Українська призма: Зовнішня політика 2020. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд 145м. Ф. Еберта. — Київ, 2021. — 344 с.
9. «Шовковий шлях. Сучасне мистецтво та митці з Італії». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kyivhistorymuseum.org/uk/vystavkovi-proekty/16054>
10. List of the largest trading partners of Italy. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_the_largest_trading_partners_of_Italy

MELNYK T.V.

CULTURAL COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND ITALY: MODERN PROCESSES

Annotation. The article considers the cultural component of relations between Ukraine and Italy. The key events of cultural cooperation are given. The activity of diplomatic missions in this sphere is described.

Keywords: Ukraine, Italy, culture, cultural cooperation.

МОСКАЛЕНКО Є. В.

студентка,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

limo1804@gmail.com

ШКОДІНА І. В.

д. е. н., проф.,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Досліджено систему державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України в розрізі регулювання зовнішньої торгівлі та іноземних інвестицій. Проаналізовано основні вади регулюючого механізму. Розглянуто показники експорту, імпорту товарів та сальдо зовнішньоторговельного балансу України. Розроблено ефективні шляхи реформування системи державного регулювання України.

Ключові слова: державне регулювання, зовнішньоекономічна діяльність, зовнішня торгівля, експорт, імпорт, сальдо зовнішньоторговельного балансу, іноземні інвестиції.

Зовнішньоекономічна діяльність є одним з найважливіших аспектів економічної діяльності держави. В умовах динамічного розвитку світової економіки та інтеграції України в міжнародний економічний простір важливою є організація дієвої системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД).

Сьогодні зовнішня торгівля, як невід’ємна складова зовнішньоекономічної діяльності, є одним з визначальних факторів розвитку економіки будь-якої країни. Але для України, на жаль, вона є слабким місцем, оскільки протягом багатьох років сальдо зовнішньоторговельного балансу є від’ємним. Це пов’язано з тим, що наша держава не має особливих конкурентних переваг на міжнародному ринку, за винятком сировинної. Основними проблемами є: невідповідність українських товарів міжнародним стандартам; несправедлива цінова конкуренція між імпортними товарами; складність проходження митних процедур; корупція на українських митницях [1].

Протягом 2016-2019 років спостерігалось поступове, але стабільне збільшення обсягів експорту й імпорту, але у 2020 році показники зменшилися. Це насамперед пов’язано з розгортанням пандемії COVID-19. Вона призвела до зниження ділової активності підприємств та загального скорочення виробництва, що спричинило зменшення попиту та падіння цін на світових товарних ринках. Зменшився експорт металів, паливно-енергетичних товарів, машин та устаткування. Тому, відповідно, знизився й обсяг імпорту через зменшення обсягу закупівлі паливно-енергетичних товарів, машин та устаткування, які становлять найбільшу частку імпорту України [3]. Головними торговими партнерами є країни ЄС, також велику частку в експортних та імпортних відносинах України займає Китай.

Якщо проаналізувати показники експорту та імпорту України, можна побачити, що сальдо зовнішньоторговельного балансу товарів є від’ємним. У 2020 році експорт товарів становив 49192 млн дол. США, що є меншим показником на 1,7% порівняно з 2019 роком у той час, як імпорт склав 54337 млн дол. США, зменшившись на 10,6% відносно попереднього року. Для регулювання ЗЕД в Україні частіше застосовуються імпортні

мита. Крім тарифних методів регулювання, Україна використовує й деякі нетарифні, такі як санітарно-епідеміологічний, екологічний та радіологічний контроль при ввезенні імпортованих товарів, а також контролює переміщення культурної спадщини та дотримання законодавчих норм для продуктів харчування й лікарських засобів. Іншим нетарифним методом є ліцензування, якому підлягають дорогоцінні метали: срібло та золото. Ще один інструмент регулювання зовнішньої торгівлі, який використовує Україна, – це торгові обмеження. Можуть виникати затримки при перевезенні товарів через митницю, які спричиняють значні матеріальні втрати для підприємств [2].

Іншою важливою складовою регулювання зовнішньоекономічної діяльності є механізм залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), який в Україні теж є недосконалим. Неприятлива економічна та політична ситуація дуже ускладнює притоки ПІІ. Закордонні інвестори ставляться до України з обережністю та не хочуть вкладати свої кошти через низку причин. Сюди відносяться недосконале законодавство й судова система, зокрема, неефективна політика захисту інвесторів, технічна відсталість підприємств, високі податки, корупція, бюрократія, митні бар'єри, нерівність умов для національних та іноземних інвесторів, несприятливий імідж України тощо. Але є й привабливі моменти: дешева кваліфікована робоча сила й сировина та великий неконкурентний споживчий ринок [4].

Якщо проаналізувати динаміку зміни обсягів ПІІ в українську економіку протягом 2010-2020 рр., то спочатку ПІІ мали тенденцію до стабільного зростання до 2014 р. Однак фінансово-економічна криза 2014–2015 рр. призвела до падіння обсягу ПІІ, але у 2016 р. почалася стабілізація економіки. Цьому сприяли фіскальна й монетарна політика, структурні реформи та позитивні очікування інвесторів. У 2019 р. ПІІ збільшилися до 51387 млн дол. США. Проте, пандемія COVID-19 призвела до негативних наслідків через погіршення фінансових результатів підприємств, що спричинило нерозподілений збиток підприємств і, відповідно, зниження обсягу інвестицій. Так, у 2020 р. обсяг ПІІ в Україну склав 49 686 млн дол. США (рис. 1).

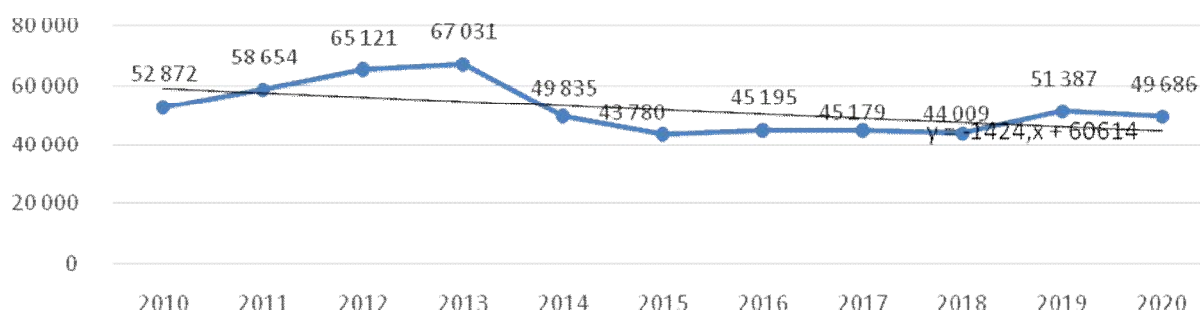

Рис. 1. Прямі інвестиції в Україну, млн дол. США [5]

Найбільшим інвестором у 2020 р. була Швейцарія, друге місце зайняла Велика Британія, а третє – Люксембург. Значними інвесторами капіталу також були Польща, Франція, Гонконг, Угорщина, Туреччина та Австрія. Але важливим моментом є те, що велику частку ПІІ України становлять капітали, які контролюються іноземними компаніями резидентів України (офшорні інвестиції). Так, упродовж 2010 – 2020 років загальний обсяг ПІІ з таких територій становив 9,5 млрд дол. США, що складає більш ніж 23,5% від сумарного обсягу ПІІ [6].

Якщо говорити про найпопулярніші серед іноземних інвесторів галузі економіки, то у 2020 році лідером стала ІТ-сфера, обсяги ПІІ у яку склали 372,4 млн дол. США, порівняно з 68 млн дол. у 2019 році. Великі обсяги ПІІ також було спрямовано в сільське господарство, яке фактично є локомотивом української економіки. Значними були вкладення у сферу фінансової та страхової діяльності. Так, інвестиції у фінансовий сектор сприяють стабільній ліквідності фінансової системи України, але, з іншого боку, вони є причиною екстенсивного розвитку національної економіки.

На цей момент система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України є недосконалою і потребує кардинального реформування. Вважаємо, що у вдосконаленні системи зовнішньої торгівлі пріоритетом є створення експортного потенціалу та орієнтація на випуск продукції з високою доданою вартістю. Експортна продукція також повинна бути конкурентоспроможною й відповідати міжнародним стандартам, тому треба створити державну систему з контролю якості експортованої продукції, щоб запобігти проникненню неякісних українських виробів на зовнішні ринки. Слід реформувати систему податкового регулювання й надавати підтримку національним експортерам. Гарною ідеєю є проведення цифровізації діяльності митних органів, що дало б змогу прискорити проходження митного контролю, уникнути помилок при заповненні декларацій та зменшити вплив корупції. Ще важливо забезпечити ефективне співробітництво з іншими державами, зокрема через зони вільної торгівлі, союзи та двосторонні домовленості. Ефективними заходами є зниження торгових бар'єрів та спрощення торговельних процедур. Також треба забезпечити макроекономічну і політичну стабільність, сформувати сприятливий імідж України.

Іншим надзвичайно важливим аспектом є політика стимулювання іноземних інвестицій. З одного боку, держава має створити сприятливий інвестиційний клімат, а з іншого – обмежити вплив закордонного капіталу на національну економіку. Україна має спростити митні процедури для іноземних інвесторів, встановити пільги та гарантії захисту їх прав шляхом запровадження ефективної системи страхування ПІІ. Також важливо зменшити частку офшорних інвестицій, які забезпечують лише кількісні, а не якісні показники. Крім цього, треба створювати зв'язки за кордоном та розповсюджувати інформацію про свою відкритість до міжнародного співробітництва. Ключовою є важливість реформування судової та податкової систем. Але найголовніше те, що держава повинна не тільки задекларувати реформи, але й забезпечити їх ефективну реалізацію для подальшого стимулювання економічного розвитку та процвітання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шиманська К. В., Лук'янчук О. І. Методи регулювання міжнародної торгівлі та проблеми активізації зовнішньоторговельної діяльності України. Житомирський державний технологічний університет. 2018. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/59.pdf> (дата звернення: 24.11.2021).
2. Багренко І., Танчин Т. Регулювання міжнародної торгівлі: між лібералізацією та протекціонізмом. *Юрист&Закон*. 2018. № 19.
3. Ус І. В. Щодо зовнішньої торгівлі товарами України у 2020 р. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/zed-2020.pdf> (дата звернення: 24.11.2021).

4. Мошляк І. О. Особливості залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2020. №4(60).
5. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. *Держстат України*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення: 24.11.2021).
6. Оцінка обсягів прямих іноземних інвестицій, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент (roundtripping) за 2010 р. – 2020 р. *Національний банк України*. Департамент статистики та звітності. Київ, 2021. URL: https://bank.gov.ua/ua/file/download?file=FDI_round_tripping_pr_2021-03-31.pdf (дата звернення: 24.11.2021).

MOSKALENKO E., SHKODINA I.

STATE REGULATION OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN UKRAINE

Abstract. The thesis examines the system of state regulation of foreign economic activity of Ukraine in terms of regulation of foreign trade and foreign investment. The main defects of the regulating mechanism are analyzed. The indicators of export, import of goods and the balance of foreign trade balance of Ukraine are considered. Current trends in attracting foreign investment are analysed. Effective ways of reforming the system of state regulation of Ukraine have been developed.

Keywords: state regulation; foreign economic activity; foreign trade; export; imports; foreign trade balance; foreign investments.

НІКОРА Т.О.

студентка,

Київський національний університет культури і мистецтв

tatiananikora@gmail.com

УКРАЇНСЬКО-ТУРЕЦЬКІ МІЖДЕРЖАВНІ ВІДНОСИНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. Відколи Україна стала незалежною, відносини між Україною та Турецькою Республікою вийшли на новий рівень міжнародного співробітництва. З 2014 року і до сьогодні українсько-турецькі взаємини динамічно розвиваються у дусі добросусідства, кооперації і мають характер стратегічного партнерства від 2011 року. Першочерговими завданнями для обох країн є повернення під контроль Києва Донецької та Луганської областей, звільнення окупованого Криму, забезпечення безпеки, свободи та інтересів кримських татар. Анкара займає принципову позицію щодо підтримки територіальної цілісності України та засуджує військову агресію Російської Федерації. Україна та Турецька Республіка як представники двох світів – Західного та Східного – відіграють важливу роль у забезпеченні миру і безпеки у Чорноморсько-азовському регіоні та Східній Європі загалом.

Ключові слова: українсько-турецькі відносини, Україна, Турецька Республіка, діаспора, кримські татари, міжнародне співробітництво, стратегічне партнерство.

Постановка проблеми. Між Україною та Турецькою Республікою існують конкретні програми міжнародного співробітництва; Турецька Республіка підтримує позицію України повернути незаконно анексований Російською Федерацією півострів Крим та забезпечити свободу й безпеку кримських татар; вагома українська діаспора є ще одним суттєвим фактором, який впливає на необхідність наукового дослідження сутності українсько-турецьких міждержавних зносин.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Як вітчизняні, так і зарубіжні вчені займалися вивченням та дослідженням питань, пов'язаних з міжнародним співробітництвом між Україною та Турецькою Республікою, зокрема Воронюк М., Воронов К., Мхитарян М., Патер І., Дашкевич Я., Сергійчук Б., Сергійчук В., Таравська Я., Черніков І., Патер І., Несук М. та інші.

Метою цього дослідження є аналіз стану, проблем та перспектив розвитку українсько-турецьких відносин з 2014 по 2022 рр. Об'єктом дослідження є міждержавні українсько-турецькі відносини. Предметом дослідження є основні проблеми та перспективи розвитку міждержавних відносин України та Турецької Республіки на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міждержавні відносини між Україною та Турецькою Республікою почалися ще за довго до їх офіційного узаконення. Можна виокремити три етапи двосторонніх українсько-турецьких відносин. Перший етап висвітлює двосторонні відносини між Гетьманщиною за Богдана Хмельницького та Османською імперією. Другим етапом є наші двосторонні відносини, починаючи з Української революції 1917-1921 рр. І третій етап – це міждержавні українсько-турецькі відносини після проголошення Україною Незалежності [4, с. 175-196].

Тож визнання Незалежності України Турецькою Республікою відбулося вже 16 грудня 1991 року. 3 лютого 1992 року був узгоджений Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Турецькою Республікою. З 2011 року Турецька Республіка є офіційним стратегічним партнером України, а після Революції Гідності 2014 року стан українсько-турецьких відносин є відносно константним на міжнародному політичному полі [2, с. 156-158].

Міжнародна співпраця між Україною і Турецькою Республікою реалізується шляхом як договорів на двосторонньому рівні, так і в межах регіональних організацій, проваджень, планів та програм (ОЧЕС, BLACK SEA FOR, ЧКР, СРВР). Розлога договірно-правова база складає близько 146 двосторонніх нормативно-правових актів, котрі контролюють українсько-турецькі відносини фактично в усіх царинах [1].

Одним зі значущих торговельних партнерів для України на Середземномор'ї є Турецька Республіка [5, с. 80-90]. Традиційно в галузі торгівлі України з ТР має одне з найбільш позитивних сальдо. Турецька інвестиційна політика також продовжує свою позитивну динаміку. Попри пандемію COVID-19 та вагомі карантинні обмеження, обсяг українсько-турецьких торговельних відносин не впав. Таким чином, ТР зайняла 1-е місце в 2019 році в рейтингові країн Близького Сходу за обсягом товарообігу з Україною, а загальний товарообіг України з Туреччини склав 4,9 млрд дол. У 2021 році Туреччина імпортувала українську продукцію на суму 258,9 млн дол.

Українсько-турецькі міждержавні відносини характеризуються наявністю значної української діаспори, зокрема кримськотатарської. Чисельність українців збільшується через вимушену міграцію до Турецької Республіки у зв'язку з анексією Кримського

півострова [3, с. 49-51]. З 2014 року для Києва та Анкари пріоритетним завданням є деокупація Криму і безпека та свобода кримських татар.

Уряд Турецької Республіки вважає Україну першорядною державою в аспекті безпеки та стабільності Чорноморського регіону [6, с. 72-78]. У квітні 2021 року Президент ТР Реджеп Тайїп Ердоган заявив, що підтримує ініціативу України зі створення «Кримської платформи», на якій будуть запропоновані реальні механізми вирішення кримського питання. ТР не визнає анексії Криму та окупації Донбасу РФ і підтримує незалежність та територіальну цілісність України. Мілітаризація Криму Росією є небезпечною для турецької сторони, проте ТР зацікавлена в добросусідських відносинах з Російською Федерацією.

Далекосяжною залишається царина воєнно-технічного співробітництва, у якій Україна може бути Турецькій Республіці вигідним, надійним та альтернативним партнером у сфері оборони та військового співробітництва (ракетно-космічній сфері, у сфері бронетехніки і кораблебудування, в галузі сучасних воєнних технологій, літакобудуванні).

Висновки. Отже, міждержавні відносини України та Турецької Республіки є добросусідськими і мають характер кооперації, довіри та стратегічного партнерства. Інтереси зовнішньої політики обох держав містять велику кількість спільних ознак, що є ключовим чинником для поліпшення та розвитку українсько-турецьких міждержавних відносин.

По-перше, членство в ЄС та євроінтеграційний процес загалом покращать розвиток демократії та модернізації в обох країнах. Укладення договору про Зону вільної торгівлі [7] все ще знаходиться в процесі перемовин, пошуку взаємних компромісів і чекає на узгодження всіх суперечливих моментів і підписання.

По-друге, багатовекторне міждержавне співробітництво та інвестиційна політика [6, с. 29-36] є надто важливим для українсько-турецьких міждержавних відносин. Так, створення спільних підприємств чи участь турецьких компаній у процесі приватизації є потенційно привабливим і дасть поштовх у багатьох галузях: будівництві, сільському господарстві, транспорті, туризмі, енергетиці тощо.

По-третє, спільне бачення вирішення кримського питання, деокупації Донбасу та звільнення кримськотатарського народу від Московського гніту є центральним питанням Києва та Анкари.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Договірні-правова база. Посольство України у Турецькій Республіці. 2020. URL: <https://turkey.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/dogovirno-pravova-baza>
2. Дрига М. І. Українсько-турецькі відносини на сучасному етапі: можливості та перешкоди. Міжнародний експертний круглий стіл (Київ, 3 липня 2014 р.). / М. Дрига // Східний світ. – 2015. – №1. – С. 156 – 158.
3. Енверов Р. Передумови еміграції кримськотатарського народу внаслідок анексії Криму Росією. Проблеми зовнішньої міграції України та інших пострадянських держав: Матеріали засідання круглого столу / Р. Енверов. – Львів: Сполом. – 4 квітня 2014. – С. 49 – 51.
4. Сергійчук Б. Сучасна турецька історіографія про українсько-турецькі зв'язки / Б. В. Сергійчук // Сходознавство. – 2009. – С. 175 – 196.

5. Сергійчук В. Історичні традиції порозуміння між українським і турецьким народами / В. Сергійчук // Міжнародна наукова конференція. – 2003. – С. 80 – 90.

6. Черніков І. З глибини століть. Про миротворчу тенденцію у взаєминах України і Туреччини у контексті історії / І. Черніков // Політика і час. – 1994. – №7. – С. 72 – 78.

NIKORA T.O.

UKRAINIAN-TURKISH INTERSTATE RELATIONS AFTER THE REVOLUTION OF DIGNITY: PROBLEMS AND PROSPECTS

Annotation. Since Ukraine's independence, relations between Ukraine and the Republic of Turkey have reached a new level of international cooperation. Since 2014 and until today, Ukrainian-Turkish relations have been developing dynamically in the spirit of good neighborliness, cooperation and have the character of a strategic partnership since 2011. The priorities for both countries are the return of Kyiv to Donetsk and Luhansk oblasts, the liberation of the occupied Crimea, and the security, freedom, and interests of the Crimean Tatars. Ankara takes a principled stand in support of Ukraine's territorial integrity and condemns the military aggression of the Russian Federation. Ukraine and the Republic of Turkey, as representatives of two worlds - the Western and the Eastern - play an important role in ensuring peace and security in the Black Sea-Azov region and Eastern Europe as a whole.

Keywords: Ukrainian-Turkish relations, Ukraine, Republic of Turkey, diaspora, Crimean Tatars, international cooperation, strategic partnership.

ПІДДУБНИЙ Д.Д.

студент 3 курсу, спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
ВНЗ Університет економіки та права «КРОК»
PiddubnyiDD@krok.edu.ua

«СИНЯ ЕКОНОМІКА» ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. У дослідженні здійснено аналіз «екологічного» законодавства ЄС, охарактеризовано позитивні сторони політики у цій сфері. Визначено, що рішуче просування екологічних законів та усвідомлення людьми того, що вони мають жити на цій землі призводить до того, що в країнах люди буквально готові боротися за своє майбутнє.

Ключові слова: екологія, ЄС, Європейський Союз, Німеччина, екологічна політика, політика, перспективи, проекти, держави-лідери, новітні технології, розвиток, енергія, «зелена економіка».

Сьогодні Європейський Союз є фактичним лідером з питань екології у світі. Це видно з проєктів та законів, що регулярно приймаються, переглядаються і таке інше. За останні роки було досягнуто значних успіхів у просуванні «екологічного» законодавства, особливо цим слід завдячувати Німеччині, адже вона, як фактичний лідер Союзу, активно просуває відповідні законопроекти та підштовхує інші країни до тих самих дій.

Європа перейшла у новий етап свого розвитку та досягла відчутних цілей. Сьогодні перед Європейським Союзом стоїть маса питань, які треба виконувати, і чим швидше, тим

краще. Саме так вважає й керівництво Союзу. Тому відбувається постійне розширення можливостей як політичних, так і матеріальних. Сьогодні вже досягнуто більше ніж половина потреб Європи в енергії за рахунок відновлюваних джерел, це видно на прикладі таких країн, як Німеччина, Данія та Іспанія. Звісно, є й інші, але ці держави – держави-лідери у питанні екологічних технологій.

У чому полягає цей «відчутний успіх»? Як не дивно, у політиці. Якщо ми згадаємо про напружені політичні відносини між Заходом та Сходом, то стане зрозумілою ще одна, можливо, головна причина того, чому Європа так хапається за відновлювані джерела електричної енергії, а саме – російський газ. Сьогодні Європа не спроможна задовольнити свої енергетичні потреби в повній мірі, через що змушена закуповувати енергію. Щоб зрозуміти це, достатньо подивитися на відносини між Німеччиною та Росією. Давно стало зрозуміло, що вони готові переступити навіть через свої принципи, аби не позбутися «газу». Звісно, намагаються робити все можливе, щоб скоротити частку «газу» в своїй економіці, але ця проблема до сих пір залишається актуальною. Але зважаючи на те, що було, що є та що очікує ці відносини в подальшому, ми можемо сказати: «це успіх».

Перспективна та неупереджена й дбайлива. Такими словами можна охарактеризувати загальні тенденції розвитку «зеленої» енергетики у Європі. Чому ми часто згадуємо про Європу як про перспективу? Відповідь проста: там є чим, ким і куди розвиватися. Новітні технології забезпечують заощадження на будь-якому проєкті ЄС. Неупереджене мислення людей дозволяє приймати щось нове, навіть якщо це щось нове є досить незвичним та інколи навіть здається абсурдним. Дбайлива, достатньо поглянути на те, як європейці дбають про довкілля та добробут Союзу. Їм вдалося обернути людські пороки собі на користь. Звісно, не без проблем, але це фундамент.

У чому конкретно проявляються ці перелічені якості? Розглянемо на прикладі одного з проєктів. Захист навколишнього повітря та клімату. Управління стічними водами. Управління відходами. Захист та відновлення ґрунтів, підземних та поверхневих вод. Зменшення шуму і вібрації. Захист біорізноманіття та ландшафтів. Захист від радіації (без зовнішньої безпеки). Дослідження й розробки. Інші заходи з охорони навколишнього середовища. Усе це частина законодавства Німеччини. Мабуть, це один із найяскравіших прикладів, що показує рішучість їх намірів.

Рішучі кроки. Рішуче просування екологічних законів та усвідомлення людьми того, що вони мають жити на цій землі призводить до того, що в країнах люди буквально готові боротися за своє майбутнє. «Європейська «зелена угода», з одного боку, є нашим баченням кліматично-нейтрального континенту до 2050 року, а з іншого — дуже конкретною дорожньою картою досягнення цієї мети. Це 50 дій до 2050 року. Наша мета — примирити економіку з нашою планетою, знайти баланс між шляхом, яким ми виробляємо і споживаємо, з ресурсами нашої планети, і змусити такий підхід працювати для нашого народу», — Президент Єврокомісії. З цих слів нам стає зрозумілим, що європейці готові продовжувати свої рішучі кроки з розвитку екологічної політики. Іншим показником рішучих кроків, можна сказати, є постійна розробка новий та нових проєктів. Кількість «унікальних» структур на території тієї ж самої Німеччини дивує. Куди не глянь – скрізь буде неопосередкований зв'язок з екологічною політикою держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Європейська зелена угода — нова стратегія дружнього до довкілля зростання ЄС. URL: <http://cpis.org.ua/european-green-deal/>
2. Екологія. Право. Людина. URL: <http://epl.org.ua/about-us-tax/proekty/>
3. Німеччина бореться з промисловим забрудненням. URL: <https://ecology-ua.com/news/yak-nimechchyna-boretsya-z-promyslovym-zabrudnenniam>

PIDDUBNYI D.D.

"BLUE ECONOMY" OF THE EUROPEAN UNION

Abstract. The study analyzes the "environmental" EU legislation, describes the positive aspects of policy in this area. It is determined that the resolute promotion of environmental laws and people's awareness that they should live on this earth leads to the fact that people in countries are literally ready to fight for their future.

Keywords: ecology, EU, European Union, Germany, ecological policy, policy, prospects, projects, leading states, latest technologies, development, energy, "green economy".

РЕДЬКО К.Ю.

к.е.н., пост докторант,

Державна установа «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»

ORCID ID: 0000-0003-2609-3471

katredko@gmail.com

ЗВ'ЯЗОК МІЖ СПОЖИВАННЯМ ПЕРВИННОЇ ЕНЕРГІЇ ТА РЕАЛЬНИМ ВАЛОВИМ ВНУТРІШНІМ ПРОДУКТОМ НА ПРИКЛАДІ АЗІАТСЬКИХ КРАЇН

Анотація. У цьому дослідженні проаналізовано взаємозв'язок між споживанням первинної енергії (СПЕ) і реальним валовим внутрішнім продуктом (реальний ВВП) у чотирьох найбільших споживачах енергії в Азії, а саме Китаї, Індії, Японії та Південній Кореї. Період дослідження 1982–2020 рр., охоплюючи дані за 39 років. Для дослідження використовується метод причинно-наслідкового зв'язку. Цей метод здатний контролювати поперечний переріз-розмірність і неоднорідність між країнами.

Ключові слова: споживання первинної енергії, реальний валовий внутрішній продукт.

Протягом останніх кількох десятиліть учені досліджують взаємозв'язок між ВВП і споживанням енергії. Крафт [1] були першими, хто дослідив зв'язок між споживанням енергії та ВВП, а деякі вчені продовжували використовувати різні методи і вибирати різні країни, щоб вивчити ці відносини. Озтюрк [2], Пейн [3] та Аль-мулалі й ін. [4] продемонстрували чотири гіпотези енергоспоживання та ВВП.

Гіпотеза 1 (H1): гіпотеза зростання передбачає, що споживання енергії впливає на ВВП (EG).

Гіпотеза 2 (H2): гіпотеза збереження енергії передбачає, що ВВП впливає на споживання енергії.

Гіпотеза 3 (H3): гіпотеза зворотного зв'язку стосується двонаправленого причинно-наслідкового зв'язку між ВВП та споживанням енергії.

Гіпотеза 4 (H4): гіпотеза нейтральності стверджує, що ВВП та споживання енергії незалежні.

Друга нафтова криза почалася наприкінці 1978 р. через «ісламську революцію», під час якої експорт нафти був припинений. Криза тривала більше двох років і закінчилася на початку 1981 року. За даними Global Energy Statistical Yearbook 2019, енергоспоживання чотирьох країн Азії у 2018 рік становило: 3273,47 Mtoe в Китаї (перший у світі); 809,15 Mtoe в Індії (третя у світі); 454,14 Mtoe в Японії (п'яте місце в світі); 301,02 Mtoe у Південній Кореї (восьме місце в світі).

У звіті British Petroleum Global Energy Statistical Yearbook 2020 повідомляється, що зростання у 2018 р. було надзвичайно сильним, оскільки споживання первинної енергії (СПЕ) зросло на 2,9% порівняно з 2017 роком. Для порівняння, середньорічний приріст за останнє десятиліття становив лише 1,5%. Первинна енергія також називається природною енергією, включає нафту, природний газ, вугілля, атомну енергетику, гідроенергію та відновлювані джерела енергії. Рівень цін на первинні енергоносії глибоко впливає на прибутковість різних галузей. Зменшення таких цін сприятливе для економічного зростання (ЕЗ) країн, які покладаються на імпорт енергоносіїв і можуть збільшити прибуток для виробників. Реальний валовий внутрішній продукт країни також буде зростати. В таблиці 1 показано дані СПЕ з 2015 – 2018 рр.

Таблиця 1. Дані щодо споживання первинної енергії за 2015–2018 рр. (у Mtoe)

Рік	Нафта	Газ	Вугілля	Гідроенергія	Атомна енергетика	Альтернативні джерела
2015	4331.3	3839.9	3135.2	892.9	583.1	364.9
2016	4557.3	3073.2	3706	913.3	591.2	417.4
2017	4607	3141.9	3718.4	919.9	597.1	490.2
2018	4662	3309.4	3772.1	948.8	611.3	561.3

З таблиці 1 видно, що нафта була найбільш використовуваним первинним джерелом енергії у світі протягом 2015–2018 років.

У таблицях 2 та 3 наведено описову статистику СПЕ та реального ВВП відповідно. За середньою статистикою Китай та Японія мають найвище споживання енергії та реальний ВВП відповідно.

Таблиця 2. Описова статистика СПЕ для чотирьох країн (у Mtoe)

Статистика	Китай	Індія	Японія	Південна Корея
Середнє	1511	365	466	179
Медіана	1011	318	473	194
Максимум	3273	809	531	301
Мінімум	429	113	341	41
Ймовірність	0,110	0,179	0,125	0,240
Жарк-Бер	4,4323	3,436	4,164	2,857
Спостереження	39	39	39	39

Крім того, статистика Жарка-Бера вказує, що всі чотири країни мають майже нормальний розподіл СПЕ. Що стосується реального ВВП, то Південна Корея має майже нормальний розподіл, на відміну від Китаю, Індії, Японії.

Таблиця 3. Описова статистика ВВП для чотирьох країн

Статистика	Китай	Індія	Японія	Південна Корея
Середнє	3520935	1107718	5126468	729411
Медіана	2232146	873357	5348935	710035
Максимум	10797222	2841580	6189778	1381860
Мінімум	390229	324235	3250668	163676
Ймовірність	0,063	0,081	0,083	0,274
Жарк-Бер	5,537	5,023	4,972	2,591
Спостереження	39	39	39	39

Результати розрахунків у таблицях демонструють, що тенденції реального ВВП (постійний 2010 млн дол. США) та СПЕ (Mtoe) зростають з 1982–2020 рр. у Китаї, Індії та Південній Кореї. Особливо це спостерігається з реальним ВВП Японії, котрий демонструє тенденцію до зростання з 1982 по 2020 роки, тоді як її СПЕ демонструє тенденцію до зростання з 1982–2005, проте вже з 2006–2020 рр. можна побачити його скорочення.

Робимо висновок, що припущення про те, що є кореляційний зв'язок між СПЕ та реальним ВВП, котрий коригується дефлятором, є слабший, ніж співвідношення між СПЕ та номінальним ВВП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крафт Дж., Крафт А. Про взаємозв'язок між енергією та ВВП. 1978, С. 401–403.
2. Озтюрк І. А. Літературний огляд про енергетичне зростання. *Енергетична політика*, 2010. №38. С. 340–349.
3. Пейн Дж. Е. Дослідження міжнародних даних про причинно-наслідковий зв'язок між споживанням енергії та зростанням. 2010. С. 53–95.
4. Аль-мулалі У., Ферейдуні Х. Г., Лі J.Y. Дослідження двостороннього довгострокового зв'язку між споживанням відновлюваної енергії та зростанням ВВП. 2013. С.209–222.

THE RELATIONSHIP BETWEEN PRIMARY ENERGY CONSUMPTION AND REAL GROSS DOMESTIC PRODUCT: EVIDENCE FROM MAJOR ASIAN COUNTRIES

Abstract. At this publication I examined the relationship between primary energy consumption (NEC) and real gross domestic product (real GDP) in the four largest energy consumers in Asia, namely China, India, Japan and South Korea. The study period is 1982–2020, covering data for 39 years. The method of causation is used for research. This method is able to control the cross-sectional dimension and heterogeneity between countries.

Keywords: primary energy consumption; real gross domestic product.

СИНИЦЬКА А. О.

студентка,

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

rupofeso@gmail.com

DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL COOPERATION

Annotation. The term "international cooperation" is often used in educational and scientific literature on international law as one of the basic terms, but its direct meaning is revealed very rarely. Ago, let's try to understand what exactly should be understood by the term —international cooperation!

Keywords: international cooperation, common interests, the concept of coincidence of interests.

The present universe is a conversation between different nations, peoples, countries. Their independent formation is characterized by an orientation towards an ever greater rise in international cooperation. The impartial need for its formation is dictated by the aggravation of mass tasks (the threat of self-destruction of civilization as a result of a probable nuclear incident, fighting financial underdevelopment in the world, ensuring sound application of natural resources, the formation of information, trade exchange, destabilization of international relations and the rise of terrorism), which appeared before the population of the earth in the 2nd half of XX - early XXI century. And to overcome these difficulties is possible only with joint and coordinated work of countries on the basis of generally accepted and the basics of international law.

Working within the framework of multilateral agreements with international organizations allows to actively participate in the negotiation process, to attract economic support for the conclusion of the necessary internal environmental objectives.

The leading areas of cooperation with international organizations are:

- biodiversity protection service;
- service for protection of transboundary water courses and international lakes;
- climate change;
- ozone layer protection service;
- air protection service;
- waste management;
- environmental impact assessment.

In the dictionary of advanced opinions and decisions under joint editing V.A. Makarenko, the term "international" is interpreted as related to relations between foreign policy countries.

As for the term "cooperation", in the dictionary of the Russian language edited by EP Yevgenyeva, it is interpreted as a joint activity, and under implementation of cooperation, in turn, means the implementation of any activities together with someone.

Characterizing international cooperation, O.S. Proskurin made a proposal for its proper definition: — direction and degree of formation of the system of international relations, characterized by a constant purposeful and coordinated by the members themselves the development of international relations in various spheres and international life ". According to him, with which it is impossible not to agree, — international cooperation is considered the only meaningful candidate for international confrontation. It is following in the footsteps of "politics

of power" and "balance of power" in international relations and is formed as a consequence of consolidating mutual understanding and mutual trust between countries on the basis of formation and purposeful holding them foreign policy, based on the concept of common interests.

Analyzing this idea, we can conclude that the soil permanent purposeful and coordinated international cooperation should be just the unity of municipal interests as the main point of its emergence and becoming. It is footsteps to emphasize that in the science of international law statements on this view had space before. Yes, V. Moravetsky, studying the issue struggle and cooperation as reflective types of international relations the opposite or balance of municipal interests, fixed that. Cooperation relations should be based on the balance of interests countries.

The boundaries and the level of balance of interests of countries determine the boundaries and the level of possible cooperation between them. Probable different faces and different the level of such a balance of interests. This is the concept of correlation interests in a broader sense encompasses narrower commonalities and coincidences of interests. The concept of common interests refers to relations between countries with high degree of homogeneity of the socio-economic system, ideology, political goals, etc. In this case, in cases where their interests will be united, the countries will show solidarity and unity of interests.

Community of interest refers to relations between countries with the highest degree of homogeneity of the socio-economic system, ideology, political goals, etc. In this case, in cases where their interests will become united, countries will show solidarity and unity of interests. Dissimilar and sovereign countries tend to want the greatest achieving personal political and financial gain, only if necessary taking into account the interests of other countries, expressing doubts about infliction on their part harm in return. The balance of interests in these criteria has the potential to be the appearance faster opportunistic, due to the fact that the key task is to achieve the greatest benefits to individual countries - states - introduces it to the position of the incident. As a consequence of this, most of all applicable to determine such a conjuncture balance of interests the concept of coincidence of interests is seen. The concept of coincidence of interests all the more approaches relations between countries with different socio-economic systems.

A. A. Maevskaya, considering the concept of municipal interests in the international right, that, in fact, that attention can be qualified as a conscious need. Necessities they are guided by internal and external criteria for their existence, these, for example, as features of the geographical location, land size, resource wealth, degree industrialization, agricultural productivity, state composition public, historical habits, space in the system of international relations. Everything these moments impartially determine the needs of the country and determine its interests. The interests of countries inevitably coincide and collide. There is no in the world 2 countries, whose interests are certainly similar.

Therefore, we can formulate the following definition. International cooperation - regular purposeful and coordinated joint activities participants in international public relations, carried out on the basis of universally recognized principles and norms of international law and directed coordination of their interests in order to achieve common goals.

REFERENCES

1. Бандурка А. М., Бессмертный А. К. Судебные и правоохранительные органы Украины: Учебник / Под ред. проф. А. М. Бандурки. – Харьков: Ун-твнутр. дел, 1999. – 350 с.

2. Виноградова О.І. Міжнародне співробітництво України у галузі боротьби зі злочинністю: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид.наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / О.І. Виноградова. – Харків, 2000. – 20 с.
3. Гавриш Т. С. Теорія та практика міжнародної правової допомоги в кримінальних справах (проблеми сучасного співробітництва України) / Т. С. Гавриш. – Х. : Право, 2006. – 192 с.
4. Гуславський В. С. Співробітництво у правоохоронній сфері : Україна та Співдружність Незалежних Держав : монографія / В. С. Гуславський. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2005. – 364 с.
5. <https://web.kpi.kharkov.ua/oet/rozvitok-spivrobitnitstva-ru/>

СИНІЦЬКА А. О. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Анотація. Термін «міжнародне співробітництво» часто використовується в навчальній і науковій літературі з міжнародного права як один з базових термінів, але його безпосередній зміст розкривається вкрай рідко. У статті виконано спробу розібратися, що ж саме слід розуміти під терміном «міжнародне співробітництво».

Ключові слова: міжнародне співробітництво, спільність інтересів, поняття збігу інтересів.

CHEN LIN

Faculty of Management and Marketing, International Economy Department,
National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
ORCID: [0000-0002-1332-1706](https://orcid.org/0000-0002-1332-1706)
clin2552@gmail.com

MECHANISMS FOR SUPPORTING THE DEVELOPMENT OF ENERGY BASED ON RENEWABLE SOURCES, RELEVANT FOR CHINA

Annotation. At this work, I show that with the growth of the world's population and the continuous development of industry, human demand for energy is also rising. I investigated industrial production and the polluting gases emitted by manufacturing have caused changes in the climate. Climate change threatens the survival of vulnerable species on the earth, threatens ecosystems and biodiversity, and may also threaten the survival of mankind.

Keywords: alternative energy, electricity, non-renewable energy, energy security, energy policy.

In 2013, China became the leader in the global renewable energy market. At the same time, the volume of total investments in the renewable energy sector amounted to \$ 61 billion, 200 gigawatts of electricity generation capacity from renewable energy sources were installed with a conversion efficiency of 20.5% (which is the official maximum among the indicators of solar panels produced).

Despite the fact that traditional fuels will remain the main sources of energy for the life of China, the share of renewable energy sources should show positive dynamics in the future. China, the world's largest coal producer (45.5% of world production), is also its largest importer. In 2011, the share of coal in total energy consumption in China was about 70%. The high level of coal consumption leads to extremely negative consequences for both the environment and human health. The government is aware of the negative consequences of such energy consumption and is taking measures to promote renewable energy sources. Thus, in 2005, a law on renewable energy sources was issued, according to which, by 2020, 15% of China's energy should be generated using renewable energy sources. In 2009, this 15% also included the production of nuclear power, the environmental friendliness of which is the subject of discussions [2].

The Economist Intelligence Unit, an independent agency, has released a positive outlook for the development of renewable energy sources in China. According to experts, by 2020 the share of non-hydrocarbon energy sources is expected to increase to 16.4%, as well as an increase in wind, solar and hydropower capacities.

Table 1.China's State Energy Targets

State goals in the field of energy	12th Five-Year Plan 2011-15		13th Five-Year Plan 2016-20	
	Official level	EIU forecast	Official level	EIU forecast
Energy intensity,% change over a five-year period	- 16.0	-15.1	Absent	- 10.2
Share of renewable sources in energy consumption,% (at the end of the period) *	11.3	14.4	15	16.4
Generating capacity from wind energy, GW (at the end of the period)	100	106	200	180
Generating capacity from solar energy, GW (at the end of the period)	15	15	50	40
Generating capacity from hydropower, GW (at the end of the period)	325	297	380	332

However, when analyzing the results of the previous, 11th five-year economic development plan for 2006-2010, it can be concluded that the goals set by it were not realized. With GDP growth above the set target (11.4% instead of the planned 7.5%), it was not possible to reduce energy consumption. Instead of the planned 20%, energy consumption fell by only 15.6%. Nevertheless, it can be considered successful to reduce carbon dioxide emissions by 9.7% against the declared 10% [1].

Among the measures aimed at reducing energy consumption and improving the environment is the introduction of a "carbon trading system". Under the government program, two provinces and five cities have been selected to implement carbon trading. According to the program, seven pilot projects were to be ready for implementation in the 13th five-year period (2016-2020). These projects were supposed to be the starting point for the creation of a national carbon trading system. The selected cities and provinces account for 25% of China's annual GDP production, but they represent regions with different levels of economic development and prosperity. As a consequence, localized emission trading schemes have their own characteristics, dictated by the economic context. This allows the Chinese authorities to use different schemes and gives the regions the choice of the programs most suitable for them.

Table 2. Results of the 11th Five-Year Plan (2006-2010) of China

	Reality	Plan
Real GDP growth, %	7.5	11.4
Real growth of GDP per capita, %	6.6	10.8
Increase in the share of services in GDP, %	3	3.5
Reduction in energy consumption per unit of GDP, %	20	15.6
Reduction in water consumption per unit of industrial production, %	30	31.1
Reduction of carbon dioxide emissions, %	10	9.7
Reduction of sulfur oxide emissions, %	10	13.1

Source: State Statistical Bureau of the People's Republic of China, UBS, World Bank.

Significant investments have been made in China's energy-intensive heavy industry, with plans to cut energy consumption by 16% during the current 12th five-year plan. In 2011, China managed to reduce energy consumption by 2% (with a planned reduction of 3.5%). Therefore, the Chinese authorities have tightened requirements to reduce energy intensity for industries with high energy consumption. And yet, despite the tightened requirements, China's industry is unlikely to be able to achieve the planned level of reduction in energy consumption.

As a result of the implementation of the state policy on the development of renewable energy sources, China has achieved certain results in the development of wind, solar, hydropower and waste recycling. Further, these types of energy will be considered separately.

In 2010, China ranked first in the production of wind power plants, overtaking the United States. Chinese wind turbine companies such as Sinovel Wind Group and Xinjiang Goldwind Science & Technology are among the five largest wind turbine manufacturers in the world. However, the rapid progress has to some extent been accompanied by quality losses, overproduction and suffering price competition. So, in 2011 Sinovel Wind Group's profit fell 73%, driven by over-demand. The rapid pace of development of the Chinese wind turbine business has led to an oversupply and a reduction in the number of small businesses, accompanied by the entry of large businesses in this area into foreign markets.

Another problem associated with the manufacture of wind turbines is the lack of power grids to transport electricity, which dramatically reduces the efficiency of the turbines. In addition, many wind turbines are being built in areas that are too far from power lines. So, at the end of 2013, 12% of wind turbines were not connected to the power grid [4]. Even the state power grid corporation in China is ambivalent about electricity generated by wind turbines due to its high cost and unreliable supply. Despite warnings about the low likelihood of building power lines near such turbines, companies continue to build wind turbines in areas remote from power grids [2]. Despite the increase in installed wind energy capacity, China has not been able to fully exploit the potential of wind energy due to the non-comprehensive approach to the implementation of wind energy programs in general.

Solar panel production in China is also enjoying high growth rates. In 2013, the country ranked first in the world in the production of solar panels. In 2013, the number of installed solar panels increased by an average of 200%, which corresponded to 12 gigawatts of capacity of the new generation of solar panels. This allowed China to come out on top in terms of new installed capacities in 2013 and to take second place after Germany in terms of installed capacities of solar panels [3].

The state authorities provide serious support to the solar panel production sector, including investments. In 2009, China launched the Golden Sun Solar Panel Support Program, providing generous subsidies to Chinese companies. However, in 2012, part of the subsidies was cut due to overproduction. Instead of investing in the production and installation of solar panels, the Chinese authorities have focused on financing energy distribution systems [4].

Avoiding a collapse in the state energy sector is also a concern for central officials. In 2019, China announced that coal-fired power plants in Xinjiang would merge under the auspices of one energy company to eliminate waste and reduce overcapacity. In May 2020, this policy was extended to more provinces. Coal still accounts for most of China's electricity production, so consolidating coal-fired power plants under one owner in each province could undermine the ability of nascent provincial spot and long-term contract markets to function competitively and effectively set prices. On the other hand, consolidation can also contribute to the closure of unnecessary coal capacities.

REFERENCES

1. China 2050 High Renewable Energy Penetration Scenario and Roadmap Study: Executive Summary // Energy Foundation China. 2015. URL : <http://www.efchina.org/Attachments/Report/report-20150420/China-2050-High-Renewable-Energy-Penetration-Scenario-and-Roadmap-Study-Executive-Summary.pdf>
2. Zeng Y., Weishaar S. E., Vedder H. H. B. Electricity regulation in the Chinese national emissions trading scheme (ETS): lessons for carbon leakage and linkage with the EU ETS // Climate Policy. 2018. Vol. 18, No. 10, pp. 1246-1259.
3. Zhang N., LiorN., Jin H. The energy situation and its sustainable development strategy in China // Energy. 2011. Vol. 36, pp. 3639-49.
4. Huang H., Yan Z. Present situation and future prospectsof hydropower in China // Renewable & Sustainable Energy Reviews. 2009. Vol. 13, pp. 1652-6.
5. Liu W., lund H., Mathiesen BV, Zhang X. Potential of renewable energy systems in China // Applied Energy. 2011.Vol. 88, pp. 518-25.

ЧЕНЬ ЛІН

МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИКИ НА ОСНОВІ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ, КОТРІ АКТУАЛЬНІ ДЛЯ КИТАЮ

Анотація. У цій роботі показано, що зі зростанням населення світу та безперервним розвитком промисловості зростає й потреба людини в енергії. Досліджено промислове виробництво і, відповідно, визначено, що забруднюючі гази, які виділяються виробництвом, спричинили зміни клімату. Зміна клімату загрожує виживанню вразливих видів на землі, загрожує екосистемам і біорізноманіттю, а також може загрожувати виживанню людства.

Ключові слова: альтернативна енергетика, електроенергія, невідновлювані джерела енергії, енергетична безпека, енергетична політика.

СЕКЦІЯ 3. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

ВЕРГУН В.В.

студент 3 курсу, спеціальність «Журналістика»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

VerhunVV@krok.edu.ua

МЕРЕЖА ЗАКОРДОННИХ КОРПУНКТИВ ДІА УКРІНФОРМ

Анотація. У статті проаналізовано діяльність найбільшого в Україні Державного інформаційного агентства Укрінформ, розвиток мережі закордонних корпунктів Укрінформу. Обґрунтовано головну місію ДІА Укрінформ, завданням якої є інтегрування у світовий інформаційний простір, - поліпшення іміджу України на міжнародній арені та співпраця із зарубіжними інформаційними агентствами для створення в інших країнах власних відео- та радіослужб, а також для розширення мережі кореспондентських пунктів у країнах ЄС, Азії та Америки.

Ключові слова: Укрінформ, корпункти, світовий інформаційний простір, інтеграція, фотоінформація, репортер.

Актуальність роботи обумовлена вивченням розвитку та діяльності Укрінформу як єдиного національного інформаційного агентства України, яке має найбільш розгалужену мережу регіональних і закордонних корпунктів. Укрінформ - єдиний від України член Європейського альянсу інформаційних агентств, а також член Асоціації національних інформаційних агентств країн Причорномор'я. Кореспонденти агентства працюють у кожному регіоні України та 11 країнах світу: США, Німеччині, Франції, Росії, Китаї, Бельгії, Молдові, Об'єднаних Арабських Еміратах, Польщі, Болгарії, Угорщині. Щодоби агентство продукує понад 500 текстових, інфографічних, відеоматеріалів та понад 200 фотознімків. Новини виходять українською, російською, англійською, німецькою та іспанською мовами.

Укрінформ співпрацює за двосторонніми угодами з багатьма зарубіжними інформаційними службами. За його ініціативою у травні 2005 р. у Києві було проведено установчу конференцію, на якій створено Причорноморську асоціацію національних інформаційних агентств (ПАНІА). До її складу увійшли національні агенції 13 держав, серед яких, зокрема, Болгарія, Греція, Росія, Туреччина, Україна, Румунія. Рішення конференції матеріалізовано у сайт ПАНІА, на якому англійською, українською та російською мовами представлені найголовніші новини життя країн Чорноморського басейну, включаючи фотосюжети, матеріали, присвячені їх спільним проблемам. У 2008 р. на другій конференції ПАНІА у місті Помор'є (Болгарія) до Асоціації додалися агентства ще трьох країн.

Важливою складовою роботи Укрінформу, спрямованою на інтеграцію у світовий інформаційний простір, поліпшення іміджу України у світі, є підготовка і поширення фотоінформації. Цей напрямок – класичний у діяльності агентства, його фотослужба протягом багатьох десятиліть була однією з найпрофесійніших і найпотужніших. Але суттєві зміни в інформаційній сфері нашої держави, поступовий вихід на чільні позиції у ній приватного сектору максимально загострили конкуренцію на інформаційному ринку.

Все це, а також мета утвердитися на європейському та світовому інформаційних ринках підштовхнули до перегляду пріоритетів у творчій політиці Укрінформу, змусили агентство більше уваги приділяти розвиткові фотослужби, її технічному переоснащенню, створенню нових кореспондентських пунктів у різних країнах для створення більш якісного контенту. Фотоінформації, яка готується репортерами Укрінформу, було надано підписи іноземними мовами. Також суттєво посилено маркетингову службу, підвищено вимоги до якості фотознімків, їх тематики. Як результат, до традиційних вітчизняних споживачів фотопродукції агентства додалися зарубіжні. Серед них, зокрема, – Фактіва та Photoshot (Великобританія), Національна Агенція Новин Республіки Корея, Spektrum Pictures (Чехія), Кіодо Ньюз (Японія), SIPA Press (Франція), Лехтикува (Фінляндія) тощо. Фотослужба Укрінформу заявила про себе також змістовними фотовиставками.

Урядовими рішеннями Укрінформ інтегровано у механізми реалізації багатьох державних програм, зокрема Державної програми забезпечення позитивного міжнародного іміджу, державних програм інформування громадськості з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. Згідно з цими програмами на базі агентства створено пресклуб як засіб забезпечення системної комунікації між представниками державних, структур, залучених до співпраці України з НАТО і ЄС, українських та міжнародних експертів з представниками українських масмедіа.

Варто зазначити, що на активізацію роботи з інтеграції Українського національного інформагентства у європейський і світовий інформаційний простір спрямовано чимало заходів щодо подальшого розвитку Укрінформу. До таких, зокрема, належить створення власних радіо- і відеослужб. Ці, без сумніву, важливі напрямки – серед пріоритетних проєктів, які здійснює агентство.

Висновки. Дослідження показало, що своєрідна дипломатична місія Укрінформу, його інтегрування у світовий інформаційний простір мають важливий напрямок – розбудову власної кореспондентської мережі за кордоном. Сьогодні кореспондентські пункти агентства діють у столицях багатьох країн світу. Одне з головних завдань Укрінформу – гідно представляти інформаційну складову українського суспільства, готувати ексклюзивні матеріали на актуальні теми, які торкаються інтересів України і цікаві для українських громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агенційна журналістика : навч. посіб. / О. В. Гарматій. – Львів : Сполом, 2015. – 176 с.
2. Медіаплатформа ДІА Укрінформ. URL : https://www.ukrinform.ua/info/about_agency.html (дата звернення 15.11.2021).
3. Корпункти Укрінформу діють в 11 країнах світу. Інфографіка. URL : https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1488652-korpunkti_ukrinformu_diyut_v_11_krajinah_svit_u_infografika_1822916.html (дата звернення 15.11.2021).

VERHUN V.

NETWORK OF FOREIGN CORRESPONDENT OFFICES OF DIA UKRINFORM

Annotation. The article deals the activities of the largest in Ukraine State Information Agency Ukrinform, the development of a network of foreign offices Ukrinform. The main mission of DIA Ukrinformia is substantiated, the task of which is integration into the world information space, improvement of Ukraine's image in the world and cooperation with foreign news agencies to create own video and radio services in other countries, as well as to expand networks of correspondent offices in EU, Asia and America.

Keywords: Ukrinform, correspondent offices, world information space, integration, photo information, reporters.

ВОВЧЕНКО О.В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,

н.с. ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України»

ORCID: 0000-0001-7502-5702

lena_vovchenko@ukr.net

СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ МЕДІА У США

Анотація. У статті проаналізовано історичні етапи розвитку науково-популярної журналістики у США. Охарактеризовано найзначніші американські загальнонаукові журнали. Визначено методи, за допомогою яких науково-популярні видання залучали значну кількість читачів.

Ключові слова: науково-популярні медіа, наукова журналістика, американська журналістика.

На сьогодні США є однією з країн, що виробляє великий масив наукових знань у світі, а також вважаються найбільш інформаційно впливовою державою. Тому не дивно, що саме у США науково-популярні медіа добре розвинені та мають багато прихильників серед громадян. Питання розвитку американських науково-популярних медіа в Україні мало вивчене, а серед міжнародних науковців такими дослідженнями займалися К.А. Зверева [1], П. Брокс [2], Дж. Вуд [3] й інші. Тому актуальним залишається вивчення даної теми та висвітлення її саме в україномовних медіа.

У західній цивілізації науково-популярні ЗМІ почали з'являтися у XVII-XVIII ст., коли розпочинався активний процес популяризації науки зі сторінок періодичних видань. Виникає актуальна науково-популярна журналістика, адже у XX ст. наука оголошується як пріоритет у політиці багатьох держав, частина політичної ініціативи [2, с. 56-68]. Така позиція у політиці багатьох країн з роками лише посилюється.

Американський дослідник Х.П. Петерс вважає, що популяризація знання серед населення – це наступний крок після його одержання [4, с. 14103]. Дійсно, у США чітко функціонує механізм трансферу науки в суспільство, при цьому, наукова журналістика та популяризація знань поставлені на високий рівень.

Взагалі, американська журналістика розвивалася за прикладом англійської. Перші власні журнали у США з'явилися у 1741 р., а саме, «American Magazine» і «General magazine». «General magazine» мав рубрику «Історична хроніка», де публікувалися

матеріали, що розповідали про події всесвітньої історії, наприклад, про російсько-турецьку війну, про правління та життя імператора Німеччини. У журналі «American Magazine» часто публікували статті про старовину, інтерес до якої зріс у XVIII ст. Також, журнали «New York Magazine» (1790-1798 pp.) та «The Colombian» (1786-1790 pp.) публікували матеріали, взяті з книг різних часів, про подорожі [5, с. 24]. Усі ці публікації можна вважати першоосновами науково-популярної американської журналістики, але видань, які суто популяризували науку в XVIII ст., у США майже не було.

В Америці процес концентрації та поширення наукових знань розпочався з появою наукових співтовариств, які почали формуватися вже у перших колоніях поселенців (у 1683 р.). Але постійне наукове співтовариство з'явилося у США лише у 1742 р., що об'єднувало вчених із різних галузей науки, вони листувалися з колегами інших колоніальних поселень. Пізніше, у другій половині XVIII ст., з'являються й інші, вже спеціалізовані наукові товариства. А при них виникають і друковані наукові організації. Першим таким науковим журналом був «Medical Repository», який в основному був присвячений медицині, однак у ньому публікувалися дослідження й з інших наукових галузей: географії, агрономії, історії. Також, цей журнал вважається першим американським медичним журналом [5, с. 149].

Найбільш значущим американським загальнонауковим журналом першої половини XIX ст. вважається «American Journal of Science», що видається з 1818 р. і до сьогодні. Тут починали публікуватися доступні для розуміння та корисні статті, що пояснювали багато природничих явищ, це було великим внеском у популяризацію геології та хімії в Америці. Наступним значним журналом став «American Mechanics Magazine», який почав видаватися у 1826 р., але, все ж таки, кількість наукових видань на початку XIX ст. у США зростала досить повільно. Тому виникла ситуація, що при невеликій кількості спеціалізованих журналів наукова популяризація велася зі сторінок суспільно-політичних та літературних видань.

У другій половині XIX ст. наука і техніка США вийшли на новий рівень розвитку, відомий як промисловий переворот. Наукові дослідження та технічні інновації стають пріоритетами для розвитку тоді ще повністю аграрної країни. Уряд розуміє, щоб схилити консервативних землеробів до впровадження у виробництво нової техніки й технології, необхідна пропаганда науки і науково-технічних знань [6, с. 540-541]. На цій хвилі набуває розвитку науково-популярна журналістика. З'являється газета «The Saturday Evening Post», яка не давала інтелектуального погляду на події чи складного аналізу, а була інформативно-розважальною, проте ставила за мету освічувати та повчати читача [7, с. 27-29].

На початку XIX століття в Америці почали відкриватися безкоштовні школи, що започаткувало загальну народну освіту. Таким чином, у першій половині XIX ст. освіта та наука перестали бути привілеєм лише багатіїв, а також суспільство остаточно звільнилося від впливу церкви. І це стало поштовхом до розвитку науки в усіх галузях, у 1848 р. у країні почала діяти Американська асоціація з просування науки, що також сприяло популяризації. Разом з цим, збільшилася кількість спеціалізованої наукової періодики. Однак, у другій половині XIX століття в Америці досі виходило більше релігійної періодики, ніж видань, присвячених науці. Але дослідники зазначають, що в той же час публікувалася значна кількість журналів, присвячених прикладним наукам – медичній, фармакології, інженерії, механіці, гірничій справі тощо [5, с. 79].

З 1870-х рр. у США починають з'являтися журнали, метою яких стає популяризація науки серед читачів-нефахівців доступною для них мовою. Наприклад, журнал «Scientific American», що виходить з 1845 р. і до сьогодні, публікує статті про технічні інновації, новини про патенти, наукові матеріали про природу, астрономію, хімію, медицину, фізику. На початку XX ст. «Scientific American» з видання для винахідників перетворився на справді науково-популярний журнал. «Постійною метою журналу було показати, що наука, по суті, не нудна, не складна і не зарозуміла, а по-справжньому захоплююча, зрозуміла і, безсумнівно, сповнена чарівності» [5, с. 317, 323-324].

Ще одним успішним американським науково-популярним виданням є «National Geographic», що з'явився у 1888 р. й існує досі. Журнал також узяв за мету долучити до науки та природознавства якомога більшу частину населення. І здійснити це вдалося завдяки різноманітним прийомам популяризації. Наприклад, усі передплатники видання автоматично ставали членами Національного географічного товариства, яке і видавало журнал. Також, «National Geographic» зробив ставку на візуальний контент: журнал повністю складається з якісних та барвистих фотографій та невеликих підписів до них [8]. Такий формат зрозумілий читачеві з будь-яким рівнем знань, тому й приваблює широку аудиторію.

Наприкінці XIX – початку XX ст. у США відбулося активне зростання науково-технічних працівників, а це, у свою чергу, призвело до збільшення кількості наукових видань. Так, якщо у США до 1860 р. видавалося близько 200 наукових журналів, то між 1890 і 1900 рр. їх кількість збільшилася вдвічі. Початок XX ст. характеризується незначною кількістю універсальних науково-популярних журналів та великою кількістю вузькоспеціалізованих. Більшість видань була присвячена техніці, повітроплаванню, медицині.

У США новий зліт популярності наукових журналів стався з початком космічної ери, після запуску «Супутника» СРСР. У цей період у Сполучених Штатах пріоритетним стає розвиток науки і розробка нових технологій. У країні зростає інтерес до космосу, астрономії, технологій і техніки, до науки загалом. У другій половині XX ст. з'являється безліч науково-популярних журналів, які з успіхом існують до цього дня. Наприклад, журнал «Smithsonian», що виходить з 1970 р., журнал «Discovery», що з'явився в 1980 р. У 1990-х роках американські науково-популярні медіа почали виходити на міжнародний рівень, у тому числі, й на територіях пострадянського простору.

На даний момент у науково-популярній журналістиці США можна виявити тенденцію до більш вузької спеціалізації. Так, журнали, присвячені, наприклад, виключно історичним темам, більше вивчають та деталізують дослідження. Серед них мало таких, які б висвітлювали історію загалом, набагато більше вузькоспеціалізованих журналів. Також, про тенденцію більш вузької спеціалізації американських журналів говорить і той факт, що інші науково-популярні видання, схильні до універсалізації тематики, випускають дочірні журнали, що висвітлюють уже конкретну тематичну сферу. Наприклад, «National Geographic: History» або «Scientific American Mind» і т.д. Ця тенденція свідчить про те, що ринок науково-популярної преси у США сегментований: видається не так багато журналів універсальних за тематикою при значній кількості вузькоспеціалізованих видань.

Отже, простеживши, як розвивалася популяризація науки і науково-популярна періодика у США, ми побачили, що наукова популяризація виникла приблизно у XVIII ст. у вигляді окремих невеликих просвітницьких нотаток у виданнях загального типу. Далі просвіта велася зі сторінок громадсько-літературних журналів, при наукових товариствах та академіях з'явилися спеціалізовані видання, що висвітлювали науку, згодом вони набували вузьку спеціалізацію. Зрештою, коли у суспільстві та державі виникла необхідність доносити наукову інформацію до широкої аудиторії, у другій половині XIX століття у США, так чи інакше, були сформульовані правила, принципи побудови тексту, за допомогою яких наукові факти повинні були стати зрозумілими непідготовленій аудиторії. Тобто, науково-популярні видання продовжують розвиватися, розширюватися, а також починають переходити у цифровий простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зверева Е. А. Современные американские журналы: типология и тенденции развития. *Акценты. Новое в массовой коммуникации. Альманах*. Вып. 5–6 (68–69). Воронеж, 2007. С. 25.
2. Broks P. *Understanding Popular Science*. New York :Open University Press, 2006. 183 p.
3. Wood J. Pl. *Magazines in The United States. Their Social and Economic Influence*. New York : The Ronald Press Company, 1949. 312 p.
4. Peters H. P. Gap between science and media revisited: Scientists as public communicators. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. vol. 110, suppl. 3 (August 20, 2013). Washington, 2013. pp. 14102-14109.
5. Mott Fr. L. *A History of American Magazines: 1741–1850*. Massachusetts : Harvard University Press, Cambridge, 1957. 848 p.
6. История США : в 4-х т. / глав. ред. Г.Н. Севостьянов. Москва : Издательство «Наука», 1983. Т. 1. 687 с.
7. Wolseley R. E. *Understanding magazines*. Ames : The Iowa State University Press, 1965. 451 p.
8. Михайлов С. А. Журналистика Соединенных Штатов Америки. URL : <http://evartist.narod.ru/text6/01.htm> (дата звернення 29.11.2021)

VOVCHENKO O.

FORMATION OF SCIENTIFIC AND POPULAR MEDIA IN THE USA

Abstract. The article analyzes the historical stages of development of popular science journalism in the United States. The most important American general scientific journals are described. The methods by which popular science publications have attracted a large number of readers have been identified.

Keywords: popular science media, science journalism, American journalism.

ГІЛЬФАНОВА В. А.

здобувач вищої освіти,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

vikagilfanova38@gmail.com

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Анотація. Досліджено явище соціальних комунікацій. Визначено концепцію В. Різуна, в якій йшлося про типи соціальних комунікацій, найважливіші причини виникнення різноманітних теорій про соціальні комунікації, сучасний розвиток комунікацій.

Ключові слова: соціальні-комунікації, концепції, комунікативні компоненти, соціальні інформаційні комунікації.

Соціальні комунікації – набір інструментів для соціальної інженерії, що використовує різні комунікаційні технології для створення, пошуку, обміну, збереження інформації, а також вимірювання її впливу на споживача, що направлений на регуляцію різноманітних суспільних відносин у соціумі [1].

Існує дуже багато різних концепцій, які можуть розповісти нам про зміст та структуру соціальних комунікацій. Серед них можна згадати ідею В. Різуна, що поділяє свої думки з англійським науковцем та соціологом Денісом Мак-Квейлом. Він розрізняв комунікацію за чотирма типами. До першого типу належала модель трансмісії, в якій йшлося про те, що спілкування – це лише спосіб передачі будь-якої інформації. Другий – тип ритуалу, де комунікація виступала підтримкою суспільних ідей. Третій – залучення уваги, що виражає комунікацію як великий вплив засобів масової інформації. Рецепція є четвертим типом концепції, де набувач отримує зашифровану інформацію та інтерпретує її під себе [2]. Загалом можна виділити велику кількість учених, які у своїх працях досліджували проблематику соціальних комунікацій. Це О. Холод [1], Н. Гаврилюх [3], Н. Луман [5], Т. Парсонс, В. Бебик [4] та ін.

Причини, які сприяли виникненню і подальшому розвитку різних концепцій та теорій соціальних комунікацій, можна розглядати за віковими періодами. За часів існування Римської імперії (I-V століття) було визначено різноманітні види суспільних відносин, дій, що в подальшому спричинило появу нових взаємозв'язків на всіх рівнях суспільного життя. Християнство також здійснило свій внесок у розвиток комунікації, адже деякою мірою змінило соціальні відносини між людьми. Ще одним поштовхом для піднесення соціальних комунікацій став розвиток засобів масової комунікації: відкриття радіо, механічного телебачення. Це дало змогу збирати, обмінювати, та поширювати інформацію. Значний вплив також здійснило відкриття мережі Інтернет у 1969 році, його поява зробила соціальні комунікації в рази кращими. А ось уже в 20 столітті 80-х років поява мобільних телефонів укрив змінила всі правила соціальних дій і стала причиною видозмінення соціальних комунікацій [1].

На даний час у розвиткові суспільства помітне місце займають комунікативні компоненти, які торкаються всіх сфер суспільних відносин. Багато дослідників, які досліджують явище соціальних комунікацій, стверджують, що на сьогодні процес посиленого вдосконалення такого роду систем формується за двома основними напрямками. Перший спрямований на підвищення якості й потужності обігу інформації на

вже існуючих каналах та збільшення складності за рахунок структури мультиплікації. Другий – на вдосконалення цих каналів у результаті наявності у користувачів можливості доступу до будь-яких видів інформації.

Виробництво нових багатоаспектних інформацій за положенням «інформація на базі інформації» є дуже важливим для соціуму, адже коли вона потрапила в соціальні інформаційні комунікації, то одночасно забезпечила відповідний етап для різноманітних сфер суспільства. Щоб вирішити всі проблеми, пов'язані з даною тематикою, потрібно зробити переосмислення місця сучасних інформаційних осередків, що є важливими частинами соціальних інформаційних комунікацій, як бібліотеки та інші інформаційні організації. Також це потрібно, щоб мати можливість узагальнювати свої навички в розвитку інформаційних операцій, пошук реальних відхилень у доступах та системах роботи з джерелами інформації [6].

Якщо враховувати сучасні соціальні та культурні течії піднесення соціальних інформаційних комунікацій, то науковці використовують актуальну і сьогодні тезу про те, що інформаційна праця сучасних інформаційних осередків визначається інтенсивністю, з якою використовується дана інформація у відповідності до того, наскільки вона потрібна у суспільстві.

Такий розвиток соціальних інформаційних комунікацій спричинив створення інформаційними структурами бібліотек, альтернативних сучасними інформувальними центрами своїх, не схожих один на одного взаємозалежних програмно-технологічних, інтелектуальних, інформаційно-технологічних підходів, що, у свою чергу, забезпечують надійність та якість використання інформації, яка була впроваджена в суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку : Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. й доп. – К. : Видавництво «Білий Тигр», 2018. – 370 с.
2. Різун В. В. Соціально-комунікаційний підхід у науці та галузі соціальної інженерії (фрагмент статті). - [Електронний ресурс]. В. В. Різун. – Режим доступу: <http://www.journlib.univ.kiev.ua>.
3. Гаврилюх Н. Феномен соціальної комунікації в інформаційному суспільстві. - [Електронний ресурс]. Н. Гаврилюх. – Режим доступу: <http://www.ena.lp.edu.ua>.
4. Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації / В. М. Бебик // Інформація і право. - 2011. - № 1(1). - С. 41-49.
5. Луман Н. Поняття цілі і системна раціональність: щодо функції цілей у соціальних системах / Н. Луман ; пер. з нім. М. Бойченко, В. Кебуладзе. – К.: Дух і літера, 2011. - 336 с.
6. Пальчук В. Соціальні інформаційні комунікації і розвиток діяльності сучасних інформаційних центрів / В. Пальчук // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – К., 2017. – Вип. 46. – С. 74–91.

**GILFANOVA V.
DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATIONS**

Annotation. The phenomenon of social communications is studied. The concept of V. Rizun, which was about the types of social communications, is defined. The most important reasons for the emergence of various theories of social communication. Modern development of communications.

Keywords: social communications; concepts; communicative components; social information communications.

ЕРМАКОВА А.А.

студентка 3 курсу, спеціальності «Журналістика»,
ВНЗ Університет економіки та права «КРОК»
YermakovaAA@krok.edu.ua

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ КІБЕРВІЙНИ

Анотація. У роботі основна увага зосереджена на актуальності проблеми інформаційної безпеки засобів масової інформації в умовах кібервійни. Уточнено зміст понять «інформаційна безпека» та «кібервійна», визначено їх роль та місце у системі забезпечення національної безпеки. Проаналізовано шляхи вдосконалення інформаційної безпеки в Україні. Визначено, що засоби масової інформації є не лише «зброєю» в інформаційній війні, але й однією з основних цілей для кібератак противника, який прагне досягти переваги в інформаційному просторі, що вимагає вжиття найсерйозніших заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки ЗМІ.

Ключові слова: ЗМІ, інформаційна безпека, інформаційна війна, кібервійна.

Метою даної роботи є проведення аналізу наявних видів озброєння порівняно з новим засобом ведення війни – кіберзброєю, дослідження наслідків його застосування, з'ясування правомірності використання таких засобів з погляду міжнародного гуманітарного права.

Наразі багато країн перебуває в умовах кібервійни. Тому проблема інформаційної безпеки сьогодні – одна з найактуальніших, зважаючи й на те, що ми входимо в інформаційне співтовариство. Можна стверджувати, що нині в Україні проблема забезпечення інформаційної безпеки набуває нового забарвлення та ще більшої гостроти. Тому необхідно докласти зусиль у вирішенні питань стратегій і тактики розвитку системи інформаційної безпеки, що надавало б можливість захистити людину, суспільство, інформаційний простір тощо.

Проблематика протидії кібервійнам є порівняно новою, але за рахунок її важливості неодноразово визначалася об'єктом наукових досліджень різних спрямувань. Серед зарубіжних авторів, що зробили значний внесок у розробку окресленої проблеми виділяємо: М. Кеттеманн (M. Kettemann), О. Хетавей (O.A. Hathaway), Дж. Андрес (J. Address) та ін. Джозеф Валух (Jozef Valuch) і Ондрей Гамулак (Ondrej Hamulak) у книзі «Застосування сили проти України та міжнародного права» стверджують, що не всі операції й дії у кіберпросторі можна кваліфікувати як кібератаки [1, с. 217-219]. При цьому, автори не надають уточнюючого переліку чи класифікації відповідних кібероперацій. Антонович П. І. у статті «Про сучасне розуміння терміна кібервійна»

визначає кібернетичну війну як систематичну боротьбу в кіберпросторі між державами (групами держав), політичними групами, екстремістськими і терористичними та ін. угрупованнями, яка проводиться у формі атакуючих та оборонних дій [2, с. 90]. При чому, автор наголошує на системності такої боротьби, тобто цілісності, послідовності, єдності, підпорядкованості заданій меті дій агресора, які поєднуються з іншими діями. Стів Ренджер (Steve Ranger), надаючи визначення бойовим діям у кіберпросторі (cyberwarfare), вказує на ознаку розміру завданої шкоди: «це цифрова атака, яка є настільки серйозною, що може прирівнюватись до фізичної атаки» [3].

Засоби масової інформації вже давно стали найважливішим інструментом посилення позицій однієї зі сторін у будь-якому серйозному політичному, економічному чи військовому конфлікті. ЗМІ як зброя, що використовується в інформаційній війні, покликані забезпечити досягнення інформаційної переваги у конфліктній ситуації. Особливістю інформаційної війни є те, що вона не передбачає проведення традиційних бойових операцій. Сучасні інформаційні «бойові дії» ведуться у кіберпросторі глобальної мережі Інтернет, що пояснюється насамперед простотою отримання та загальнодоступністю інформації, яка розповсюджується у мережі. В умовах міждержавного конфлікту не лише публікації друкованих ЗМІ, а також телевізійні та радіопередачі однієї з конфліктуючих сторін стають недоступними населенню іншої сторони, навіть якщо у звичайних умовах цього не спостерігалось, а мережевий доступ до Інтернету в більшості випадків залишається працездатним. Під кібервійною можна розуміти цілеспрямовані мережеві атаки в Інтернеті, спрямовані на злам, блокування чи інший вплив на комп'ютерні системи та мережеві ресурси противника з метою порушення їх працездатності.

У воєнному конфлікті ЗМІ займають особливе місце, що визначає їх становище як однією з основних цілей у кібервійні. Масмедіа в інформаційному протистоянні виконують функції інформаційного забезпечення, формування та трансформації політичних, ідеологічних і геополітичних поглядів суспільства, психологічного впливу та дезінформації протилежної сторони. Важливим завданням ЗМІ під час висвітлення збройного протистояння є створення образу ворога й дискредитація противника, а також формування у суспільній свідомості позитивного образу своїх збройних сил та органів управління, проведення ідеї справедливої війни. Мережеві атаки на Інтернет-ресурси ЗМІ, як правило, мають на меті досягнення переваги в інформаційному протиборстві шляхом деструктивного впливу на системи управління і прийняття рішень шляхом здійснення психологічних операцій, реалізації заходів щодо оперативного та стратегічного маскування оперативних дій і дезінформації [4]. Для зниження ефективності інформаційного впливу, здійснюваного противником, можливі різні контрзаходи, серед яких виділяються хакерські, за своєю суттю, атаки, покликані технічно нейтралізувати Інтернет-ЗМІ, що і є проявом кібервійни як складової інформаційної війни.

Незважаючи на те, що в державі є безліч не менш нагальних проблем, які потрібно вирішувати вже сьогодні, питання інформаційної безпеки не можна лишати поза увагою. Підбиваючи підсумки, можна стверджувати, що інформаційна безпека передбачає можливість безперешкодної реалізації суспільством і окремими його членами своїх конституційних прав, пов'язаних з можливістю вільного одержання, створення й розповсюдження інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Sayapin S., Tsybulenko E. The use of force against Ukraine and International Law. *Springer*. Netherlands, 2018. 465 p.
2. Антонович П. И. О современном понимании термина “кибервойна”. *Вестник академии военных наук*. 2011. № 2(35). С. 89-96.
3. Ranger S. What is cyberwar? Everything you need to know about the frightening future of digital conflict. URL: <https://www.zdnet.com/article/cyberwar-a-guide-to-the-frightening-future-of-online-onflict> (дата звернення 29.11.2021)
4. Манойло А. В. Информационно-психологическая война: факторы, определяющие формат современного вооруженного конфликта. Пси-фактор. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://psyfactor.org/lib/psywar35.htm>

YERMAKOVA A.A.

INFORMATION SECURITY OF THE MEDIA IN CYBERVINE CONDITIONS

Abstract. Mass-media is not only a weapon in the information war, but one of the main purposes for the cyberattack of the enemy, who seek to score superiority in the information space. It demands to attempt the most serious activity for information security ensuring.

Keywords: mass-media, information security, information war, cyber war.

ЗАЙЧУК Т.М.

студентка 4 курсу,

Київський національний торговельно-економічний університет

T_Zaychuk_FRHTB_18_11_B_d@knute.edu.ua

Науковий керівник:

ЗІКІЙ Н.Л.

к. е. н., старший викладач кафедри готельно-ресторанного бізнесу,

Київський національний торговельно-економічний університет

nat.gliten@ukr.net

ORCID: [0000-0001-9781-7479](https://orcid.org/0000-0001-9781-7479)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Анотація. Розглянуто варіативність підходів до визначення поняття «соціальні комунікації». Визначено основні тенденції розвитку соціальних комунікацій на сучасному етапі існування інформаційного суспільства. Особливу увагу приділено зростанню ролі соціальних комунікацій в Інтернет-просторі.

Ключові слова: соціальні комунікації, інформація, Інтернет-простір, інформаційні технології, комунікативні процеси.

Унаслідок процесів глобалізації, пов'язаних із зростанням інформатизації соціального простору, відбулося значне підвищення інтересу до соціально-комунікативних процесів нинішнього суспільства та до зростаючої ролі наук, які займаються дослідженням соціальної комунікації на всіх рівнях її діяльності й функціонування.

Комунікація виникла та почала розвиватися, виходячи з потреб людей у суспільному житті. Це спілкування між індивідами, в процесі якого вони обмінюються інформацією, своїми ідеями і міркуваннями за допомогою мови чи інших способів зв'язку. Внаслідок різних наукових реалій виникло багато тлумачень та визначень терміна «соціальні комунікації». Наприклад, у журналі «Комунікація» соціальну комунікацію визначають як обмін між людьми або іншими соціальними суб'єктами цілісними знаковими повідомленнями, в яких відображені інформація, знання, ідеї, емоції тощо, обумовлений цілою низкою соціально значущих оцінок, конкретних ситуацій, комунікативних сфер і норм спілкування, прийнятих у даному суспільстві [1]. Український учений та спеціаліст з аналізу соціальних комунікацій Олександр Холод визначає соціальну комунікацію як комплекс організованих дій (збір інформації, її обробка, трансляція і верифікація впливу інформації на споживача), що спрямовані на обмін соціально важливою інформацією та регулювання соціальних дій, взаємодій і відносин між соціальними суб'єктами й об'єктами у суспільстві [2]. Аналіз трактувань учених дозволяє узагальнити поняття «соціальні комунікації» – це наукова галузь, яка займається передачею та масовим обміном інформацією між реципієнтами і має на меті вплив на суспільство та його складові компоненти: особистості, соціальні групи/спільноти, соціальні організації, соціальні інститути, соціальні зв'язки, що утворюються між ними та в них.

Розвиток сучасного суспільства характеризується динамічністю, і це формує одну із його характеристик як суспільства інформаційного. Сьогодні з розвитком глобалізаційних процесів інформація набуває статусу ресурсу, а інформаційно-комунікативні процеси є дотичними до всіх сфер життєвих процесів суспільства. Спочатку індивіди використовували соціальні комунікації для ведення бізнесу, проте останнім часом, завдяки Інтернет-технологіям, відкриваються широкі комунікаційні можливості в інших сферах. Тому сьогодні є важливим дослідження та детальний аналіз основних тенденцій розвитку сфери соціальних комунікацій.

Виділяють наступні тенденції розвитку соціальних комунікацій:

- поява нових ідей українських та зарубіжних дослідників, які до цього займалися іншими дослідницькими полями і вивчали інші парадигми;
- перетин двох провідних тенденцій: з одного боку, нові ідеї, які активно привертають увагу, прагнуть бути донесеними до слухачів і обговорені ними; з іншого боку, прижиті, тобто старі ідеї, які не дають місця новим і лишаються непохитними на шляху новаціям;
- закріплення «у трендах» колишніх теорій, які не поступаються новим і наполегливо наступають у сьогодення для їх подальшого існування;
- фокусування головної тенденції на тому, що стара і нова ідеї доповнюють одна одну, утворюючи лаконічно нову ідею з частинами старіших;
- активна діяльність консерваторів, які критикують колег у цій сфері.

Існує низка досліджень та теорій соціальних комунікацій, які досліджують учені з різних куточків світу. Моніторинг тенденцій показує, що співіснування старих тенденцій разом із новими виливається у цілісне уявлення про соціальні комунікації.

Українські та зарубіжні дослідники вивчають сфери впливу цього явища на комунікаційне середовище, що, в свою чергу, розкриває їх розвиток з різних боків. Розвиток соціальних комунікацій в Інтернет-мережі набуває популярності через призму

вагомості Інтернету у формуванні основного джерела розповсюдження інформації і має неабиякий вплив на процеси розвитку суспільства. Інтернет-технології в поєднанні із соціальними комунікаціями трансформують життя українського суспільства, тож спостереження тенденцій їх розвитку відбиваються на певних аспектах функціонування соціуму. Дослідження Інтернету, як засобу соціальної комунікації та соціального впливу, активно проводяться українськими науковцями, а саме: Н. Біланом [3], О. Холодом [4], Г. Остапенком [5], М. Сидоровим [6].

Створення та розвиток Інтернет-технологій є одним із найважливіших досягнень людства. Завдяки Інтернету кожен має швидкий та легкий доступ до будь-якої інформації та соціальної комунікації. Усі користувачі можуть спілкуватися з будь-якої точки світу, навчатися, працювати, робити покупки та проводити фінансові операції. Тобто, Інтернет відкриває безмежні можливості, які висвітлюють тенденції розвитку соціальних комунікацій.

Сьогодні однією з провідних тенденцій розвитку соціальних комунікацій в Інтернет-просторі є соціальні мережі, які набули швидкого поширення у суспільстві, починаючи з кінця ХХ століття, і є вражаючими за своєю інформаційною силою. Вони проникають у всі сфери життя сучасного суспільства, і нині постійно зростає кількість як самих мереж, так і зареєстрованих в них користувачів. Основними психологічними особливостями Інтернет-комунікації у соціальних мережах є:

- підвищена вербальна активність (легкість комунікації через соціальні мережі);
- розсіювання уваги та часу, в зв'язку з високою швидкістю комунікації та можливістю одночасної комунікації з багатьма користувачами;
- емоційна забарвленість повідомлень, що компенсує відсутність невербальної комунікації;
- «потоківий» характер комунікації в Інтернеті, що виявляється в зануренні користувача в процес спілкування та потік інформації, в результаті чого втрачається відчуття часу та контроль над ситуацією.

Основною особливістю комунікації в Інтернет-просторі є знецінення невербальних засобів спілкування. Саме фізична відсутність учасників комунікації в процесі спілкування може призвести до того, що стає простіше приховати чи підробити власні емоції. Також, Інтернет-комунікації закреслюють багато комунікативних бар'єрів, які пов'язані з певними ознаками зовнішнього вигляду, а саме стать, вік, соціальний статус, невербальний етикет.

Соціальні мережі можна вважати центром поширення інформації і їх можна порівняти із засобами масової комунікації, адже вони виконують багато її функцій. Через соціальні мережі ми можемо простежити всю глобальність, демократичність і, разом з тим, безконтрольність інформації, яка нам доступна.

Отож, розвиток комунікації на сьогоднішній день супроводжується її проникненням у всі сфери життєдіяльності людини, виникненням та розвитком нового типу комунікативних структур і процесів, разом з тим, переосмисленням сучасних змін у соціально-комунікативній сфері, місця й ролі комунікацій у розвитку суспільства, а також ролі Інтернет-технологій у сфері соціальної комунікації. Важливо зазначити, що інформатизація більшості сфер нашого життя та діяльності є запорукою того, що новітні інформаційні технології стануть пріоритетними чинниками соціально-економічного розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Почепцов Г. Г. Соціальні комунікації і нові комунікативні технології / Г. Г. Почепцов // Комунікація. – 2010. – № 1. – С. 19–26.
2. Холод О. Сучасні теорії та тенденції розвитку соціальних комунікацій. Київ - Кривий Ріг: Київський національний університет культури і мистецтв, 2016. – 213 с.
3. Білан Н. І. Соціальні комунікації в інформаційному суспільстві: теорія, еволюція, моделі та прикладні аспекти : дис. докт. соц. наук : спец. 27.00.01. К., 2016. - 427 с.
4. Холод О. М. Семантика терміна «соціальні комунікації»: концептуальні підходи. Соціальні комунікації: теорія і практика : наук. журн. - К. : МЦД СК «Комтека», 2015. - Т. 1. - 314 с.
5. Остапенко Г. І. Дослідження обособлення особистості молодшої людини в контексті інтернет-комунікації. Соціальні комунікації: теорія і практика : наук. журн. К. : МЦД СК «Комтека», 2015. – Т. 1. – 314 с.
6. Сидоров М. В. Інтернет як засіб соціальної комунікації та соціального впливу. Політичний менеджмент. – 2018. – № 4. – 125 с.

ZAICHUK T.

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATIONS

Annotation. The research is related to the analysis of the concept of "social communications", which are represented by the definitions of various scientists. The establishment and analysis of the main trends in the development of social communications at the present stage of development of the information society. Particular attention is paid to the development of social communications in the Internet space.

Keywords: social communications, information, Internet space, information technologies, communicative processes.

КАРАЛАШ А.В.

курсант,

Національна академія прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького

arturkaralas@gmail.com

Науковий керівник:

ФЕДИК А.О.

старший викладач,

Національна академія прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького

СПОСОБИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ У КОЛЕКТИВІ

Анотація. Попередити конфліктну ситуації завжди набагато легше, ніж знайти вихід та розв'язати конфліктну ситуацію. Звичайно, не завжди інтереси кожного учасника збігаються з інтересами групи та колективу, але це дає поштовх до розвитку колективу. Психологічні способи запобігання конфліктних ситуацій базуються на непереборному прагненні людини до свободи та незалежності, й усілякі спроби втручання в їхні взаємини

оцінюються ними зазвичай негативно як прагнення обмежити їхню незалежність і свободу.

Ключові слова: конфліктна ситуація, конфлікт, конфліктоген, попередження конфліктної ситуації, управління конфліктами, профілактичні заходи.

Конфліктні ситуації є невід'ємною частиною суспільного життя особистості та групи. Основою колективу є спільність докорінних інтересів. Однак, колективність як усвідомлене прагнення до спільного задоволення цих спільних інтересів не завжди може бути реалізована повною мірою. Тут важливі суспільні умови, в яких народжується колективність [4, с.149]. У свою чергу, коли інтереси кожного учасника не збігаються з спільними інтересами, тоді виникає конфліктна ситуація.

У зв'язку із загостренням подій на сході України, нестабільною економічною ситуацією в країні вплив інформації, монотонна діяльність, стресові ситуації, нестійкий соціально-психологічний клімат у колективі породжують конфліктні ситуації. Державна прикордонна служба України має свою побудову, що являє собою розгалужену ієрархічну структуру, сформовану невеликими групами військовослужбовців, які входять до складу підрозділів та органів. І офіцерам-прикордонникам силових структур необхідно проводити профілактичні заходи щодо попередження та подолання конфліктних ситуацій у колективі.

Кожен військовий підрозділ сформований з прикордонників з різними індивідуально-психологічними особливостями, які щодня розв'язують різноманітні завдання. Безумовно, в діяльності будь-якого колективу мають місце різні конфлікти. Керівникам цих підрозділів потрібно проводити внутрішню роботу щодо профілактики конфліктних ситуацій. При цьому вибір способів і методів подолання конфліктів залежить як від об'єктивної ситуації, психічного стану опонентів, так і від спрямованості конфлікту, тобто чи сприятиме він глибшому розумінню проблеми, а отже, й розвитку елементів кооперативної взаємодії всередині конфлікту, чи, навпаки, призведе до розхитування й неузгодженості взаємодії [1, с. 16].

Головна мета управління конфліктними ситуаціями полягає у попередженні дисфункціональних конфліктів і адекватному вирішенні функціональних. Попередження конфліктів базується на їх прогнозуванні. У цьому випадку на основі отриманої інформації про причини назріваючого небажаного конфлікту починається активна діяльність з нейтралізації дії всього комплексу детермінуючих його факторів. Це так звана вимушена форма попередження конфлікту [3, с. 54].

Психологічні способи запобігання конфліктних ситуацій базуються на непереборному прагненні людини до свободи та незалежності, й усілякі спроби втручання в їхні взаємини оцінюються ними зазвичай негативно, як прагнення обмежити їхню незалежність і свободу. Найбільш прийнятним способом нейтралізації негативних дій з боку конфліктних осіб є формування в організації стійкого морально-психологічного клімату, здатного надійно протистояти будь-яким негативним тенденціям. Найважливішою ознакою морально-психологічної зрілості колективу є формування в ньому певного стилю взаємин. Залежно від їх характеру колективи поділяються на: зрілі, з високим рівнем розвитку позитивних взаємин, і незрілі, з відносинами низького рівня [5].

Існують досить прості, але ефективні правила поведінки, щоб не провокувати конфлікт: при поганому настрої чи в момент роздратування обмежте спілкування; якщо

відчуваєте, що зустріч із людиною чи ситуація можуть викликати у вас роздратування, завчасно підготуйтеся до такого контакту; керуйтеся здоровим глуздом і завжди обирайте розумну лінію поведінки; ваші слова та дії мають бути правомірними і зрозумілими для оточуючих; не прагніть принизити співбесідника, бо в цьому випадку дуже велика ймовірність отримати зворотну реакцію; не вимагайте беззаперечного виконання ваших вказівок від осіб, що перебувають у надзвичайних психічних станах (нервові збудження, сильні емоції та ін.), спочатку дайте їм час заспокоїтися, а вже потім викладайте свої вимоги; не наполягайте на тому, чого людина, безсумнівно, не може виконати [6].

Будь-який конфлікт має психологічну складову, і попередити або послабити конфлікт психологічного рівня можна, тільки нейтралізувавши агресивні відчуття та наміри людей, що є надто складним завданням. Добитися трансформації агресивних установок, що склалися, думок і відчуттів можна лише на основі глибокого аналізу психологічної ситуації на ранніх етапах виникнення відповідних мотивів у протидіючих сторін. Тільки на цій основі можливо домогтися попередження розвитку конфлікту в деструктивну фазу із застосуванням насильства чи інших руйнівних засобів [5].

Основною об'єктивною умовою попередження конфліктних ситуацій є створення сприятливих умов життєдіяльності військовослужбовців у колективі. Опосередкований, але істотний вплив на психічні стани, а отже, і на конфліктність людей мають умови їхньої діяльності й життя [2, с. 178].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боковець В. В., Соколовська В. В. Управління конфліктними ситуаціями в роботі з персоналом. *Ефективна економіка*. №10. 2020.
2. Галаган В. Я., Орлова В. Ф., Отич О. М., Фурса О. О. Психологія конфлікту. Навчально-методичний посібник для підготовки магістрів усіх форм навчання. Київ: ДЕТУТ. 2008. 422 с.
3. Нагаєв В. М. Конфліктологія: курс лекцій (модульний варіант): Навчальний посібник. – Київ: ЦУЛ, 2004. - 198 с.
4. Шинкарук О. М., Волобуєва О. Ф. Психологія управління: підручник. Видавництво НАДПСУ. 2018. 216 с.
5. URL: https://pidru4niki.com/10810806/psihologiya/sposobi_poperedzhennya_viri_shennya_konfliktiv
6. URL: <https://phc-pl.com.ua/konflikty-ta-sposoby-yikh-rozv-yazannya-u-kolektyvi.html>

KARALASH A.V.

WAYS TO PREVENT AND CONFLICT RESOLUTION IN GROUP

Abstract. It is easier to prevent a conflict situation than find a way out and resolve the conflict situation. The interests of each participant do not always coincide with the interests of the group but this gives impetus to the development of the group. Psychological ways to prevent conflict situations based on the irresistible desire of man for freedom and independence and all attempts to interfere in their relationship are usually assessed negatively by them as a desire to limit their independence and freedom.

Keywords: conflict situation; conflict; conflictogen; conflict prevention; conflict management; preventive measures.

МОСКАЛЕНКО Н.П.

студентка 4 курсу, спеціальність «Журналістика»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

MoskalenkoNP@krok.edu.ua

МОМОТ Н.М.

к.ф.н., доцент,

доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ORCID: 0000-0002-1054-4517

NeMo-web@ukr.net

ІНТЕРВ'Ю ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРСОНІФІКАЦІЇ ЖУРНАЛІСТА

Анотація. У статті розкрито сутність інтерв'ю як ефективної форми комунікації. Зазначено, що публічні діалоги є актуальними засобами в її досягненні. Зроблено огляд історіографії жанру інтерв'ю, вказано відомі персоналії та проаналізовано зразки їх публічних інтерв'ю.

Ключові слова: інтерв'ю, персоніфікація, форми комунікації, публічний діалог, громадська думка, комунікативні стратегії.

Е. Голанова визнала, що «однією з найактивніших форм комунікації в наші дні стає усна публічна мова і в першу чергу – публічний діалог», а також зазначила, що «найбільш затребуваним типом публічного діалогу в наші дні став жанр інтерв'ю, що виступає в двох своїх різновидах - інтерв'ю звукове та інтерв'ю друковане» [2, с. 343]. Історіографія жанру багата знаними персонами та яскравими зразками. Кожна особистість, акумулюючи інформацію, так чи так персоніфікує її, свідомо чи підсвідомо прагне переповісти співрозмовнику, додаючи до неї власні емоції і думки, співпереживаючи і співвимірюючи її.

Е. Фромм у своїй праці «Анатомія людської деструктивності» зробив такі висновки щодо потреб людини (всі вони - стратегічно важливі для сучасних ЗМІ): потреба у спілкуванні, потреба у творчості, пошук ідеального, потреба у відчутті безпеки життя, прагнення до уподібнення, пошук об'єкта поклоніння. Індивід живе у світі суперечливих мотивів, прагнень і очікувань. Людина тягнеться до пізнання, до досягнення себе через думки і погляди інших.

Характерною рисою українського телебачення є цілеспрямований вплив на масову свідомість і формування громадської думки у відповідності з політикою каналу. М. Василенко наголошує на тому, що найвищий рівень персоніфікації – коли журналіста чекають на екрані заради нього самого, чекають як лідера, який вміє пояснити складні проблеми, як особистість значну в моральному, духовному плані [1, с. 52]. Г. Лазутіна наголошує на тому, що до зустрічі з опонентом інтерв'юєру треба дуже ретельно готуватися [4, с. 72]. При підготовці до інтерв'ю, на перше запитання журналіст повинен передбачити дві відповіді: позитивну і негативну. Від відповіді залежить кожне наступне запитання, на яке знову ж таки треба передбачити дві протилежні відповіді. Можна зобразити схему, схожу на дерево, де на кожне запитання очікується одна з двох відповідей [3, с. 72]. І телебачення певною мірою взяло на себе місію давати відповіді на поставлені суспільством запитання.

Розглядаючи комунікативні стратегії інтерв'ювання, можна виокремити декілька головних правил ведення інтерв'ю: у будь-якій розмові, світській чи діловій, перше, чого необхідно досягти, – це створити невимушену обстановку. Важливе правило: візуальний контакт зі співрозмовником. Однак є ще правила мови жестів, яких для успішної розмови необхідно дотримуватися, наприклад, дивитися співрозмовнику в очі [3, с. 28].

Вивчення мовленнєвої поведінки представників різноманітних вікових категорій дозволяє визначити їх рівень сформованості комунікативної компетенції, а також дізнатися про людину взагалі [5]. У соціолінгвістиці вік мовця є одним із параметрів дослідження соціальних відмінностей у функціонуванні мови [6, с.80]. Соціолект – засіб фіксації культуро-специфічних концептів підліткового буття. Таким чином, моральні, матеріальні, естетичні, пізнавальні цінності підліткового середовища знаходять втілення в лексикалізованій формі. Гендер мовця є важливим параметром самоідентифікації особистості й має вплив на процеси обробки, структурування інформації, що потрапляє до свідомості, й відображається у вербальній та невербальній поведінці індивіда [7, с. 7–11].

І. Зирянова вважає, що на схему жіночої вербальної ідентифікації й характер мовленнєвої поведінки жінок впливають такі фактори: зовнішні характеристики, фізичні дані, внутрішні якості особистості, рівень матеріальної забезпеченості, соціальний статус, розумові здібності, освіта, виховання, вік. Отже, ментальна концепція національного середовища разом з історико-культурними традиціями мають вплив на вибір жінками засобів ідентифікації та характер їх мовленнєвої поведінки [8, с. 138].

В основі будь-якого діалогічного дискурсу знаходимо планування мовленнєвих дій і вибір найбільш вдалого способу досягнення цілей, що стоять перед комунікантами. Кожне висловлювання чи певна послідовність висловлювань націлені на виконання безлічі функцій та досягнення певних цілей. Для цього комунікант добирає мовленнєві засоби, що найкращим чином допоможуть йому досягти поставлених цілей комунікації [9].

У своєму визначенні Тьон Адріанус ван Дейк зазначає, що стратегією є організація послідовних дій, яка включає до свого складу цілі взаємодії. Стратегії дозволяють здійснити вибір, за допомогою якого досягають обраних цілей. Правильний вибір стратегій дозволяє комуніканту досягти максимальної кількості цілей. Комунікативні стратегії відрізняються гнучкістю й динамікою, оскільки у процесі спілкування вони зазнають постійних коригувань, безпосередньо залежать від мовленнєвих дій іншого комуніканта та від контексту дискурсу, що постійно доповнюється та змінюється [10, с. 272].

Комунікативна тактика – це конкретний спосіб реалізації інтенційної програми дискурсу, підпорядкований комунікативній стратегії. Комунікативна тактика вирізняється динамічним характером, який уможливорює оперативне реагування на ситуацію, і безпосередньо залежить від мовленнєвих умінь та комунікативної компетенції комунікантів [11, с. 240]. Загальноприйнятою є типологія комунікативних стратегій, заснована на діалогічній взаємодії відповідно до результатів комунікативної події – гармонія чи конфлікт. Стратегії, відповідно до цього, поділяють на кооперативні та некооперативні (конфліктні, конфронтаційні) [12, с. 131–137].

Здійснюючи мовленнєві акти, можна певним чином впливати на масового адресата – переконати, викликати занепокоєння, розважити, налякати тощо. Слова здійснюють

певний вплив на почуття, думки чи дії аудиторії. Це може бути розрахований, навмисний, цілеспрямований ефект [10]. Тому потрібно обирати правильні шляхи комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко М. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі : монографія / Василенко М. К. – Київ : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2006. – 238 с.
2. Голанова Е. И. Устный, публичный диалог / Е. И. Голанова // Русский язык конца XX столетия. – [2-е изд.]. – Москва, 2000. – 480 с.
3. Кукушкина О. В. Речевые неудачи как продукт речи мыслительной деятельности : автореф. дис. ... д-ра филол. наук / О. Кукушкина. – Москва, 1998. – 76 с.
4. Лазутина Г. В. Основы творческой деятельности журналиста / Г. Лазутина. – Москва : Аспект Пресс, 2001. – 157 с.
5. Галапчук О. М. Вікова диференціація стратегій і тактик дискурсу в сучасній англійській мові : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. Галапчук. - Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – 197 с.
6. Вахтин Н. Б. Социалингвистика и социология языка : учебное пособие / Н. Б. Вахтин, Е. В. Головкин. – Санкт-Петербург : Гуманитарная академия, 2004. – 336 с.
7. Халеева И. И. Гендер в теории и практике обучения межкультурной коммуникации / И. И. Халеева // Доклады Первой Международной конференции «Гендер: язык, культура коммуникация». – Москва, 2001. – С. 7–11.
8. Зырянова И. Н. Дифференциальные признаки языковых средств маскулинной и феминной языковой личности в текстах брачных объявлений / И. Н. Зырянова // Вестн. Иркут. гос. лингвист. ун-та. – 2008. – № 3. – С. 137— 142.
9. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – Москва : Гнозис, 2003. – 280 с.
10. Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация : перевод с английского / Т. А. Дейк. – Москва : Прогресс, 1989. – 312 с.
11. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
12. Іващишин О. М. Англійські термінологічні словосполучення у текстах з проблем техногенного впливу на довкілля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. Іващишин. – Львів, 2007. – 20 с.

MOSKALENKO N.P.

INTERVIEW AS A TOOL OF JOURNALIST PERSONIFICATION

Annotation. The article reveals the essence of interviews as an effective form of communication. It is noted that public dialogues are relevant tools in achieving it. An overview of the historiography of the interview genre is given, well-known personalities are indicated and samples of their public interviews are analyzed.

Keywords: interviews, personification, forms of communication, public dialogue, public opinion, communication strategies.

ПАНОВА А.В.

студентка 3 курсу, спеціальності «Журналістика»,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

PanovaAV@krok.edu.ua

ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНУ ПОЛІТИКУ

Анотація. У статті показано діяльність працівників українських засобів масової інформації, що працюють у статусі «міжнародних журналістів», та вплив, який вони чинять на світовий політичний простір. На прикладі з новинних повідомлень проілюстровано, як зміст тої чи тої новини може змінити думки світової спільноти, а також вплинути на подальший перебіг подій у суспільному та політичному житті громади.

Ключові слова: журналіст-міжнародник, ЗМІ, новинні повідомлення, світова спільнота.

Без сумніву, за останні десятиліття роль міжнародної журналістики значно зросла та закріпила свої позиції у впливі на наше буденне життя. Українські журналісти активно працюють по всьому світу, здобуваючи цінні матеріали, задля того, аби наш інформаційний простір був наповненим, а картина світу, яку вони нам транслюють, довершеною та відтворюючою реальну дійсність.

Актуальність цієї теми зумовлена тим, що міжнародна журналістика в Україні переживає найбухливіші часи своєї діяльності. Зараз вона перебуває під пильним поглядом усієї політичної світової арени, через різні внутрішні та зовнішні події, що відбуваються в середині країни й до яких вона є, безпосередньо або опосередковано, причетною.

Комунікативні технології у масмедіа виступають важливим фактором формування громадської думки, політичної свідомості та культури, конструюють імідж політичних акторів (як індивідуальних, так і групових), впливають на рівень та ефективність політичної участі й активності громадян [1, с. 2]. У цьому, безперечно, головна роль наділяється роботі журналіста, який створює та поширює цей матеріал. Особливо, коли цей журналіст або журналістка поширюють матеріал у світових медіа, які чинять вплив на громадську думку не лише окремої спільноти однієї країни, а й загалом на весь світ.

У сучасному суспільстві засоби масової інформації перетворилися на могутній політичний інститут, без якого не можливо уявити функціонування публічної влади. Особливе значення мають електронні засоби масової інформації, насамперед, телебачення. Завдяки йому публічна політика дістала надзвичайно ефективний інструмент впливу на суспільство, що відкриває не бачені раніше можливості формування політичних орієнтацій, а також маніпулювання громадською думкою [3, с.457].

Якщо притримуватися думки, що журналістика вважається «четвертою владою», то можна казати, що доробки міжнародних журналістів можуть впливати на формування не лише громадської думки, а й політичної. Так, наприклад, ми можемо взяти події, що відбулися донедавна у нашій країні, але зацікавили й світових експертів також. Це справа Вагнерівців – довгопланована зірвана спецоперація українських спецслужб, яка була викрита журналістами з дослідницької пошукової мережі «Bellingcat» та стала фактом участі України, США та Туреччини в ній. І хоча безпосередньо саме викриття було

здійснене не українськими розслідувачами, але вони швидко долучилися до цієї справи та продовжили розслідування вже на власних теренах самостійно. Постановою проблеми цього питання є факт того, що існування операції піддалося сумнівам Офісом Президента та ним самим, але після надання беззаперечних фактів українськими журналістами вони були змушені визнати недійсними всі коментарі, які надавалися з цього питання раніше.

Ця ситуація ілюструє нам, що журналістські матеріали можуть, дійсно, впливати на міжнародні ситуації та події.

На думку авторитетного дослідника професора В. І. Шкляра, "Україна в значній мірі поки що випадає із світового інформаційного процесу. У країни немає стратегії вигідної і систематичної інтеграції у світовий телекомунікаційний і інформаційний простори".

У сучасній українській масовій інформації діє загальний соціальний закон, згідно з яким журналістика відбиває характер соціальних і політичних відносин, у рамках яких функціонує; вона є своєрідним дзеркалом, що в нього заглядає суспільство. Від політичної системи держави залежить і структура журналістики [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Прокоф'єв О. В. Комунікативні технології у мас-медіа: PR, реклама, пропаганда. URL : <http://studies.in.ua/tezis/339-komunkativn-tehnologiyi-u-mas-meda-pr-reklama-propaganda.html>
2. Комісарова О. Справа «вагнерівців». Експрозвідник Бурба заявив, що наказ відкласти спецоперацію надав президент. URL : <https://suspilne.media/182418-sprava-vagnerivciv-eksrozvidnik-burba-zaaviv-so-nakaz-vidklasti-specoperaciu-dav-prezident/>
3. Чувардинський О. «Четверта влада» в структурі громадянського суспільства / О. Чувардинський // Наукові записки. Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. - 2006. - Вип. 32. - С. 455-467.
4. Українська та світова масово-інформаційна ситуація сучасності. URL : <https://osvita.ua/vnz/reports/journalism/25659/>

PANOVA A.V.

COVERAGE OF ACTIVITIES OF UKRAINIAN JOURNALISTS-INTERNATIONAL AND THEIR INFLUENCE ON INTERNATIONAL POLICY

Annotation. The article shows the activities of Ukrainian media workers working as "international journalists" and the impact they have on the world political space. The example of news reports illustrates how the content of a news story can change the views of the world community, as well as influence the further course of events in the social and political life of this community.

Keywords: international journalist, mass media, news reports, world community.

СТОЄВА Т.І.

студентка,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

tanyastoevaaaaa@gmail.com

Науковий керівник:

ЛЕВІН О.Л.

к. іст. Н., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СУСПІЛЬСТВІ

Анотація. В епоху розвитку суспільства головну роль відіграє інформація, що розповсюджується різноманітними методами. Саме тому неможливо уявити світ без комунікації. Комунікативний процес необхідний для становлення, розвитку та функціонування всього суспільства, тому що саме він забезпечує зв'язок між людьми й поколіннями, накопичення і передачу важливого досвіду для організації різних сфер діяльності.

Ключові слова: соціальні комунікації, комунікації, інформація, суспільство.

З розвитком суспільства, ускладненням соціальної структури і соціально-культурних відносин змінилися особливості суспільства, на яке було спрямовано інформацію. Відповідно, змінилося значення й роль комунікації в умовах формування сучасного суспільства. Нині суттєво збільшуються обсяги інформаційних потоків та зростає значення інтенсивності інформаційного обміну, а також відбуваються складні процеси інформатизації та глобалізації. Сьогодні відбувається процес становлення соціального комунікаційного простору, що має великий вплив на всі сфери життєдіяльності. Комунікації є необхідною умовою життєдіяльності людини і однією з основ існування досвідченого й інтелектуального суспільства. Під соціальною комунікацією розуміються методи, за допомогою яких стає можливим існування і функціонування людських відносин. Зокрема, комунікація позначає зв'язок, повідомлення, обмін та поширення інформації у суспільстві. Наприклад, вітчизняний дослідник В. Різун запропонував розглядати соціальні комунікації як «таку систему суспільної взаємодії, яка включає визначені шляхи, способи, засоби, принципи встановлення й підтримання контактів на основі професійно-технологічної діяльності» [1, с. 253]. Тобто, потрібно розуміти поняття й значення соціальних комунікацій як способу передачі та масового обміну інформацією з метою впливу на суспільство, встановлення й підтримання стосунків у професійній діяльності.

Соціальні комунікації виконують важливі функції у суспільному житті, створюючи умови для забезпечення роботи не тільки інформаційної, а й усієї суспільної галузі. Науковці, дослідники й фахівці різної діяльності по-різному оцінюють переосмисленням комунікативної природи соціальної реальності, місця та ролі комунікації в розвитку суспільства, постійним зростанням зацікавлення до вивчення соціально-комунікаційних процесів. Зростання комунікацій відкриває нові можливості, що звільняють людей від систем соціального контролю та примусу, й формується нова система цінностей, відповідно до якої вирішуються певні проблеми та завдання. Як підтвердження цього, розроблений О. Тоффлером кількісний критерій соціальної діяльності, який показав, як

завдяки розвитку комунікації відбувається «подрібнення» процесів соціальної дестандартизації, в результаті чого конфлікти цінностей, які ймовірно можуть виникати у суспільстві, можуть бути вирішені шляхом налагодження ефективної комунікації [2]. Можна стверджувати, що комунікація є необхідною складовою функціонування сучасного суспільства. Саме рівень розвитку комунікацій є стандартом суспільного прогресу, який забезпечується завдяки появі нових систем, покликаних функціонувати у процесі розвитку суспільства. На думку доктора історичних наук, професора В. Ільганасвої, соціальна комунікація забезпечує «в будь-якій формі фіксацію, зібрання, обробку, збереження, розповсюдження, використання, споживання інформації як продукту духовної практики людства». Соціальні комунікації, на думку дослідниці, є процесами й структурами, «протікання та діяльність яких опосередковуються знаковими системами й формами, що містять смисл у межах соціального просторово-часового континууму» [1, с. 270].

Тобто, соціальні комунікації потрібно розглядати як важливий соціокультурний та духовний фактор розвитку суспільства, який впливає на формування суспільного світогляду й стилю логіки та мислення. Також необхідно зазначити, що роль комунікації у розвитку суспільства діалектична: з одного боку, вона є стратегічно-інструментальним засобом розвитку суспільства, а з другого – саме суспільство як певна соціальна реальність є одним із способів налагодження та розвитку певних комунікативних зв'язків. У такому контексті, доводить Є. Романенко, вона є одним із найбільш ефективних способів створення відповідних комунікативних систем, які впливають на характер виробничої діяльності, форму міжкультурних відносин, тенденції історичного розвитку та специфіку соціальної структури суспільства [3, с.172].

Засновуючись на всьому вищевикладеному, можна стверджувати, що з розвитком суспільства змінювалася роль комунікацій, форми та особливості аудиторії, на яку було спрямовано інформацію. Загалом, комунікації являють собою спілкування, передачу інформації від однієї обізнаної особи до іншої. Зокрема, соціальні комунікації стали важливим фактором ефективного функціонування суспільства, а також зумовлюють виникнення нових інформаційних зв'язків, структур та механізмів впливу на розвиток сучасного суспільства, що призводить до змін у світі. Соціальні комунікації як засіб існування та передавання цінностей і норм культури визначає інтелектуальний та досвідчений рівень суспільства й особливості функціонування суспільної сфери. Крім того, дослідники загалом визначають, що роль і значення соціальних комунікацій – це забезпечення функціонування людини шляхом надання нової інформації в напрямі забезпечення дієвих можливостей для здійснення науково-інформаційної діяльності, реалізації державних програм національного розвитку, функціонування міжнародної наукової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку : Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. й доп. – К. : Видавництво «Білий Тигр», 2018. – 370 с.
2. Романенко Є. Комунікація як необхідна складова розвитку сучасного суспільства / Є. Романенко // Демократичне врядування : науковий вісник. – 2012. – Вип. 9.
3. Білан Н. І. Соціальні комунікації в інформаційному суспільстві / Н. І. Білан // Наукові записки Інституту журналістики. - 2014. - Т. 56. - С. 171-175.

STOEVA T.I.
THE ROLE OF SOCIAL COMMUNICATIONS IN SOCIETY

Annotation. In the era of society, the main role is played by information disseminated by various methods. That is why it is impossible to imagine a world without communication. The communicative process is necessary for the formation, development and functioning of society as a whole, because it provides the connection between people and generations, the accumulation and transfer of important experience for the organization of various spheres of activity.

Keywords: social communications, communications, information, society.

ФРОЛОВА К.В.

студентка,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

katerinafrolova118@gmail.com

Науковий керівник:

КОНДРАТЕНКО Н.Д.

доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ФЕНОМЕН PUBLIC RELATIONS У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Анотація. Тези присвячено аналізу Public Relations як феномену сучасного суспільства. Визначено основну дефініцію та актуальність даної діяльності в наш час. Розглянуто публічний імідж як складову успішного функціонування організацій на прикладах.

Ключові слова: Public Relations, публічний імідж, PR-діяльність.

Сучасний рівень розвитку суспільства визначає систему суспільних зв'язків, яка у своєму загальному вигляді постає як процес соціальної комунікації, необхідний елемент соціальної взаємодії. Саме тому система зв'язків у суспільстві є необхідною умовою його життєдіяльності. І в цьому контексті особливо велику роль і значення відіграють Public Relations (від англ. PR – зв'язки з громадськістю).

Існує близько 500 дефініцій Public Relations, адже всі вони ґрунтуються на теоретико-методологічній базі багатьох наукових дисциплін (соціологія, політологія, теорія управління, журналістика тощо). Тому не дивно, що погляди на Public Relations також відрізняються. Одним з найбільш точних трактувань цього терміна є таке: «Зв'язки з громадськістю – це стратегічний комунікаційний процес, що дозволяє будувати взаємовигідні відносини між організаціями та громадськістю».

«Організацією» можуть бути державний орган, бізнес, професія, громадська служба або установа зі сфери освіти, культури чи охорони здоров'я – тобто, будь-яка державна, приватна або громадська організація будь-якого рівня та розміру. «Громадськість» - це важлива для організації аудиторія, що включає клієнтів – існуючих і

потенційних, співробітників і керівництво, інвесторів, представників масмедіа, уряду, постачальників та загалом тих, хто формує громадську думку [1].

Актуальність дослідження Public Relations (PR) як феномена сучасного суспільства обумовлюється соціально-економічними умовами, що швидко змінюються, так як з кожним роком з'являються та формуються нові культурні й моральні цінності. На сьогодні ми можемо відстежити тенденцію до зростання попиту на послуги саме PR-компаній, аніж просто рекламних. Це пояснюється тим, що основним пріоритетом переважної кількості організацій стає саме встановлення позитивного іміджу для створення довготривалого інтересу та підтримки аудиторії, які є запорукою досягнення початкової мети суб'єкта, чи то максимізація прибутку для підприємства, чи то завоювання довіри якомога більшої частки електорату політичним діячем. Як визначив один із найвидатніших фахівців з PR Едвард Бернейз ще у 1923 році, «хороший уряд може бути продано суспільству так само, як і будь-який інший товар», і з цим важко не погодитися [2].

Взагалі, сьогодні публічний імідж становить надзвичайно важливе значення в роботі більшості компаній. Коли репутація певної організації руйнується, це впливає на все її корпоративне існування. Щоб подолати негативну репутацію, потрібно від 4 до 7 років. Тому для них стає важливим інвестувати в хороші стратегії Public Relations, щоб підтримувати вигідні відносини з громадськістю. Самі ж PR-стратегії варіюються від проведення PR-трюків з просування бренду в торговому центрі до створення масштабних благодійних кампаній для пожертвувань певній постраждалій спільноті (зазвичай передумовою таких кампаній стають непередбачувані, кризові явища).

Одним з прикладів успішних PR-кампаній є реакція Google на спалах вірусу Ебола в 2014 році, який був дуже критичним, оскільки поширився в багатьох країнах і забрав чимало життів. Google, щоб допомогти людям, які цього потребують, і створити позитивний імідж бренду, розпочав кампанію пожертв, у якій пообіцяв віддавати 2 долари за кожен 1 долар, пожертвований на цю справу через свій вебсайт. Ця стратегія привернула увагу ЗМІ і мала величезний успіх, оскільки Google отримав прибуток у 7,5 мільйонів доларів [3].

Також, є сенс згадати про події в Парижі в 2015 році, коли щонайменше 130 осіб загинуло від рук терористів. У відповідь на трагічну стрілянину Facebook додав фільтр прапора Франції, який користувачі могли застосувати до своїх фотографій профілю, щоб підтримати Францію. Мільйони людей застосували цей фільтр і оцінили зусилля Facebook, та хоча немає конкретних даних щодо результатів такої акції, безперечно, це підвищило імідж компанії в очах її клієнтів [3].

Якщо розглянути стан PR-діяльності в більш сучасному періоді часу, а саме за останні 2 роки, неможливо не відзначити вплив на неї спалаху пандемії коронавірусу, що змінила не тільки соціально-комунікативну сферу, але й інші аспекти людського життя.

Коли всесвітній локдаун тільки розпочався, Uber вирішив приєднатися до багатьох компаній, які закликали людей залишатися вдома. У своїй кампанії Thank You For Not Riding («Дякуємо за те, що не їздите»), Uber подякував своїм клієнтам за те, що вони не користуються їхніми послугами без потреби, простим повідомленням: «Залишайтеся заради тих, хто не може. Разом з кампанією, Uber зобов'язався надати 10 мільйонів безкоштовних поїздок і доставок їжі медичним працівникам, літнім людям і всім тим, хто цього потребує в ці складні часи [4].

Ікеа, шведський конгломерат, який займається проєктуванням і продажем меблів, також був серед багатьох компаній, які мотивували людей залишатися вдома. Ікеа зробила це так, як вони вміють найкраще. Вона нагадувала людям про те, наскільки затишним може бути їхній дім, щоб думка про те, що доведеться провести кілька тижнів «замкненими» в ньому, не була таким важким тягарем [4].

Отже, Public Relations (PR) є феноменом сучасного суспільства, який за допомогою високорозвинених інформаційно-комунікаційних технологій створює принципово нові можливості інформаційного контролю та впливу на суспільну свідомість. На підставі багатьох дефініцій можна дійти висновку, що зв'язки з громадськістю – це певний вид діяльності, пов'язаний з управлінням, що передбачає певну організацію, координацію зусиль учасників тощо.

У наш час Public Relations є надзвичайно актуальною галуззю знань, що пов'язано зі зростанням ролі інформаційних потоків для успішного функціонування суб'єктів PR у різних сферах життя. Сама діяльність PR-фахівців включає сукупність координованих дій з формування громадської думки, націлених на те, щоб змінити цю думку і поведінку людей на свою користь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Что такое PR?: веб-сайт. URL: <https://iib.com.ua/ru/kco/itemlist/category/234-chto-takoe-pr.html?html> (дата звернення 24.11.2021).
2. Батуріна В. Ю. Public Relations як соціокультурний феномен: дефініції, механізми, функції: дисертація. Кострома, 2009. 165 с.
3. What Is Public Relations? PR Functions, Types, & Examples: веб-сайт. URL : <https://www.feedough.com/what-is-public-relations-pr-functions-types-examples/> (дата звернення 24.11.2021)
4. 10 Best PR Campaigns of 2020: веб-сайт. URL : <https://www.mediatoolkit.com/blog/best-pr-campaigns/> (дата звернення 24.11.2021).

FROLOVA K.

PUBLIC RELATIONS PHENOMENON IN MODERN SOCIETY

Abstract. The thesis is devoted to the analysis of Public Relations as a phenomenon of modern society. Determined the main definition and relevance of this activity in our time. Considered the public image as a component of successful functioning of the organizations on examples.

Keywords: public relations, public image, PR-activity.

ХАЛЯВКІНА Є.А.

студентка 3 курсу, спеціальність «Журналістика»,
ВНЗ Університет економіки та права «КРОК»
KhaliavkinaYA@krok.edu.ua

ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОТИБОРСТВА

Анотація. Інформація та пропаганда стали сьогодні настільки могутніми, що здатні зумовлювати появу, перебіг і кінцевий результат політичних подій, навіть глобальних

проблем миру й війни. Вплив інформаційного поля на індивідуальну і суспільну свідомість – значущий фактор формування особи й співтовариства, що дозволяє прогнозувати поведінку членів соціуму. Саме в цьому полягає головна функція ЗМК. У наш час інформаційну війну вважають ефективним інструментом реалізації зовнішньої політики. Інформаційний розвиток України має здійснюватися в рамках системної та збалансованої державної політики, здатної забезпечити захист суспільства.

Ключові слова: інформаційні технології, пропаганда, політика, інформаційна війна, засоби масової інформації, маніпуляція свідомістю.

Сучасні інформаційні технології спираються на досягнення в галузі комп'ютерної техніки та засобів зв'язку. Бурхливий розвиток комп'ютерної техніки й інформаційних технологій став поштовхом до розвитку суспільства, яке одержало назву «інформаційного». В інформаційному суспільстві продукується та споживається інтелект, знання, завдяки чому зростає частка розумової праці. Матеріальною й технологічною базою інформаційного суспільства є різного роду системи на базі комп'ютерної техніки та комп'ютерних мереж, інформаційних технологій, телекомунікацій і зв'язку. Отже, характерною рисою сучасної цивілізації є її детермінованість інформаційними процесами. Потенційні можливості розвитку основних сфер життя сучасного суспільства, зокрема, залежать від стану цих процесів. На сьогодні інформація вважається стратегічним національним ресурсом, одним з основних багатств країни. Повсюдне впровадження ЕОМ, сучасних засобів оброблення й передання інформації в різні сфери діяльності започаткувало новий еволюційний процес у розвитку людства – інформатизацію.

Сучасні можливості електронних ЗМІ, космічних систем передання інформації, поліграфії, розмножувальної й іншої техніки в поєднанні з науковою та публіцистичною літературою, періодикою дозволяють ефективно впливати на розум, свідомість і психіку мільйонів людей. Інформація та пропаганда стали сьогодні настільки могутніми, що здатні зумовлювати появу, перебіг і кінцевий результат політичних подій, навіть глобальних проблем миру й війни.

Інформаційна відкритість сучасного світу стає тим мостом, через який здійснюються комунікаційні процеси, зокрема в геополітичній сфері. Розглядаючи виникнення інформаційного суспільства як нової цивілізаційної реальності, яка має поєднувати константи життя локальних цивілізацій із комунікативними відносинами, варто зазначити, що становлення інформаційного суспільства створює не лише позитивні зрушення, але й передумови інформаційних катастроф. Це катастрофи як технічні й техногенні, так і гуманітарні, пов'язані з руйнуванням етичного та соціального коду, що забезпечує гармонійний розвиток суспільства. Це використання технологічної переваги як політики інформаційного домінування й примушення в геополітичній сфері.

У наш час керівники низки держав вважають інформаційну війну ефективним інструментом реалізації зовнішньої політики. Найповніше ця тенденція проглядається в концепціях інформаційних воєн, які розробляються провідними у військовому відношенні країнами. Інформаційна війна розглядається під різними кутами як один з основних чинників забезпечення національної безпеки та національних інтересів у життєво важливих сферах державної й суспільної діяльності, зокрема у військовій. З урахуванням цих чинників інформаційний розвиток України має здійснюватися в рамках системної та

збалансованої державної політики, здатної забезпечити захист суспільства, держави і громадян від інформаційно-психологічної експансії суб'єктів геополітичної конкуренції.

Вплив інформаційного поля на індивідуальну й суспільну свідомість – значущий фактор формування особи і співтовариства, що дозволяє прогнозувати поведінку членів соціуму. Саме в цьому й полягає головна функція ЗМК. Радянські ідеологічні установки визначали цей аспект досить точно: «Якщо в умовах буржуазного суспільства головною функцією масової комунікації є соціальна маніпуляція суспільною свідомістю, адаптація населення до стандартів і канонів буржуазного способу життя, то в умовах соціалізму масова комунікація стає важливим важелем масової інформації й пропаганди, комуністичного виховання й, в остаточному підсумку, ефективними засобами самоорієнтації» [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / В.М. Петрик, М.М. Присяжнюк, Л.Ф. Компанцева та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2010. – 248 с.
2. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти) : підруч. / В.В. Остроухов, В.М. Петрик, М.М. Присяжнюк та ін. ; за ред. Є.Д.Скулиша. – К. : КНТ, 2010. – 776 с.
3. Информационно-психологическая безопасность в эпоху глобализации : учеб. пособ. / В.М. Петрик, В.В. Остроухов, А.А. Штоквиш и др. ; под. ред. В.В. Остроухова. – К., 2008. – 544 с.
4. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навч. посіб. / В.М. Петрик, В.В. Остроухов, О.А. Штоквиш та ін. – К. : Росава, 2006. – 208 с.
5. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е.Л. Доценко. – СПб. : Речь, 2003. – 304 с.

KHALIAVKINA Y.A.

MASS MEDIA AS A BASIS OF INFORMATION AND PSYCHOLOGICAL CONFLICT

Abstract. Information and propaganda have become so powerful today that they can determine the emergence, course and end result of political events, even global problems of peace and war. The influence of the information field on individual and social consciousness is a significant factor in the formation of the individual and the community, which allows predicting the behavior of members of society. This is the main function of the WMC. Nowadays, information warfare is considered an effective tool for implementing foreign policy. Ukraine's information development should be carried out within the framework of a systematic and balanced state policy capable of ensuring the protection of society.

Keywords: information technologies, propaganda, politics, information warfare, mass media, manipulation of consciousness.

ХАРЧЕНКО Л. Р.

студентка,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ivahnenkoliya6@gmail.com

ПІДСТАВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. У статті розглядаються концепції розвитку соціальної комунікації. Аналізуються різноманітні методологічні підходи. За допомогою компаративного аналізу та нових даних робиться спроба розгляду концепцій розвитку соціальної комунікації у єдиному контексті.

Ключові слова: соціальна комунікація, компаративний аналіз, еволюціонізм, технологічний детермінізм, кооперативний підхід.

Термін «комунікація» з'явився в науковій літературі на початку ХХ століття. Одним із засновників американської соціології вважається Чарльз Кулі, який стверджував, що «комунікація розуміється як механізм, за допомогою якого можливе існування та розвиток міжособистісних стосунків — усіх символів розуму, а також способів їх передачі в просторі та їх зберігання в часі». Різні аспекти, форми та види комунікації вивчені в сучасній соціально-філософській літературі досить глибоко. Існує кілька концепцій, що розглядають розвиток комунікації у соціумі. Деякі методологічні підходи вбачають розвиток комунікації у розвитку технології, хтось ототожнює ускладнення комунікації з розвитком суспільства та мови. У сучасній теорії комунікації, що включає різні методологічні підходи і дисципліни, з'являються дані, які можуть допомогти у відповіді на питання про підстави розвитку соціальної комунікації, висвітлити основні причини та етапи її становлення. Розуміння основ розвитку комунікації дасть можливість зрозуміти вектори і можливості розвитку інформаційного суспільства.

Сьогодні термін «комунікація» має три тлумачення:

- Спілкування - це засіб з'єднання будь-яких об'єктів матеріального і духовного світу, тобто як структури.
- Це спілкування, під час якого люди обмінюються інформацією.
- Комунікація розуміється як передача і обмін інформацією з метою впливу на суспільство та його складові.

Погляди дослідників, що розглядають особливості виникнення та розвитку соціальної комунікації, можна умовно поділити на два великі підходи: технократичний (Белл Д., Маклюєн Г., Тоффлер Е.) та еволюційний (Парсонс Т., Луман Н.).

Представники першого напрямку вивчали розвиток суспільної комунікації, обстоюючи тезу про те, що розвиток засобів соціальної комунікації, зміни її характеристик безпосередньо залежать від нових технологій. Як Маркс бачив джерело розвитку суспільства на класовій боротьбі, так Маклюєн бачить його у різкій зміні технологій, що викликає зміну способів та засобів комунікації: «Радикальні зміни у способах повсякденної людської діяльності та у мові пов'язані з освоєнням нових інструментів». Він говорить про те, що тип суспільства визначається, головним чином, пануючим даним типом комунікації, а людське сприйняття – швидкістю передачі інформації. Процес розвитку соціальної комунікації представлено у Маклюєна поруч етапів, що різко змінюють один одного. У теоріях Маклюєна та Лумана розкриваються

етапи розвитку комунікації, аналізуються відносини між мовою і комунікацією, надається опис процесу зміни засобів передачі інформації та комунікації. Але водночас спостерігається деяка непроясненість причин, джерел формування мови та здібності, бажання комунікувати.

У технократичному підході глибоко проаналізовано вплив технологій передачі на зміни вигляду соціуму, проте причина цих змін не вказується, і динаміка суспільного життя представлена поруч зі стрибкоподібними змінами, причини яких не сплікуються достатньою мірою. Теорія переривчастої рівноваги та еволюціонізм Лумана дозволяють пояснити ці різкі зміни у комунікативних технологіях, якщо припустити, що еволюція комунікації проходить шляхом появи і накопичення різних варіантів розвитку з наступною різкою зміною комунікативної системи. У цьому сенсі технократична парадигма Маклюєна може бути включена до луманівського еволюціонізму.

У теорії Лумана чудово представлена кореляція між комунікативним та суспільним розвитком, проте розвиток комунікації представлено як послідовне еволюціонування мови, що відбувається окремо від людської діяльності й відносин. Тому залишається питання про те, чому комунікація виникає та розвивається в людське суспільство і звідки в людини береться бажання комунікувати. На наш погляд, недоліки технократичного та еволюційного підходів до розвитку комунікації успішно усуваються у підході М.М. Томаселло та Д. Бікертонна, у підході, який можна умовно назвати кооперативним. У його рамках усувається розрив між розвитком комунікації та діяльністю. Роздуми щодо заснування розвитку комунікації у кооперативній діяльності дозволяють краще зрозуміти причини і вектори комунікативного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Луман Н.Л. Суспільство як соціальна система. - М.: Логос, 2004. - 232 с.
2. Луман Н. Медіакомунікації. - М.: Логос, 2005. - 77 с.
3. Маклюєн М. Галактика Гутенберга: Створення людини друкує. - М.: Акад. Проект: Фонд "Світ", 2005. - 496 с.

KNARCHENKO L.R.

GROUND FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATION

Abstract. The article considers the concepts of social communication development. Various methodological approaches are analyzed. With the help of comparative analysis and new data, an attempt is made to consider the concepts of social communication in a single context.

Keywords: social communication, comparative analysis, evolutionism, technological determinism, cooperative approach.

ЦИРИН К.Л.

студентка 4 курсу, спеціальність «Журналістика»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

tsyrynkl@ukr.net

МОМОТ Н.М.

к.ф.н., доцент,

доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ORCID: 0000-0002-1054-4517

NeMo-web@ukr.net

КОМЕРЦІЙНА РЕКЛАМА НА ТЕЛЕБАЧЕННІ: ОСОБЛИВОСТІ PR-КОНТЕНТУ

Анотація. Дослідження містить виклад теоретичних основ комерційної реклами, розкриває її сутність і основні поняття, формує розуміння особливостей застосування комерційної реклами на телебаченні, її психологічної складової. Розглянуто рекламу як категорію суспільну і комерційну, показано особливості її застосування на телебаченні через особливості PR-контенту.

Ключові слова: комерційна реклама, PR-контент, споживач, маркетингові комунікації.

Зміни, які можна спостерігати в усіх сферах нашого життя, постійно зростають. Якщо придивитися до політичного середовища, умов праці, маркетингу, а особливо, розвитку засобів масової інформації, постійно зіштовхуємося з шаленим темпом змін, який кожного року все важче контролювати. Сучасні тенденції вимагають від компаній гнучкості та здатності швидко реагувати на дані зміни. У свою чергу, це потребує менших за розміром та більш гнучких вузькоспеціалізованих відділів замість великих багатофункціональних монолітів; децентралізації у процесах прийняття рішень; фокусування на креативності як факторі успіху; надання можливості постійного розвитку та навчання для персоналу [1, с. 12].

Реклама, як один з методів маркетингових комунікацій, розвивається динамічно, пристосовуючись до змін у середовищі, потреб споживачів, їх сприйняття інформації. В арсеналі реклами постійно з'являються нові, креативні інструменти, використовуються досягнення науково-технічного прогресу. Реклама, яка сприяє поширенню товарів, послуг та інших нетоварних пропозицій з кінцевою метою отримання прибутку, називається комерційною рекламою.

Насамперед, комерційна реклама – це економічне явище, яке значно впливає на суб'єкти ринку та на учасників економічних відносин. Вона формує попит і стимулює збут, тим самим сприяє зростанню обороту товарів та послуг, а отже, і виробництва. Тобто, комерційна реклама сприяє економічному розвитку суспільства [2, с. 24]. На сьогоднішній день, комерційна реклама є найпоширенішим видом реклами. Вона є платною і поширюється за допомогою різних комунікаційних каналів. Завдяки даній рекламі можна привернути максимальну кількість споживачів для придбання певної продукції і послуг.

Роль комерційної реклами дуже висока, часто від неї залежить, чи буде продукція конкурентоспроможна і затребувана на ринку. Комерційна реклама прямим чином впливає на прибуток компанії за рахунок зміни попиту на її продукцію. Ефективність

комерційної реклами залежить від безлічі факторів. Насамперед це націленість на певну аудиторію, запам'ятовуваність, оригінальність, корисність інформації і грамотно складене з позицій психології рекламне звернення, правильно обраний канал комунікації та засіб реклами. Якісна комерційна реклама створює попит на продукцію і впливає на імідж виробника і продавця.

Саме через телебачення комерційна реклама ефективно діє на своїх клієнтів. Адже телебачення – засіб підвищеного охоплення аудиторії, що забезпечує високу частотність впливу реклами і дає можливість планувати рекламодавцю час контакту з певною аудиторією. Реклама на телебаченні найближче до техніки особистого продажу. До переваг телевізійної комерційної реклами відносять: поєднання зображення (наочність) і звуку, чуттєвий вплив, особистісний характер, широту обхвату, високу частотність впливу. Телевізійне звернення, як правило, представлено рекламним роликом, сюжетом, рекламним фільмом, біжучим рядком, демонстрацією логотипу в кутку екрана, спонсорськими заставками, показом товару в художньому фільмі [3, с. 176].

Отже, успіх комерційної реклами на телебаченні передбачити доволі просто. Оскільки більшість громадян уже мають у своєму розпорядженні пристрої для перегляду реклами на ТБ, що дає змогу забезпечити підприємствам достатній ступінь охоплення, щоб планувати рекламні кампанії для певних цільових груп. Незважаючи на значний прогрес в усіх сферах сучасного життя, людська природа загалом залишилася незмінною: людина прагне до живого контакту, має високий рівень емпатії, бажає розуміти та бути зрозумілою та все ще довіряє власним інстинктам: дотикам, зору, слуху, смаку, нюху. Тому комерційна реклама залишається актуальним контентом на ТБ та потребує інноваційних маркетингових підходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Попова Н. В. Основи реклами : навчальний посібник / Н. В. Попова. - Х. : Видавництво «ВДЕЛЕ», 2016. – 145 с.
2. Реклама і зв'язки з громадськістю: конспект лекцій. Навчальний посібник. Електронне видання. Укладач М. Г. Житарюк. – Вінниця, 2015. – 165 с. Режим доступу: <http://przhyt.ucoz.ua/>.
3. Білоус В. С. Зв'язки з громадськістю (PR) в економічній діяльності: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 275 с.

TSYRYN K.L.

COMMERCIAL ADVERTISING ON TELEVISION: FEATURES OF PR-CONTENT

Abstract. The thesis contains a summary of the theoretical foundations of commercial advertising, reveal its essence and basic concepts, form an understanding of the peculiarities of the use of commercial advertising on television, its psychological component; consider advertising as a category of public and commercial, show the peculiarities of its use on television through the peculiarities of PR-content.

Keywords: commercial advertising, PR-content, consumer, marketing communications.

ШЕЛЕСТ М.С.

студентка,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID: 0000-0001-9990-922X

shelestmariamagdalen@gmail.com

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СХОДИНКА РОЗВИТКУ КОМУНІКАЦІЙ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Анотація. Доведено, що спілкування – джерело розвитку. Проаналізовано соціальні мережі як етап розвитку комунікацій. Визначено переваги та недоліки соціальних мереж.

Ключові слова: соціальна мережа, обмін інформацією, розвиток, комунікації.

Спілкування слугує джерелом розвитку людства впродовж багатьох століть. Соціальні комунікації виступають життєвою потребою людини, вони забезпечують кожного індивіда інформацією, спонукають до критичного мислення та персональної оцінки ступеня прийнятності думки опонента. Обмін інформацією забезпечує концентрацію певних даних у окремого індивіда та дає йому можливість продукувати нові ідеї. Ці нові ідеї – породження прогресу. Таким чином, забезпечуючи вільний рух інформації у вигляді міжособистісних комунікацій, ми спричиняємо різномірний розвиток. Часто перешкодою для обміну інформацією ставали відстань, відмінність мов і навіть соціальна нерівність, але все це у минулому. Науково-технічні здобутки сучасності, разом з еволюцією самого суспільства, дають змогу вільно спілкуватися людям з різних куточків світу, незважаючи на різні мови, часові пояси та соціальний статус. Одним з найпопулярніших сьогодні засобів для спілкування стали соціальні мережі.

Соціальна мережа – інтернет-співтовариство користувачів, об'єднаних за будь-якою ознакою на базі одного сайту, який і називається в цьому випадку соціальною мережею [1]. Соціальні мережі діють завдяки Інтернету, користуватися ними можна у будь-який час, вони стали ще більш доступними та зручними з появою смартфонів. У період з 2008 до 2019 років кількість користувачів соціальними мережами значно зросла, таблиця 1 [2].

Серед їх переваг можна виділити мобільність, швидкість встановлення зв'язку, численні варіанти способів передачі інформації (за допомогою відео, аудіо, текстів та зображень). До цього додаються також численні функції, винайдені вже у процесі функціонування соціальних мереж: можливість відтерміновано надсилати повідомлення, поширювати інформацію так, щоб її можна було побачити лише раз та ін. Ще одним суттєвим плюсом соціальних мереж є можливість діяти анонімно, не відчувати утисків за свою думку в реальному житті або не бути висміяним через свої інтереси, які, на думку оточення, є, наприклад, дитячими. До переваг соціальних мереж також слід віднести те, що більшість з них безкоштовні, що робить їх доступними для всіх охочих. Окрім того, вони дають можливість легко розширювати мережу знайомств та спрощують пошуки людей зі схожими інтересами, цілями. Окремі соціальні мережі дозволяють налагоджувати ділові контакти, одна з таких – LinkedIn. Тут спеціалісти можуть

регулярно оновлювати інформацію стосовно кар'єрного руху, підвищення кваліфікації, участі у різних видах професійної активності.

Таблиця 1. Кількість користувачів у соціальних мережах

Соціальна мережа	Рік	Кількість користувачів
Facebook	2008	100000000
	2019	2375000000
Instagram	2013	117500000
	2018	1000000000
Pinterest	2016	143250000
	2019	291000000
TikTok	2017	239142500
	2018	500000000
Twitter	2010	43250000
	2019	330000000
WeChat	2011	47818400
	2018	1000000000
Whatsapp	2013	300000000
	2017	1333333333

На противагу зазначеним вище перевагам соціальних мереж, існують численні недоліки. Так, проблемою сьогодення стає те, що люди все більше поглиблюються у цифровий світ. Звісно, онлайн-спілкування дарує безліч можливостей, але інколи шкода їх перебиває: деякі люди стають жертвами залежності від соціальних мереж, для них на психологічному рівні неможливо відмовитися від регулярного перебування в мережі; злочинцям стає легше витягувати з людей інформацію, тому що користувачі публікують особисті дані, не завжди піклуючись про те, хто зможе їх побачити. Загалом, молоді з кожним роком буде важче налагоджувати комунікаційні зв'язки, спілкуючись особисто, якщо ми продовжимо надавати перевагу соціальним мережам. Це пов'язано з тим, що, сидячи перед монітором, людина відчуває себе більш захищеною, тому може впевнено висловлювати свою думку, але з часом постійне перебування у зоні комфорту може спричинити комунікаційну неієздатність поза її межами. Це ж почуття захищеності викликає ще одне явище – кібербулінг. Люди не завжди відчувають відповідальність за свої слова в Інтернеті, особливо, коли їхня сторінка не включає їхнього справжнього імені, тому бувають більш агресивними, ніж були б офлайн.

Соціальні мережі стали черговою сходинкою розвитку комунікацій. Цей засіб спілкування приносить беззаперечну користь, хоча й не слід повністю поглинати у нього, щоб уникнути можливих шкідливих наслідків. Користування соціальними мережами буде найбільш ефективним, якщо дотримуватися простих правил захисту персональних даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. SEO. Словник. URL: <https://igroup.com.ua/seo-articles/sotsialna-merezha/>

2. Number of people using social media platforms, 2004 to 2019. URL: <https://ourworldindata.org/rise-of-social-media>

SHELEST M.S.
SOCIAL NETWORKS AS A STEP OF COMMUNICATION DEVELOPMENT.
ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Abstract. Proved that communication is a source of development. Analyzed social networks as a stage in the development of communications. Identified the advantages and disadvantages of social networks.

Keywords: social network, information exchange, development, communications.

ШУРЛО А.В.

студентка 3 курсу, спеціальність «Журналістика»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
ShurloAV@krok.edu.ua

**ОСНОВНІ НОРМИ РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТУ – ЧИСЛА, СКОРОЧЕННЯ,
ЦИТАТИ, ОДИНИЦІ ВИМІРУ, ПОСИЛАННЯ**

Анотація. У роботі проаналізовано загальні помилки, що зустрічаються у текстових матеріалах, зокрема у числах, скороченнях, цитатах, одиницях виміру та посиланнях. Встановлено, що у сучасний період в Україні простежується активне збільшення кількості текстової продукції, подача, якість та змістова структура якої детально вивчається потенційним читачем. Аналіз розвитку українських матеріалів в умовах активізації соціокомунікаційних трансформацій суспільства доводить, що створення дійсно якісних матеріалів, що зацікавили б переважну більшість аудиторії, – це складний, саме редакційний процес.

Ключові слова: поняття редагування тексту, число, скорочення, цитата, одиниця виміру, посилання, редагування, редакційний процес, текст, аудиторія, читач, інформація.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що на сьогоднішній день в Україні простежується активне збільшення кількості як друкованої, так і електронної продукції, а відтак, жорсткішими стають вимоги користувачів до якості самих матеріалів. Аналіз розвитку українських матеріалів в умовах активізації соціокомунікаційних трансформацій суспільства доводить, що створення дійсно якісних матеріалів, які зацікавили б переважну більшість аудиторії, – це складний редакційний процес. Так, надзвичайно важливим для будь-якого тексту є не лише зміст, а і його оформлення, точність викладу тощо. На сучасному етапі розвитку інформатизації суспільства це стає одним із найголовніших чинників, покликаних донести до читача зміст написаного.

Можна зазначити роботи таких зарубіжних та вітчизняних науковців, що присвятили себе вивченню і дослідженню даного питання: Н. В. Зелінська, Р. Г. Іванченко, А. О. Капелюшний, З. В. Партико, В. В. Різун, М. Д. Феллер, А. І. Власюк, Д. С. Григораш, М. С. Зарицький, Л. І. Мацько, К. С. Серажим, Н. І. Черниш, В. О. Карпенко та ін.

Звертаючи увагу саме на редагування чисел, варто розуміти, що у повідомленнях вони можуть бути вказані словами або цифрами. Для їх контролю слід використовувати особливі норми. Наприклад, кількісні числівники в художньому, публіцистичному й дитячому видах літератури слід записувати словами, а в інших видах (офіційний, науковий, популярний, інформаційний, виробничий, навчальний, довідковий) – цифрами. Винятком для художнього, публіцистичного та дитячого видів літератури може бути лише той випадок, коли біля кількісних числівників стоять одиниці вимірювання. Ще одним винятком є той випадок, коли в офіційному, науковому, популярному, інформаційному, виробничому, навчальному й довідковому стилях мова йде про одну й ту ж величину, яка має значення від одиниць – до десятків і т. д. [1, с. 10].

Скорочення ж у повідомленнях виконують на підставі правил орфографії, стандартів на скорочення, а також словників скорочень. Їх розрізняють за такими видами: загальнозживані (дозволено використовувати в більшості видів літератури), спеціальні (дозволено використовувати лише в окремих видах літератури) та локальні (дозволено використовувати в деяких видах літератури, причому лише в межах одного повідомлення). Варто виділити спеціальні скорочення, які використовуються в бібліографічних описах. Подані українською мовою, вони повинні відповідати стандартів ДСТУ 3582-97, що є найобов'язковішим.

Поняття цитати відоме кожному, але, перш ніж обговорити норми редагування тексту, де є присутнім даний компонент, важливо звернутися до пояснення терміна. Отже, цитата – це фрагмент одного повідомлення, який дослівно повторюють в іншому. У повідомленні їх виділяють за допомогою пунктуаційних знаків. Правил їх використання є багато, але найголовнішими є: 1) усі цитати повинні бути істинними; 2) у дитячій та навчальній літературі цитати слід виділяти за допомогою лапок; 3) пропуски в тексті оригіналу повинні бути замінені в цитаті трикрапкою; 4) цитату, якщо вона стоїть на початку речення, слід писати з великої літери навіть тоді, коли в оригіналі цей фрагмент написано з малої літери; 5) цитата, якщо вона стоїть усередині речення, повинна починатися з малої літери навіть тоді, коли в оригіналі вона починається з великої літери [5, с. 9].

Для контролю одиниць виміру в текстах повідомлень слід також використовувати спеціальні норми. Наприклад, деякі одиниць виміру, якими користувалися раніше, для вжитку заборонені. У художньому, публіцистичному та дитячому видах літератури назви одиниць виміру слід записувати повністю, а в усіх інших видах – спеціально прийнятими скороченими позначеннями. Назви величин, одиниць виміру та їх позначення повинні відповідати шаблонам, прийнятим міжнародними стандартами і реалізованим у ГОСТ 8.417-81. Для позначення можна вживати як кириличні (українські), так і латинські літери. Одиниці виміру, не регламентовані міжнародними стандартами, скорочують за загальними правилами скорочення слів, враховуючи стандарти скорочення для бібліографічних описів (ДСТУ 3582-97) [4].

Не менш важливими є й норми редагування текстів, у яких присутні посилання на ті чи ті джерела. Для точності, варто дотримуватися таких правил: 1) у посиланні на одиницю композиції слід вказати її назву і порядковий номер; 2) у посиланні на таблицю слід вказати слово табл. та її порядковий номер; 3) у посиланні на формулу слід подати слово формула чи його синонім, а далі у круглих дужках – її порядковий номер; 4) у посиланні на ілюстрацію слід вказати слова рис., мал., фото, схема тощо, а далі – її

порядковий номер; 5) у посиланні на бібліографічний опис слід подавати у квадратних дужках їх порядкові номери зі списку літератури, а при потребі – ще й номер сторінки; 6) для посилань на додаток слід вказати слово додаток і його порядковий номер; 7) кожне посилання повинно мати за підставу реально існуючий у повідомленні компонент і його реальну адресу; 8) основний текст не повинен повторювати назву компонента, на який посилаються; 9) коли повідомлення має невеликий обсяг, слід використовувати наскрізну нумерацію компонентів, на які посилаються, в іншому випадку – породільну нумерацію з дефісом [3, с.164].

Таким чином, для створення дійсно якісних матеріалів, що зацікавили б переважну більшість пересічної аудиторії, надзвичайно важливим є дотримання норм редагування тексту. Зокрема, актуальність та правильне розміщення чисел, скорочень, цитат, одиниць виміру та посилання, що є невід’ємною частиною переважної більшості текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи : навчальний посібник. Л. : Афіша, 2001. 416 с.
2. Мильчин А. З. Методика редактирования текста. 2-е изд. М.: Книга, 1980. 160 с.
3. Загальне редагування. URL: <https://studfile.net/preview/5149368/page:164/> (дата звернення: 14.11.2021).
4. ДСТУ 3582-97. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила. К. : Держстандарт України, 1998. 25 с.
5. Редакторська підготовка складових тексту: цитати. URL: <https://studfile.net/preview/9850596/page:9/> (дата звернення: 15.11.2021).

SHURLO A.V.

THE MAIN RULES OF TEXT EDITING –NUMBERS, ABBREVIATIONS, CITATIONS, UNITS OF MEASUREMENT, LINKS

Abstract. The paper analyzes general errors found in textual materials, in particular in numbers, abbreviations, citations, units of measurement and references. It is established that in the modern period in Ukraine there is an active increase in the number of text products, presentation, quality and content structure of which is studied in detail by potential readers. The analysis of the development of Ukrainian materials in the conditions of intensification of socio-communicative transformations of the society proves that the creation of really high-quality materials that would interest the vast majority of the audience is a complex, namely editorial process.

Keywords: the concept of text editing, numeric, abbreviation, quote, units of measurement, link, Editing, Editorial process, text, audience, reader, information.

BELKINA A.O.

4th year higher education applicant,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs (Dnipro)

Zborik07@gmail.com

NIKITINA I.P.

Senior Lecturer,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs (Dnipro)

N.I.P@I.UA

SOCIAL COMMUNICATIONS IN PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract. The concept and significance of social communications in public administration are considered. The author cites common and distinctive features of social communications in public administration and the public non-governmental sector. A brief overview of the theoretical foundations of social communications. The communicative subsystem of public administration is considered. The role of civil administration institutions in public administration of the state and municipal sectors is outlined. Different types of communication mechanisms of influence are revealed.

Keywords: social communications, public administration, municipal administration, state institutions, communication subsystem, communication channels.

G. Simon was one of the first to mention the most important integrative role of communications in management, calling them, along with decision-making and balance of goals, the most important connecting process in the organization. This conclusion fully applies to communications in the system of state and municipal government, which include communications within the state body, within the system of state and municipal government, the system of interaction between government and society. It is safe to say that the improvement of the communication subsystem is a necessary condition for the successful functioning of the system of state and municipal government, the most important factor in improving its efficiency. The effectiveness of government directly depends on the effectiveness of communications, on how successfully overcome barriers and obstacles that hinder mutual understanding and cooperation, how is reliable and complete management information [1].

The communicative subsystem includes a set of connections, conscious interactions, relationships in the system of state and municipal government, it is a space of connections in which state bodies and local self-government bodies are formed, function and develop. Communicative subsystem of state and municipal management - a set of state and municipal information, information flows as a means of ensuring coherence in management, interaction between government and administration, as well as between government and society. The interaction of government and society is of paramount importance in this subsystem, because it is these communications that form the feedback of the system of state and municipal government.

The system of interaction between government and civil society is the basis of state and municipal government. Its legal basis is the constitutional provision that the bearer of sovereignty and the only source of power is the people. The system of interactions functions as different institutions of the state and society. Power in a democratic society must be derived from the needs and requirements of various segments of society. Involvement of all social groups and strata in the process of public administration, accounting and coordination of the interests of all

current actors - the strategy of democratization and the humanistic component of public reform [2, p.16-17]. .

Various institutions of civil society - intermediaries acting between the government and the population, can be described as institutions of political mediation. It is through the institutions of political mediation that civil society influences the administration. There are several types of communication mechanisms of society's influence on management.

The main mechanism of influence is through a legitimately functioning political system, participants in the political process who have legal recognition in the state and use legal means of influence.

Another type of public influence on public administration is through informal organizations, specially created groups to put pressure on the government, lobby and achieve their interests.

The mechanism of citizens' appeal to the authorities, participation of citizens in the discussion of state decisions and evaluation of the activity of the authorities plays a significant role. This mechanism is still very underdeveloped in Ukraine.

On the other hand, the main directions of state influence on society are:

- State regulation of economic processes, which may be in line with protectionist policies or policies to stimulate competition. Issues of state regulation of the economy affect the interests of many circles and social groups.
- The sphere of distribution of economic resources, where interest groups have great opportunities to influence, presenting their projects and supporting them with resources.
- Sphere of redistribution of economic resources. Theoretically, it is here that interest groups should be able to influence government decisions [3].

Methods of influence include:

- sending written comments on a specific decision;
- participation in open discussions;
- participation in advisory committees of departments;
- forming coalitions with other firms and organizations;
- organization of group members or employees for direct participation in rule-making;
- informal contacts with officials before the official release of the draft decision;
- submission of petitions with a request to start rule-making;
- informal contacts with officials after the publication of the draft decision, etc [4].

Thus, the new concepts of state and municipal governance («public management»; «democratic governance») for all their differences provide, above all, a revision of the ideology of interaction with the population: the welfare of the population and meeting its needs are now understood as a priority and municipal authorities. This requires, on the one hand, the establishment of effective feedback from the population, the expansion and development of external communications of the authorities, on the other - the restructuring of activities within the organizations themselves. Although the principles of classical governance remain a priority for the executive branch, they need to be substantially supplemented by new governance models.

REFERENCES

1. Bazhynova O. A. Mekhanizmy komunikatsiyi vlady ta hromads'kosti v umovakh hlobalizatsiyi. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/4/06.pdf>

2. Berezenko, V.V. Stan politychnoho PR v Ukraini: sotsial'no-komunikatsiynyyaspekt [Tekst]: / V.V. Berezenko // Derzhava ta rehiony. – Zaporizhzhya: HUZIDMU, 2012. – S. 16-31.

3. Dyehtyar O. A. Informatsiyno-komunikatyvnadiyal'nist' v derzhavnomuupravlinniyakinstrumentintensyifikatsiyisotsial'nohopartnerstva/ URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=623>

4. Zv'yazky z hromads'kisty v orhanakh derzhavnoyi vlady ta orhanakh mistsevoho samovryaduvannya. URL : <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjL8vCQu8jNAhUkMJ0KHV-FCDIQFggcMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.center.gov.ua>

БЄЛКІНА А. О., НІКІТІНА І. П. СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Анотація. Розглянуто поняття та значення соціальних комунікацій у публічному управлінні. Автор наводить спільні та відмінні риси соціальних комунікацій у державному управлінні та публічному недержавному секторі. Здійснено короткий огляд теоретичних основ соціальних комунікацій. Розглянуто комунікативну підсистему публічного управління. Окреслено роль інститутів громадянського управління у публічному управлінні державного та муніципального секторів. Розкрито різні типи комунікаційних механізмів впливу.

Ключові слова: соціальні комунікації, публічне управління, державне управління, муніципальне управління, державні інститути, комунікативна підсистема, канали комунікації.

BONDARENKO A.S.

student,
Dnipropetrovsk University of Internal Affairs
nbondarenko12.08@gmail.com

BILAN A.A.

students,
Dnipropetrovsk University of Internal Affairs
belannast99@gmail.com

THE SOURCES AND BASIC PARADIGMS OF SOCIAL COMMUNICATION

Annotation. This article describes the development of "communication". The work includes a review of the main theoretical methods: theoretical-methodological, pragmatic. One of the main problems is weak development of all aspects of communication theory. The goal of this article is to review and order socialcommunication.

Keywords: communication, communication theory, social communication, structures.

The term "communication" appeared in scientific literature in the early twentieth century. One of the founders of American sociology was Charles Cooley, who argued that "communication is understood as the mechanism by which the existence and development of

interpersonal relations - all symbols of the mind as well as the ways of their transmission in space and their storage in time - are possible. There is no clear line between the means of communication and the external world. However, with the birth of the external world there appears a system of standard symbols designed only to transmit views, from which the traditional development of communication originates.

Communication in a broader sense is interpreted as a process of interaction and communication methods that allow the creation, transmission and receipt of different information. Communication between people occurs in the form of communication. Sociological direction of communication studies communicativeness of information carriers of interpersonal, intergroup, international communication. In the sociological context, communication is a socially conditioned process of transmission and perception of information in the context of interpersonal and mass communication through different channels using various means of communication.

Today, the term "communication" has three main interpretations:

First, communication is a means of connecting any objects material and spiritual world, that is, as structures Communication is a mediator between the individual and socially conscious information. The main communication problem is the mechanism that transforms the individual process of transmission and perception of information into a socially important personal process. This mechanism is part of people's speech activity; it is where socially agreed upon standards and rules of communication are implemented.

Second, it is communication, in the course of which people exchange information.

Thirdly, communication is understood as the transmission and exchange of information in order to influence society and its components. In order for communication to take place between social actors in order to "discover common interests, respectively common interests and mutual understanding", use such a concept as "public relations". It is believed that the term "public relations" was first used by U.S. President Thomas Jefferson in 1908 in his seventh speech to Congress. Communication during this period was evaluated in the context of general theoretical positions of behaviorism, symbolic interactionism, personalism, existentialism. [Error! Reference source not found.,p.18]

In general, the study of social communication was based on different directions, scientific schools, theories, which can be conventionally grouped into three groups: communication theories formed on the social, linguistic and communicative basis. Social communication absorbs all three interpretations of the term "communication".

The first approach focuses on the study of the means of communication in order to use them to implement the social functions of communication. Another interpretation deals with social communication and deals with the problems of interpersonal communication and the third with the problems of the influence of mass communication on the development of social relations.

The theory of communication is directly related to the theory of acts of communication. The theory of acts of communication was preceded by the idea of the Austrian philosopher and logician L. Wittgenstein (1899-1951). The scientist presented the program of creating an artificial language, the prototype of which is the language of mathematical logic. In the mid 50's. English philosopher, representative of linguistic philosophy, J. Austin (1911-1960) laid the foundation for this theory. J. Austin in his concept absolutized the view that the main goal of philosophical research is the interpretation of statements of "everyday" speech. He opposed the misuse of individual words and utterances. The social factors of speech communication in the

future continued to be developed by domestic and foreign researchers (J. Searle, M. Bakhtin, N. Arutyunova). They studied statements in which the establishment of a partner allowed to identify the social factors of language communication.

A trend called "critical analysis of discourse" emerged, based on the theoretical foundations of critical linguistics, formed in England in the 70-80s, and treating language as a type of "social practice" (R. Fowler, G. Kress, J. Habermas). Discourse (Late Latin discourse "opinion, evidence") is defined as a coherent text whose renewal is caused by several factors, including social factors. Discourse is a type of speech communication aimed at discussing and justifying any meaningful actions, opinions, and representations of its participants. By "performative" utterances he meant the concrete fulfillment of certain intentions, and by "clarification" he meant utterances to which the terms "truth and untruth" apply. Nowadays, some scholars understand performative communication as purposeful communication.[Error! Reference source not found.,p.27]

The task of integrating existing theoretical positions and experimental results can be successfully accomplished only on the basis of a unified theory, in the context of which the interaction of the three main components of social communication: social structure, communication systems, and communication methods is substantiated. The theory of communication is designed to provide a holistic view of the regularities of the basic relationships in different types and kinds of communication. The methodological basis of the theory contains in itself revealing the structure, principles of knowledge construction, forms and methods of cognition, methods and ways of action. Sociological and psychological methods and their tools are mainly used in the study of communication problems, as well as the development of other related sciences. Weak development of all aspects of communication theory (theoretical-methodological, pragmatic) has not allowed to create a holistic view of communication as a structure, phenomenon and process.

REFERENCES

1. Modern Western Sociology: A Dictionary. - M., 1990.
2. Social Communications: Socio- and Psycholinguistic Analysis. - 2nd ed. rev. and revised. - Lviv: PAIS, 2011. - 288 c.

БІЛАН А. А., БОНДАРЕНКО А. С.

ДЖЕРЕЛА ТА ОСНОВНІ ПАРАДИГМИ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. У цій статті описано розвиток поняття комунікації. Робота включає огляд основних теоретичних методів: теоретико-методологічного, прагматичного. Однією з головних проблем є слабкий розвиток усіх аспектів теорії комунікації. Мета цієї статті — розглянути та впорядкувати поняття соціальної комунікації.

Ключові слова: комунікація, теорія комунікації, соціальна комунікація, структури.

KRIZHANOVSKAYA L. U.

student,

Dnipropetrovs'k University of Internal Affairs

larachimim151@gmail.com

ZHUK E. O.

student,

Dnipropetrovs'k University of Internal Affairs

euheniazhuk999@gmail.com

SOCIAL COMMUNICATION

Annotation. The study reveals the concept of "social communications". It is determined that social communication is a scientific field of knowledge that studies the problems of information systematization. An overview of approaches to the study of social communication. The practical significance of the results of the study of social communications is established.

Keywords: social communication, social design, linguo-psychological, social information.

The term "social communication" has two basic meanings: 1) social processes; 2) a scientific field. The first meaning is social communication as a social process. Social communications are the tools of social engineering, which, with the help of communication technologies of information creation, retrieval, arrangement, translation, exchange, storage and measurement. This is designed to influence the recipient, to regulate social actions, interactions and social relations in society.

A definition that is not based on the concept of social engineering: social communication. The social communication is a systematic process of forming social practices by means of communication technologies during the creation of information, its search, ordering, translation, exchange, storage and measurement of the impact on the recipient another meaning - "social communications" as a scientific field.

Social communication is a scientific field of knowledge that studies the problems of information systematization. The methodology, methods and techniques of social projection for the purpose of regulating and enhancing communication processes.

The subject of research in social communications is communication tools for creating information, searching for it, ordering it, transmitting it, storing it, and measuring its impact on the recipient.

The communication means of creating and managing information and its effects on the recipient are. The study is aimed at regulating social actions, interrelations and social relations in society.

The subjects of research in social communications can be any aspect of the object. For example:

- Specifics and communication tools for creating information;
- Specifics of communication and information retrieval tools;
- The main characteristics of communication and information ordering technologies;
- Translational communication tools for information exchange;
- Communication and information storage devices;

- Measuring the impact of the information on the recipient;
- Communication technologies in the regulation of social actions in society;
- Others.

There are several strands (approaches to) the study of social communication. I will outline them and characterize them stylistically.

1. The social engineering approach (social design): social communications are analyzed as instruments (tools) of social engineering. The advocates of the "Social Engineering" focus area.

2. The Catholic approach: social communication is analyzed as "communication in society," which includes not only technological means but also other forms of human communication, expressed variously in different societies and cultures".

3. Met theoretical approach: social communication is analyzed as an "international scientific generalization theory, which is formed on the basis (after "meta") of different sciences that study these or other facets (aspects, Problems) of social communications".

4. Semiosocio-psychological (linguo-psychological) approach: social communication is viewed as the communication is seen as an "exchange of actions of producing and interpreting texts, i.e. as a textual activity in which it is seen whether or not people are able to or incapable of understanding one another".

5. A socio-communication (mass communication approach): social communication is analyzed as social science of communication and is the basis for the analysis of social communication (the protagonists of this approach.

6. Psychological approach: social communication - industry "that draws on accomplishment of many sciences simultaneously". The role of social communication in public activity can be learned from two positions: from the point of view of subject - "in the categories of hermeneutics, that embrace his reasons, persuasions, competences, interpretations and others like that" and from the point of view of place(functions) of subject "in social structures".

7. Socio-competence (autistic). Approach: social communication is grouping and categorizing earlier well-known conceptions of social cooperation, social and of communication skills, language and speech skills and others like that. Behavior of social reciprocity(social cooperation, social skills) and behavior of the language providing predetermine ability to communicate in social surroundings. For this reason communication is named social. Social communication is better identified due to understanding of social reciprocity and exchange information.

8. Social information of communication approach: "social communications are the means of the social informing" and "provide functioning of man as a constituent of public organism". It is suggested to consider the material carriers of information and facilities of management present informative resources" "made a man material basis of social communications. Gradually information acquires independent character in the system of social communications and carries out the role of social informative communications.

9. Theoretical and communication approach: social communications are analyzed as a component of communication theory (V. Ilganaeva). Society is a communicative unity based on culture genesis and civilization human development and human communication activities in society. "Social communication," says V. Ilganayeva - should be considered as a kind of social interaction, which is carried out with the help of certain symbols systems that are the means of communication. "Social communication provides "in any form of fixation, collection, processing, storage, dissemination, use, consumption of information as a spiritual product human

practices". The purpose of social communications is that "it is realized through functional-role the behavior of the entity that transmits the social action."

The content of social communications, according to V. Ilganaeva, is social information and knowledge. The researcher sees the result of the action of social communications in "certain states of the audience, which are expressed in its actions, behavior, assessments. Social communication is "it purposeful exchange of information; positioning in the environments of human life, organization the space of goals - the communication space of the universe.

10. Immutation approach: social communications are analyzed within the metamodel of manipulation society and manipulations of society, which occur in three entities (mutations, mutations and immutations) with positions of the epistem of two types: the object-social evaluation and the subject-individual evaluation.

What is the practical significance of the results of the study of social communications?

I believe that at least 6 areas of practice should be considered in which they can be applied results of social communications research. Such areas include the application of results in: 1) institutionalization of the scientific field of "Social Communications"; 2) applied sciences and fields of human activity (social engineering (social design); journalism, public relations, advertising; psychology, psychiatry, psychotherapy, psychoanalysis; archival business and document circulation; library and publishing; pedagogy, etc.); 3) social information industry (telephony, programming, bioelectronic, nanotechnology fields human activity); 4) rapprochement of the Church as a social institution with the flock and secular activities of the people; 5) enrichment of theories and concepts of social communications with new constructive critical ones provisions; 6) constant epistemological critique of the dominant theories of communication in each historical period.

REFERENCES

1. Leach, Colin & Brown, Lisa & Worden, Ross. (2008). Ethnicity And Identity Politics. 207.
2. May S. Language and Minority Rights: Ethnicity, Nationalism and the Politics of Language. Harlow: Pearson Education, 2001. P. 44.
3. Political Sociology / Coser L. (ed.). N. Y., 1999. 311 p.
4. Vincent, Joan (ed.). — The Anthropology of Politics. A Reader in Ethnography, Theory and Critique. Malden-London, Blackwell, 2002, 476 p.
5. Riggs F. Ethnonationalism, indusrialism and the modem state // Third World Quarterly. 1994. Vol. 15. № 4. P. 597-601.
6. Fenton S. Ethnicity. Cambridge, 2003.
7. Rethinking Ethnicity: Majority Groups and Dominant Minority / Ed. by E. Kaufmann. L., 2004. 311 p.
8. Weber M. Ethnische gemeinschaften // Wirtschaft und Gesellschaft. B.I. Koln, Berlin. 1964. 307 p.

КРИЖАНОВСЬКА Л.Ю., ЖУК Є.О. СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. У дослідженні розкрито поняття "соціальні комунікації". Визначено, що соціальна комунікація - це наукова галузь знань, яка вивчає проблеми систематизації

інформації. Здійснено огляд підходів до вивчення соціальної комунікації. Узагальнено практичне значення результатів дослідження соціальних комунікацій.

Ключові слова: соціальна комунікація, соціальний дизайн, лінгвопсихологічний підхід, соціальна інформація.

MUL A. O.

student,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

mulanna46@gmail.com

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATIONS OF UKRAINIAN SOCIETY

Annotation. The report addresses issues of social information communications, their content and resources, social networks, civil society development, information technology and business process modeling, a component of socio-cultural transformation of Ukrainian society, and social networks as a tool for interaction between government and civil society.

Keywords: social networks, information communications, development, tool of mutual influence, Information technologies.

With the development of the effectiveness of various social activities of man, the process of his socialization is constantly improving. Especially at its core are the factors that increase the effectiveness of joint actions. Compared with the joint efforts of other species, joint actions have become a conscious and purposeful process. The information content of modern life actively stimulated the expansion of public and interpersonal communication, also determined the development of the socio-humanistic sphere, contributed to the emergence of new social initiatives, the development of socio-cultural processes. It should be noted that it is not only about production and transformation activities related to the environment, but also about the formation of social internal organization, social spirit and cultural fields.

In general, the general evolutionary model of modern civilization, the improvement of social structure, the exchange of information that is inseparable from these processes, and the development of horizontal forms of social networks - all this was particularly active and evident in radical regions. in recent decades. Social changes, including the new Ukrainian state. In the political field, Ukraine's one-party system has been replaced by a whole range of political parties, public associations, and movements that must objectively create conditions for multiple opportunities to solve the problems facing Ukraine and actively pursue their own interests. In the economic sphere, state property and agricultural collective management during the period of socialist development lost their traditional monopoly status, and were replaced by various forms of market activity, which was also reflected in informatization. Domain, national information space.

The process of public informatization has significantly accelerated the process of structural transformation of modern society. They have also become a powerful catalyst for social activity in the information sphere, they use the established system of social communication not only as a social tool, but also to provide socially significant information for all elements of the social structure from top to bottom. to the bottom of the information. The

level of organization and management of social activities takes each member of society as an object of informational influence, and in the opposite direction. At the same time, the exchange of public information is established for the survival and development of society.

Since the beginning of this century, a system of social information networks for service according to the methodology of CSRP (CUSTOMERSYNCHRONIZED RESOURCEPLANNING) - the planning of resources synchronized with the buyer when using Internet intranet technologies. Social information communications of this period develop in the following directions:

- maximum use of the potential of the PC and the environment of distributed data processing;
- modular construction of the system (combination of different types of architectural solutions within one complex);
- saving system resources by centralizing storage and data processing at higher levels of the system;
- availability of effective centralized means of network system administration.

In accordance with the growing social needs associated with the increase in the number of Ukrainian citizens participating in the informatization process, first in economic and then in other areas of public activity, diversified electronic information systems, including social networks, began to be created. "... What we see in our society is the development of a communication hybrid that combines physical location and network location as a material support for network individualism. According to the Ukrainian GFK, InMind and the Ukrainian Internet Association UNIAN, the number of Internet users in 2013 in the first quarter of 2012 was 17.34–19.7 million (43% of the population of Ukraine), compared to 15.4 million in the first quarter of 2012. In the first quarter of 2013 79% of the country's computer connections to the Internet (fixed connection. Language), in 2012 this figure was 75%, in 2011 - 70%.

Characteristics of the development of social informatization The communication associated with these processes is that as the vertical components improve to facilitate the exchange of information with the management structure, the horizontal components also develop. This is due to the development of commercial information between businesses without direct government intervention. In addition, the information industry itself is gaining momentum. In modern electronic information practice Technology attracts the attention of people, in fact most people Computers, most computer centers around the clock Use only a few percent of their power, only occasionally Perform tasks that require high energy.

In the process of improving the Ukrainian state over the past two decades, the requirements for the system of social information communications have acquired a qualitatively new content, related to the need to improve the process of producing resources to service the information vertical of government bodies and local self-government. With the development of electronic information technologies as a full-fledged, and today already the leading mechanism of information exchanges in the national information space, the following main trends in information services for power structures are becoming clear:

- organization of electronic management;
- development of technologies for cooperation with management structures of information, information and analytical structures involved in production, organization of structuring, storage, analysis and preparation for the effective use of socially important information resources.

Also noteworthy is the fact that library institutions, like all other subjects of the information process in society, in parallel with the development of the system of vertical information exchanges are actively developing their horizontal component. Thus, the evolution of technical and technological base of informatization, development of the system, first of all electronic, social communications promotes access of citizens to information resources, independent use of available and production of new information and by that expands possibilities of free development and self-affirmation of the modern person.

REFERENCES

1. Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства : монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2014. – С. 8–17.
2. Інформаційна складова соціокультурної трансформації українського суспільства / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – С. 77.
3. Інформаційні технології та моделювання бізнес-процесів / О. Томашевський, Г. Цегельник, М. Вітер, В. Дудук. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – С. 164–166.
4. Інформаційні технології та моделювання бізнес-процесів / О. Томашевський, Г. Цегельник, М. Вітер, В. Дудук. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – С. 80–82.
5. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. – К., 2013. – С.16.

МУЛЬ А.О.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У доповіді розкрито питання про соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс, соціальні мережі, розвиток громадянського суспільства, інформаційні технології та моделювання бізнес-процесів, складові соціокультурної трансформації українського суспільства, а також соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства.

Ключові слова: соціальні мережі, інформаційні комунікації, розвиток, інструмент взаємовпливу, інформаційні технології.

SEKATSKA A.S.

Student of the Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs
nastyas2207@gmail.com

DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATIONS

Annotation. The article examines all the components of successful communication and why gestures are so important in any conversation. The features of non-verbal behavior of young children, what communication problems may arise, have been studied. Specifically considered what the communication itself is for. What types of people are there, depending on their position in the conversation. And lastly, how to improve your communication skills.

Keywords: communication, development, skills, situations.

Our life is connected with communications from the very birth. Communication is not only verbal (words), but also non-verbal (gestures, facial expressions, other movements). For successful communication, you need to use everything together and be able to recognize it in the interlocutor.

Development of social communication

In the first year of life: The child takes an interest in the mother, her face and voice. Then he begins to "speak" without words, imitating sounds. Then he begins to copy her movements. In the second year of life: children communicate with gestures, they shake their heads, wave their hands and indicate what, but what should be paid attention to. At the end of the second year, they communicate mostly in words.

In preschool age: vocabulary increases and sentences become longer. They begin to talk not only about what is now, but also about the past and the future. They connect the speech logically with the interlocutor [1].

Communication problems that may arise:

- 1) A person takes everything literally and does not understand sarcasm and humor.
- 2) Difficulty interacting with others, keeping up a conversation.
- 3) Making friends hard.
- 4) Stands too close to the interlocutor and does not take into account his personal space.
- 5) Tells stories in a disorganized manner.
- 6) Cannot look at the interlocutor or looks too intense.
- 7) Does not listen, interrupts and says his own.
- 8) Does not ask again when does not understand.
- 9) Cannot recognize tone of voice [2].

Social communication functions:

- 1) The development of relationships between people.
- 2) Transfer of information.
- 3) Directs a person to a specific action or reaction.
- 4) Transmission of evaluation information [3].

Types of communication skills:

Dominant type - after 5 minutes of conversation, it is felt that his is too much.

Mobile type - can easily join any conversation and lose interest in it. Speaks quickly.

The strict type is hard with new people, he cannot easily enter into a conversation, but when he overcomes the barrier, he will become a good interlocutor.

The entered type is silent, does not enter into a conversation.

How to improve your communication skills:

Try engaging in light conversation with a neighbor, coworker, or even a stranger. In each conversation, look for your advantages and useful information for yourself that you learned from the conversation. Psychologists recommend conducting individual or group methods of improving communication. Train your speech in front of the mirror, read the text. Or attend a group training session. This way you will make new acquaintances, have a great time and work through many interesting life situations.

REFERENCES

1. Sussman F. A Closer Look at Social Communication Difficulties of Children with Autism Spectrum Disorder [Электронныйресурс] / Fern Sussman // The Hanen Centre. – 2018.

– Режим доступу до ресурсу: <http://www.hanen.org/helpful-info/articles/a-closer-look-at-social-communication-difficulties.aspx>.

2. SOCIAL COMMUNICATION DEVELOPMENT (PRAGMATICS) [Електронний ресурс] // Sparking speech. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://sparkingspeech.com/2019/08/25/social-communication-development-pragmatics/>.

3. Social Communication (Pragmatics) [Електронний ресурс] // Kid Sense. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/play-and-social-skills/social-communication-pragmatics/>.

СЕКАЦЬКА А.С.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Анотація. У статті розглядаються всі складові успішного спілкування та причини, чому жести настільки важливі в будь-якій розмові. Досліджено особливості невербальної поведінки дітей раннього віку, проблеми, які можуть виникнути під час спілкування. Виявлено, для чого потрібно спілкування, які є типи людей, залежно від їхньої позиції в розмові та як покращити свої комунікативні навички.

Ключові слова: спілкування, розвиток, навички, ситуації.

TATARINOVA E. S.

student,

Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs

elizavetatarinova43@gmail.com

KHORISHENKO D. V.

student,

Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs

dasha.khorishenko@gmail.com

DEVELOPMENT OF SOCIAL COMMUNICATIONS

Annotation. Communication and information needs of society are in the process of constant growth and development. The information society is no longer a distant prospect - information technology is creating new areas of human life in society, the most famous example of which is the Internet. With the emergence of new channels of high-speed transmission, social development and interaction between different social groups is accelerating. The processes of integration taking place within the world community are inconceivable without information networks, which produce a common communicative space for interaction. Modern interest in communicative issues is determined by the fact that the intensive development of means of communication and their active implementation in society sometimes brings difficult to predict and radical changes in society.

Keywords: social communications, information society, information technologies, social development, communicative space.

In the era of Information development of society, it is impossible imagine a world without communication, after all, the main role information that spreads over time plays a role and space through various channels, methods and funds. Currently the volume of information

flows and the intensity of information flows are significantly increasing exchange, as well as complex processes occur informatization and globalization. Consequently, the community environment becomes an important factor effective functioning of the company and its subsystems.

With the development effectiveness of all types of human social activities the process of her socialization is constantly improving. It is based, in particular, on the factor of increasing the effectiveness of joint actions, which, in contrast to joint actions the efforts of other species of biological beings have become conscious targeted processes. Information saturation of modern life, which actively encourages the expansion of social and interpersonal contacts, it also determines the development of the humanistic sphere in society, contributes to the emergence of new social initiatives, the development of cultural processes in society, etc.[1, page 147] It should be noted that this is not only about production, transformative activities in relation to the environment, but also about the intra-social organization, formation of the spiritual and cultural sphere of society. In general, the General Laws of the evolution of modern civilization, improving the structure of society and is inextricably linked with these factors processes of development of horizontal forms of Information Exchange, social networks, all this has been particularly dynamic and clearly manifested in recent decades in the regions of radical social transformations, including in the new one the Ukrainian state. In the political sphere to replace the one party system in the Ukraine has received a whole palette of parties, Public Associations and movements that objectively they should create conditions for multivariate possibilities solving the problems that Ukraine faces, and enthusiastically fighting between for their own interests, that is, for power. In the sphere of economy, the state property and collective management in the agricultural sector have been lost traditional for the socialist period of development monopoly and replaced market forms of management with all the variety of these forms, which it is also reflected in the information sphere, the National information sphere spacious. There is a significant stratification, complication of social structures in all spheres of society's life, which overloads the structure social communications, primarily at horizontal levels.

Thus, in accordance with the growing social needs associated with the inclusion of a growing number of citizens in the informatization process Ukraine, first in the economic, and then in other spheres of public life a diverse system of Electronic Information Systems is being developed communications, including social networks. [2, page 43] Rapid development of social networks as the most popular form horizontal communication in Ukraine is directly related to the success of information, which has provided access to Information Resources today, although not yet available to all citizens, but it has already covered the most socially active part of the population.

Growing production of new information in the National Information Centerspace from the point of view of self-organization of society, on the one hand, is a phenomena on positive , as it contributes to the development of a National Information Systempotential, which is important in the context of the formation of the information societya factor of self-affirmation in modern international relations . On the other hand due to the active participation of the vast majority of unskilled people in information creationor low-skilled enthusiasts the National Information Spaceit is full of information that is difficult to classify as socially significant, obsolete, and reliable. At the same time, such low-quality, quite often even harmful, information finds its user, satisfies their unpretentious requests, and educates them to the same extent.In the recent situation

with the development of Information Technologies, the improvement of the public system of social information systems communications in Ukraine the process of self organization of domestic Information Technology the space is developing virtually without noticeable consideration of national interests, this may result in uncontrolled and not always positive foreign influences on a significant part of Ukrainian society in the future. In this regard the processes of public informatization in Ukraine today they require making certain adjustments through the system of formed social networks communications.[3] These information communications in the process of their development should be used not only as a social tool designed to ensure socially significant information of all elements of the social structure of society from top to bottom, from the organizational and managerial level of society-as a subject of information activity, to each member of society as an object of information influence, but also in the opposite direction. In addition to developing interpersonal communication in domestic social communications there is a significant prospect in the implementation of scientific and informational support of the implementation of state programs of the National development, acceleration of scientific and applied research related to interests domestic economic structures, establishing cooperation based on with national interests, with foreign subjects of economic activity in domestic and foreign markets, especially when implementing joint projects, creation of joint ventures with domestic economic structures.[4] However, at the same time, social networks are not yet used as an effective mechanism for mobilizing the creative potential of Ukrainian society, for updating National Information Resources, and for the information mechanism development of civil society and modern statehood in Ukraine in the conditions of global informatization.

So, the development of horizontal forms of Information Exchange-social networks, they have been particularly dynamic and clear in recent decades in post-socialist countries, regions of Cardinal social networks transformations, including in the new Ukrainian state. Also, the evolution of the technical and technological base of informatization, the development of the system of primarily electronic and social communications contributes to the access of citizens to information resources, to the independent use of existing information resources and the production of new information and thereby expands the possibilities of free development and self-affirmation of modern man.

REFERENCES

1. Андреева Г.М. Социальная психология : учеб. для высших учебных заведений / Г.М. Андреева. – 5-е изд., испр. и доп. – Москва: Аспект Пресс, 2007. – 363 с.
2. Бебик В.М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації [Текст] / В.М. Бебик // Інформація і право. – 2011. – № 1(1). – С. 41-49.
3. Гаврилюх Н. Феномен соціальної комунікації в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс] / Надія Гаврилюх. – Режим доступу: <http://www.ena.lp.edu.ua>. – Назва з екрана.
4. Конечкая В. Социология коммуникации [Электронный ресурс] / В. Конечкая. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/koneck/01.php. – Название с экрана.

**ТАТАРИНОВА Є. С., ХОРИЩЕНКО Д. В.
РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

Анотація. Комунікаційно-інформаційні потреби суспільства перебувають у процесі постійного зростання та розвитку. Інформаційне суспільство перестало бути віддаленою перспективою – інформаційні технології породжують у соціумі нові галузі людського буття, найвідомішим прикладом яких є Інтернет. Разом з появою нових каналів швидкісної передачі прискорюється соціальний розвиток та взаємодія між різними соціальними групами. Процеси інтеграції, що відбуваються всередині світової спільноти, немислимі без інформаційних мереж, які продукують спільний комунікативний простір для взаємодії. Сучасний інтерес до комунікативної проблематики визначається тим, що інтенсивний розвиток засобів комунікації та активне впровадження їх у життя суспільства додає часом важко прогнозовані та радикальні зміни в життя соціуму.

Ключові слова: соціальні комунікації, інформаційне суспільство, інформаційні технології, соціальний розвиток, комунікативний простір.

TSYMYRENKO D.D.

student,

Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs

dashatsymyrenko@gmail.com

Supervisor:

RILYANOVA V.E.

Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs

INFLUENCE OF COMMUNICATION TECHNOLOGIES ON TRANSNATIONAL PROCESSES IN THE MODERN WORLD

Annotation. The influence of communication technologies on processes is investigated in the article transnationalization, which in turn is a consequence of the process of globalization of political, economic, social and cultural processes. Much attention is paid to transnationalization of culture and its possible consequences for the development of individual national cultures.

Keywords: globalization, information and communication technologies, transnationalization of culture.

Given the current processes of globalization, a key feature of the modern stage of world development is such a process as transnationalization. She represents a trend according to which many social tasks in modern conditions have to be solved with the help of institutions and tools that go beyond the individual nation-state, creating a pose within this framework, new decision-making and implementation centers. Processes globalization and transnationalization, going far beyond individual countries, create a continuous link between individual national economies, governments, peoples, social groups, etc. That is why, in this context, we are talking about the emergence of international multilevel communications that significantly affect the development of individual actors international relations.

The purpose of the study is to try to identify the place and role of modern information and communication technologies in the formation and development transnational processes in the modern world.

To achieve the purpose of the study, the following tasks are identified:

- Analyze the features of development and dissemination of the process transnationalization and identify factors that contribute to such development;
- Explore the concepts of "transnationalization of culture" and dependence this concept from communication (communication flows).

Communication technologies have long ceased to be something deep theoretical concept, they have become a means to an end, a means dissemination of information, which is the basis for the existence of modern information society. By resorting to any activity a person seeks to obtain as much as possible data about the chosen sphere, about the environment and its features existence and functioning. The source of timely receipt of such information and are communication channels and the wider they are and the more accessible for a person the more chances he has to achieve tasks in the future.

The concept of information technology was added to the element communication and emerged in the 1980s.

In a narrow sense, new information technologies are characterized availability of the World Wide Web, its services such as electronic mail, telecommunications, providing ample opportunities. Live communication is inseparable from information technology, so at the present stage of development hardware and software information, technology is called information and communication.

Combining information and communication technologies, designing them on transnational processes, it should be noted that the main task that facing their introduction is the adaptation of man to life in information society.

First, the introduction of ICT in modern global processes is essential accelerates the transfer of knowledge and accumulated technological and social the experience of mankind from generation to generation.

Second, modern ICTs enable people to be more successful and fasted to adapt to the environment, to social change. It gives everyone has the opportunity to gain the necessary knowledge today, in the era a prosperous information society.

The use of modern communication technologies is one of the most important and sustainable trends in world political and economic processes.

In the context of this issue, transnationalization can be seen as the process of expanding the international activities of industrial firms, banks, service companies, and their departure from the national borders of individual countries that leads to the growth of national companies into transnational ones.

Not only transnationalization is quite relevant today in politics or economics, an important place is occupied by transnationalization sphere of culture.

The very transnationalization of culture can be considered as:

- The process of saturation of the space of national cultures with new value-meaning content, which corresponds to the integration tendencies of the modern world, which are aimed at qualitative socio-economic and geopolitical changes;
- Formation of a new type of transnational culture as cultural stratum, gradually covering an increasing segment in national cultures and transforms their integrity;
- A form of expanding the information and communication space of each culture through the creation of media spaces and cultural virtualization environments that include various types of audiovisual communication up to interactive interaction;

- The process of strengthening the international exchange of cultural goods and services, consolidation of new forms of organization of cultural life, independent inclusion in the processes of interaction (without the mediation of state administrative structures) not only of national cultures, but also of cultures regions and communities, institutions and individual citizens, which intensifies international cultural life.

Thus, transnationalization is one of the basic characteristics globalization of culture as a process of integration of individual national cultures a single world culture based on the development of vehicles, economic relations, information technology and communication technologies.

It is also obvious that the process of transnationalization of culture accompanied by infrastructure development and expansion of institutions communications that provide the dynamics and density of cultural flows in the modern world. This allows not only to talk about self-organization information and communication space, but also to re-evaluate the value cultural and information policies pursued by individual government nation states.

Conclusions and prospects of research on this issue. So, modern global processes of transnationalization are highly dependent on the existence and functioning of communication channels, which are mostly concentrated in the hands of individual global "players" who are able to coordinate huge information flows. However, without such processes the concept "Transnationalization" loses all meaning. During the event research has found that the basic concept under study "Transnationalization" is only a derivative, but at the same time a guarantee the spread of global political, economic and socio-cultural processes in the modern world.

Prospects for further research are to monitor and determining the importance of using communication channels directly in transnational processes. Given the growing relevance of this question and the current rapid development and improvement of information and communication technologies is an opportunity to explore this questions in the future.

REFERENCES

1. Bransky V.P., Pozharsky S.D. History and globalization / V.P. Bransky., S. D. Pozharsky // Social Sciences and Modernity. - 2006. - No.11. - P. 109–120. [in Russian]
2. Daniels D., Radeba L. (1994) International Business: External Environment and Business operations. – International relations, 780 p. [in Russian]
3. Рогач О., Шнирков О. Транснаціоналізація світового господарства та перехідні економіки: навчальний посібник. — К.: ВЦ “Київський Університет”, 2001.

TSYMYRENKO D.D., RILYANOVA V.E.

INFLUENCE OF COMMUNICATION TECHNOLOGIES ON TRANSNATIONAL PROCESSES IN THE MODERN WORLD

Анотація. У статті досліджено вплив комунікаційних технологій на процеси транснаціоналізації, що, в свою чергу, є наслідком процесу глобалізації політичних, економічних, соціальних та культурних процесів. Звертається значна увага на транснаціоналізацію культури та її можливі наслідки для розвитку окремих національних культур.

Ключові слова: глобалізація, інформаційно-комунікаційні технології, транснаціоналізація культури.

СЕКЦІЯ 4. ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ВАКУЛОВИЧ В. Ю.

студент,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

lazyboom26@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ЖИТТЯ СПОЖИВАЧА ІНФОРМАЦІЇ

Анотація. Розглянуто аспекти впливу інформаційної культури та її складових на суспільство загалом та окремих людей. Виявлені напрямки впливу інформаційної культури на суспільство на сучасному етапі.

Ключові слова: інформаційна культура, споживач інформації, суспільство.

Поняття «інформаційна культура» пов'язане з розвитком суспільства, динаміка якого показує, що пояснення тих чи тих явищ, фактів, подій істотно залежить від загальної системи світогляду, властивого для певної епохи історичного розвитку. Розвиток суспільства не можливий без обміну інформацією між людьми. Передача інформації, мета й завдання забезпечення інформацією, використання інформаційних технологій і техніки - все пов'язано з потребами людини. Отже, між суспільством, його економікою, політикою, культурою й інформаційними технологіями існують тісний зв'язок і залежність [1].

На думку Елвіна Тофлера, американського соціолога, триває період, коли культура має значення більше, ніж будь-коли, одночасно культура не є чимось скам'янілим у бурштині, це те, що ми створюємо заново кожен день [2]. На нашу думку, ця теза є особливо актуальною у сучасний період. Формування інформаційної культури у цілому покоління людей є соціальним замовленням інформаційного суспільства, перехід до якого почався з другої половини ХХ століття. Це століття визначило головним ресурсом інформацію, а основними технологіями – інформаційні технології пошуку, подання, обробки, збереження та використання інформації. Таким чином, під інформаційною культурою суспільства можна розуміти сукупність досягнень у галузі його інформатизації: ступінь задоволення людей наявною інформацією, рівень оснащеності комп'ютерною технікою та засобами зв'язку, кількістю людей, які використовують інформаційні технології у повсякденному житті [3].

З поширенням інформаційних засобів зростає і кількість людей, у яких основною діяльністю є робота на комп'ютері. Їх об'єднання створює своєрідну інформаційну субкультуру, яка, з одного боку, відокремлена від загальнонародської культури, з другого – є її складовою. Одночасно, психологи попереджають, що постійна взаємодія з комп'ютером сприяє не засвоєнню навколишнього світу, а відчуженню від нього. Також розповсюдженим є уявлення, згідно з яким інформаційну культуру людини слід розуміти як уміння користуватися комп'ютерною технікою та здатністю формалізувати знання таким чином, щоб вводити їх в автоматизовані системи. Але інформація існує не тільки в комп'ютері у вигляді даних (або знань), а й усюди навколо нас. Комп'ютер є лише засіб для оперативної й автоматичної (а тому зручної для користувача) обробки інформації,

якого б виду вона не була - текстовою, числовою, графічною, музикальною або комбінованою [3].

Таким чином, феномен, про який іде мова, включає як традиційні способи роботи з інформацією, так і ті, що пов'язані з використанням комп'ютерної техніки та мереж комунікацій. Окрім того, будь-яка культура людини передбачає наявність у неї не тільки вмінь, але й певних знань, навичок, здібностей, ціннісних орієнтацій [3]. Тому одне з актуальних завдань сьогодення – створити простір для розвитку інформаційної культури особистості, яка сприяє формуванню самостійного мислення, відчуттю нового, вмінню відслідковувати зміни та реагувати на них, умінню приймати рішення у складних нестандартних ситуаціях, що можливо лише за умов повного інформування людини.

Доступ до значних інформаційних ресурсів з метою ефективного їх використання потребує наявності високого рівня інтелекту й творчих здібностей у сучасної людини, знання основ науково-інформаційної діяльності. Лише спеціальна підготовка та інформаційна освіта гарантують людині реальний доступ до інформаційних ресурсів і культурних цінностей, зосереджених у бібліотеках, інформаційних центрах, архівах, музеях світу. При цьому наявність спеціальної інформаційної підготовки, необхідний рівень інформаційної культури важливі такою ж мірою, як і наявність комп'ютерів і каналів зв'язку — неодмінних атрибутів інформаційного суспільства [4].

Сьогодні все більша кількість людей виявляються залученими до інформаційної взаємодії не тільки як пасивні споживачі інформації, але і як виробники інформаційних ресурсів і послуг. У масштабах усієї земної цивілізації виникає глобальне завдання – вчасно підготувати людей до нових умов життя й професійної діяльності у високоавтоматизованому інформаційному середовищі, навчити їх самостійно діяти в цьому середовищі, ефективно використовувати її можливості й захищатися від негативних впливів [4]. Таким чином, знаходження у просторі інформаційної культури вимагає значних зусиль особистості, а з іншого – тільки інформаційна культура відкриває сучасній людині доступ до накопичених цивілізацією інформаційних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформаційна культура в Україні: правовий вимір. Монографія / К. І. Беляков, С. Г. Онопрієнко, І. М. Шопіна : за заг. ред. К. І. Белякова. Київ: КВІЦ, 2018. С.168.
2. Купців В. І. Суспільствознавство. Монографія. Київ. 2018. URL: https://stud.com.ua/112706/sotsiologiya/vpliv_rozvitku_tehniki_tehnologiy_zhittya_lyudey (дата звернення 27.11.2021).
3. Антонченко М. О. Інформаційна культура як складова загальнолюдської культури. *Збірник КОСН*. 2017. № 10. URL: https://fi.npu.edu.ua/files/Zbirnik_KOSN/2/25.pdf (дата звернення 27.11.2021).
4. Степанов В. Ю. Інформаційна культура сучасного інформаційного суспільства. *Культура України*. 2010. Вип. 30. URL: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura30/10.pdf (дата звернення 27.11.2021).

VAKULOVYCH V. U. INFORMATION CULTURE AS A FACTOR OF THE CONSUMER'S LIFE OF INFORMATION

Annotation. Aspects of the impact of information culture and its components on society as a whole and individuals are considered. The directions of influence of information culture on a society at the present stage are revealed.

Keywords: information culture, consumer of information, society.

КОБИЛКО С.О.

студентка 4 курсу, спеціальність «Журналістика»,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

KobylkoSO@krok.edu.ua

МОМОТ Н.М.

к.ф.н., доцент,

доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ORCID: 0000-0002-1054-4517

NeMo-web@ukr.net

ЛІТЕРАТУРНІ ВИДАННЯ УКРАЇНИ: ТЕМАТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА

Анотація. У статті зроблено аналіз літературно-мистецької періодики, розкрито окремі аспекти функціонування українських онлайн-медіа. Зроблено огляд літературних часописів, їх тематики та проблематики. Проаналізовано жанровий контент.

Ключові слова: літературно-мистецька періодика, онлайн-медіа, контент, масові комунікації, громадсько-політичні журнали.

Постановка проблеми. Важливою частиною національного медіа-простору є друковані та онлайн-літературно-мистецькі журнали. Вони аналізують і розмірковують про поточні зміни у суспільно-культурному житті на своїх сторінках і водночас конкретизують їх, об'єднують групу інтелектуалів, формують критичний дискурс, знаходять нові форми вираження, викликають зміни у сфері масової комунікації. О. Іванова зазначила: «Характеристикою літературно-мистецьких журналів є інституціоналізація суспільства. Вони є самостійними учасниками простору соціальної комунікації з літературою, організовуючи, санкціонуючи та забезпечуючи їх виконання» [4, с. 173]. Поява революційних, концептуально нових видань спричинила зміни та оголосила новий етап в історії галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу літературно-мистецької періодики України кінця ХХ – початку ХХІ століття присвячені роботи О. Іванової, Л. Василик, В. Шейко, О. Левицької, Л. Костецької. Жанровий контент літературно-художніх часописів детально розглядала Л. Монич. Окремі аспекти функціонування українських онлайн-медіа про літературу та книговидавництва вивчали І. Капраль, О. Скібан, Є. Нестерович. До сьогодні залишаються актуальними праці В. Брюховецького, І. Михайлина, М. Наєнка, Р. Гром'яка, В. Здоровеги, які серед інших аспектів літературної критики досліджували також питання її взаємозв'язку з журналістикою та публіцистикою. Не менший інтерес для наукових розвідок становлять дискусійні статті літературних критиків, засновників і видавців досліджуваних видань. Зокрема, це виступи Г. Гусейнова, О. Апалькова, М. Стріхи, В. Єшкілева, Р. Семківа, О. Микитенка, які в різні періоди

порушували проблеми функціонування літературно-художніх часописів, готували оглядові статті, аналізували стан критичної думки на сторінках періодичних видань.

Формулювання мети статті. Мета статті – дати загальну характеристику історичного поступу літературно-художніх видань України 1990–2020 років, визначити основні тенденції та потенціал розвитку подібних періодичних видань в умовах сучасності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Літературно-художні журнали різних періодів відображають культурне життя цієї країни. Як слушно зазначив Л. Василик: «У ХХ ст. літературно-художні газети спочатку перебували в умовах «культурної блокади», а потім – у посттоталітарний період вони відображали стан української культури і стали великим досягненням журналістики» [1, с. 22]. Незалежна Україна «успадкувала» значну кількість радянських митців, літературних видань. У 1990 році продовжили виходити «Березіль» (1956), «Вітчизна» (1933), «Всесвіт» (1925), «Дзвін» (1940), «Дніпро» (1927), «Донбас» (1923), «Київ» (1983), «Культура і життя» (1912), «Літературна Україна» (1927), «Молода Україна» (1975), «Однокласник» (1923), «Радуга» (1927), «Слово і час» (1957), «Українська культура» (1921). На сторінках одних часописів літературно-художній складник був панівним, інші – розглядали його як один із компонентів культурного життя суспільства та приділяли йому значно менше уваги. Якість і статус цих видань у колі літературознавців і критиків різнилися, однак усі вони були доступні широкому загалу.

В основному завдяки досконалій системі періодичного розповсюдження. При Національній спілці письменників України тривалий час виходить харківський літературно-художній та громадсько-політичний журнал «Березіль». За час свого існування журнал був дзеркалом слобожанської літератури. На рубежі 1980-1990-х років журнал став найпопулярнішим виданням. У «Березолі» вперше були опубліковані табуйовані твори раніше придушених митців, з'явилися твори нового покоління українських письменників.

З 2018 року після низки скандалів часопис почав виходити в Києві як позаспільчанське видання. Наразі сайт журналу не працює, а останній випущений номер датований 2019 роком. Журнал «Вітчизна» також видавався Спілкою письменників України. На початку 90-х редакція активно взялася за публікацію творів репресованих українських письменників, на сторінках часопису з'явилася низка важливих публіцистичних текстів. Здавалося, у «Вітчизни» є всі шанси відкрити друге дихання, але поступово видання втрачало свою аудиторію та вплив на літературний процес. Усе менше тут публікувалося текстів відомих сучасників. «Вітчизна» так і не змогла пристосуватися до нових вимог видавничого ринку. Останній номер журналу вийшов у 2012 році.

Варто також згадати, що в журналах «Дніпро» та «Дзвін» досі друкуються класичні та сучасні твори української літератури. Проте покоління української інтелігенції 1990-х років прагнуло нових форм і текстів і так втратило інтерес до цих видань. Сьогодні ситуація «Дніпра» та «Дзвону» неоднозначна. З одного боку, це один із найстаріших і небагатьох літературно-художніх друкованих журналів в Україні, а з іншого — вони несуттєво впливають на розвиток літературної критики. Головний редактор «Дніпра» з 1984 року залишається Володимир Луків. Редакцію «Дзвону» з 2015 року очолює письменник Юрій Коваль. Обидва часописи виходять у глянці з кольоровими ілюстраціями. Журнал іноземної літератури «Всесвіт» від початку свого заснування послідовно публікує переклади класиків і видатних сучасників світової літератури. У 90-х

роках журнал відкрив низку нових імен українському читачеві. Деякі з перекладених у той час творів лише в останні п'ять років з'явилися українською мовою у вигляді окремих книг (наприклад, «Уот» С. Бекета, «Гендерсон, повелитель дощу» С. Беллоу). З 2012 року головним редактором журналу є Дмитро Дроздовський. Редакційним консультантом досі є Олег Микитенко, який тривалий час успішно видає «Всесвіт».

Академічний журнал «Слово і час» також має давню історію. Сьогодні видання є одним із небагатьох майданчиків для дискусії та глибоких роздумів про історію, теорію літератури та літературну критику. В кожному номері є аналітичні статті на популярні теми в мистецтві слова. Проте, як журнал професійний, хоча журнал розповсюджується за передплатою, його обсяг читання все одно більший, ніж у широкого загалу. З лютого 2000 року головним редактором є Лукаш Скупейко.

Задумуючи 1989 року «Четвер», Юрій Іздрик навіть не підозрював, що часопис стане культовим, і, як зазначив письменник в одному зі своїх інтерв'ю, засновував його «не уявляючи взагалі, як робляться літературні часописи» [10]. Можливо, саме це незнання уберегло його від створення ще одного шаблонного видання. Перші роки журнал виходив самвидавом, на нього буквально «полювали» у 90-х, та й до сьогодні номери видання цінуються серед колекціонерів. Часопис зібрав довкола себе молодих талановитих письменників, імена більшості з них відомі широкому читацькому загалу України: Т. Прохасько, І. Карпа, Ю. Андрухович, В. Єшкілев, Л. Дереш, С. Андрухович та інші.

Журнал виходив з перервами в 1990-1997 та 1999-2008 роках. Останній номер вийшов 2008 року, 30-й. У зв'язку з «відкриттям нових літературних явищ наприкінці ХХ століття, виданням постмодерного літературного дискурсу та оновленням новинних концепцій» журнал має велике значення для розвитку сучасної літератури та журналістики [6, с. 37].

З початком нового тисячоліття з'являється видання, що декілька років поспіль невпинно відслідковувало зміни в літературному процесі України й давало оперативні відгуки та рецензії на більшість нових книг. Ідеться про «Книжник review: Про всі книжки і всіх письменників», створений 2000 року. Деякі критики нарікали на якість журналістських та критичних матеріалів видання. Однак швидкість реагування і різнобічність рецензованої літератури дали змогу часопису посісти чільне місце в когорті провідних літературно-художніх часописів. «Книжник review» був орієнтований насамперед на масового, нехай і культурного освіченого читача, а не на вузьке коло літературознавців і критиків. Редагував часопис Костянтин Родик.

Видання тривало до 2009 року. Однією зі значних переваг редакції є те, що вона започаткувала український рейтинг «Краща книга року», який існує й донині. У період з 2000 по 2010 роки з'явилася низка нових друкованих літературних та художніх видань: «Річ» (2000), «Форма[р]т» (2001), «Хортиця» (2001), «Потяг'76» (2002), «Неопалима купина» (2002), «Книжковий клуб плюс» (2002), «Винницький край» (2003), «Січеслав» (2004), «Музейний провулок» (2004), «ШО» (2005), «Український журнал» (2005), «Український детектив» (2006), «Золота доба» (2007), «Золота Пектораль» (2007), «Provocatio: поезія, проза, есеї» (2007), «УФО (Український фантастичний оглядач» (2007), «Містеріум» (2007), «Культиванш» (2009).

Також у 2005 році альманах «Артанія», започаткований ще 1995-го, стає журналом. У 2009-му поновлено видання «Української літературної газети» (виходила у Мюнхені у

1955–1960 роках). Поява окремих із цих видань стала поворотною подією у розвитку літературної критики та журнальних видань нового покоління. Центральноевропейський часопис «Потяг'76», спільний проєкт Ю. Андруховича та О. Бойченка, спочатку виходив як друковане періодичне видання, а згодом перейшов у мережу.

Зміст журналу складається з критиків, публіцистів, есеїв та творів письменників Центральної та Східної Європи. Журнал служить містком між Україною та Європою, демонструючи вітчизняну літературу по всьому світу, а також дає змогу українським читачам зрозуміти сучасну літературу сусідніх країн.

Тому наш історичний огляд українських літературно-мистецьких часописів за 1990-2020 рр. показує, що за цей період була значна кількість перевидань, що відображає розвиток журналістики та літературної критики. Більш детальне дослідження цих видань необхідне для формування цілісного уявлення про жанрову тематику та проблемний зміст різних типів журналів, визначення концепції створення сучасних успішних літературно-мистецьких журналів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василик Л. Є. Літературно-художні видання у контексті сучасних суспільно-культурних тенденцій. Поліграфія і видавнича справа. 2008. № 2. С. 22–28.
2. Гусейнов Г. Дж. «Склянка Часу», «Четвер», «Молода Україна» та інші забуті. Кілька зауваг до ситуації з вітчизняними літературними журналами. Літературна Україна. 2012. № 13. С. 6–7.
3. Єшкілев. В. Ї. URL: <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/pleroma/gk-il.htm> (дата звернення: 07.05.2020).
4. Іванова О. А. Літературно-мистецька періодика в соціально-комунікаційному просторі України початку ХХІ століття : дис. ... д-ра наук із соц. комунік. : 27.00.01 / Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2010. 462 с.
5. Капраль І. І. Електронні медіа як складова літературного процесу (на прикладі найпопулярніших сучасних українських літературних сайтів). Наукові записки Української академії друкарства. Серія : Соціальні комунікації. 2015. № 1. С. 30–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzck_2015_1_6 (дата звернення: 07.05.2020).
6. Левицька О. С. Літературно-художні часописи в сучасному літературному дискурсі. Поліграфія і видавнича справа. 2011. № 1. С. 33-43.

KOBILKO S.O.

LITERARY EDITIONS OF UKRAINE: TOPICS AND PROBLEMS

Abstract. The article analyzes literary and artistic periodicals, reveals some aspects of the functioning of Ukrainian online media. A review of literary journals, their topics and issues. Genre content is analyzed.

Keywords: literary and artistic periodicals, online media, content, mass communications, socio-political magazines.

ХАРЛАМОВ М.І.

д. іст. н., доцент,
завідувач кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін,
Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: [0000-0002-5289-0290](https://orcid.org/0000-0002-5289-0290)
mike1982kharlamov@gmail.com

ЛОГОВСЬКИЙ І.М.

к. іст. н., доцент,
старший викладач кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін,
Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: [0000-0002-3975-9503](https://orcid.org/0000-0002-3975-9503)
marika_logovskay@ukr.net

ІННОВАЦІЙНЕ ТА ТРАДИЦІЙНЕ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТСТВА

Анотація. У роботі розглядаються проблеми інноваційних та традиційних підходів у інформаційній культурі сучасних студентів. Досліджуються особливості їх поєднання та використання у сучасному суспільстві. Аналізуються особливості впливу традиційних та інноваційних підходів у процесі формування інформаційної культури.

Ключові слова: інформаційна культура, традиції, інновації, студентство.

Докорінні перетворення в соціально-економічному житті країни істотним чином вплинули на вимоги, що ставляться до випускників вищого навчального закладу. У нових умовах формування професійно значущих якостей випускника вищого навчального закладу має бути орієнтоване не стільки на обсяг і повноту конкретного знання, скільки на здатність самостійно поповнювати знання, ставити й вирішувати різноманітні завдання, висувати альтернативні рішення, виробляти критерії відбору найбільш ефективних з них.

Досягнення цієї мети значною мірою залежить від рівня інформаційної культури студентів. Усвідомлення інформаційної культури як особливого, відносно самостійного аспекту культури стало можливим у результаті становлення інформаційного підходу до пізнання дійсності, розвитку уявлень про інформаційне суспільство, в якому інформаційні ресурси за своєю значущістю не поступаються енергетичним, фінансовим та іншим стратегічним ресурсам, а сама інформація оцінюється як економічна категорія - товар, ефективно використовується в сучасному діловому світі для підвищення кваліфікації персоналу, прийняття оптимальних рішень, освоєння нової професійної сфери, отримання стратегічних переваг перед конкурентами [1, с. 118].

У даний час відсутнє загальноприйняте тлумачення поняття «інформаційна культура». Часто під нею розуміється систематизована сукупність знань, умінь, навичок, що забезпечує оптимальне здійснення індивідуальної інформаційної діяльності, спрямованої на задоволення як професійних, так і непрофесійних потреб в інформації. Інформаційна культура відображає ступінь володіння людиною основами знань у сфері методів і технологій роботи з інформацією, а також наявність досвіду, навичок виконання інформаційних процедур.

Традиційно протягом багатьох століть головними установами з отримання інформації студентами, і відповідно провідними закладами, за допомогою яких формувалася інформаційна культура, були бібліотеки.

Бібліотека – одна з найдавніших культурних інституцій. За час перелому людської історії її соціальні функції зазнали істотних змін. Призначенням перших бібліотек було зберігання документів. З часу своєї появи до сьогодні бібліотека пройшла певний етап еволюції громадської місії: від обслуговування потреб правлячої еліти до задоволення суспільних потреб. Бібліотека перетворилася на соціальний інститут, до складу якого увійшли інформаційні та культурні компоненти.

Суттєву роль у підготовці фахівця відіграє робота в бібліотеці, оскільки саме в ній сконцентрована спеціалізована наукова інформація. Бібліотека надає студентам необхідні підручники, методичну допомогу й інші навчальні та методичні матеріали. У бібліотеці виконуються домашні завдання, різні курсові й дипломні роботи. Інформаційні технології нині суттєво впливають на всі сфери життя людини [2, с. 6]. Значною мірою вони змінили й уявлення про роль бібліотеки в навчальному процесі вищого навчального закладу. В основі самостійної роботи завжди лежить новий для студента матеріал, нові пізнавальні завдання. Дійсно, самостійна робота як самостійна навчальна діяльність може виникнути на основі "інформаційного вакууму", коли у студента формується потреба дізнатися, освоїти щось нове, необхідне, важливе для себе, а засобів задовольнити таку потребу немає. Тому в самостійній роботі привабливим стає саме оволодіння новим матеріалом.

Найвищим рівнем самостійної роботи є науково-дослідна діяльність студентів. Показником готовності студентів до наукової діяльності є наявність умінь самостійного пошуку літературного матеріалу, уміння самостійно оцінювати значущість матеріалу, що вивчається, зіставляти, порівнювати, аналізувати, проявляти самостійність в узагальненні, висновках, у використанні методів пізнання. Ефективність самостійної роботи студента значною мірою залежить від рівня його інформаційної культури. Базові основи інформаційної культури закладаються ще в школі та покликані забезпечити кожному випускникові комфортне користування можливостями інформаційного суспільства.

У сучасному суспільстві з'явилися важливі інновації в процесі формування інформаційної культури студентства. Відкривається доступ до світової культурної та наукової спадщини за допомогою Інтернет-технологій, з'являються нові професії у сфері масових комунікацій. В умовах культурного обміну та взаємодії стираються просторові, часові, соціальні й інші бар'єри, формується єдиний інформаційний простір. З'являється нова сфера діяльності - електронна культура, пов'язана з оцифровуванням культурної спадщини, зі створенням електронних версій установ пам'яті, а також з народженням нових синкретичних форм художнього вираження і творчості. Однак, це не означає виникнення нової суто інформаційної або спеціальної свідомості або мислення.

Інформаційна глобалізація культури зачіпає і сферу освіти, вона прямо залежить від інтелектуального потенціалу країни, від наявності добре підготовлених, високоосвічених професіоналів [3, с. 12]. Уже не матеріальна сфера визначає собою рівень розвитку країни, а сфера інформаційних технологій, освіта та культура. Саме вони зумовлюють рівень цивілізованості різних народів, їх здатність до вирішення глобальних світових проблем, подолання світових криз. На сучасному етапі розвитку суспільства для формування інформаційної культури студентства важливі як традиційні засоби отримання інформації, так й інноваційні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воронина Т.П. Образование в эпоху новых информационных технологий / Т.П. Воронина, В.П. Кашицин, О.П. Молчанова. - М., 1996. – 206 с.
2. Пасмор Н.П. Бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю: Автореф. дис... канд. пед. наук: 07.00.08 / Н.П. Пасмор; Харк. держ. акад. культури. - Х., 2003. - 20 с.
3. Семеновкер Б.А. Информационная культура: от папируса до компактных оптических дисков / Б.А. Семеновкер // Библиография. - 1994. - № 1. - С. 11-14.

KHARLAMOV M.I., LOHOVSKIY I.M. INNOVATIVE AND TRADITIONAL IN THE INFORMATION CULTURE OF MODERN STUDENTS

Abstract. The paper considers the problems of innovative and traditional approaches in the information culture of modern students. The peculiarities of their combination and use in modern society are studied. Peculiarities of the influence of traditional and innovative approaches in the process of information culture formation are analyzed.

Keywords: information culture, traditions, innovations, students.

SITALO S.V.

student

Dnipropetrovs'k University of Internal Affairs

vcvvcvc533@gmail.com

PHILOSOPHICAL AND CULTURAL ASPECTS OF INFORMATION ACTIVITY

Annotation. The article presents the development of "philosophical and cultural aspects". The paper contains an overview of research in the field of Information Cultural Studies . One of the main problems is to study the problems of Information Cultural Studies in all sections of its subject area. The purpose of the article is that informatization in the near future will remain the core process of the evolution of civilization.

Keywords: research, cultures, theories, globalization.

The direction of information cultural studies should combine research related to the philosophical understanding of new opportunities and the most general problems of cultural development in the context of the formation of a global information society and its impact on humans and humanity as a whole. First of all, as already discussed above, it is necessary to highlight the problem of preserving and developing the cultural diversity of world civilization in the context of increasing economic and information globalization and The Associated cultural expansion of Western culture, which leads to the degradation of many national cultures. Quite a large number of scientific papers have been published on this problem, which indicates its relevance and strategic significance. For example, the works show that the main reason for the growing tension in the modern world is not the problem of international terrorism, but the confrontation between the cultures of East and West, as well as the ever-growing social stratification of society, incompatible with the principles of social justice.

Globalization of society is one of the dominant trends in the development of civilization in the XXI century. It has an exceptionally strong impact on many socio-economic, political and cultural aspects of the development of almost all countries of the world. This process is quite complex and internally contradictory. It is still insufficiently studied, and its predicted consequences are not realized even by the elite of the world community, although these consequences are widely discussed in the scientific and socio-political literature.

1. Structure of philosophical problems of Information Cultural Studies

The structure and content of the subject area of Information Cultural Studies as a new scientific discipline were briefly considered in the paper, as well as in more detail in Chapter 9. at the same time, research aimed at forming the philosophical foundations of Information Cultural Studies is highlighted as one of the sections of the subject area.

Of course, in the process of developing Information Cultural Studies and for each of the other sections of the subject area of this science, appropriate philosophical problems should be identified. However, today, when this science is just being formed, it is advisable to determine the list of priority philosophical problems, the analysis of which seems most relevant. These problems include the following:

1. Determination of the philosophical foundations of Information Cultural Studies, which should become the philosophical basis for its formation and development as a science;
2. Study of cultural aspects of information globalization of society and related problems of deformation of national and ethnic cultures;
3. Study of information aspects of the complex problem of preserving the socio-cultural diversity of humanity, one of the necessary conditions for which is multilingualism in the global information space;
4. Study of cognitive aspects of Information Culture. One of the most important aspects of Information Culture is a new stage in the development of electronic memory of mankind in the process of formation of the Global Information Society;
5. Study of philosophical aspects of the problem of human position in the Global Information Society;
6. Study of philosophical and cultural aspects of the problem of information security in the information society;
7. Study of philosophical aspects of the formation of information ethics as one of the important results of the development of the information culture of the future.

This list of problems is not exhaustive. It presents only priority problems, the study of which will allow us to form an idea of the content of priority philosophical problems of Information Cultural Studies in the coming years. Thus, these studies can become the first, but extremely necessary stage on the way to the formation of a new science and will allow us to solve this problem systematically and logically.

2. Philosophical foundations of Information Cultural Studies

When conducting further research in the field of information cultural studies it seems appropriate to take the following provisions as a basis :

1. Use the foundations of the philosophy of culture, as well as those new approaches to understanding the informational nature of the cultural phenomenon that have already been considered in the first part of this monograph.
2. Use the information approach as the main method of scientific knowledge in the study of problems, directions and trends in the development of Information Culture. From these

positions, it is necessary to study the problems of Information Cultural Studies in all sections of its subject area, namely:

- * New information qualities of the individual, corporate and social structures and society as a whole, which are formed in the process of informatization and will develop in the future in the process of formation of the Global Information Society;

- * Material, spiritual and artistic subjects of the new information culture, including aspects of electronic culture, new screen culture and screen art;

- * New types, methods and social technologies of activity in the field of Information Culture, as well as new information and communication technologies that are created and used in this area;

- * Cultural aspects of the development of new information communications in society;

- * Problems of virtualization of society, the formation of virtual space as a new human environment, the study of the limitations that virtualization brings to the life of an individual and society.

3. It is also advisable to use the available results of predictive studies of informatization processes and their expected impacts on the development of the individual and society. At the same time, the predictive hypothesis about the dominant nature of the processes of informatization of society at all stages of its further evolution is fundamentally important. This hypothesis was first presented in the paper and consists in the fact that the processes of informatization do not end at the stage of formation of the global information society, but, most likely, will continue at the next stages of the development of civilization, the content of which we do not yet know today.

This means that informatization will remain the core process of civilization's evolution in the near future. After all, it is this process that allows humanity to master a truly inexhaustible resource for its development-information and its highest form-scientific knowledge, to put this resource at the service of man, to give him new opportunities - both for solving global problems and for its own intellectual and spiritual development. This also means that the development of Information Cultural Studies as a scientific theory of Information Culture is becoming one of the most urgent and strategically important problems of modern science today.

Therefore, it can be argued that information Cultural Studies is not only a science of the future, but also, above all, a science for the future, so that this future can take place in a form acceptable to the survival of mankind.

In recent years, fundamental science has been actively forming a new scientific paradigm, which should summarize the latest achievements of philosophical thought and give humanity a new scientific worldview and a holistic scientific worldview. Today, they are extremely necessary for solving many global problems of our time and, above all, for solving the most pressing problem - the survival and further sustainable and safe development of humanity itself.

One of the most important areas of scientific research in this area is the formation of a general theory of evolution. It is assumed that this theory will become the basis for understanding the General Laws of not only the processes of self-organization and development of wildlife, but also, possibly, the processes of development of all other natural systems, human society and man himself.

Naturally, the creation of a theory of such a high level of community should be based on the fundamental principles of the formation and development of natural systems, which are manifested at various levels of self - organization of nature-from phenomena of the microcosm

to processes of a cosmological nature. Therefore, such fundamental principles are of particular interest today - both for philosophical research and for the study of a number of new interdisciplinary studies located at the intersection of Natural Science and humanitarian knowledge .

One of them is textology - a new science that studies the structure and patterns of text formation, which, in all likelihood, are the semantic basis of the culture of human society. cultural information globalization ethnic

So, for example, in the works of Professor V. V. Melikov, it is argued that the basis of traditional cultures of society are sacred texts, which through religious procedures are introduced into the consciousness and subconscious of people and eventually become the content of public consciousness, a kind of genetic memory of a particular traditional culture. It shows that the main source of sacred texts for Christian culture is the Bible, and for a number of Eastern cultures - the Bhagavad-Gita. It is likely that similar statements will be true of the Qur'an and Torah.

REFERENCES

1. Dawkins R. The Extended Phenotype. - Oxford: W.H. Freeman and Company, 1982. - 389 p.
2. Ilyin I.V., Ursul A.D. Global Studies in Modern Science // Globalistics and Globalization Studies: Teories, Reasearch & Teaching. Yearbook. Volgograd: «Uchitel» Publishing House. 2013. P.146-166.
3. Globalistics and Globalization Studies. Aspects & Dimensions of Global Views. Ed. L. E. Grinin, I. V. Ilyin, and A. V. Korotayev .Volgograd: 'Uchitel' Publishing House, 2014. - 432 p.
4. Globalistics and Globalization Studies / Ed. L. E. Grinin, I. V. Ilyin and A. V. Korotayev. Volgograd: 'Uchitel' Publishing House, 2012. - 412 p.
5. Means G., Schneder D. 21st-Century Companies and Markets. - N.Y.: John Wileys Snons Inc, 2000. - 186 p.
6. Rambo A.T. The Study of Cultural Evolution // Profiles in Cultural Evolution. - Ann Arbor: University of Michigan, 1991. - P. 23-109.
7. Ursul A. D. Information and the information approach: from informatics to globalistics // Scientific and technical information processing. 2012. T. 39. № 1. P. 20-29.
8. Ursul A.D. Information globalitics // 3G: Globalistics, Global Studies, Globalization Studies: Scientific Digest / Ed. by I.I. Abylgaziev, I.V. Ilyin. - M.: MAKSS Press, 2012. P. 45
9. Ilyin I.V., Ursul A.D. Global studies and globalistics. The evolutionary dimension. Saarbrücken: Lambert academic publishing, 2014. - 644 p.

СІТАЛО С.В.

ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті представлено розвиток «філософсько-культурологічних аспектів». У статті наведено огляд досліджень у галузі інформаційної культурології. Однією з основних проблем є вивчення проблем інформаційної культурології в усіх розділах її предметної сфери. Метою статті є те, що інформатизація найближчим часом залишиться стрижневим процесом еволюції цивілізації.

Ключові слова: дослідження культури, теорії, глобалізація.

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ

ВОЛОШИНА О.В.

к. п. н., доцент,
доцент кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами,
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського
orcid.org/0000-0002-9977-7682
woloshina5555@gmail.com

ТКАЧУК Г.О.

здобувач освітнього ступеня «магістр»
Навчально-наукового інституту педагогіки, психології
підготовки фахівців вищої кваліфікації,
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського
annatkachuk20.06@gmail.com

БЛАЖКО В.В.

здобувач освітнього ступеня «магістр»
Навчально-наукового інституту педагогіки, психології
підготовки фахівців вищої кваліфікації,
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського

ДЕФІНІЦІЇ «КОМПЕТЕНЦІЯ» І «КОМПЕТЕНТНІСТЬ»: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Анотація. У статті на підставі документів Організації економічного співробітництва та розвитку проаналізовано поняття «компетенція/компетентність»; на основі лінгвістичного понятійно-термінологічного зіставлення визначено відповідності міжнародних та українських дидактичних контекстів.

Ключові слова: освіта, компетентність, професійна компетентність.

Професійна компетентність сприймається як сучасний соціокультурний освітній феномен. У системах освіти різних країн при збереженні традицій та унікального характеру освіти визначається тенденція до стандартизації, що пов'язана з глобалізаційними процесами у світі.

Проблема «професійної компетентності педагога», а також загальні підходи та конкретні методи роботи з дітьми шкільного віку в країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) неможливо розглядати окремо від цілей і завдань загальної та професійної освіти в умовах викликів сьогодення й визначених в економічно розвинутих країнах дефініцій «компетентність/компетенція».

Поняття «компетентність/компетенція» визначає ОЕСР у програмі «The definition and selection of key competencies» (DeSeCo), офіційному документі ОЕСР з питань освітніх компетенцій. Визначення поняття «компетентність/компетенція» в рамках цього проєкту покладено не лише в основу дослідження міжнародної програми щодо оцінювання освітніх досягнень учнів (PISA), а є основою стандартів усіх видів та рівнів освіти. Усі доповнення й уточнення цього поняття базуються на його визначенні у вказаному документі. Більш глибокий аналіз засвідчує, що досліджувана дефініція відіграє важливу

роль у загальній архітектоніці сучасної системи освіти: дошкільної, професійної, вищої освіти; концепції національних стандартів загальної освіти та національних і міжнародних системах оцінки якості освіти.

Міністри освіти країн ОЕСР узагальнили основні підходи до розуміння компетентності в освіті в такому формулюванні [3]: «Стійкий розвиток та соціальна солідарність у вирішальній мірі залежить від тих компетенцій, якими володіє все населення наших країн, при цьому поняття «компетентність/компетенція» включає знання, вміння, особисте ставлення і цінності».

На наш погляд, доцільно проаналізувати лінгвістичні та понятійно-термінологічні аспекти перекладу та контекст використання цих дефініцій. Так, 1) англійське поняття «skills» має широкий спектр значень і може перекладатися як «здібності, вміння або навички»; 2) інші дві складові – «особисте ставлення/установка та цінності» – у країнах, де розрізняють поняття «освіта», «навчання» і «виховання» (наприклад, у Німеччині, в Україні) пов'язані з категорією «виховання».

Можемо зробити висновок, що компетентність – це «знання, вміння, навички» плюс «виховання». Іншими словами, освіта будь-якого рівня та виду (загальна, професійна, вища) як підсумковий результат повинна включати традиційні для освіти знання, вміння та навички, а також «установки та цінності», які можна описати як «глибинні та фективно забарвлені стійкі установки чи переконання» [1, с. 24]. Ця сфера належить у міжнародній освіті до «особистісних результатів».

Розуміння компетентісно-орієнтованої освіти у країнах ОЕСР, що знаходить відображення в національних стандартах і програмах (національних курикулумах) полягає в тому, що у системі освіти, а саме: в освітньому процесі закладів дошкільної, середньої, вищої освіти, у професійній освіті необхідно інтегрувати виокремлені структурні елементи – інтегрувати когнітивний елемент знань з іншими, некогнітивними, аспектами ефективних дій та загальною якістю життя як інтегральної мети освіти.

Андреас Шляйхер у своїй книзі «Освіта світового рівня» формулює цю проблему так: «Майбутнє полягає у поєднанні штучного інтелекту комп'ютерів з когнітивними, соціальними та емоційними навичками та цінностями людей. Саме наша уява, усвідомленість і почуття відповідальності дозволять використовувати цифровізацію для зміни світу на краще» [2, с. 14]. Ієрархічна структура компетентності характеризується такими ключовими аспектами.

Високоавтоматизовані базові навички, наприклад, вільне володіння усною та письмовою мовою, читанням і письмом, рахунком та чотирма арифметичними діями, що передбачає вправи й повторення як дидактичну основу (репродуктивні методи прямого навчання).

Адаптивність та креативність. Здатність до самостійного прийняття рішень, успішність яких залежить від відповідності конкретній ситуації й контексту. Отже, структура компетенції повинна бути адаптивною, гнучкою і креативною, оскільки немає готового алгоритму вирішення різноманітних ситуацій, з якими людина зустрічається в особистому та професійному житті (наприклад, ситуативне навчання, саморегуляція).

Нормативний характер дії. Цей аспект стосується етики, нормативної сторони, спрямованості на особисте і суспільне благополуччя. Не кожне креативне рішення проблеми є бажаним вирішенням з позиції «зміни світу на краще». У контексті професійної освіти «етика професії» набуває ключового значення. Цінності, як

переконання, передбачають активну позицію («залученість») і є рушійним механізмом, що призводить у дію всю конструкцію, тобто загальні та професійні знання, уміння, навички. Професійна самоідентичність є найважливішим завданням професійної освіти будь-якого рівня.

Вважаємо, що в контексті наукових досліджень різні бачення основних дефініцій педагогіки є досить важливим для подальших наукових пошуків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волошина О. В. Педагогіка інновацій у вищій школі. Навчально-методичний посібник. Вінниця: Твори, 2015. 161 с.
2. Шляйхер А. Образование мирового уровня. Как выстроить школьную систему XXI века. Москва: Национальное образование, 2018. 328 с.
3. The definition and selection of key competencies» (DeSeCo) URL : <https://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf> (дата звернення 15.10.2021)

VOLOSHINA O., TKACHUK G., BLAZHKO V. DEFINITIONS OF "COMPETENCE" AND "COMPETENCE": INTERNATIONAL EXPERIENCE

Abstract. The article presents the concept of "competence / competency" based on the analysis of the primary documents of the OECD; the correspondence of the international and Ukrainian didactic and regulatory contexts is shown on the basis of linguistic conceptual and terminological logical comparison.

Keywords: education, competence, professional competence.

ГОРДІЄНКО А. О.

курсант Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
gordienkoalina15@gmail.com

РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ

Анотація. Досліджено сучасний стан інформатизації української освіти. Розглянуто процес інформатизації освіти в Україні як невід’ємна частина світового процесу впровадження інформаційних технологій у навчання. Акцентовано важливість вивчення досвіду різних країн у цьому аспекті. Виявлено, що рівень інформатизації освіти корелює з індексом розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (Індекс розвитку ІКТ). Простежено шляхи, завдяки яким різні країни світу трансформують освіту з метою впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Досліджено досвід країн Скандинавії. Вивчено здобутки азійських країн, які на теперішній час випереджають Європу і США. Приділено увагу освіті Південної Кореї, яка у 2017 році визнана лідером з розвитку інформаційно-комп’ютерних технологій. Вказано на необхідність концептуально переосмислити підходи до організації освітнього процесу в Україні з урахуванням досвіду

інших країн. Зазначено, що використання інформаційних систем і програмних засобів потребує суттєвого перегляду змісту навчання.

Ключові слова: інформаційні технології, інформатизація освіти, індекс розвитку ІКТ, освітні системи різних країн світу, інтелектуальна освіта.

Аналіз наукових публікацій, а також реальної освітньої практики свідчить, що останнім часом активно проводяться дослідження з використання в освітньому середовищі інформаційно-інноваційних технологій (ІКТ) як його комунікативного компоненту. Відбувається особливо активне застосування комп'ютерної техніки й упровадження інформаційних технологій в освіту. Такі інноваційні технології, на нашу думку, можуть найбільш ефективно впроваджуватися в освітній процес ЗВО. ІКТ самі собою є чинником підвищення мотивації до навчання, що слід враховувати у формуванні сучасного освітнього процесу.

Володіння інформаційно-інноваційними технологіями (ІКТ) є неодмінною умовою професійної компетентності фахівця соціально-гуманітарної сфери діяльності. Сучасна освіта, спрямована на гуманізацію, інформатизацію, медіатизацію педагогічного процесу, враховує необхідність упровадження ІКТ у педагогічну практику. З цими технологіями в умовах освітнього середовища ЗВО пов'язують активне сприяння отриманню таких ключових компетенцій, як соціальна, комунікативна, інформаційна, когнітивна, спеціальна. Ці технології сприяють широкому застосуванню аналітичних, практичних, експериментальних принципів навчання, орієнтованих на кожного студента.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених окремим аспектам інформатизації процесу професійного навчання, потребує уточнення понятійний апарат сучасних освітніх інформаційно-інноваційних технологій.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню проблем, пов'язаних з використанням інформаційних та інноваційних технологій на сучасному етапі організації освітнього процесу, присвячено праці багатьох зарубіжних (Г. Рейнгольд, Е. Венгер, І. Захарова, К. Свон; М. В. Моїсєєва, Є. С. Полат, Н. Ф. Тализіна, А. В. Хуторський, Н. С. Чураєва), і вітчизняних учених (В. П. Беспалько, В. Ю. Биков, В. І. Гриценко, О. М. Довгялло, М. І. Жалдак, М. З. Згуровський, С. П. Кудрявцев, В. Б. Лаврінець, Г. Ю. Маклаков, Ю. І. Машбиць, О. В. Співаковський, В. А. Широков, В. Ф. Шолохович, О. М. Спирін, А. М. Гуржій та багато інших).

Стрімке зростання діапазонів використання інформаційних та інноваційних технологій у світі потребує вдосконалення їх застосування й узгодження термінології, яка наразі виникає. Ці технології надають здатність отримання різноманітної інформації на відстані й необмеженого збільшення кількості учасників навчального процесу, характеру і набору джерел інформації. Набули поширення такі терміни, як «інформаційні технології навчання», «інформаційно-інноваційні технології навчання», «комп'ютерні технології навчання» та інші. Виникло немало термінів, що характеризують різновиди навчання з їх використанням.

У навчальному посібнику для ЗВО І. Г. Захарової вказано на неоднозначність терміна інформаційна технологія: «в окремих випадках мають на увазі певний науковий напрям, в інших же — конкретний спосіб роботи з інформацією: це і сукупність знань про способи і засоби роботи з інформаційними ресурсами, і спосіб і засоби збору, обробки і передачі інформації для отримання нових відомостей про досліджуваний об'єкт» [6, с. 12].

Представляється оптимальним таке визначення ІТН, запропоноване І. Г. Захаровою: «це педагогічна технологія, що використовує спеціальні способи, програмні та технічні засоби (кіно, аудіо- та відеозасоби, комп'ютери, телеінноваційні мережі) для роботи з інформацією» [6, с. 12]. З урахуванням комп'ютерних мереж нерідко вживається термін «комп'ютерна технологія навчання» в тому ж сенсі, що й ІТН. На сьогодні вже розроблено багато спеціалізованих комп'ютерних систем, які стосуються навчального процесу.

Термін «інформаційно-інноваційні технології» (ІКТ) знаходимо в такому офіційному виданні, як Закон України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2017–2015 роки". То чим саме розрізняються поняття «інформаційно-інноваційні технології» та «інформаційні технології»? Звернемося до терміна «комунікація». У соціологічній науці під комунікацією (лат. communicatio — повідомлення, передача) мається на увазі смисловий та ідеально-змістовний аспект соціальної взаємодії. Дії, свідомо орієнтовані на їх смислове сприйняття, називають комунікативними. Основна функція комунікації — досягнення соціальної спільності за збереження індивідуальності кожного її елемента [12]. У сучасному світі інформаційні технології використовуються для обробки й розповсюдження такого обсягу інформації, що вони істотно впливають на процеси суспільної комунікації і, відповідно, отримують нові функціональні можливості, тому постає питання про трансформацію даного терміна. Згідно з цим деякі автори використовують термін «нові інформаційні технології», під якими розуміють системно організовану послідовність операцій, що виконуються над інформацією з використанням засобів і методів автоматизації. Вважаємо, що в умовах упровадження даних технологій у суспільну комунікацію доцільно називати їх інформаційно-інноваційними. Інакше кажучи, інформаційно-інноваційні технології є підвидом інформаційних технологій, які представляють собою їх сучасний розвиток [8, с. 10].

Отже, термін «інформаційно-інноваційні технології» більш точно, порівняно з терміном «інформаційні технології», характеризує потенційні здатності використання комп'ютерної техніки і засобів комунікації в інтересах користувача. Вважаємо оптимальним таке визначення ІКТ: це процеси, методи пошуку, збору, формування, зберігання, обробки, представлення, передавання, розповсюдження інформації та способи здійснення таких процесів і методів із застосуванням засобів комп'ютерної техніки і засобів комунікації.

Інформаційно-інноваційні технології відіграють значну роль у житті суспільства, реалізуючи завдання соціальної комунікації, управління, а також є інноваційними педагогічними технологіями. У системі освіти ІКТ застосовуються для діяльності педагога, сприйняття знань (діяльності учня), оцінювання якості навчання і, безумовно, всебічного розвитку особистості учня в ході навчально-виховного процесу [6, с. 13].

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що в педагогічній науці поки існує багато думок щодо визначення ролі й місця освітніх «інформаційно-інноваційних технологій» на сучасному етапі організації освітнього процесу. Сьогодні вищі навчальні заклади накопичили певний науково-методичний потенціал щодо впровадження ІКТ в освітній процес; їх застосування, як правило, вимагає докорінної переробки традиційних навчальних матеріалів, удосконалення змісту, методів та організаційних форм навчання. Застосування ІКТ у підготовці майбутніх фахівців соціально-гуманітарної сфери діяльності забезпечує якісно новий рівень отримання й узагальнення знань, умінь та

навичок, сприяє формуванню фахових компетенцій, динамізує формування креативності. Використання ІКТ є виправданим і призводить до підвищення ефективності навчання в тому випадку, якщо навчання в повному обсязі без використання відповідних засобів інформатизації важко здійснювати або неможливо, тобто якщо дотримується принцип доцільності. Перспективи подальшого дослідження полягають у комплексному аналізі впливу інформаційно-інноваційних технологій на процес формування креативності у майбутніх фахівців соціально-гуманітарної сфери діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. — М. : Педагогика, 1989. — 191 с.
2. Гендина Н. И. Информационная культура, творчество и креативность выпускника высшей школы в контексте проблем развития человеческого капитала информационного общества / Н. Гендина // Информационное общество. — 2019. — No 1. - Ч. 2. — С. 57–63.
3. Гончарова А. Н. Типизация средств современных информационно-коммуникативных технологий по видам информационной деятельности. - [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://infostudentam.ru/tipizaciya-sredstv-sovremennykh-informacionno-kommunikativnykh-technologij-za-vidami-informacionnoj-deyatelnosti> (13.08.2013). — Заглавие с экрана.
4. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал інформатизації навчального процесу та проблеми його розкриття // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2019. — No 2. — С. 37–40.
5. Институт развития информационного обществ. - [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.iis.ru/el-bib>. — Заглавие с экрана.
6. Информационные технологии в образовании : учеб. пособие для вузов / И. Г. Захарова. 3-е изд., стер. — М. : Академия, 2017. — 192 с.
7. Использование информационных информационных и коммуникационных технологий в общем и среднем образовании. Разработка Института дистантного образования Российского университета. - [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.ido.rudn.ru/nfpr/ikt/ikt1.html> (10.10.2013). — Заглавие с экрана.
8. Куняев Н. Н. О развитии правового регулирования информационно-коммуникационных технологий // Юридический мир. — 2010. — No 7. — С. 7–13.
9. Лаврінець В. Комп'ютерні технології: впровадження в навчальний процес / В. Лаврінець // Освіта. — 2012. — No 18/19 (20–27 берез.). — С. 10.
10. Морозов А. В. Формирование креативности преподавателя высшей школы в системе непрерывного образования : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.08 / А. Морозов. — М., 2014. — 445 с.
11. Роберт И. В., Самойленко П. И. Информационные технологии в науке и образовании. — М., 2018. — 178 с.
12. Социология: Энциклопедия / сост: А. А. Грицанов, В. Л. Абушенко, Г. М. Евелькин, Г. Н. Соколова, О. В. Терещенко. — Минск : Книжный Дом, 2013. — 1312 с.
13. Шолохович В. Ф. Дидактические основы информационных технологий обучения в образовательных учреждениях : автореф. дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / В. Шолохович. — Екатеринбург, 2015. — 48 с.

Abstract. To study the process of informatization of education in Ukraine as an integral part of the world process of introducing information technologies into education. Methodology. The main methods used are analysis, systematization and generalization. Finding. It was found that the level of education informatization correlates with the Information and Communication Technologies Development Index (ICT Development Index). Ways through which different countries of the world transform education in order to implement information and communication technologies are traced. The achievements of the Asian countries, which are currently ahead of Europe and the USA, are researched. The attention was paid to the education of South Korea, which in 2017 was recognized as the leader in the development of information and computer technology. The necessity of conceptual re-thinking of approaches to the organization of educational process in Ukraine taking into account the experience of other countries is emphasized.

Keywords: information technologies, informatization of education, ICT development index, educational systems of different countries, smart.

ДРОЗДОВА В. В.

к. п. н., доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Хмельницький національний університет
ORCID ID: [0000-0002-2367-8784](https://orcid.org/0000-0002-2367-8784)
ehorova@ukr.net

РУДНІЦЬКА К. В.

к. п. н., доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Хмельницький національний університет
ORCID ID: [0000-0002-9644-8226](https://orcid.org/0000-0002-9644-8226)
karudik29@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗВО (НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ)

Анотація. У статті розглянуто використання проєктних технологій у процесі дистанційного навчання іноземної мови у ЗВО. Виявлено, що існує проблема, пов'язана з недостатнім професіоналізмом у використанні інноваційних технологій з боку викладачів в умовах дистанційного навчання. Зазначено, що технологія проєктного навчання уможливорює створення педагогічних умов для подальшого розвитку креативних здібностей та якостей особистості студента, необхідних для творчої професійної діяльності у майбутньому.

Ключові слова: інноваційні технології, дистанційне навчання, іноземна мова, проєктні технології навчання, ЗВО.

Ключовим завданням освітньо-виховної діяльності ЗВО є досягнення найвищої якості підготовки майбутніх фахівців із розвиненим умінням оцінювати ситуацію, швидко

адаптуватися до стрімких змін, у відповідності до стандартів національного та світового ринку праці, застосовувати отримані знання на практиці, готових до активної професійної і соціальної діяльності, бути комунікабельним та вмотивованим на успіх. «Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років» має стратегічну мету, а саме: «забезпечити відповідність змісту освіти потребам і викликам сучасного суспільства, створити умови для постійного оновлення змісту освіти, перетворити освіту на рушій економіки знань» [1]. Зазначене акцентує увагу на пошуку сучасних ефективних інноваційних технологій навчання, які є методично обґрунтованими та досконало продуманими.

Дистанційне навчання є індивідуалізованим процесом засвоєння знань, умінь, навичок та способів пізнавальної діяльності, що відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного суб'єктів навчання у спеціалізованому середовищі, останнє створене на базі сучасних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Хмельницький національний університет використовує Moodle для реалізації навчального процесу. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інноваційні технології навчання, здобувати повноцінну освіту. Саме інноваційні технології є невичерпним джерелом пізнавальної активності студентів, розвитку їхніх творчих здібностей, умінь та навичок, інтересів й інших інтелектуальних чинників. Поняття «технологія» (від грец. *techne* – майстерність, мистецтво і *logos* – наука, вчення) у прямому перекладі означає «вчення про майстерність». На думку С. Пальчевського [2, с. 393], найпоширенішим є визначення технології як «систематичний метод планування, застосування й оцінювання всього процесу навчання й засвоєння знань шляхом обліку людських і технічних ресурсів та взаємодії між ними для досягнення найефективнішої форми освіти».

Для формування позитивної мотивації до вивчення іноземної мови у майбутніх фахівців будь-якого профілю найбільш ефективними є педагогічні технології, спрямовані на інноваційне навчання. На думку багатьох учених [3, с. 45], таке навчання характеризується: новими цінностями (важливість особистості студента); зміною мети навчання (провідною метою стає взаємозв'язок між інтелектуальним і моральним розвитком, формування особистості як готової до змін, самонавчання, саморозвитку); новою структурою соціальних зв'язків між учасниками навчального процесу (встановлення відносин співробітництва, взаємопідтримки, взаємонавчання) і новим типом організації навчальної діяльності (провідна роль творчих і продуктивних компонентів, а не репродуктивних).

Маємо зазначити, що проєктні технології або метод проєктів не є абсолютно новими у світовій педагогічній практиці, оскільки витoki знаходимо ще в кінці 19 – початку 20 століття. Н. Ковальчук [4, с. 3] акцентує на тому, що проєктні технології здійснюються за схемою: мотивація – пошук – дослідження – практичне використання – оцінювання власної діяльності. Навчальні проєкти можуть мати дослідницький, творчий, ігровий, інформаційний характер. У зв'язку з цим проєктна технологія, на думку автора, передбачає використання сукупності дослідницьких, пошукових, творчих методів і прийомів навчання. Позитивним моментом у проєктній технології є те, що в ній чітко виражена тенденція до інтеграції у навчанні багатьох дисциплін.

Означена технологія передбачає високу вмотивованість студентів, а тому вона базується на їхньому пізнавальному інтересі. Мета проєктної технології - навчити студентів логічно мислити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, приймати

самостійні рішення, розв'язувати завдання, залучаючи для цього знання з різних наук, а також розвинути здатність прогнозувати результати своєї діяльності. Досягнення мети передбачає активне оволодіння знаннями, навичками та вміннями, формування предметних компетенцій і творчих здатностей суб'єктів пізнання. Учасники проєкту розв'язують певні завдання, а саме:

- когнітивні (пізнання навколишньої дійсності; вивчення способів вирішення проблем, оволодіння навичками роботи з теоретичними джерелами інформації, науковим інструментарієм і технологіями);
- організаційні (набуття навичок самостійної роботи, вмінь ставити перед собою мету, планувати й коригувати власну діяльність, приймати відповідальні та виважені рішення);
- креативні (становлення вмінь проєктувати, моделювати й конструювати діяльність);
- комунікативні (розвиток навичок групової роботи, виховання толерантності, формування культури спілкування, публічного виступу тощо).

В основі методу проєктів лежить особистісно орієнтований підхід до навчання іноземної мови, адже проєктна діяльність дозволяє студентові розкрити свій творчий потенціал, виявити фантазію, пізнавальну самостійність, дослідницькі здібності, а також розвиває його комунікативно-когнітивну компетентність як основну мету навчання [5, с. 36]. Маємо зауважити, що проєктні технології знімають певну психологічну напругу, оскільки між студентом та викладачем (суб'єктивні відносини) стає електронний ресурс (об'єктивні відносини).

Проєктна робота є цінним способом реального використання комунікативних умінь, набутих в аудиторії. На відміну від традиційного вивчення мови, де всі завдання підготовлені викладачем, проєктна робота покладає відповідальність за власне навчання на самих студентів. Проєкти мотивують, стимулюють, уповноважують та захоплюють, що сприяє впевненості студентів, самоповазі й самостійності, а також удосконаленню мовленнєвих умінь студентів, поглибленню знань з предмета і розвитку пізнавальних здібностей. Проєктна робота незалежно від того, інтегрується вона в орієнтований на вміння тематичний блок чи вводиться як окрема послідовність видів роботи при більш традиційному підході, вимагає багатоетапного розвитку для досягнення успіху.

Для студентів різних спеціальностей можна рекомендувати такі типи проєктів:

- текстові проєкти, які спонукають студентів до використання автентичних англійських текстів на спеціальні теми для дослідної роботи, створення рекламної продукції, написання статті для журналу тощо;
- проєкти кореспондентського характеру, які містять листування, обмін електронними повідомленнями між студентами і потенційними роботодавцями або ж між студентськими групами з різних університетів. Ефективність такого типу проєктів може бути далі підвищена, якщо проєкт базується на мережі Інтернет, що пропонує такі інструменти: електронна пошта, веблогінг (або «блогінг» – інструмент, що дозволяє публікувати інформацію та надавати негайний доступ до неї своїм колегам або ж усій мережі), онлайнві дискусії і чати;
- проєкти-зустрічі, що дають можливість студентам контактувати з носіями мови, які можуть поділитися своїм досвідом роботи у професійній сфері (напр., міжкультурні

непорозуміння у професійному середовищі, професійний кодекс поведінки в англomовних країнах тощо) [6].

Найвагомішою перевагою використання проєктних технологій є гарантований успішний результат, оскільки студенти долучаються до розв'язання певної задачі, обміну інформацією, створення та обговорення ідей, що і є результатом проєктної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо розроблення Державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій на основі компетентнісного підходу» від 26.04.2012р. № 522. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0522736-12> (дата звернення: 10.03.2021).
2. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Каравела, 2007. 576 с.
3. Современные технологии в высшем профессиональном образовании : учебно-метод. пособие / Э. Н. Беломестнова и др. ; Томск : изд-во Томского политех. ун-та, 2011. 129 с.
4. Ковальчук Л. О. Міжпредметні зв'язки у вивченні хіміко-технологічних дисциплін в економічному бізнес-коледжі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2002. 20 с.
5. Боровкова М. В. Проектная методика как форма инновационного обучения иностранным языкам. Инновационные технологии в методике преподавания иностранного языка: социокультурная компетенция учителя : материалы IV Всероссийского семинара (9 ноября 2009 г.). Екатеринбург : Урал. гос. пед. ун-т, 2010. С. 36–41.
6. Рудницька К. В. Формування професійної мовної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю у вищих навчальних закладах: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2015. 315 с.

DROZDOVA V., RUDNITSKA K.

INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS (ON THE EXAMPLE OF PROJECT-BASED TECHNOLOGIES)

Abstract. The purpose of the article is to analyze the use of project-based technologies in the process of distance learning of a foreign language at higher education institutions. It has been found that there is a problem associated with lack of professionalism in the use of innovative technologies in distance learning by teachers. It has been noted that the technology of project-based learning allows the creation of pedagogical conditions for further development of a student's creative abilities and personal traits, essential for successful professional activity in the future.

Keywords: innovative technologies; distance learning; foreign language; project-based learning technologies, higher education institutions.

КОРОЛЬ О.І.

курсант,

Національна академія прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького

sanakoro1001@gmail.com

Науковий керівник:

ЖУРАВЛІОВ В.В.

к. психол. н., доцент,

Національна академія прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького

ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ

Анотація. Лідерство спонукає людей робити те, що потрібно, причому робити це із задоволенням. Лідерство є об'єктивним явищем, яке характеризує відносини між людьми в групі. Воно породжується потребами й практикою неформального управління.

Ключові слова: лідерство, лідерські якості, лідер, самооцінка.

Лідер – це особистість, за якою всі інші члени групи визнають право брати на себе найвідповідальніші рішення, визначати напрям і характер діяльності всієї групи [1, с. 184 – 239].

Не кожна людина може бути лідером у тій чи тій сфері діяльності. Багато людей упевнені: щоб бути завжди попереду, треба важко працювати. Адже насправді, щоб бути справжнім лідером, треба володіти певними якостями, для того щоб люди прагнули за ним іти і хотіли б на нього рівнятися. Щоб бути хорошим лідером, треба мати до цього вроджену схильність. Але це не означає, що не треба розвивати в собі навички лідера, адже вони будуть корисними будь-якій людині в тій чи тій сфері діяльності. Та людина, яка хоче стати лідером, спершу повинна визначитися, навіщо їй бути лідером, чи справді вона готова взяти на себе відповідальність, чи дійсно у неї є ціль, до якої вона готова вести людей. Лідерські якості особистості – це риси, які забезпечують здатність виділитися в конкретній справі й приймати відповідальні рішення в значущих ситуаціях; використовувати інноваційні підходи для розв'язання проблеми; успішно впливати на послідовників у напрямі досягнення спільних цілей; створювати позитивну соціально-психологічну атмосферу в колективі.

Якості, які обов'язково повинні бути у справжнього лідера:

1. Вміння швидко орієнтуватися в будь-якій ситуації. Адже лідер – це головний учасник, він завжди знаходиться в центрі подій, де завжди повинен контролювати і вміти швидко орієнтуватися в будь-якій ситуації. Тому справжній лідер повинен відчувати ситуацію, щоб ухвалені ним рішення було правильним.

2. Адекватна самооцінка. Насамперед лідер повинен бути розсудливий, сміливий, впевнений у собі і своїх силах. Ці якості допомагають йому правильно вести себе в критичних та інших випадках.

3. Чесність і надійність. Будь-який лідер завжди повинен відповідати моральним нормам, а саме: чесності, справедливості, надійності та не забувати дотримуватися їх у своїх вчинках і діях.

4. Активна життєва позиція. Це та позиція, яка допомагає лідеру правильно орієнтуватися в будь-якій ситуації. Тобто він завжди знаходиться в центрі подій та добре володіє ситуацією. Завжди має власну думку.

5. Вміння організувати і мотивувати команду на швидке вирішення поставлених завдань. Це є вміння організовувати і мотивувати людей. Тобто це уміння правильно розподілити обов'язки між учасниками команд і в потрібний момент надихати людей на виконання поставлених завдань.

6. Чітке усвідомлення власної мети. Справжній лідер завжди знає і реально усвідомлює, куди і навіщо він іде, адже це дає йому можливість повести за собою всіх інших людей.

7. Моральна готовність до розумного ризику. Лідер готовий ризикувати, він абсолютно не боїться цього робити, розуміє, що за не проявлену вчасно ініціативу надалі доведеться платити серйозну ціну. Тому він готовий ризикувати не тільки на власній роботі, але і в своєму повсякденному житті.

9. Володіння собою, вміння прислухатися до своєї інтуїції. Тобто лідер добре знає себе, вміє розібратися, що відбувається всередині себе і в потрібний момент прислуховуватися до власних емоцій. Справжнім лідером неможливо маніпулювати, тому що він знає, чого він хоче.

10. Мотиваційна активність і адекватна ініціативність. Лідер завжди повинен проявляти бажання працювати, а не чекати від когось мотивації щось зробити. Він розуміє, що якщо він сам себе вмотивує, то зможе досягти бажаного результату.

11. Вміння зібрати людей у команду. Справжній лідер може легко притягувати до себе людей своїми думками або ж ідеями, а також здатністю переконувати, таким чином, збирається група людей, яка стає однією командою.

12. Визначення і чітке бачення перспективи. Як правило, людина, яка веде за собою команду, обов'язково повинна знати напрямок, куди вона іде. Для справжнього лідера немає перешкод, він ясно і чітко бачить конкретну мету, до якої він прагне дійти.

Лідер ще повинен уміти вчасно заохочувати своїх товаришів та вміти дякувати їм за допомогу. Це допоможе йому набагато ефективніше виконувати ті чи ті функції з організації управління. Розвиток лідерських якостей – це робота не одного дня праці. Справжній лідер завжди повинен працювати над своїми лідерськими якостями. Щодня записуйте свої досягнення, вони допоможуть вам налаштувати себе на виконання плану наступного дня. Ще треба намагатися виховувати в собі організаторські здібності.

Чим кращим лідером ви станете, тим більшого успіху досягнете на кожній ділянці вашої роботи. На щастя, лідерами стають, а не народжуються. Можуть існувати природжені лідери, але їх настільки мало, що вони не відіграють значущої ролі у загальній картині світу. Лідери в основному створюють себе самі, тобто самотужки розкривають власні лідерські якості. Вони працюють над собою постійно, навчаються, зростають, і з роками стають усе більш здібними та компетентними. Лідерами, як правило, стають тоді, коли виникає ситуація, що вимагає лідерських навичок керівництва. Наприклад, менеджер може успішно працювати, виконуючи свої обов'язки протягом багатьох років і добре справлятися зі своєю роботою. Але з настанням кризи, коли потрібні лідерські навички, лідер виходить уперед, бере на себе відповідальність і опановує ситуацію. Він або вона стає іншою людиною і виконує іншу роль [2, с. 13 – 208].

Отже, лідер є домінуючим обличчям будь-якого суспільства, організованої групи, організації, колективу. Лідера вирізняють якості, що характеризують цей тип: виражені емоції, відкритість, багато енергії, сильна воля, компетентність, комунікативність, гнучкість, харизма – все це спонукає людей іти за такою людиною і вірити в неї. Це

людина, яка не лише уміє впливати на людей і підпорядковувати їх своїй волі, але й уміє організовувати роботу колективу або групи людей і нести відповідальність за виконані вчинки. Справжній лідер уміє переконувати, мотивувати і направляти людей, він також робить усе можливе, для того щоб підвищити працездатність колективу.

Лідерські якості – це узагальнені властивості лідера створювати нове бачення розв’язання проблеми, успішно впливати на послідовників у досягненні цілей групою або організацією [3, с. 221 – 225].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лозова О. М. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх психологів: монографія / авт. кол.: за наук. ред. Лозової О. М. Вінниця: Віндрук, 2014. С. 184 - 239.
2. Брайан Т. Як керують найкращі. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. С. 13 – 208.
3. Єрмак Т. М. Формування лідерських навичок учнів як соціальна й педагогічна проблема. *Теорія і методика професійної освіти*. 2020. Вип. 21. Т. 1. С. 221 – 225.

KOROL O.I.

PSYCHOLOGICAL CGARACTERISTICS OF LEADERSHIP QUALITIES

Annotation. Leadership does encourages people that they need to do with pleasure. Leadership is an objective phenomenon that characterizes the relationships between people in a group. It is generated by the needs and practices of informal governance.

Keywords: leadership; leadership qualities; leader; self-esteem.

МОМОТ Н.М.

к.ф.н., доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
ORCID: 0000-0002-1054-4517

ДУАЛЬНА ОСВІТА: ЯК НАБЛИЗИТИ РИНОК ПРАЦІ ДО СТУДЕНТА

Анотація. У статті зроблено спостереження за розвитком процесу впровадження дуальної освіти в Україні. З’ясовано актуальність цього питання для ЗВО, зокрема, для Університету «КРОК», який бере участь у Міжнародному україно-молдовському проєкті COOPERA. Визначено роль стейкхолдерів у взаємодії трикутника стейкхолдер – ЗВО – студент.

Ключові слова: дуальна освіта, COOPERA, стейкхолдер, фахові компетентності, ринок праці.

Постановка проблеми. Національна освіта все частіше приходиться до питання, як зробити практику студентів більш результативною, як навчити студента за конкретною освітньою програмою, щоб він зміг і бажав працювати за фахом. Світовий досвід у міжнародному освітньому просторі пропонує сучасну форму – дуальна освіта. Це нове

явище для України, але наразі ця форма освіти впроваджується як експериментальна. Підтвердженням цьому є участь ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» у Міжнародному україно-молдовському проєкті COOPERA. Звичайно, не все можна буде застосувати трафаретно в Україні, але розробити власну модель на основі зарубіжного досвіду цілком реально, враховуючи сучасні виклики на ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчать дані аналітичного центру кадрового порталу hh.ua, 44% випускників ідуть працювати не за фахом. Очільник Федерації роботодавців України Д. Олійник кілька років порушує цю проблему та привертає до неї увагу освітян. Міністерство освіти та науки України наразі активно долучилося до цього процесу. Дуальна освіта, як зазначає адвокат АО «SLS Group» І. Романюк, передбачає поєднання студентами теоретичного навчання у ЗВО та практики на підприємствах. Звичайно, ця практика має більший термін, ніж зазвичай – не менш ніж півтора року. Саме такий період дає можливість виробити фахові компетентності у здобувача [1].

Формулювання мети статті. Роздуми та спостереження у ході експерименту ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» у Міжнародному україно-молдовському проєкті COOPERA на прикладі спеціальності «Журналістика».

Виклад основного матеріалу дослідження.

Дуальний підхід в освіті започатковано у Німеччині у 60-х рр. XX ст. Україна розпочала цей процес з прийняття Кабінетом Міністрів (вересень 2018 року) Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. Саме Концепція дала юридичне визначення дуальної освіти в Україні, етапи її впровадження, права й обов'язки навчальних закладів, стейкхолдерів. З квітня 2019 року розпочалася реалізація Плану відповідних заходів. Відповідно, затверджено Положення про дуальну освіту [2].

З впровадженням такої форми роботодавець отримав можливість брати участь у складанні начального плану, оцінюванні здобувача, у процесі формування тих спеціальних компетентностей, які бажає бачити у працівників. Фактично, ринок праці не просто впритул наближається до студента, він власне його формує через активну співпрацю на рівні стейкхолдер – ЗВО – здобувач. Такий досвід на сьогодні мають такі країни, як Швейцарія, Австрія, Канада й ін. Учасники проєкту COOPERA вивчають досвід у Молдові, Польщі, Іспанії. Цікавим виявився формат дуальної освіти у Польщі. WSB University (м. Доброва Гурнича) продемонстрував, як працює дуальна освіта на спеціальності «Логістика». Щороку підтверджується думка, що не тільки технічні спеціальності, з яких почала Німеччина, придатні для такої форми освіти. Спектр розширюється.

У перебігу впровадження такої форми у ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» на спеціальності «Журналістика» ми передбачаємо проєкспериментувати всі елементи співпраці трикутника стейкхолдер – ЗВО – студент. Спеціальність «Журналістика» є практико орієнтованою. Не може скластися успішний журналіст, навчаючись тільки за підручниками та маючи обмежений термін практики. Це підтверджують наші стейкхолдери, зокрема «Інтерньюз-Україна» в особі Голови правління К. Квурта. Під час відбору студентів для участі у проєкті головний редактор «Володимирецького вісника» С. Скібчик ретельно тестував студентів, провів низку майстер-класів, дав для розв'язку кейсові завдання, щоб зрозуміти мотивацію студентів, наявні загальні та спеціальні компетентності, необхідні у реалізації конкретних проєктів у

рамках виробничої діяльності. Кастинги відбулися і на телеканалі «Україна ІНФОРМ», під час яких генеральний директор В. Чорний провів зустріч з учасниками проєкту COOPERA.

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», беручи участь у такому міжнародному проєкті, передбачає для реалізації низку завдань, спрямованих на досягнення головної для нашого закладу мети – отримати досвід нової форми освіти, що допоможе у реалізації підготовки фахівців, затребуваних на ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дуальна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/dualna-osvita> (дата звернення 29.11.2021)
2. Дуальна освіта: як це працює в Україні. URL: <https://osvita.ua/vnz/83771/> (дата звернення 29.11.2021)
3. Що таке дуальна освіта і навіщо вона українцям. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/02/16/222630/> (дата звернення 29.11.2021)

MOMOT N. M.

DUAL EDUCATION: HOW TO BRING THE LABOR MARKET TO THE STUDENT

Abstract. The article observes the development of the process of introduction of dual education in Ukraine. The urgency of this issue for the Free Economic Zone, in particular, for KROK University, which participates in the International Ukrainian-Moldovan project COOPERA, has been clarified. The role of stakeholders in the interaction of the triangle stakeholder - ZVO - student is determined.

Keywords: dual education, COOPERA, stakeholder, professional competencies, labor market.

ПАСІЧНИК О.О.

к. п. н., доцент кафедри іноземних мов,
Хмельницький національний університет
ORCID: 0000-0003-0792-2406
bez-nicka@ukr.net

МОДЕЛЮВАННЯ КВАЗІПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗВО

Анотація. Стаття присвячена необхідності організації квазіпрофесійної навчальної діяльності студентів з метою розвитку професійно значущих якостей майбутніх фахівців та становлення їх професійної компетентності. Автор аналізує моделювання змісту професійної підготовки майбутніх фахівців на засадах контекстного навчання. Особлива увага приділяється використанню навчальних тренінгів та ділових ігор як інтерактивних форм та методів навчання.

Ключові слова: моделювання, квазіпрофесійна діяльність, професійна компетентність, контекстне навчання, навчальний тренінг, ділова гра.

Професійне самовизначення студента проходить складний процес становлення та інтеграції в соціально-професійну структуру суспільства та потребує формування основ професійної культури в процесі навчальної діяльності, що зумовлює постійний пошук ефективних напрямів організації навчального процесу. Аналіз науково-педагогічної літератури (А. Вербицький, І. Зязюн, О. Пометун, О. Савченко, І. Мельничук, І. Підласий, Є. Полат, П. Щербань та ін.) свідчить про необхідність поєднання теорії з практикою, використання інтерактивних педагогічних технологій, які ґрунтуються на інтенсивному підході, мають практичну спрямованість, розвивають професійно значущі якості майбутніх фахівців, та сприяють становленню їх професійної компетентності.

Збільшення обсягу інформації та її загальнодоступність ведуть до прискорення процесу навчання, швидкої зміни навчального матеріалу і підходів, що вимагає гнучкості у викладанні різних предметів та іноземної мови зокрема. Відтак, виникає необхідність у моделюванні квазіпрофесійного середовища.

Квазіпрофесійне освітнє середовище передбачає здійснення трьох видів діяльності: навчальної, квазіпрофесійної та навчально-професійної. Навчальна діяльність представлена лекціями, практичними заняттями, заняттями семінарського типу. Навчально-професійна діяльність включає різноманітні види навчальних та виробничих практик. Квазіпрофесійна діяльність є свого роду поєднанням навчальної та навчально-професійної діяльності, спрямованої насамперед на формування професійних умінь та навичок, що здійснюється завдяки моделюванню цілісних фрагментів професійної діяльності через ігрові та проєктні форми й методи. За А. Вербицьким, її сутністю є відтворення в аудиторних умовах обставин, змісту і динаміки виробництва, професійних відносин та дій фахівців, а серед її найбільш яскравих форм, що вдало моделюють предметний і соціальний зміст майбутньої професійної праці, автор виокремлює навчальні (ділові) ігри, тренінги, мікровикладання тощо. Усі вони у своїй сукупності становлять технологію знаково-контекстного навчання [1, с. 62].

В організації квазіпрофесійної навчальної діяльності студентів вагоме місце посідає процес моделювання та безпосереднє створення моделі, яку Н. Волкова визначає як модель організації навчального процесу у вищій школі, що забезпечує зближення навчання студентів з їх майбутньою професійною діяльністю і зображується як схематизоване подання всіх педагогічних заходів, що забезпечують ефективність та результативність цього процесу [3, с.10]. Побудова моделі передбачає виявлення, аналіз і характеристику: об'єкта й предмета моделювання; цілей і завдань; суб'єктів навчального процесу у вищій школі; змісту навчальної діяльності студентів; форм, методів та засобів організації навчальної діяльності у ЗВО; форм і засобів контролю організації й перебігу навчальної діяльності; діагностування результатів.

Як зазначає В. Зінченко, «однією з особливостей сучасної вищої педагогічної освіти є створення передумов, які б дозволили студентам – майбутньому фахівцеві – перейти від навчання до професійної діяльності. Модель діяльності є прикладним дослідженням, оскільки обумовлена заздалегідь зазначеною метою та орієнтована на практичне застосування результатів» [4, с. 80].

Моделювання змісту професійної підготовки майбутнього фахівця здійснюється на засадах контекстного навчання, відповідно до вимог Державного освітнього стандарту та має на меті створення в студентів цілісного уявлення про майбутню професію.

Наукове обґрунтування основних положень контекстного навчання було здійснене А. Вербицьким. Їх апробація у навчальному процесі вищої школи дозволила йому дійти висновку, що стратегічним напрямком інтенсифікації або активізації навчання є не збільшення обсягу переданої інформації, а створення умов усвідомленості навчання, включення в нього студента на рівні не лише інтелектуальної, а й особистісної та соціальної активності. Для того щоб інформація (текст підручника, навчального посібника, лекція викладача, комп'ютерна програма), що існує об'єктивно поза студентом, стала знанням, яке є осмисленим відображенням дійсності, повинна із самого початку засвоюватися в контексті майбутньої професійної діяльності.

Учений визначив основні принципи контекстного навчання: 1) принцип психолого-педагогічного забезпечення особистісного залучення студентів до навчальної діяльності; 2) послідовного моделювання в навчальній діяльності студентів цілісного змісту, форм та умов професійної діяльності фахівців; 3) проблемності змісту навчання і процесу його розгортання в освітньому процесі; 4) адекватності форм організації навчальної діяльності студентів меті та змісту освіти; 5) провідної ролі спільної діяльності, міжособистісної взаємодії і діалогічного спілкування суб'єктів освітнього процесу; 6) педагогічно обґрунтованого поєднання нових і традиційних педагогічних технологій; 7) принцип відкритості – використання для досягнення конкретних завдань навчання і виховання в освітньому процесі контекстного типу будь-яких педагогічних технологій, запропонованих у межах інших теорій і підходів; 8) єдність навчання та виховання особистості фахівця [1, с. 47].

Реалізація контекстного навчання та забезпечення квазіпрофесійної діяльності у процесі підготовки майбутніх фахівців є не можливим без відповідних моделюючих інтерактивних форм та методів. Чільне місце серед них належить навчальним тренінгам і діловим іграм. Навчальний тренінг має свої особливості та розглядається науковцями [5] як активна навчальна діяльність студентів, під час здійснення якої майбутні фахівці виконують тренінгові вправи, адаптовані до майбутньої професійної діяльності під керівництвом викладача-тренера на основі спеціально підготовлених інструктивно-методичних матеріалів, які відповідають сучасним вимогам до професійної діяльності. Характерною рисою навчального тренінгу є інтеграція різноманітних видів групового навчання з метою формування базових понять та компетенцій на основі проблематизації індивідуального досвіду його учасників. Викладач має можливість організувати колективну роботу студентів під час заняття, в якій закладаються і розвиваються навички професійного спілкування, мислення, поглиблюється рефлексія. Організована взаємодія студентів з викладачами та один з одним передбачає постійну самооцінку і самоконтроль. Група стає засобом розвитку індивідуальності студентів, забезпечує активізацію їх діяльності незалежно від суб'єктивних бажань брати участь у процесі навчання. Активні методи навчання підвищують ступінь мотивації та емоційності студентів, забезпечують взаємозв'язки, розвивають уміння аналізувати можливу професійну ситуацію і вибирати найбільш раціональні способи її вирішення. Проте, проведення тренінгів має свою методику, структуру й потребує значних зусиль та попередньої підготовки як з боку викладачів, так і з боку студентів.

Серед ігрових методів навчального тренінгу широкого розповсюдження набули ділові ігри. Як засіб імітації професійної діяльності, вони, в свою чергу, інтенсифікують процес навчання, надають студентам можливість отримати попередній досвід майбутньої

діяльності, стати активним учасником у процесі вирішення тих чи тих проблемних ситуацій. Характерною ознакою ділових ігор є те, що вони можуть бути складовою навчального тренінгу або виступати самостійним видом квазіпрофесійної діяльності студентів.

Отже, моделювання цілісного змісту майбутньої, максимально наближеної до реальної професійно-практичної педагогічної діяльності освіти, є основою квазіпрофесійної підготовки студентів і потребує використання інтерактивних форм та методів навчання. Завдяки такому моделюванню професійна підготовка майбутнього фахівця набуває ознак предметної реалізації принципів зв'язку теорії й практики, єдності навчання, виховання й розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А. А. Вербицкий. – М. : Высшая школа, 1991. – 204 с.
2. Вербицкий А. А. Педагогические технологии контекстного обучения : Научно-методическое пособие. – М. : РИЦ МГГУ им. М. А. Шолохова, 2010. – 55 с.
3. Волкова Н. П. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах: монографія / Н. П. Волкова, О. Б. Тарнопольський; за заг. та наук. ред. О. Б. Тарнопольського. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет ім. А. Нобеля, 2013. – 228 с.
4. Зінченко В. О. Тенденції розробки моделі фахівця / В. О. Зінченко // Наукові записки кафедри педагогіки : зб. наук. праць / редкол. Л. С. Нечепоренко та ін. – Х., 2011. – Вип. XXVII. – С. 80–89.
5. Бондарева Л. І. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів організації в економічних університетах : автореф. дис. ... канд. пед. наук. : 13.00.04 / Л. І. Бондарева. – Київ, 2006. – 23 с.

PASICHNYK O.

SIMULATION OF QUASI-PROFESSIONAL ACTIVITY FOR STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Abstract. The article outlines the necessity of organizing quasi-professional educational activities of students in order to develop their professionally significant qualities and build their professional competence. The author analyzes the modeling of the content of future specialists' professional training on the basis of contextual learning. Educational trainings and business games as interactive forms and methods of teaching are considered to be the most efficient methods of quasi-professional training.

Keywords: simulation, quasi-professional activity, professional competence, contextual learning, educational training, business game.

ПАСІЧНИК О.С.

к. п. н., доцент кафедри іноземних мов, Хмельницький національний університет,
с.н.с. відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України

ORCID: 0000-0002-0665-2099

helen_shlapack@ukr.net

ПОНЯТТЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПАРАДИГМ ТА ЇХ ЕВОЛЮЦІЯ

Анотація. У статті висвітлено поняття “педагогічної парадигми” як однієї з базових категорій педагогічної науки. Розглядаючи їх становлення в історико-педагогічній ретроспективі, автор виокремлює такі основні парадигмальні моделі, як когнітивна, особистісна, культурологічна та компетентісна. Поступово змінюючи одна одну, кожна з наступних парадигм не заперечувала попередні, натомість успадковувала їх кращі практики. Відтак, сучасна компетентісна парадигма не є абсолютно новим утворенням, оскільки в ній знаходять нову інтерпретацію окремі положення попередніх парадигм.

Ключові слова: педагогічна парадигма, парадигмальна модель, культура, компетентність, особистість.

Описуючи змістовий та процесуальний аспекти навчання, науковці здебільшого послуговуються поняттями “методів” та “підходів”, “вправ і завдань”, “умінь”, “навичок” і “компетентностей”. Однак, для того щоб усвідомити, які макропроцеси впливають на добір змісту навчальних текстів, видів діяльності, які пропонуються учням, а також на формулювання кінцевих результатів навчання, необхідно звернутися до поняття **педагогічної парадигми**. Воно є однією з ключових категорій педагогічної науки, а також базовою основою практики. Широкому використанню цього терміна завдячуємо американському історичному Т. Куну, який популяризував та описав його у своїй праці “*Структура наукових революцій*” [2]. Аналіз наукової літератури засвідчує, що сучасне трактування парадигми є доволі широким, однак повною мірою корелює із тим, що запропонував Т. Кун. Зокрема передбачається таке:

- Парадигма розглядається як провідна теорія (базовий підхід) і є вищою стосовно інших категорій наукового пізнання. Вона є визнана науковою спільнотою як зразок для постановки завдань і їх вирішення на певному історичному етапі. При цьому парадигма є узагальненою та універсальною теоретичною моделлю, яка не залежить від галузі знань, а її положення зафіксовані у підручниках і наукових працях у вигляді концепцій, положень, підходів.

- Відтак, парадигма може виступати як система концепцій, які висуваються та сприймаються як значущі на певному етапі розвитку суспільства.

- Характерно й те, що в рамках однієї парадигми можуть співіснувати різні парадигмальні моделі, які можуть характеризуватися розбіжностями в поглядах щодо вирішення певної проблеми або ж досягнення певної цілі.

Фахівці схилиються до думки, що в педагогічній науці варто розмежувати поняття **наукової** та **педагогічної парадигми**. Якщо **наукова** являє собою онтологічні й гносеологічні уявлення про освіту і науку, що визначають характер, ідеали, норми науково-педагогічного дослідження та є основою загальної методології педагогіки, то **педагогічна** – є вужчим поняттям і розглядається як сукупність прийнятих у

педагогічному співтоваристві світоглядних та теоретичних передумов, що визначають **конкретні підходи до проєктування процесу освіти і саму освітню практику**.

У взаємозв'язку становлення, розвитку та кризи парадигм із етапами історично-педагогічного розвитку перед педагогічною наукою постала проблема їх класифікації. У педагогічній теорії це питання досі залишається значною мірою дискусійним. Проте, якщо класифікувати парадигми за етапами історико-педагогічного розвитку, то найбільш об'єктивною вважаємо таку класифікацію: *когнітивно-інформаційна (знаннява), особистісна (антропологічна), культурологічна та діяльнісна (компетентнісна)* [3], які по чергово змінювали одна одну.

Так, **когнітивна парадигма** була характерна для індустріального суспільства й базувалася на ідеї передачі особі максимального обсягу знань із метою формування у неї наперед визначених умінь і навичок. За такої парадигми відбувається орієнтація на предметні навчальні програми. Технології та методи, створені у межах цієї парадигми, не передбачають активної роботи на рівні мислення й особистості учня, оскільки, в основному, вони зорієнтовані на сприйняття і запам'ятовування наданої учителем інформації, а також її актуалізацію на етапі контролю та перевірки. Фактично, у цій парадигмі ігнорувався той факт, що людина – це інтегративне поєднання фізіологічного і психічного, духовного та біологічного, свідомого й підсвідомого, інтелектуального, раціонального, емоційного, естетичного. Відтак, зорієнтованість на повідомлення знань та їх відтворення неминуче призводила до активізації лише найпростіших механізмів цієї єдності.

Розвиток галузей знань гуманітарної сфери (педагогіка, психологія, педологія) наприкінці XIX ст. – на початку XX ст. змінив фундаментальні уявлення про особистість, яка, крім соціальних обов'язків, наділялася якостями суб'єктності: автономність, незалежність, здатність до прийняття власних рішень, саморегуляція тощо. Відповідно, зазнало перегляду ставлення до учня – за ним закріплювався статус суб'єкта навчального процесу, який має право формувати власні установки, визначати власну траєкторію розвитку. Завдання педагогіки – створити умови, які сприятимуть розвитку його індивідуальності та накопиченню власного досвіду. Ці перетворення окреслили **особистісну парадигму**, яка призвела до гуманізації освіти і максимального врахування особистісних запитів. Важливими засобами реалізації навчального процесу стали технології, що стимулюють прояв активності та ініціативності, власної позиції учня як суб'єкта процесу особистісного становлення, можливості самостійного вибору ціннісних орієнтацій.

Таке визнання суспільством права особи на самовизначення сприяло розвитку соціального й культурного різноманіття. Монолітність та цілісність культур була значною мірою порушена: те, що донедавна могло викликати обурення суспільства або вважалося порушенням прийнятих культурних норм, стало прийнятним. Поряд із традиційною культурою з'явилися субкультури та течії. Окрім того, мобільність людей, яка стала однією з ознак другої половини XX ст., сприяла зростанню міжнародних контактів на побутовому рівні. Природньо, що в таких умовах суспільство й освіта потребували нових стратегій, що окреслювали б **нові алгоритми соціалізації** підростаючого покоління. Зокрема, зросла увага до так званого культурологічного компонента змісту навчання з акцентом на формування в учня умінь сприймати оточуючу соціальну дійсність як (подекуди суперечливу) сукупність різних цінностей та установок, векторів суспільного

розвитку. При цьому особі пропонується зробити самостійний вибір тієї тенденції й системи цінностей, які для неї є найбільш близькими. Така сукупність установок в освіті була описана як **культурологічна парадигма**. Ця парадигма дає змогу говорити про культурологічний підхід як основний спосіб організації процесу навчання через доповнення всіх компонентів змісту навчання культурним компонентом. Особливо чітко це проявилось у сфері іншомовної освіти, одним із завдань якої було визначено знайомство учнів із культурою країн, мова яких вивчається. Сама культура розглядається як службова функція, як комунікативний канал зв'язку між людиною та суспільством, як засіб інтеграції окремого індивіда в соціокультурну палітру сучасності. Ґрунтовне висвітлення ця парадигма отримала в працях М. М. Бахтіна, В. С. Біблера (діалогова концепція культури та освіти).

Попри те, що традиційна когнітивна парадигма поступилася культурологічній та особистісній, вона, а також характерні для неї методи й технології навчання не зникли. Крім того, тривалий час результати навчальної діяльності учня з різних предметів описувалися саме в термінах когнітивної парадигми (знання, уміння, навички). Таке бачення суперечило уявленнями фахівців про сучасного випускника навчального закладу, який хоча й наділявся певною суб'єктністю у процесі навчання, однак якість його досягнень мала доволі формалізований опис. Потреба усунути цю розбіжність та надати педагогам і розробникам навчальної літератури чітке уявлення про майбутнього фахівця, котрий може самостійно діяти в різних проблемних ситуаціях є одним із проявів **компетентнісної парадигми**. Інтегрувавши в собі основні характеристики знаннєвої, особистісної та культурологічної парадигм, вона реалізується на основі компетентнісного підходу, оминаючи обмеження кожної з них та спираючись на ті ознаки, які є важливими для ХХІ ст. В основі компетентнісної педагогічної парадигми лежить ідея про неможливість та безперспективність постійного розширення того обсягу інформації, який ми маємо передати наступним поколінням, через те, що її обсяг постійно збільшується, а з іншого – відбувається її старіння з циклом у 3-4 роки. Тому дослідники схилиються до думки, що очікуваним результатом освітнього процесу має бути не система знань, умінь і навичок, а набір заявлених ключових компетентностей, без яких неможливою є діяльність сучасної людини. Як зазначає Є. О. Ямбург, компетентнісна парадигма зорієнтована на посилення практичної зорієнтованості та інструментальної спрямованості загальної середньої освіти. Вона прагне підготувати людину здібну й мобільну, яка володіє не набором фактичних знань, а способами і технологіями їх отримання [3, с. 8-9]. Поділяємо думку авторів, які стверджують, що компетентнісна парадигма та компетентнісний підхід не лише стосуються дидактики, методики й організації навчального процесу, але являє собою екстрапольовану на сферу освіти соціальну стратегію [2].

Важливо зазначити, що педагогічні парадигми не змінюють одна одну, а радше, переживаючи момент власної кризи та вичерпності ресурсів, дають поштовх для появи нової. Накопичення протиріч усередині парадигми веде до появи нового знання, формування нових наукових напрямів, а під їх впливом – до кризових явищ усередині цієї парадигми. Внаслідок цього руйнуються її основоположні засади та окреслюються нові, які частково або ж повністю змінюють перспективи наукових пошуків. Поява нових парадигмальних рис призводить до повної або часткової заміни старої парадигми. Іншими словами, в структурі кожної парадигми можна виокремити декілька “поясів”, які дадуть змогу простежити момент її зародження, виявити головне і застаріле – зокрема виявити

спадкове ядро, що відображає накопичені елементи попередніх парадигм, а також перехідні та фундаментальні елементи нової парадигми, які стануть частиною спадкового генотипу.

Як бачимо, кожна домінуюча парадигма не заперечує ролі та значення попередньої, а навпаки – інтегративно з ними поєднується, оскільки її зародження й витoki беруть початок під час панування попередньої. Фактично, вони співіснують паралельно, не виключаючи і не заперечуючи одна одну. В освіті не може бути вичерпної парадигми, а їх чітке розмежування може відбуватися лише в теоретичному вимірі. Відтак, можемо стверджувати, що сучасна компетентнісна парадигма не є абсолютно новим утворенням, а радше симбіозом кращих практик (з погляду сьогодення), а зміст навчання та процесуальний аспект базується на поєднанні знаннєвої, особистісної, культурологічної й компетентнісної парадигм, з очевидним домінуванням ознак останньої.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев А. Л. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философско-методологического анализа. *Педагогика*. 2005. № 4. С. 19–27.
2. Кун Т. Структура научных революций / пер. с англ. М., 1975.
3. Ямбург Е. А. Гармонизация педагогических парадигм – стратегия развития образования. *Журнал для администрации школ*. 2008. № 6.

PASICHNYK O.S.

EDUCATIONAL PARADIGM AND THEIR EVOLUTION

Abstract. The article outlines the notion and nature of ‘educational paradigm’ as one of key categories in modern didactics. Based on the analysis of relevant didactic literature the author concludes that the cognitive, learner-centered and cultural paradigms gradually displaced each other until they gave rise to the competence-based paradigm which currently holds the dominant status. Nevertheless, each new paradigm never voids concepts of the previous ones completely. On the contrary, within a new paradigm they are interpreted and updated to meet the new social challenges and requirements. Hence, competence-based paradigm comprises elements of its predecessors as well.

Keywords: educational paradigm, paradigmatic model, culture, competence, learner-centered approach.

РУКІНА Д.О.

студентка,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

drukina18@gmail.com

Науковий керівник:

ЛЕВІН О.Л.

к. іст. н., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК ПОТРЕБИ СУЧАСНОСТІ

Анотація. Досліджено причини впровадження дистанційного навчання та тенденцій його розвитку в умовах сьогодення для продуктивного засвоєння освітнього матеріалу. Проаналізовано переваги і недоліки його використання, що впливають на актуальність застосування цього методу та його дієвості на території України.

Ключові слова: модернізація освітніх процесів, дистанційне навчання, переваги використання віртуального навчання, недоліки віртуальної освіти, вимога сучасності.

Модернізація освітніх процесів є невід’ємною складовою сучасного суспільства. Яскравим прикладом цього є активне впровадження дистанційного навчання. Цей вид навчання відбувається за допомогою залучення комп’ютерних технологій як частини інтерактивної взаємодії викладачів з учнями, що, у свою чергу, допомагає стимулювати розвиток самоосвіти [1].

На території України цей процес почав набирати обертів саме у 2019 році, поштовхом до якого стало розповсюдження по всьому світу коронавірусної хвороби, хоча, як показує досвід, на території закордонних країн такий вид навчання став популярним доволі давно і виступає як форма класичної освіти. Ця особливість ґрунтується на рівні розвитку кожної країни у всіх її сферах діяльності та ідеологічної багатоманітності.

Віртуальне навчання забезпечує комфорт та зручність здобування освіти для будь-якого здобувача. Доволі часто такий вид навчання порівнюють з заочною формою, але вони різняться, хоча обидва види передбачають самоосвіту, проте на заочному навчанні студенти комунікують з викладачем декілька разів на рік, а на дистанційному – викладач повністю виконує свою функцію передачі знань, що забезпечує їх циркуляцію та отримання нового досвіду. Ще одна відмінність – це відходження від традиційної моделі лекційних занять, а саме надання прерогативи вебінарам, конференціям, проєктним роботам та іншим видам діяльності, які пов’язані з комп’ютерами.

Процес інформатизації навчання та залучення до нього новітніх технологій повним ходом змінюють суспільну дійсність. Можливості сучасного життя допомагають удосконалити ефективність отримання знань. Вищі навчальні заклади України реформують концепцію проведення дистанційного навчання з залученням різноманітних технологій, що розширюють пошуковий, накопичувальний, зберігальний аспекти опрацювання інформації [2].

Цією темою зацікавилися різні науковці, які розширили спектр переваг використання віртуального навчання, серед таких представників можна виокремити: Морзе Н. В., Биков В. Ю., Жолдак М. І. та інші. Саме вивчаючи їх наукові доробки, ми виділили такі: актуальність, оскільки мережа Інтернет та використання інноваційних технологій стає доволі популярною серед усього населення; можливість отримання більшого обсягу інформації за короткий час; гнучкість, адже у разі його використання студенти мають змогу коригувати власний графік та здобувати освіту в практичних для себе обставинах, що сприятиме підвищенню рівня обізнаності, при цьому вибір матеріалу буде залежати від вашого рівня підготовки; ви можете в індивідуальному порядку узгоджувати свої проблеми; високий рівень доступності до навчального матеріалу; такий вид навчання забезпечує подолання географічних бар’єрів, оскільки соціальні мережі надають можливість контактувати учасникам освітнього процесу з різних куточків світу.

Авжеж, і цей вид навчання, як і будь-який інший, має свої недоліки, подолання яких залежить від удосконалення практичного застосування цієї форми. До них можна віднести: зниження гостроти зору, що пов'язується з довготривалим використанням гаджетів; неможливість ідентифікувати, хто саме складає іспит, тому якісна перевірка отриманих навичок здійснюється виключно на очній сесії; втрата прямого контакту між студентами та викладачами, але викладач у змозі коригувати навчальну програму, щоб засвоєння освіти було краще; зниження рівня критичного мислення, через те, що дискусія під час обговорення використовується нечасто; вимагання мотивованого підходу та самоорганізації від здобувачів, адже результат залежить виключно від нас; потреба у вивченні тайм-менеджменту (керування часом), для успішного виконання та засвоєння завдань.

З вищеперерахованого можна зазначити, що «відкрита освіта» - це вимога сучасності, яка надає змогу отримати доступ до нетрадиційних джерел інформації, розширює межі традиційного навчання, стимулює підвищення самоосвіти, урізноманітнює навчальний процес з використанням передових освітніх технологій [3]. Тому можна спрогнозувати, що рівень використання цього типу освіти на території України з часом підвищиться, це показує моніторинг досягнень вищих навчальних закладів, які вдосконалюють програму дистанційної освіти та інтегрують ІКТ у навчальний процес з елементами комбінування класичної та дистанційної освіти. Прикладом програм для успішного проведення дистанційного навчання є системи MOODLE та StuddyMo, що дозволяють розробити середовище для продуктивного обміну інформації й співпраці студентів заради результативності навчального процесу.

Отже, можна зробити висновок, що застосування елементів дистанційної освіти в умовах вивчення навчальних дисциплін підвищується та вдосконалюється й охоплює різні верстви населення. При цьому викладачам важливо розробити дієві методики навчання, структура яких потребує чіткості й деталізації інформаційного наповнення [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Морзе Н. В. Інформаційні технології в навчанні: навч. посіб. / за ред. Н. В. Морзе. Київ: Видавнича група BVH, 2004. 240 с.
2. Положення про дистанційне навчання (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 21.01.2004 № 40). - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>
3. Гуревич Р. С., Шевченко С. Л., Кадемія М. Ю. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі: навч. посібник. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. 309 с.
4. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Аттіка, 2009. 684 с.
5. Жалдак М. І. Основи інформаційної культури вчителя. *Використання інформаційної технології в навчальному процесі: Зб. наук. робіт*. Київ: МНО УРСР; КДПІ ім. М. П. Драгоманова, 1990. С. 3-24.

RUKINA D.O.

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF INTRODUCTION OF DISTANCE EDUCATION AS THE NEEDS OF MODERNIT

Annotation. Research of the reason of introduction of distance learning and tendencies of its development in modern conditions for productive assimilation of educational material. The advantages and disadvantages of its using that affect the relevance of this method and its effectiveness in Ukraine are analyzed.

Keywords: modernization of educational processes, distance learning, advantages of using virtual learning, disadvantages of virtual education, modern requirement.

ХОМИШАК О. Б.

к.п.н., доцент,

доцент кафедри романської філології та компаративістики,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

khomyshak@ukr.net

ORCID ID [0000-0003-3909-7439](https://orcid.org/0000-0003-3909-7439)

САПІЙ Я. В.

студентка Навчально-наукового інституту іноземних мов,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ІНШОМОВНІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ У НАВЧАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ВІДБОРУ

Анотація. Актуалізовано проблему використання іншомовних освітніх ресурсів у навчанні іноземних мов. Подано визначення поняття «іншомовні освітні ресурси». Окреслено критерії їх відбору. Проаналізовано франкомовний освітній ресурс «Французька мова з П'єром».

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, іншомовні освітні ресурси, французька мова.

XXI століття – епоха високотехнологічного інформаційного суспільства, що відкриває нові можливості педагогу для використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які покращують збереження, презентацію та розповсюдження великих обсягів найрізноманітнішої інформації без будь-якого обмеження у просторі та часі, а також сприяють підвищенню рівня освіченості й культури та самоосвіті. У зв'язку з цим у системі шкільної іншомовної освіти спостерігаються суттєві якісні зміни, оскільки ІКТ слугують площиною для розвитку нових форм навчання на основі використання як комп'ютерної мережі, так і техніки. Інформатизація та комп'ютеризація освіти сприяє удосконаленню сучасних засобів та методів викладання іноземної мови.

Особливу роль посідає використання іншомовних освітніх ресурсів у процесі навчання, оскільки вони мають такі переваги: доступність, інтерактивність, взаємодоповнюваність, наочність, відсутність кордонів. Ураховуючи це, варто виокремити дидактичний потенціал іншомовних освітніх ресурсів, які позитивно впливають на формування іншомовної комунікативної компетентності учнів на уроці.

У нашому дослідженні ми розглядаємо **іншомовний освітній ресурс** як особливий вид ресурсу, який презентує цінну дидактичну інформацію для предметної галузі «Іноземна мова» та поданий у формі, придатній для накопичення, реалізації і відтворення.

Для відбору іншомовних освітніх ресурсів ми пропонуємо брати до уваги такі критерії:

1. Психофізіологічні параметри.

Ергономіка та дизайн: а) чіткість, висока організація, зручність для використання; б) застосування відповідних шрифтів та стилів, виділень, заголовків, логічність; с) естетичність оформлення та кольорова гама; с) якість; d) педагогічна доцільність; е) відповідність віковим та психологічним особливостям учнів; f) достатній та різноманітний формат/зміст; g) зв'язок наочних матеріалів та тексту.

2. Мовний аспект:

1. Лексика: а) насиченість та різноманіття; б) відповідність програмі, потребам учня та практичному використанню; с) відповідність стилю; 2. Граматика: а) точність та вірогідність; б) чіткість презентації/пояснення; с) повнота/різноманітність та націленість на комунікацію; d) зосередження на формі/значенні; е) підхід: дедуктивний, індуктивний, диференційований; f) досягнення автентичності.

3. Соціолінгвістичний аспект:

а) відповідність/доречність; б) сучасність; с) неупередженість; d) залучення до культури.

4. Дидактична цінність:

1. Загальні навички: а) збалансований розвиток пізнавальної діяльності; б) розвиток навичок логічного мислення та послідовності; с) забезпечення наступності в навчанні; d) зв'язок із дійсністю; е) дозованість матеріалу;

2. Рецептивні навички: а) аудіювання (автентичність, різноманіття мовців, акцентів, комунікативних ситуацій, робота над вимовою/інтонацією/наголосом); б) читання (різноманіття стилів і жанрів, автентичність/практичність, сучасність та актуальність тематики);

3. Продуктивні навички: а) говоріння (за зразком, присутній ступінь контролю: контрольоване, кероване, вільне, різноманіття комунікативних ситуацій, зворотній зв'язок); б) письмо (різноманіття завдань / комунікативних ситуацій, орієнтоване на процес / результат, розвиток творчих навичок, відповідність дидактичного супроводу).

5. Методологічний аспект:

а) відповідність національним особливостям навчання; б) врахування вимог інтернаціоналізації простору мовної освіти; с) чіткість, повнота, різноманіття методів; d) системність і логічність викладу матеріалу та зв'язок; е) використання інноваційних підходів / завдань; f) зосередженість на учневі / кероване учителем; g) достатність завдань для повторення матеріалу; контроль та оцінка навчальних досягнень, самоконтроль.

6. Наявність додаткових матеріалів:

а) роздавальний матеріал для учнів; б) мультимедійні матеріали для вчителя, матеріали для тестів та контрольних робіт, наочність (малюнки, схеми) тощо [1; 2].

З огляду на це пропонуємо використовувати такі іншомовні освітні ресурси у навчанні французької мови: Le Point du FLE (<http://www.lepointdufle.net/references.htm-le>), Français Facile (www.francaisfacile.com), Le CAVILAM - Alliance française (<http://www.cavilamenligne.com/les-clips-en-fete->), EduFLE (<http://www.edufle.net>), Bonjour de France (<http://www.bonjourdefrance.com/>).

Особливу увагу заслуговує освітній ресурс «Французька мова з П'єром» (<https://www.francaisavec pierre.com>). На цьому сайті можна самостійно обрати тривалість

курсів, які найкраще відповідають певному рівню та певним цілям, від рівня A1 до рівня C2 і вище. Це іншомовний освітній ресурс для вивчення французької мови на основі практики й за допомогою доброзичливих і мотивованих викладачів, які можуть під час уроку виправити і скоригувати мовлення учнів. Усі вчителі, які навчають французької мови разом з П'єром, є носіями мови. Методика навчання передбачає вивчення граматики французької мови, збагачення словникового запасу, вдосконалення вимови з великою кількістю вправ та голосів (у т.ч. самого вчителя, який пояснює це у відео).

Крім того, ресурс пропонує конкретні курси з французької мови, які ідеально підходять для вдосконалення умінь говоріння, читання, слухання, письма. Також на сайті передбачена можливість підготовки до здачі сучасних іспитів, зокрема DELF, DALF, TCF тощо [3].

Таким чином, іншомовні освітні ресурси, зокрема, презентований франкомовний сайт передбачає інформаційно-презентаційну, консультативну, методичну, просвітницьку та дидактичну підтримку іншомовної освітньої діяльності обох суб'єктів – як учителя, так і учня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хомишак О. Методика застосування інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні іноземних мов. Київ: Кондор, 2019.
2. Хомишак О. Проблема формування основ інформаційної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. *Молодь і ринок*. № 1 (156). С. 37–41.
3. Французька мова з П'єром. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.francaisavec pierre.com>.

KHOMYSHAK O.B., SAPIY Ya.V.

FOREIGN LANGUAGE EDUCATIONAL WEB-SITES IN FRENCH LANGUAGE TEACHING AND THE CRITERIA OF THEIR SELECTION

Abstract. The problem of foreign language educational web-sites is revealed. The definition for the term “foreign language educational web-site” is given. The criteria of foreign language educational web-sites are suggested. French educational web-site “French Language with Pierre” is analyzed.

Keywords: information and communication technologies, foreign language educational web-sites, French language.

ШЕВЧУК Н. В.

к.ф.н., доцент,
завідувач кафедри менеджменту
та соціально-гуманітарних дисциплін,
Львівська філія Європейського університету
tnvyache@gmail.com

КОГУТ Г.В.

ст.викладач кафедри менеджменту
та соціально-гуманітарних дисциплін,
Львівська філія Європейського університету

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ МЕРЕЖАМИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: МОЖЛИВОСТІ ТА НЕБЕЗПЕКИ

Анотація. Стаття присвячена проблемі застосування соціальних мереж у навчальному процесі закладів освіти. Метою статті є дослідження та виявлення можливостей використання соціальних мереж для побудови освітнього середовища. Визначено переваги та недоліки використання соціальних мереж в освітньому процесі.

Ключові слова: соціальні мережі, освітнє середовище, інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет-комунікації.

Сьогодні соціальні мережі – це потужні в технологічному плані Інтернет-ресурси і медійні середовища. Вони значно розширюють можливості подання інформації, а також роботи з нею, дозволяючи розміщувати різноманітну інформацію, прослуховувати аудіозаписи, переглядати відео, коментувати, використовувати додаткові сервіси – ігри, голосування, дошки графіті тощо. Типовий набір інструментів соціальної мережі передбачає збереження фото-, відео-, аудіоматеріалів на персональній сторінці користувача, можливість пошуку користувачів за певними ознаками та додавання їх до окремого пріоритетного списку, надання членам такого списку певних переваг перед іншими користувачами мережі тощо.

Соціальні мережі дають можливість організовувати співтовариства як відкриті, так і з обмеженим доступом. Завдяки таким співтовариствам можна ефективно організовувати роботу груп та секцій, координувати роботу над власними освітніми проєктами, обговорювати проблеми, влаштовувати освітні й культурні заходи, учасниками яких може бути велика аудиторія: авторитетні науковці та суспільні діячі, студенти з різних університетів, колеги із-за кордону, батьки тощо. Таким чином, з особистого соціального профілю можна побудувати власне освітнє (віртуальне) співтовариство.

У наш час безкоштовні соціальні сервіси спроможні задовольнити потреби учасників навчального процесу в збереженні, обміні та спільному використанні різних документів. Основним чинником, який стримує активне використання зазначених ресурсів, є рівень готовності системи освіти до використання сучасних засобів навчання. Також соціальні мережі доцільно використовувати для проведення позакласної роботи і для спілкування між учасниками олімпіад, змагань, літніх шкіл, семінарів, таборів, гуртків, що дозволяє не тільки створити позитивну атмосферу заходів, а й підвищити їх якість проведення.

В останні роки соціальні мережі Facebook, Twitter, MySpace, Instagram, TikTok, Viber, Telegram стали основним інструментом соціальної взаємодії, спілкування та обміну інформацією між учасниками навчального процесу. В чатах можна ефективно організувати колективну роботу розподіленої навчальної групи, довгострокову проєктну діяльність, міжнародні обміни, в тому числі науково-освітні, мобільну безперервну освіту та самоосвіту, мережеву роботу людей, що знаходяться в різних країнах, на різних континентах. Залучення до віртуальних навчальних груп, на форумах дозволяє всім учасникам самостійно або спільно створювати мережевий навчальний контент, що стимулює самостійну пізнавальну діяльність. Можливість суміщення індивідуальних та групових форм роботи сприяє більшому ступеню розуміння і засвоєння матеріалу, а також вибудовування індивідуальних освітніх траєкторій. Окрім того, відомо, що студенти

навчаються краще, якщо вони мають змогу взаємодіяти з іншими в рамках навчальної дисципліни чи завдання, показники успішності у тих, хто працював у певній групі, що об'єднувала однодумців, виявляються вищими. Здобувачі освіти можуть легко отримати доступ до якісних навчальних матеріалів, таких як навчальні відео на YouTube, безкоштовно або заплатити онлайн за ексклюзивні навчальні матеріали. Освітяни також можуть використовувати Інтернет, пропонуючи додаткові навчальні матеріали та ресурси, такі як інтерактивні уроки, освітні вікторини, а також авторські методики і навчальні посібники [1].

Нині є значна кількість різних мережевих проєктів та олімпіад, умови участі в яких розміщені на сайті конкурсів, і кожен може взяти в них участь. Мова йде про змішане проведення Інтернет-олімпіад, конкурсів на основі поєднання очних та заочних форм, коли на завершальному етапі проводиться очний тур. Використання Інтернет-технологій знімає територіальні обмеження і відкриває необмежені можливості участі в дистанційних заходах для всіх охочих. Найбільшого поширення набувають міжнародні Інтернет-олімпіади, що проводяться в декілька етапів. Інтернет-олімпіади та конкурси переважно проводяться з окремих предметів або на основі їх інтеграції. При цьому учасники проходять декілька турів: теоретичний, розробка власного проєкту або програмного продукту та практичний, якщо присутня експериментальна частина.

Соціальні мережі можуть використовуватися для підтримки відносин між учасниками конференцій, семінарів, літніх шкіл, що дозволить не тільки поліпшити емоційний клімат групи, але і підвищити якість проведених заходів шляхом обміну ідеями та зауваженнями [2]. За допомогою засобів соціальних мереж можна організувати клубну діяльність, об'єднавши учнів різних регіонів. Однак, усім споживачам інтернет-інформації варто пам'ятати про інформаційну гігієну, тому дуже важливо перевіряти й аналізувати те, що ми знаходимо в соціальних мережах. Уважно перечитавши і знайшовши потрібну інформацію в інтернеті, слід звіритися з надійними джерелами (довідники, підручники, наукові статті). Варто також зауважити, що соціальні мережі негативно позначаються на мовленні та правописі. Обмежений словниковий запас, орфографічні й граматичні помилки – все це результат Інтернет-спілкування. З часом існує небезпека втратити навички реального спілкування, а вирішення всіх питань у режимі онлайн перетворюють людину в асоціальну особистість. Тільки продуманий менеджмент використання соціальних мереж з метою організації навчальної діяльності сприятиме формуванню культури спілкування.

Соціальні мережі дають можливість безпосередньої участі в освітньому процесі, в управлінні, в оцінці якості освіти, в обговоренні і створенні проєктів, концепцій, які визначають стратегію розвитку освіти в країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабанова К. Є. Використання соціальних мереж у професійній діяльності викладача ВНЗ. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. 2013. № 3. С. 134–139.
2. Карташова Л. А. Створення умов формування готовності майбутніх вчителів іноземних мов до впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес / Л. А. Карташова. Режим доступу: <http://lkartashova.at.ua/publ/2-1-0-31>

SHEVCHUK N.V., KOHUT H.V.
MANAGEMENT OF SOCIAL NETWORKS IN THE EDUCATIONAL PROCESS:
OPPORTUNITIES AND DANGERS

Annotation. The aim of the article is to research and identify opportunities for using of social networks for educational purposes. The purpose of the article is to study and identify opportunities for using social networks to building an educational environment. The advantages and disadvantages of using social networks in education are determined.

Keywords: social networks, educational environment, information and communication technologies, Internet communications.

ШИШЕНКО І.В.

к.п.н., доцент,

доцент кафедри математики, фізики та методик їх навчання,

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

ORCID: 0000-0002-1026-5315

shiinna@ukr.net

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ХМАРНИХ СХОВИЩ ДАНИХ У СИСТЕМІ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Анотація. Стаття присвячена дослідженню педагогічного потенціалу використання хмарних сховищ даних для вдосконалення освітнього процесу в системі вищої освіти. Переваги використання хмарних сховищ даних в освітньому процесі стають суттєвими в умовах вибору викладачами закладу вищої освіти нових підходів до організації освітнього процесу, технологій навчання, забезпечення навчальної мобільності, вседоступності до навчального контенту, комунікації та співпраці студентів та викладачів.

Ключові слова: хмарні технології, освітній процес, система вищої освіти.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що у сучасному цифровому суспільстві зростають вимоги до якості освітнього процесу, з'являються нові можливості для всебічного розвитку учня ХХІ століття, швидкими темпами розвиваються нові цифрові технології, зокрема хмаро орієнтовані освітні середовища, запровадження яких у систему загальної середньої освіти дасть можливість створювати такі управлінські й освітні структури, що забезпечать не тільки необмежений доступ до електронних освітніх ресурсів, а й новітні умови комунікації та співпраці тим закладам, де немає відповідних потужних ІТ-підрозділів і матеріально-технічних ресурсів.

В останні роки карантинних обмежень у зв'язку з боротьбою з розповсюдженням вірусної інфекції COVID19 та впровадженням дистанційної освіти педагоги все частіше звертаються до послуг мережі Інтернет із метою використання цифрових технологій для комунікації, співпраці й організації корпоративної роботи, а стрімкий розвиток хмарних сервісів став провідною тенденцією в розв'язанні проблем навчальної мобільності всіх учасників освітнього процесу.

Нормативно-правовим підґрунтям цих процесів є Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на

період до 2021 року», «Про Національну програму інформатизації», «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», «Про Національну доктрину розвитку освіти України в XXI столітті», «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» та інші.

Проблеми розвитку інформатизації освіти розкрито в працях О.М. Алексєєва, В.Ю. Бикова, О.Ю. Бутова, А.М. Гуржія, М.І. Жалдака, Т.І. Коваль, О.Г. Колгатіна, А.М. Коломієць, В.Г. Кременя, В.М. Кухаренка, М.П. Лещенко, В.В. Олійника, В.В. Осадчого, Л.Ф. Панченко, Є.С. Полат, І.В. Роберт, С.О. Семерікова, О.В. Співаковського, О.М. Спіріна, Ю.В. Триуса, С.М. Яшанова та ін. Однак, проблеми проєктування хмаро орієнтованого освітнього середовища закладу вищої освіти в наукових працях досліджено недостатньо і науковий пошук лише розпочато. Тому питання використання хмарних сховищ даних для вдосконалення освітнього процесу в системі вищої освіти є актуальним.

У даний час найпоширенішими системами на основі хмарних обчислень, що застосовуються в освітньому процесі, є Google Apps Education Edition. Вони є web-додатками на основі хмарних технологій, що надають студентам та викладачам інструменти, використання яких покликане підвищити ефективність спілкування та спільної роботи.

Серед найбільш популярних з описаних підходів до активного застосування таких технологій під час навчання можна назвати такі [1; 2]:

1. Оптимізація організації та зберігання навчально-методичної документації. Інструменти на базі хмарних технологій створюють умови для отримання оперативного доступу до нових навчальних та наукових матеріалів, а також для зручного управління розміщеними даними з використанням настільних персональних комп'ютерів чи мобільних пристроїв.

2. Подання теоретичних та практичних завдань у мережі Інтернет. Через хмарні платформи може бути реалізована робота студентів у віртуальних лабораторіях, є можливість виконання практичних та лабораторних робіт з будь-якої точки без встановлення програмного забезпечення пристроїв, можлива реалізація високотехнологічних тренажерів, діагностичних, тестових та навчальних систем будь-якого рівня технічної складності.

3. Здійснення віддаленого моніторингу та контролю виконання навчальних завдань, хмарні технології, у тому числі сервіси відеочатів, суттєво оптимізують процес консультування.

4. Підтримка організації спільного планування навчальної та позанавчальної діяльності.

Значна економія коштів на придбання програмного забезпечення; доступність ресурсів незалежно від місця перебування, операційної системи, видів комп'ютерної техніки; концентрація зусиль педагогічного колективу закладів освіти на задоволенні освітніх потреб студентів; збільшення можливостей для організації спільної роботи і різноманітної комунікації; зменшення проблем зберігання та створення резервних копій даних; забезпечення мобільності учасників освітнього процесу – все це сприяє підвищенню якості вищої освіти.

Розглянемо переваги використання хмарних технологій викладачем закладу вищої освіти (рис. 1).

Рис. 1. Переваги використання хмарних технологій викладачами ЗВО

Серед особливостей використання хмарного середовища у ЗВО, що можуть стати на заваді їх упровадження, такі:

- необхідність постійного доступу до мережі Інтернет;
- уповільнення роботи за умови повільного Інтернет;
- відсутність віддаленого доступу;
- загроза цілісності даних;
- можливість часткового відновлення даних у випадку їх втрати.

Отже, можемо констатувати, що впровадження хмарних технологій у ЗВО має значні технологічні переваги та педагогічні перспективи для вдосконалення освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Проценко Г. О. Проектування інформаційного простору загальноосвітнього навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10 / НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Київ, 2012. 268 с.
2. Яшанов С. М. Сучасні інформаційні технології в освіті. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. 158 с.

SHYSHENKO I.V. PEDAGOGICAL POTENTIAL OF CLOUD DATA STORAGE IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM

Abstract. The article is devoted to the study of the pedagogical potential of using cloud data warehouses to improve the educational process in the higher education system. The advantages of using cloud data storage in the educational process become significant in the conditions of higher education teachers' choice of new approaches to the organization of the educational process, learning technologies, educational mobility, accessibility to educational content, communication and cooperation of students and teachers.

Keywords: cloud technologies; educational process; higher education system.

ШКОЛЯР Н.В.

к. п. н., доцент кафедри іноземних мов,
Хмельницький національний університет
ORCID: 0000-0003-4845-4653
Shkoliar111@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Анотація. У роботі розглядається компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців, в межах якого передбачається набуття ними окремих одне від одного знань та умінь у комплексі й розвиток у них здібностей, необхідних у конкретній сфері професійної діяльності. Уточнено поняття «компетентнісний підхід», «інноваційні технології».

Ключові слова: компетентність, інноваційні технології, компетентнісний підхід, професійна підготовка.

Інтеграція України в європейський простір, інформатизація освіти вимагають інновацій у підготовці компетентного фахівця, здатного працювати в умовах сучасного ринку. Орієнтація на забезпечення високого рівня фахової підготовки майбутніх фахівців, що є однією з пріоритетних тенденцій удосконалення професійної освіти, вимагає постійного вдосконалення системи освіти, запровадження новітніх педагогічних технологій, ефективного використання інформаційно-комунікативних засобів навчання, забезпечення рівного доступу до освітніх ресурсів.

Завданням вищої освіти сьогодні є підготовка майбутнього фахівця до життя у змінному інформаційному суспільстві, формування його здатності критично мислити та застосовувати творчий підхід до вирішення проблем. Вивчення й запровадження відповідних технологій реалізації освітньої діяльності сприятимуть вирішенню цього завдання.

Нині знання, уміння і навички як складники освітнього стандарту є необхідними, але не є запорукою успіху в сучасному суспільстві. Перед сучасною освітою постає завдання навчити студентів навчатися, виробити у них потребу в навчанні впродовж життя разом із засвоєнням ними базових знань. Актуалізується ще одна функція освітнього процесу – спонукати особистість застосовувати отримані знання у своїй практичній діяльності – професійній, громадсько-політичній, побутовій та ін.

Інноваційний потенціал застосування компетентнісного підходу в системі вищої освіти полягає в тому, що він дає змогу чіткіше зорієнтувати процес освіти на її кінцеві результати, інакше кажучи, результати навчання повинні бути описані мовою компетенцій, що являють собою сукупність знань, умінь та особистісних диспозицій суб'єкта освітнього процесу. Цей підхід характеризується нормами, стандартами та критеріями виконання, тобто він дає змогу моделювати результати освіти як норми її якості, при цьому він орієнтується на конкретні запити відповідних сфер професійної діяльності.

Проблема вдосконалення системи освіти шляхом упровадження компетентнісного підходу активно обговорюється у педагогічній науці. Розв'язання окресленої проблеми започатковане у працях А. Андрєєва, І. Зимньої, О. Овчарук, О. Пометун, Дж. Равена, Л. Романишиної, Г. Селевка, А. Хуторського та інших вітчизняних і закордонних дидактів.

Компетентнісно орієнтована професійна освіта є об'єктивним явищем в освіті, появу якого зумовлено соціально-економічними, політико-освітніми та педагогічними чинниками. Насамперед це є реакцією професійної освіти на соціально-економічні умови, що значно змінилися за останній час, на процеси, які з'явилися разом з ринковою економікою. Ринок висуває до сучасного спеціаліста новий набір вимог, які недостатньо або зовсім не беруться до уваги у програмах підготовки фахівців. Ці нові вимоги носять надпредметний характер, відрізняються універсальністю та їх формування вимагає нових педагогічних технологій, а не просто нового предметного змісту.

Потреба розгляду компетентнісного підходу зумовлюється загальноєвропейською та світовою тенденцією інтеграції, глобалізації світової економіки і, зокрема, неухильно зростаючими процесами гармонізації «архітектури європейської системи вищої освіти» [3, с. 8]. Рада Європи запровадила в 1996 р. поняття «ключові компетентності» в якості бажаного результату освіти, що відповідає новим вимогам освітніх парадигм, ринку праці та економічних перетворень. Загальноєвропейські тенденції актуалізують появу нових освітніх стандартів на основі компетентнісного підходу, маючи на меті підготовку фахівця, який не лише знає, що робити, але й уміє досягати ефективних результатів (конструювати, будувати, винаходити тощо). Важливо навчитися готувати фахівця, здатного діяти грамотно, виходячи з принципів самоповаги, професійної культури, бути успішним і результативним.

У зв'язку із завданнями модернізації системи вищої освіти у контексті Болонської конвенції особлива увага приділяється результатам освіти як одному з основних показників якості вищої професійної освіти. Поняття «компетенція» та «компетентність» стають ключовими в оцінці результатів освіти, де відбувається відступ від понять «підготовленість», «освіченість», «загальна культура», «вихованість». У такій ситуації актуалізується завдання переходу до планування результатів освіти у термінах «компетенцій» і «компетентностей». Компетентнісний підхід базується на аналізі професійних вимог, що визначають пріоритетність компетенцій, необхідних у конкретній сфері професійної діяльності.

На ефективність соціально-економічного розвитку країни значно впливає ступінь розвитку інноваційних процесів, для яких однаково важливими є як отримання нових знань, так і передача їх у різні сектори виробничого життя. Інновації здатні вдосконалити існуючу систему, ведуть до її прогресивного розвитку, метою введення інновацій є

покращення результату. Інновації в освіті є цілеспрямованим нововведенням, здатним удосконалити функціонування освітньої системи, покращити процес і результат освітньої діяльності.

Дослідники вбачають в інноваційній освіті новий підхід до становлення особистості майбутнього фахівця, що викликається ситуацією в галузі знань, яка змінилася. Майбутній фахівець повинен не лише відтворювати зразки, але й породжувати нові ідеї, факти.

Говорячи про інноваційну освіту, необхідно зазначити, в чому полягає її відмінність від традиційної освіти. В рамках традиційної освіти відбувається орієнтація на збереження та відтворення культури, вона ґрунтується на репродуктивній діяльності учнів, забезпечує формування виконавських здібностей, розвиток уваги й пам'яті [4]. Традиційне навчання спрямоване на засвоєння правил діяльності в повторюваних ситуаціях і особистість спрямована на закріплення минулого досвіду, що не дає їй свободи дій в «унікальних» ситуаціях, тоді як інноваційна освіта спрямована саме на створення нового ставлення до майбутнього, готовності й здатності до спільних дій у нових ситуаціях. Дидактика інноваційної освіти запроваджує широкий інструментарій освітньої діяльності, маючи на меті розвиток творчого й критичного мислення. В її рамках розробляються моделі навчання, що стимулюють пошук, рефлексію, готовність до вибору альтернативних можливостей.

Під інноваційними освітніми технологіями часто маються на увазі будь-які нові, нетрадиційні способи роботи. В. Козаков вважає технологію навчання реалізацією детально описаного системного сполучення способів, засобів комунікації, відповідних висхідних умінь, навичок, знань суб'єктів навчання, необхідних для забезпечення відтворюваності їх дій у вигляді бажаних змін у студентів, адекватно визначеним точним цілям спільної діяльності навчання [5]. До інноваційних освітніх технологій, що дозволяють комплексно реалізувати стратегію інноваційного навчання, сприяють розвитку інноваційних властивостей суб'єктів навчання, належать технологія проблемного навчання, технологія колективної розумової діяльності, технологія формування критичного мислення, технологія проєктного навчання, технологія інтерактивного навчання, технологія ігрового навчання тощо.

Відповідно до компетентнісного підходу, професійну підготовку спрямовано на формування професійної компетентності майбутніх фахівців, що передбачає набуття ними окремих одне від одного знань та умінь у комплексі й розвиток у них здібностей, що користуються попитом на ринку праці [1; 3]. Компетентнісним підходом визначається результативно-цільова скерованість освіти. Компетентнісний підхід реалізується через контекстне навчання, за якого у формах навчальної діяльності, максимально наближених до форм професійної діяльності, моделюється предметний і соціальний зміст професійної праці [2]. Використання інноваційних технологій в рамках компетентнісного підходу сприяє розвитку компетентностей майбутніх фахівців, які є інтегративними утвореннями, що базуються на певних знаннях і вміннях їх застосовувати в різних ситуаціях майбутньої професійної діяльності.

Ключовою ознакою інноваційних технологій в освіті є позитивний вплив на систему освіти. Застосування інноваційних технологій робить освітній процес більш повним, цікавим, забезпечує умови формування та розвитку компетентної особистості, оскільки саме інноваційні технології сприяють оптимізації освітнього процесу, розвитку

інноваційних властивостей майбутнього фахівця та надають широкі можливості для реалізації компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байденко В. И., Оскарссон Б. Базовые навыки (ключевые компетенции) как интегрирующий фактор образовательного процесса. Профессиональное образование и формирование личности специалиста. Москва, 2002. С. 22–46.
2. Вербицкий А. А. Педагогические технологии контекстного обучения: науч.-метод. пособ. Москва: РИЦ МГГУ им. М. А. Шолохова, 2010. 55 с.
3. Зимняя И. А. Компетентностный подход. Каково его место в системе современных подходов к проблеме образования (теоретико-методологический подход). Высшее образование сегодня. 2006. № 8. С. 21–28.
4. Кларин М. В. Инновации в обучении: метафоры и модели : анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. – М. : Наука, 1997. – 223 с.
5. Козаков В. А. Психолого-педагогічна підготовка фахівців у непедагогічних університетах : монографія / В. А. Козаков, Д. І. Дзвінчук. – К. : НІЧЛАВА, 2003. – 140 с.

SHKOLIAR N.V.

INNOVATIVE TECHNOLOGIES AS A TOOL FOR IMPLEMENTING COMPETENCE-BASED APPROACH TO TRAINING A FUTURE SPECIALIST

Abstract. The work is devoted to competence-based approach to future specialists training. This approach provides for the acquisition of separate knowledge and skills in a complex and development of the abilities of future specialists necessary in a particular field of professional activity. The notions of «competence-based approach», «innovative technologies» have been clarified.

Keywords: competence, innovative technologies, competence-based approach, professional training

GLADYSH M. A.

student,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

gladysh.rita01@gmail.com

KIREITSEVA L. I.

student,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

DEVELOPMENT OF EDUCATION IN UKRAINE FOR THE LAST FIVE YEARS

Annotations. The peculiarities of the development of the system of scientific and innovative activity in education, the characteristic feature of which is the development of education in Ukraine for the last 5 years, are considered. In the context of civil society, ensuring the development and high quality of education and science in the XXI century is one of the main priorities in the activities of each state. This conclusion is due to the changes taking place in the

developed world and their economic results. The transition from industrial production to scientific and information technologies, which is already carried out by a number of developed countries on a modern educational and scientific basis, is the main prerequisite for their economic success, the key to competitiveness in modern conditions and in the future.

Key words: scientific activity, innovative activity, civil society.

Reforming the education sector is a response to public demand, because it is education that ensures the quality of human capital, which is the basis of the country's economic development. During 2019/2020 The Ministry of Education and Science of Ukraine continued the strategic course to reform all areas of education. In particular, the transformation of preschool education has been launched. In order to improve its quality and accessibility, the conditions for the opening and operation of preschool education institutions have been simplified and work has begun on updating the basic component.preschool education. In the system of complete general secondary education, the reform of the New Ukrainian School was continued, in particular, a new State Standard of Basic Education was developed (for grades 5-9). A strategically important event was the adoption of the Law of Ukraine "On Complete General Secondary Education" in 2020, which creates more opportunities for students and teachers, as well as for parents and educational managers. The system of in-service teacher training has also undergone significant changes: the principle of "money goes to in-service teacher training" has been introduced, which will create additional competition in the market of educational services and help improve the quality of their provision. In the field of vocational (vocational) education, a draft Law of Ukraine "On Vocational Education" has been prepared for the introduction of comprehensive changes. It is also worth noting the launch of the program of the European Union and its member states Germany, Finland, Poland and Estonia to support the reform of vocational (vocational) education in Ukraine "EU4Skills: better skills for modern Ukraine", aimed in particular at upgrading equipment, training programs, professional development of teachers, etc. A significant change in the field of higher education is the introduction of an approach to budget financing of institutions in accordance with the results of their activities.

Thus, higher financial institutions can receive greater financial support, which, among other things, will have higher employment of graduates and more international grants, will be included in international rankings.

At the same time, in 2019/2020. Given the COVID-19 pandemic caused by the SARS-COV-2 coronavirus disease and the introduction of quarantine restrictions, the education system faces new challenges related to ensuring the continuity of the educational process, the ability of institutions of all levels of education to ensure quality and sustainability. education in conditions of quarantine restrictions, the need to develop a distance form of education. All this encourages the strengthening of the components of education reform, related to the digitalization of the educational environment, primarily by providing educational institutions with high-speed Internet access, and educators and teachers - digital devices and electronic educational resources.

With this in mind, a dedicated section is also included peculiarities of the functioning of the education system in the conditions of modern challenges, which identify current educational problems that need to be responded to quickly, present the results of surveys of educators, parents, students on distance learning and provide recommendations for organizing the educational process in a pandemic.

Public policy in the field of education and science plays a crucial role in ensuring the development of human capital and economic benefits in the form of sustainable growth and a competitive economy, and thus social and individual well-being, future prosperity and quality of life. Achieving these goals requires concerted policy initiatives, effective management decisions and long-term investment.

It is obvious that today Ukrainian education does not meet modern demands from the individual and society, nor the needs of the economy, nor world trends. That is why the system is being systematically transformed to ensure a new quality of education at all levels: from preschool education to higher education and adult education.

In the scientific sphere, the reform is designed to stop isolation and stagnation in research, to form a demand for quality training of researchers and qualitative developments in basic and applied sciences, to reduce the gap between research and implementation of their results, to integrate higher education and science in Ukraine. Union.

Today the reform is carried out in the following priority areas:

- affordable and quality preschool education;
- new Ukrainian school;
- modern professional education;
- quality higher education and development of adult education;
- development of science and innovation.

Each of them implements tasks aimed at achieving a common goal: to transform Ukrainian education into an innovative environment in which students acquire the key competencies needed by every modern person to succeed in life, and scientists have the opportunities and resources to conduct research that will directly affect on socio-economic and innovative development of the state.

A powerful state and a competitive economy can be ensured by a cohesive community of creative people, responsible citizens, active and enterprising. Such citizens should be trained by educational institutions. The content of professional (vocational-technical), professional higher and higher education should be constantly updated taking into account the needs of the labor market. The issues of mobility, competitiveness and the level of qualification of employees become especially relevant.

Education and research should become a lever of social equality and cohesion, economic development and competitiveness of Ukraine.

REFERENCES

1. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/Analitychni-materialy/7-natsionalna-dopovid-pro-stan-i-rozvitok-osviti-v-ukraini.pdf>
2. https://ru.osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/18616/
3. <https://core.ac.uk/download/pdf/32310521.pdf>
4. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2020/metod-zbirka-osvita-ta-covid-2020.pdf>
5. <https://uahistory.co/compendium/history-of-ukraine-culture-lections/22.php>
6. <https://sociology.knu.ua/sites/default/files/library/elopen/aktprob.11.65.pdf>
7. <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>

РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНИ ЗА ОСТАННІ П'ЯТЬ РОКІВ

Анотація. Розглянуто особливості розвитку системи наукової та інноваційної діяльності в освіті, характерною особливістю якої є розвиток освіти в Україні за останні 5 років. В умовах громадянського суспільства забезпечення розвитку і високої якості освіти і науки в ХХІ столітті є одним із основних пріоритетів у діяльності кожної держави. Цей висновок обумовлений тими змінами, які відбуваються в розвинутих державах світу і їх економічними результатами. Перехід від індустріального виробництва до науково-інформаційних технологій, який уже здійснює низка розвинених держав на сучасній освітній і науковій основі, є головною передумовою їх економічного успіху, запорукою конкурентоспроможності як у сучасних умовах, так і в майбутньому.

Ключові слова: наукова діяльність, інноваційна діяльність, громадянське суспільство.

ZHADAN V.S.

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

zadanvadim31@gmail.com

TEPLYTSKA V.Y.

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

teplickaalera6@gmail.com

INNOVATIVE METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES DURING QUARANTINE

Abstract. The article analyzes the process of formation of innovative Ukrainian teaching methods in domestic pedagogy, describes the features of innovative methods in long-term quarantine, gives examples of innovative methods used in distance education.

Keywords: innovative method, interactive method, distance learning, foreign language learning.

Due to conditions around the world associated with the corona virus pandemic, educational institutions have switched to distance learning. For teachers, the regular use of online technology as the main method of teaching is not only a challenge but also an opportunity to gain new experience.

Today, the world is a large flow of information. The best universities in the world teach many lectures and video courses of the best teachers. Platforms for free online courses are gaining popularity that are not inferior to university education (for example, such as Coursera, edX, Udacity, etc.). To put it mildly, anyone can become a student, but you need to motivate yourself in your studies. During the information flow, distance learning is increasingly addictive, as it allows modern students to receive quality education without hindrance and master their specialty at a distance, saving time on obtaining information and obtaining appropriate qualifications. One thing can be said, the problem of distance learning is relevant, and because improving and improving the effectiveness of distance learning for future professionals is especially important [5]. The advantages of distance learning using online technologies are:

- 1) Flexible schedule,
- 2) The ability to perform tasks at their own pace;
- 3) Distance learning promotes independence and self-organization;
- 4) Access to course materials 24/7, although the student can skip the online course, but later he will still be able to cope with the materials;
- 5) This is an innovative method of learning using additional electronic resources. This method is very suitable for students who are tired of the monotony of reading textbooks
- 6) It is easier for teachers to use interactive exercises, quizzes, tests, video and audio files in class;
- 7) The location of the student does not matter, because he always has the opportunity to contact the teacher.
- 8) The whole field of education has developed: many technologies and methods for online courses are borrowed from the modern business sphere.

On the other hand, this form of education is suitable for motivated students who focus on high knowledge results, and not just on getting points and taking courses. Therefore, the disadvantages and difficulties of modern distance learning must identify the following points:

- the lack of need to attend online classes has relaxed the student audience of especially less motivated students; 2) practical tasks seemed untimely, the intensification of educational activities took place at the end of the semester, and a small percentage of work were the same due to the impossibility of sufficient control; 3) despite modern online teaching technologies, teachers have not been prepared for this form of teaching on a regular basis. This is due to psychological (rapid development of new, always requires effort) social (not all teachers are provided with technical means for teaching) excessive (if there is an opportunity to teach in real life there is no need to learn additional online technologies) factors:

- 1) Very large workload of students and teachers;
- 2) The need to learn new tools and conduct the learning process simultaneously;
- 3) performance of huge amounts of educational tasks in a large number of disciplines in the conditions of adverse socio-political and psychophysiological influences (pandemic, anxiety, self-isolation, lack of necessary support, etc.) as well as in the conditions of educational experiment.

Since the difficulties were many intensified search for new strategies and rapid introduction of new technologies in the educational process, namely:

- Distance learning platforms of educational institutions were mastered and launched into the educational process;
- A large number of free educational and methodical selections were held by professional teachers-methodologists working in international methodological associations. Thanks to this, teachers were able to improve their professionalism and receive methodological assistance in the difficult situation of online teaching;
- Modern technologies of conducting online meetings and conferences in the field of modern business were borrowed. These technologies have received a great boost in development and popularity. These tools include video technologies Zoom, Skype, Google Hangout and others. The application of Google was used to develop test tasks for current and final control of knowledge.

The virtual learning environment of NTUU "KPI" is based mainly on the platform Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), which means "modular

object-oriented dynamic learning environment". Both the student and the teacher can cooperate in this application. In Moodle such classification of use:

- free use;
- wide functionality;
- the possibility of organizing forums;
- joint work with documents of different students at the same time;
- wide opportunities for teachers to use the built-in tools for developing courses.

The advantages of distance learning are:

- flexibility, training students on a free schedule;
- the ability to keep in touch with students online;
- the opportunity to work in several universities simultaneously;
- use of various Internet resources in preparation for classes;
- providing students with free access to various online training courses with further processing of the material;
- saving money for travel and time on the way to university.

Issues of distance learning technologies in the process of learning foreign languages were sporadically considered in the works of both Ukrainian and foreign scholars, including O.O Andreev, E.I Dmitrieva, VM Kukhareno, V.P Svyridyuk, N.V Mayer, K. Yu. Kozhukhov, E.S Polat, A.V Khutorsky, N. Hockley, and others.

In our opinion, more attention should be paid to the use of information technology in the teaching process, learning English, in order to improve skills, better knowledge of the subject and higher results.

REFERENCES

1. Веремчук А. Проблеми і перспективи дистанційного навчання у ВНЗ. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наук. праць. УДПУ ім. П.Тичини*. 2013. № 7. С.319-325.
2. Рум'янцева К. Є. Теоретичні основи впровадження дистанційного навчання у професійну підготовку майбутніх економістів. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвузівського вебінару*, м. Вінниця, 31 бер. 2017 р. С.38-40.
3. Штихно Л. В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти. *Молодий вчений*. 2016. №6. С.489-493.
4. Азимов Э. Г. Информационно-коммуникационные технологии в обучении РКИ: состояние и перспективы. *Русский язык за рубежом*. 2011. № 6. С. 45-55.

ЖАДАН В. С., ТЕПЛИЦЬКА В. Є.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Анотація. У статті проаналізовано процес становлення інноваційних українських методик навчання у вітчизняній педагогіці, описано особливості застосування інноваційних методів в умовах тривалого карантину, наведено приклади інноваційних методів, які використовуються в дистанційній освіті.

Ключові слова: інноваційний метод, інтерактивний метод, дистанційне навчання, вивчення іноземної мови.

KAZMIRCHUK A.S.

student,

Dnipropetrovsk state University of Internal Affairs

kazmircukanastasia147@gmail.com

LINGUOCULTUROLOGICAL FEATURES OF TRANSLATION TERMS OF LEGAL SPHERE IN ENGLISH

Annotation. This article examines the linguistic and cultural peculiarities of translation of English terms in the legal sphere, which denote the legal realities of Ukraine, the USA and England. The main translation difficulties that can arise during the work with legal documents are described.

Keywords: legal terminology, term, translation, linguocultural peculiarities, equivalence.

The current state of development of the Internet communication, our cyclicity and every day active integration of the region with different legal systems and new international legal organizations that are closely linked to the low level of the legal profession, which are associated with a large number of units of translation of legal concepts and translations assigned to lawyers.

Investigative interest in the field of legal translation is determined by the development of international relations, increasing the volume of legal regulation. The volume of legal documents written in English is increasing, and more and more cases require the ability to edit these documents or legal documents. Of course, when it comes to the quality of translation, we will think about the adequacy of the translation of the terminology, as well as the study of their language and culture.

The problem of legal translation has been recently addressed by such scholars as V. V. Alimov [1], S. M. Andrianov[2], V. S. E. Slepovich. V.[3] Schepotina[4] and others. However, the problem of adequate translation of legal terms and their linguo-cultural features requires further study, as this subject matter is still insufficiently studied in the modern transliterating society.

In view of the above, the aim of this work is to analyze the position of the current language and cognitive theory on the definition of linguistic and cultural specificities of English terms in the legal sphere, which allow to translate these terms more efficiently, as well as outline the main difficulties that may arise and are currently arising during the translation of legal terms into English and Ukrainian.

Today, the specifics of translation of legal terms is becoming increasingly widespread, which can be explained by the development of new means of communication, and also the expansion of intermodal communication in the sphere of law and typically a large number of possible, available variants of remote communication with other languages.

The translation of legal terms requires a significant base of translator's knowledge and expertise in various spheres of activity and fields of science, taking into account linguistic and cultural peculiarities of translation and specificity of images of cultures, between which communication exists. Especially when it comes to the translation of English terms into Ukrainian and vice versa, as Ukraine and the United Kingdom and the United States belong to different legal systems.

Therefore, taking into account linguistic and cultural peculiarities of translation, legal documents - contracts, agreements, treaties, understandings - considerably differ in their

structure and differ in used vocabulary, current notions, etc. Thus, in the USA legal issues are the main part of the mass culture of the country.

Obviously, high-quality translation, especially the specifics of simultaneous translation, as one of its best varieties, requires the fulfillment of two basic conditions: the adequacy of the translation and the equivalence of terms. Adequacy requires that the translation "retains the function of the original and the translation", while equivalence means the maximum possible linguistic convergence of the terms of the original and the translation.

Moreover, the translator's task is complicated by the fact that he must not only transmit information in the process of interaction between the speakers of different languages, but also understand the sense of expression in its entirety, taking into account linguocultural peculiarities of the creation of a particular term in another language.

The equivalent is now considered by scholars to be a lexical correspondence, which is fully identical with the meaning of the term of another language. It should be noted that it is not always possible to achieve perfect equivalence (totality) in translation, because lexical units in different languages in the course of their historical development form different semantic nests with different meanings.

According to the French linguist and translator J. Moonen, the reasons for this lie in the "incompatibility of the "pictures of the world" created by the languages; and, finally, in the differences of reality itself, the culture and civilization of the different languages. For example, in English law "land law" is distinguished as a separate branch, which can be translated as "land law," but according to the interpretation of the British dictionary is not quite correct. The word land in English legal terminology means not only a plot of land, but also the buildings that are located on it, that is, the non-housing in general, and, without a doubt, can create some discrepancies in the understanding of documents regarding this issue in an individual case or in the complex of documents of a particular court case.

Also the linguistic and cultural peculiarities of the translation of English terms in the legal sphere allows us to conclude that the translation of the legal text causes a lot of difficulties, related to the diversity of the legal language, its linguistic and cultural peculiarities and the difference in the legal systems that denote the legal realities of different countries.

Translation of legal terms requires a significant basis of translation and recognition in different spheres of activity and scientific fields, taking into account the specificity of cultural images of the countries between which there is communication.

So, having analyzed the position of the current linguistic science concerning the linguistic and cultural peculiarities of translation of English terms in the legal sphere into Ukrainian, we can make a conclusion, That an inadequate translation in another language can create some conceptual disadvantages in the use of the mentioned lexical units not only in legal documents, The following research on this topic is relevant and productive and indispensable for a more detailed study.

REFERENCES

1. Anglo-Ukrainian Law Dictionary: Close to 75000 Terms / Edited by S. M. Andrianov and others, edited by L. I. Shevchenko. - K. : Aria, 2007. - 552 c.
2. Lexicon of Linguistic Terms / Edited by D. I. Ganich, I. S. Ol'nyk. - K. : Higher School, 1985. - 360 c.
3. Fundamentals of linguocultural studies / A. T. Khrolenko. - Moscow : Flint, 2009. - 184 c.

4. Skakun O. Theory of State and Law: Handbook / O. F. Skakun. - X. Consul, 2005 - 656 p.
5. Besarab T. P. Peculiarities of translation of legal terminology of the USA and Great Britain / Besarab T. P. P., Pavlyuk M. M. // Collected Works of NTU "KHPI": Problems and prospects of formation of national humanities and technology elite No 28 - NTU "KHPI", 2010. - С. 421-437.
6. Longman Dictionary of English Language and Culture. England, 2005.
7. English-Ukrainian Law Dictionary. Blizko 120000 words: in 2 volumes / Edited by. M. I. Balla. - K. : Education, 1996. - 1464 с.
8. Great Glossary of Modern Ukrainian Language (with supplementary and additional) / Edited by V. T. Busel. T. Busel. - K., Irpin: Wind Farm "Perun", 2005.

КАЗМІРЧУК А.С.
ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
ТЕРМІНІВ ЮРИДИЧНОЇ СФЕРИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглянуто питання лінгвокультурологічних особливостей перекладу англomовних термінів юридичної сфери, що позначають правові реалії України, США та Англії. Окреслено основні перекладацькі труднощі, які можуть виникати під час роботи з юридичними документами.

Ключові слова: юридична термінологія, термін, переклад, лінгвокультурологічні особливості, еквівалентність.

KOSTRENKO N.V.
4th year higher education applicant,
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
natashakostrenko@gmail.com
NIKITINA I.P.
Senior Lecturer,
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
N.I.P@i.ua

THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND
STUDENT ANXIETY

Abstract. Emotional intelligence - is reflected emotions that are nonverbal and verbal behaviors that distinguish between the manifestations of feelings, resulting in determining the causes and sources of emotions, its people and possible consequences, as well as its usefulness in a given situation, experience, others need be able to find a way to regulate emotions. Only a person with high emotional intelligence is able to understand themselves, identify the causes of their emotions and feelings, interact effectively with society.

Keywords: emotional intelligence, student's personality, anxiety, potential, individual features, models of emotional intelligence.

In the process of learning, students are constantly faced with various difficulties and experience intellectual and emotional stress. In addition, serious changes are taking place in the

system of higher professional education, which add new ones to the former pedagogical and psychological problems of learning the educational material. In this regard, the search for ways to solve these problems and develop recommendations for teachers is being actively pursued.

In the process of overcoming learning difficulties, teachers have to take into account and rely on the individual characteristics of students. One of such features is personal anxiety, which characterizes the persistent tendency of a person to perceive a wide range of situations as threatening, to respond to such situations with a state of anxiety [1, p. 10]. It creates tension in different learning situations and in case of exceeding the optimal individual level prevents the student himself in achieving good results, and the teacher.

The concept of "emotional intelligence" entered the scientific terminology thanks to J. Mayer and P. Salovey, after the publication of their joint article. Emotional intelligence in the authors' understanding is the ability to process the information contained in emotions as a basis for thinking and decision-making. This understanding was close to the traditional aspects of intelligence, the only difference being the quality of the information coming in: there is mood and emotion. "Emotional intelligence", according to these authors, is a constructor consisting of the ability to distinguish and express emotions, manage them and use the information contained in emotions for thinking and acting [2, p. 19].

According to the model of emotional intelligence created by these scientists, emotional intelligence is a set of hierarchically organized abilities associated with information processing. These abilities are grouped into four groups:

1. Detection of emotions. It includes a number of interdependent abilities, such as the perception of emotions (is the ability to notice the very fact of the presence of emotion), their identification, adequate expression, distinguishing between real emotions and their imitation.
2. Using emotions to increase the effectiveness of thinking and acting. Includes the ability to use emotions to focus on important events, to evoke emotions that help solve problems (for example, to use a good mood to generate creative ideas), to use mood swings as a means of analyzing different points of view on a problem.
3. Understanding emotions. Ability to understand complexes of emotions, connections between emotions, transitions from one emotion to another, the causes of emotions, verbal information about emotions.
4. Emotion management. Ability to control emotions, reduce the intensity of negative emotions, be aware of their emotions, including unpleasant, the ability to solve emotionally charged problems without suppressing the associated negative emotions. Promotes personal growth and improvement of interpersonal relationships.

This hierarchical sequence is based on the following considerations. The ability to recognize and express emotions (first group) is a necessary basis for generating emotions in order to solve specific problems (second group). These two possibilities are procedural in nature. They are the basis of the declarative ability to understand the events that precede emotions and follow them (third group). All these abilities are necessary for the internal regulation of one's own emotional state and for the successful influence on the external environment, which leads to the regulation of one's own and others' emotions (fourth group).

Emotional intelligence helps to understand the emotions experienced by others, their nonverbal and verbal behavior, allows to distinguish between the manifestations of people's feelings, promotes the ability to determine the cause and source of emotion, its purpose and

possible developmental results, and its usefulness in a given situation. , accordingly, if necessary, be able to find a way to regulate emotions.

In addition, emotional intelligence includes the ability to determine the probable cause of emotion in other people and assume the results of its development, the dynamics of the emotional state of another individual (intensity of emotion, transition to another emotion) by nonverbal and verbal means, the ability to evoke the necessary emotion in man [3, p. 27].

A high level of development of emotional intelligence can affect a person's ability to identify and regulate emotions and feelings, both negative and positive. This is due to the relationship of emotional intelligence with anxiety. Only an individual with high emotional intelligence is able to understand himself, identify the causes of their emotions and feelings, interact effectively with society.

Highly developed emotional intelligence helps a person to recognize their cause by a significant number of negative emotions, helps to adequately assess the situation and allows to react reasonably to it, so anxiety, which is characterized as an emotion with a negative message, expressed by feelings of uncertainty and anticipation of adverse events.

REFERENCES

1. Skvortsova, MV Self-actualization and anxiety as factors of interpersonal relations of students of humanitarian specialties: author's ref. ... cand. psychol. Science. - Samara, 2004. - 23 p.
2. Mayer J, Salovey P, Caruso D. Emotional Intelligence, 2010. 146 p.
3. Nosenko E.L, Kovriga NV Emotional intelligence: conceptualization of the phenomenon, basic functions. Monograph. Kyiv: Higher School, 2003. - 126 p.

КОСТРЕНКО Н.В., НІКІТИНА І.П.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ І ТРИВОГИ СТУДЕНТІВ

Анотація. Емоційний інтелект допомагає зрозуміти емоції, які переживають інші, їх невербальний і вербальний спосіб поведінки, дозволяє розрізнати прояви почуттів людей, сприяє вмінню визначати причину та джерело емоції, її мету та можливі наслідки, а також її корисність у тій чи тій ситуації, відповідно, при необхідності вміти знайти спосіб регулювати емоції. Тільки людина з високим емоційним інтелектом здатна розібратися в собі, виявити причини своїх емоцій і почуттів, ефективно взаємодіяти з суспільством.

Ключові слова: емоційний інтелект, особистість студента, тривожність, потенціал, індивідуальні особливості, моделі емоційного інтелекту.

MIKHAILOVSKA A.R.

student, Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs

nastya20022002n@gmail.com

NIKITINA I.P.

Senior Lecturer, Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs

N.I.P@i.ua

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF EDUCATION IN UKRAINE

Abstract. The material is devoted to the development of innovation in the education system. It analyzes the features of innovation in the realities of modern social transformations,

examines the state and objectives of innovation policy in the education system in Ukraine, and the degree of its effectiveness. The types of educational innovations are presented, a set of recommendations for intensification of educational and innovative activities is put forward.

Keywords: innovation, innovation policy, the concept of innovation development, modernization of knowledge, innovative content, business activities of universities.

The formation of an independent Ukrainian state, its progressive economic development, strengthening the foundations of civil society require adequate to these ambitious and noble goals, a highly effective education system. As in the whole modern world, the importance of education as the most important factor in the formation of a new quality of economy and social life is increasing along with the growing influence of human capital. [1,352].

The quality of life and educational potential of Ukrainian society is largely determined by the level of education and culture of the population, its worldview and spiritual development, the ability to systematically obtain and use the necessary information. These factors affect the degree of involvement of Ukrainian society in national and world human processes of progressive development. Education that meets the modern needs of society and the labor market is a powerful adaptive potential in a rapidly transforming society to modern socio-economic realities, which becomes the most important condition for successful and sustainable social development. In the developed countries of the world, the educational infrastructure in the context of innovation development is involved in active innovation policy as a purposeful system of measures of an innovative nature, which ultimately seeks to have a high innovation rating. First of all, innovation policy has proven and tested itself as a foundation for building a common strategy of the company, its marketing and financial policies. World practice is rich in experience of development, restructuring, reforming the educational system. However, each case in a given period of time, in a country or society, is special.

Higher education institutions (especially in this segment) should be engaged not only in basic and applied research, but also in developing the content of advanced educational programs that anticipate existing needs in terms of knowledge and skills, search for new educational technologies, re-manage the educational process and their activities [2]. Higher education is one of the strategic resources of the country. The combination of policy, which is still being formed, but smart and clear, aimed at improving the quality of education, focused on the knowledge economy with advanced global models of its implementation, allows to ensure the integration of the interests of the state, society and time.

In this regard, the main organizational tool in the specific implementation of the program of innovative development is an innovative educational project, the implementation of which allows creating new or upgrade existing educational technologies, products, equipment, teaching and educational tools, structural and infrastructural innovations in education, and also provide new educational services and train specialists in demand in the labor market, create and commercialize new or upgrade existing scientific and technical products, technologies or services. Innovative educational projects are characterized by interaction with the market of educational services and the labor market. [3]. The market of educational services and the labor market have their own specifics. In particular, for the labor market, a trained specialist can be considered as the final innovative product. This is what is singled out in a separate key line of the innovation development strategy. The problem of organizing and conducting business is especially acute for higher education, because, in addition to the actual educational process,

higher education must ensure the development of research potential and knowledge-intensive production of national importance. Higher education is the most dynamic part of the education system, so it is universities that have the necessary opportunities to obtain economic benefits through entrepreneurial activity. However, in most higher educational institutions these opportunities are either not realized at all or are not fully realized. In the crisis of the economy of modern education, entrepreneurship is a necessary condition for the existence and development of universities, and its main purpose is to attract financial resources. Thus, educational innovations, although related to the development of modern technologies and their implementation in the educational process, cannot be reduced to it alone. However, according to experts, no less important is the innovative transformation of forms and content of education at all levels, their technologicalization in accordance with the realities of modern life.

Understanding the current situation and prospects, vectors of modern education requires a constructivist understanding of the educational process, based on the fact that learning should focus not on the transfer of static knowledge, but rather to form technologies for working with information on which students can receive their own and adequate to the current pace of world development of knowledge. [4. 201]. Educational innovations and their introduction determine the future of education as a social institution. The rapid development of civilization, of course, must be adequately reflected in educational practices. Understanding the progressive role of education in social development, it is quite natural to set and try to ensure that the innovation policy of each domestic university with a targeted focus is a policy of growth.

REFERENCES

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К. : Академія, 2004. – 352. с.
2. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика. – М. : Академия, 2008. – 256 с.
3. Дух і Літера № 19. Університетська автономія. Спеціальний випуск. К. : «Дух і Літера», 2008.-368 с.
4. Harold Silver Managing to Innovate in Higher Education // British Journal of Educational Studies. 1999. vol. 7. – p. 145-156.

МИХАЙЛОВСЬКА А.Р., НІКІТИНА І.П. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Анотація. Матеріал присвячений питанням розвитку інноваційної діяльності в системі освіти. Аналізуються особливості здійснення інноваційної діяльності в реаліях сучасних суспільних трансформацій, досліджуються стан та завдання інноваційної політики в системі освіти в Україні й ступінь її ефективності. Дається виклад різновидів освітніх інновацій, висунуто комплекс рекомендацій щодо активізації освітньо-інноваційної діяльності.

Ключові слова: інновації, інноваційна політика, концепція інноваційного розвитку, модернізація знань, інноваційна змістовність, підприємницька діяльність ВНЗ.

ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Дякуємо всім учасникам конференції «МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКИ ХХІ СТОЛІТТЯ» за цікаві тези та актуальні теми, які привертають увагу сучасних молодих науковців та здобувачів! У ході конференції теми розподілилися за п'ятьма тематичними напрямками:

1. Соціально-економічні виклики сучасності.
2. Розвиток міжнародного співробітництва.
3. Розвиток соціальних комунікацій.
4. Філософсько-культурологічні аспекти інформаційної діяльності.
5. Розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті.

За результатами обговорень оргкомітет конференції визначив основні висновки та рекомендації.

1. У дослідженнях розглянуто питання інноваційного розвитку та його значення в економічному зростанні й покращення якості життя та позитивний вплив на соціально-економічну сферу. Виділено основні можливості, які відкриваються при його впровадженні.

2. Досліджено джерела фінансування вищої освіти в різних країнах та проблеми оптимізації формування і використання фінансових ресурсів для закладів вищої освіти в Україні.

3. Визначено Концепцію бережливого ставлення як інноваційну ідею сучасного світу. Вказано на втрати та шляхи їх мінімізації. Розкрито систему бережливого ставлення та її складові.

4. Розглянуто проблему якості освіти у вищих навчальних закладах України і можливість її вирішення за умови міжнародного співробітництва із зарубіжними вищими навчальними закладами та організаціями.

5. Проаналізовано історичні етапи розвитку науково-популярної журналістики у США. Визначено методи, за допомогою яких науково-популярні видання зможуть залучати значну кількість читачів в Україні.

6. Визначено основні тенденції розвитку соціальних комунікацій на сучасному етапі існування інформаційного суспільства. Особливу увагу приділено зростанню ролі соціальних комунікацій в Інтернет-просторі.

7. Розглянуто аспекти впливу інформаційної культури та її складових на суспільство загалом та окремих людей. Виявлено напрямки впливу інформаційної культури на суспільство на сучасному етапі.

8. Зроблено спостереження за розвитком процесу впровадження дуальної освіти в Україні. З'ясовано актуальність цього питання для ЗВО, зокрема для Університету «КРОК», який бере участь у Міжнародному україно-молдовському проєкті COOPERA. Визначено роль стейкхолдерів у взаємодії трикутника стейкхолдер – ЗВО – студент.

9. Проаналізовано поняття «компетенція/компетентність», визначено відповідності міжнародних та українських дидактичних контекстів.

10. Досліджено сучасний стан інформатизації української освіти. Розглянуто процес інформатизації освіти в Україні як невід'ємна частина світового процесу впровадження інформаційних технологій у навчання. Акцентовано важливість вивчення досвіду різних країн у цьому аспекті.

Загалом конференція була плідною та розкрила багато аспектів, що потребують ґрунтовних наукових спостережень. Молода наукова еліта продемонструвала активність та зацікавленість актуальними темами. **Оргкомітет вважає роботу конференції успішною у напрямку популяризації науки серед молоді та бажає успіхів молодим науковцям у подальших дослідженнях!**